รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

ผู้จัดทำ กลุ่มงานติดตามประเมินผลนโยบายและแผน สำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๖๐/๑ ซอยพิบูลวัฒนา ๗ ถนนพระรามที่ ๖ สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๖๕ ๖๖๘๖ โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๓๖

ผู้ศึกษา สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๐๓ ๓๓๓๓ ต่อ ๒๐๘ โทรสาร ๐ ๒๕๐๔ ๔๘๒๖-๘

การอ้างอิง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ กรุงเทพฯ. ๕๔๖ หน้า

พิมพ์เมื่อ กันยายน ๒๕๖๐

จำนวนพิมพ์ ๒๕๐ เล่ม

พิมพ์ที่ วสุถ่ายเอกสาร
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๗๙ ๒๒๒๔ E-Mail wasucopy@yahoo.co.th

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗
โดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐

คำนำ

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘ เห็นชอบแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ พร้อมทั้งเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพและแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ โดยมอบหมายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทฯ รวมทั้งดำเนินการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน อนึ่ง แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวได้สิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม จึงกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ อันจะสะท้อนกลับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ แผน และมาตรการของแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่กำหนดขึ้น รวมถึงนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มอบหมายให้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินโครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ได้ทำการศึกษาและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ซึ่งประกอบด้วยผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ การสำรวจความคิดเห็นและการวิเคราะห์ข้อมูล การประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การศึกษาการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย การประชุมหารือในพื้นที่ และการออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูลฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว มีการแก้ไข ปรับปรุงรายงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และคณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก สำนักงานนโยบายฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งสามารถนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปใช้เพื่อการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

คำนำ	**ก**
สารบัญ	**ข**
๑. บทนำ	
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑-๒
๑.๒ วัตถุประสงค์	๑-๓
๑.๓ กลุ่มเป้าหมาย	๑-๓
๑.๔ หลักการและแนวคิดการดำเนินงาน	๑-๓
๑.๕ ขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน	๑-๔
๑.๖ ระยะเวลาโครงการ	๑-๙
๑.๗ ผลที่จะได้รับจากการดำเนินงาน	๑-๙
๒. การวิเคราะห์นโยบาย แผน และสถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	
๒.๑ ทิศทางและข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๒-๓
๒.๒ นโยบายและแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ	๒-๑๒
๒.๓ แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๒-๒๔
๒.๔ สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพ	๒-๔๒
๓. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	
๓.๑ การติดตามประเมินผลด้านการนำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ไปปฏิบัติ	๓-๒
๓.๒ การประชุมชี้แจงโครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๓-๒๒
๓.๓ การประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๓-๓๐

๓.๔ การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๓-๓๘
๔. การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔	
๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙	๔-๒
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ	๔-๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ	๔-๒๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว	๔-๕๔
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล	๔-๖๕
๔.๒ ความก้าวหน้าการดำเนินงานการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔	๔-๗๓
๔.๓ ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙	๔-๙๗
๕. ระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	
๕.๑ การออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูล	๕-๒
๕.๒ โปรแกรมฐานข้อมูลที่ใช้	๕-๑๐
๕.๓ การกำหนดสิทธิ์การใช้งานและการจัดการฐานข้อมูล	๕-๑๑
๕.๔ การแสดงผลข้อมูล	๕-๑๑
๕.๕ การฝึกอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูล	๕-๑๒

๖. สรุปผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	
๖.๑ สรุปและวิเคราะห์การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙	๖-๒
๖.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระยะต่อไป	๖-๕
๖.๓ แนวทางการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔	๖-๘
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ก ข้อกำหนดโครงการ	
ข วิธีการและเครื่องมือในการดำเนินงาน	
ค แบบสอบถามการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙	
ง รายชื่อหน่วยงานที่ตอบแบบสอบถาม ให้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย	
จ ข้อมูลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย	
ฉ รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ • รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ • รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ • รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพครั้งที่ ๓/๒๕๖๐	
ช รายละเอียดการดำเนินงานของหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙	
ซ เอกสารเผยแพร่และสื่อประชาสัมพันธ์	
ฌ รายชื่อคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ คณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก และที่ปรึกษาโครงการ	

สารบัญภาพ

๑-๑	กระบวนการดำเนินงานโครงการ	๑-๕
๒-๑	ผังโครงสร้างแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๒-๒๕
๓-๑	ผลการสำรวจจำแนกตามประเภทหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุม	๓-๒๕
๓-๒	ผลการสำรวจบทบาทของหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุมด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๒๕
๓-๓	ผลการสำรวจความรู้ ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ	๓-๒๖
๓-๔	ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๒๖
๓-๕	ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อโครงการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ฯ	๓-๒๗
๓-๖	ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดประชุมชี้แจงโครงการฯ	๓-๒๘
๓-๗	ความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๒๙
๓-๘	ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๒๙
๓-๙	ผลการสำรวจจำแนกตามประเภทหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุม	๓-๓๓
๓-๑๐	ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ	๓-๓๔
๓-๑๑	ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๓๕
๓-๑๒	ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดประชุมติดตามผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นฯ	๓-๓๕
๓-๑๓	ความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๓๖
๓-๑๔	ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๓๖
๕-๑	โครงสร้างระบบฐานข้อมูล	๕-๙
๕-๒	ลำดับภาพรวมการจัดการข้อมูล	๕-๑๕
๕-๓	ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ใช้หรือผู้ปฏิบัติงานระบบฐานข้อมูล	๕-๕๑
๕-๔	ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล	๕-๕๒

สารบัญตาราง	
๒-๑ ความสัมพันธ์ของเป้าหมายไอจิและเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๒-๓๔
๓-๑ รายละเอียดการดำเนินงานและงบประมาณจำแนกรายยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฯ	๓-๒
๓-๒ การดำเนินงานของหน่วยงานตามยุทธศาสตร์บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ	๓-๕
๓-๓ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ	๓-๑๐
๓-๔ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์ปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว	๓-๑๖
๓-๕ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล	๓-๑๙
๔-๑ ผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๔-๒
๔-๒ ข้อมูลกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ	๔-๑๘
๔-๓ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย	๔-๒๘
๔-๔ พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทย	๔-๒๘
๔-๕ รายชื่อโครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในจังหวัดต่างๆ	๔-๓๑
๔-๖ จำนวนนักอนุกรมวิธานจำแนกตามความเชี่ยวชาญ	๔-๖๘
๔-๗ ความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๔-๗๔
๕-๑ ข้อมูลโครงสร้างระบบฐานข้อมูล	๕-๒

๑. บทนำ

สรุปสาระสำคัญ

จากการที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention of Biological diversity) เพื่อใช้เป็นแผนหลักด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ขึ้น เพื่อถ่ายทอดยุทธศาสตร์และมาตรการตามแผนแม่บทบูรณาการฯ ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.๒๕๕๙ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้ดำเนินการติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการฯ วิเคราะห์ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการฯ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบในภาพรวมจากการดำเนินงาน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปฏิบัติงานในระยะต่อไป รวมทั้งจัดทำระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

การติดตามประเมินผลครั้งนี้ ได้ดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ พร้อมทั้งพิจารณาถึงมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน คำนึงถึงหลักการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีเครื่องมือในการติดตามประเมินผลได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสถานการณ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพใน ๖ พื้นที่เป้าหมาย ครอบคลุมระบบนิเวศต่างๆ การประชุมหารือและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ รวม ๘ ครั้ง การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทบทวน ตรวจทานความถูกต้องครบถ้วนของผลการประเมิน ๒ ครั้ง และการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ๓ ครั้ง

ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ความก้าวหน้าการดำเนินงานในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ เพื่อการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติในระยะต่อไป

๑.๑ หลักการและเหตุผล

แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ เป็นแผนหลักด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในมาตรา ๖ ที่กำหนดให้ภาคีดำเนินการจัดทำกลยุทธ์หรือแผนระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยนำแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ (Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 and the Aichi Targets) ที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ ๑๐ มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง การดำเนินงาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘ มีมติเห็นชอบกับแผนแม่บทบูรณาการฯ และยังเห็นชอบเป้าหมายระดับชาติ (National Targets) ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่กำหนดไว้

แผนปฏิบัติการฯ จัดทำขึ้นเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการฯ โดยถ่ายทอดยุทธศาสตร์และมาตรการตามแผนแม่บทบูรณาการฯ ไปสู่การปฏิบัติ และกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการฯ แต่ละเรื่องให้สอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระยะเวลาดำเนินการ ๒ ปี (พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙) เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงระยะเวลาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ้นสุดในปี พ.ศ.๒๕๕๙ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำโครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ขึ้นเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว และวิเคราะห์ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศในระยะต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การศึกษาฯ จะสอดคล้องเชื่อมโยงไปสู่เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของกรอบแนวคิดและทิศทางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ และตอบสนองต่อเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ประกอบการจัดทำรายงานแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (6th National Report) เพื่อเสนอต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และวิเคราะห์ความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการฯ ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบในภาพรวมจากการดำเนินงาน พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ ไปสู่การปฏิบัติในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒) เพื่อศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ กลุ่มเป้าหมาย

๑) พื้นที่ดำเนินการ ภาพรวมทั่วประเทศ

๒) กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับประเทศและผู้กำหนดนโยบายและแผน หน่วยงานภาครัฐ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป

๑.๔ หลักการและแนวคิดการดำเนินงาน

หลักการและแนวคิดที่สำคัญในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

๑) **การพัฒนาที่ยั่งยืน** เป็นหลักการพัฒนาที่คำนึงถึงมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน ทั้งส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างระมัดระวัง ลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม และยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยให้ความสำคัญต่อการลดช่องว่างการพัฒนา การใช้เศรษฐกิจสีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒) **การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน** คำนึงถึงการดูแลรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างสมดุล จึงให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจของประชาชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและช่วยกันดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมกันป้องกันการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้และการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

๓) **การติดตามประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม** มุ่งพิจารณาผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ตามระบบงานที่วางไว้ ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลที่ตรวจวัดได้ รวมถึงกระบวนการหรือระบบงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนกลับแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งระดับนโยบายและการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับทราบความก้าวหน้า

ระดับผลสำเร็จ แนวโน้มของความสำเร็จ ความก้าวหน้า รวมถึงความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

๔) **การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ** เพื่อวิเคราะห์การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องมีกลไกขับเคลื่อนที่ชัดเจนทั้งในประเด็นความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางโครงสร้างทั้งกำลังคนและงบประมาณของหน่วยงาน การกำหนดเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลา การกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๕) **การจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดี** เพื่อจัดการข้อมูลให้เอื้อต่อการติดตามประเมินผล การวางแผนและการสื่อสารแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งคำนึงถึงความเป็นปัจจุบัน ความสามารถปรับปรุงให้ทันสมัย เป็นข้อมูลที่มีคุณค่า เข้าใจได้ง่าย และสอดคล้องกับการใช้งาน โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นที่นิยม สะดวกในการใช้งานและดูแลระบบ มีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสูง

๑.๕ ขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการนี้ มีขอบเขตการดำเนินงานซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้ ๒ ส่วน ประกอบด้วย (๑) การจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และ (๒) การศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ (รายละเอียดข้อกำหนดโครงการดังภาคผนวก ก)

ในการนี้ คณะผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนและดำเนินกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับขอบเขตงานที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติได้กำหนดไว้ รวมถึงคำนึงถึงแนวทางการดำเนินงานภายใต้หลักการและแนวคิดการดำเนินงานข้างต้น ดังนี้ (ภาพที่ ๑-๑)

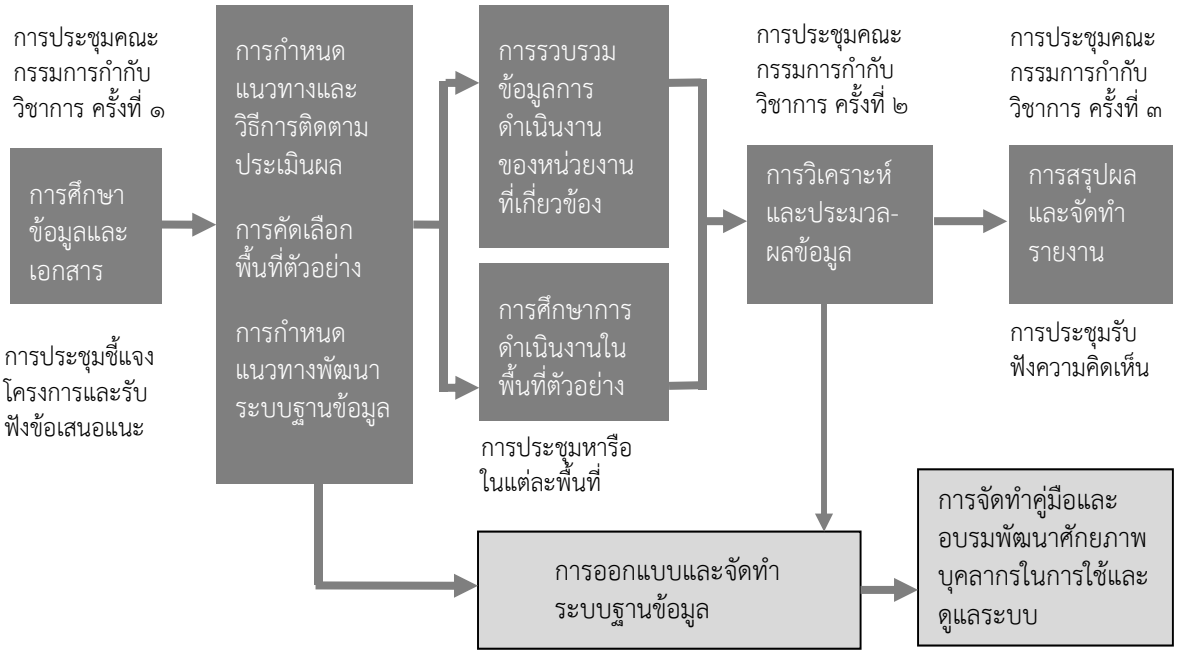

ภาพที่ ๑-๑ กระบวนการดำเนินงานโครงการ

๑) การจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

๑.๑) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

(๑) ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของนโยบาย แผน เป้าหมาย และตัวชี้วัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้านความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และเป้าหมายไอจิ กรอบความร่วมมืออาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙

(๒) กำหนดแผนการดำเนินงาน แนวทาง และวิธีการติดตามประเมินผล โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ดังภาคผนวก ข)

(๓) ออกแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน (ดังภาคผนวก ค)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลหน่วยงาน ประกอบด้วย ข้อมูลนโยบาย แผน โครงสร้างของหน่วยงาน เครือข่ายหรือความร่วมมือ และปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในช่วง พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมแต่ละมาตรการ ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ซึ่งแสดงชื่อโครงการและ/หรือกิจกรรม พร้อมรายละเอียดการดำเนินงาน

ส่วนที่ ๓ การดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

ส่วนที่ ๔ แผนงานของหน่วยงานหรือผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

ทั้งนี้ ได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๑๒ หน่วยงาน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน ๘๔ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๕ แบ่งเป็น

- หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ๓๑ หน่วยงาน (ร้อยละ ๓๖.๙๑) แบ่งเป็น หน่วยงานหลักตามแผนแม่บทบูรณาการฯ ๑๘ หน่วยงาน หน่วยงานสนับสนุน ๓ หน่วยงาน และหน่วยงานอื่นๆ ๑๐ หน่วยงาน
- หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค ๒๕ หน่วยงาน (ร้อยละ ๒๙.๗๖)
- สถาบันการศึกษา ๑๘ หน่วยงาน (ร้อยละ ๒๑.๔๓)
- ภาคธุรกิจ ๕ หน่วยงาน (ร้อยละ ๕.๙๕)
- องค์กรพัฒนาเอกชน ๕ หน่วยงาน (ร้อยละ ๕.๙๕)

(๔) การสัมภาษณ์ผู้แทนของหน่วยงานต่างๆ แบ่งเป็น หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ จำนวน ๑๖ หน่วยงาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น ๒๓ หน่วยงาน (ดังภาคผนวก ง)

(๕) การกำหนดหลักเกณฑ์และคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อการติดตามการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงทิศทางและสาระสำคัญของเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพและแผนแม่บทบูรณาการฯ ดังนี้

- ความสำคัญของพื้นที่และภัยคุกคาม: เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ หรือมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ หรือเป็นแหล่งของความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศ หรือเป็นพื้นที่ที่มีภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ การขยายตัวของที่อยู่อาศัย การขยายตัวของอุตสาหกรรมหรือการท่องเที่ยว การขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม หรือการเกิดมลพิษต่างๆ เป็นต้น

- การเป็นถิ่นที่อยู่ของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ: ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์พืช หรือพันธุ์สัตว์ที่อยู่ในกลุ่มใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง หรือมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ หรือเป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์เฉพาะถิ่น
- การดำเนินกิจกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่: ซึ่งเป็นกิจกรรมหรือโครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องคุ้มครอง และลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนปฏิบัติการฯ ส่งผลให้สามารถลดการบุกรุกพื้นที่ ระบบนิเวศมีการฟื้นตัว หรือพบประชากรพืชและสัตว์ที่หายไปกลับคืนมาในธรรมชาติได้อีกครั้ง

สรุปผลการคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่าง จำนวน ๖ พื้นที่ จากการเสนอ ๑๘ พื้นที่ (ดังภาคผนวก จ) ครอบคลุมระบบนิเวศต่างๆ และกระจายตัวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ดังนี้

- ระบบนิเวศภูเขา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จ.เลย
- ระบบนิเวศป่าไม้: ป่าชุมชนบ้านสามขา จ.ลำปาง
- ระบบนิเวศเกษตร: คุ้งบางกะเจ้า จ.สมุทรปราการ
- ระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง
- ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง: อ่าวคุ้งกระเบน จ.จันทบุรี
- ระบบนิเวศเกาะ: หมู่เกาะยาว จ.พังงา

๑.๒) จัดประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสนับสนุนข้อมูล ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลก่อนบันทึกลงในระบบฐานข้อมูลและเผยแพร่ ทั้งนี้ ได้ดำเนินการจัดประชุม จำนวน ๓ ครั้ง (ดังภาคผนวก ฉ) ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ จัดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- ครั้งที่ ๒ จัดเมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ครั้งที่ ๓ จัดเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

๑.๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ

(๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงโครงการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการติดตามประเมินผลฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ โรงแรมรามาการ์เดนส์ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๒๖ คน

(๒) การประชุมหารือในพื้นที่ต่างๆ เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ จำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

- ภาคตะวันออก: เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมเคพี แกรนด์ จันทบุรี จ.จันทบุรี มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๘๖ คน

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมเลยพาเลซ จ.เลย มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๗๕ คน
- ภาคใต้ตอนล่าง: เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมชัยคณาธานี จ.พัทลุง มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๗๓ คน
- ภาคใต้ตอนบน: เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมกระบี่ ฟร้อนท์ เบย์ รีสอร์ท จ.กระบี่ มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๗๖ คน
- ภาคเหนือ: เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมบุษย์น้ำทอง จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๒๓ คน
- ภาคกลาง: เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมไมด้า ทวารวดี แกรนด์ จ.นครปฐม มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๐๖ คน

(๓) การประชุมสัมมนาร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นต่อผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๓๐ คน

๑.๔) การนำเสนอข้อมูลและเอกสารวิชาการ

(๑) รูปแบบการนำเสนอที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องระดับต่างๆ ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย แผน และผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและผลกระทบจากการดำเนินงาน โดยจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบในรูปแบบเอกสาร แผ่นบันทึกข้อมูล ภาพถ่าย รวมถึงนำเสนอไว้ในระบบฐานข้อมูล

(๒) การนำเสนอข้อมูลด้วยภาษาที่ถูกต้อง มีภาพ กราฟ และตารางประกอบตามความเหมาะสม พร้อมรูปสาระสำคัญแต่ละบทลงในหนึ่งหน้ากระดาษ

๑.๕) การจัดทำรายงาน ครอบคลุมสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกลไก และกระบวนการในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

(๒) รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทบูรณาการฯ ในช่วงระยะ ๒๕๕๘-๒๕๕๙ โดยแสดงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เป้าหมายไอจิ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔

(๓) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว

(๔) กรอบแนวทางการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ และแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

๒) การศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

๒.๑) การออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูล แบบ web-based ที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้ทางอินเตอร์เน็ต ผ่าน web browser มีระบบการกำหนดสิทธิ์การใช้งานเป็นระดับต่างๆ ตามความเหมาะสม และระบบ Backend สำหรับผู้ดูแลระบบในการเพิ่ม ลบ และแก้ไขข้อมูลได้ทาง web browser โดยพัฒนาด้วย Application ที่ทันสมัยและเป็นที่นิยม

๒.๒) การจัดทำเนื้อหาสาระในระบบฐานข้อมูล ครอบคลุมข้อมูลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รายงานผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบของผลการดำเนินงานกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เป้าหมายไอจิ โดยแสดงผลในรูปแบบข้อความ กราฟ แผนภูมิสายวัดความเร็ว (Speedometer chart) ที่สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตามระยะของการประเมินผลในครั้งต่อๆ ไป รวมทั้งระบบนับจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์

๒.๓) การติดตั้งและทดสอบระบบฐานข้อมูล บน Server ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๔) การจัดทำคู่มือ ประกอบด้วย คู่มือการใช้งานและคู่มือการดูแลระบบฐานข้อมูล

๒.๕) การฝึกอบรม ประกอบด้วย การฝึกอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูลให้กับบุคลากรของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๖ ระยะเวลาโครงการ

โครงการฯ มีระยะเวลาดำเนินงานทั้งสิ้น ๒๗๐ วัน นับจากวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นวันลงนามในสัญญา

๑.๗ ผลที่จะได้รับจากการดำเนินงาน

<u>ผลผลิต</u>

๑) รายงานผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานจากการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทาง

การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติในระยะต่อไป ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการจัดทำรายงานแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (6th National Report) เสนอต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

๒) ระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ แบบ web-based ที่เผยแพร่ทางอินเตอร์เน็ต

<u>ผลลัพธ์</u>

๑) ผู้บริหารและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ และแผนแม่บทบูรณาการฯ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๒) บุคลากรทุกภาคส่วนมีศักยภาพและบทบาทในการขับเคลื่อนแผนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๓) ทุกภาคส่วนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนัก ถึงความสำคัญของการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ รวมทั้งสามารถใช้ระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้

๒. การวิเคราะห์นโยบาย แผน และสถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

สรุปสาระสำคัญ

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ มีเป้าหมาย ข้อตกลง และแผนทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) หรือ SDGs ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ รวม ๘ เป้าหมาย อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention of Biological Diversity) หรือ CBD อันเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่มุ่งให้ประเทศต่างๆ มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงมีการแบ่งปันประโยชน์ที่ได้จากทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังมีแผนกลยุทธ์และเป้าหมายไอจิ (Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 and Aichi Targets) ที่จัดทำขึ้นภายใต้อนุสัญญา CBD

สำหรับนโยบายและแผนของประเทศไทย เห็นได้ชัดว่าให้ความสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นตามลำดับ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดสิทธิและหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆ ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕ ปี ในช่วงที่ผ่านมาและในปัจจุบัน ได้กำหนดแนวทางการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งได้รับการขับเคลื่อนจากนโยบายของรัฐบาล ที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งแถลงนโยบายที่จะดำเนินงานสอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขณะที่แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ จัดทำขึ้นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายในระดับนานาชาติ นโยบายและแผนของประเทศ รวมทั้งคำนึงถึงสถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ซึ่งมีภัยคุกคามต่อแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สัตว์หายากกำลังลดจำนวนลง มีการแพร่ของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน แผนปฏิบัติการฯ จึงให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีเป้าหมาย ๑๘ เป้าหมาย และมียุทธศาสตร์การดำเนินงาน ๔ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การบูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมทุกระดับ การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว การพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานสากล

ความตระหนักของประชาคมโลกถึงผลกระทบด้านลบ จากการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ริเริ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากการประชุมสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ เมื่อปี ๒๕๑๕ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่คำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

ในอีก ๒๐ ปีถัดมา ได้มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) ขึ้น ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล หรือเรียกว่า “การประชุม Rio” ซึ่งได้เกิดกรอบการพัฒนาและข้อตกลงระหว่างประเทศ อาทิ แผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda 21) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) เป็นต้น ในเวลาต่อมา ปี พ.ศ.๒๕๔๓ การประชุมสุดยอดแห่งสหัสวรรษขององค์การสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยผู้นำประเทศได้มีการตกลงร่วมกันถึงเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกันทั้งสิ้น ๘ เป้าหมาย หรือที่เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ในการแก้ไขปัญหาความยากจน โรคติดต่อ การไม่ได้รับการศึกษาของเด็กทั่วโลก ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกำหนดกรอบเวลาในการบรรลุไว้ ๑๕ ปี ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๕๘ MDGs ได้สิ้นสุดระยะของเป้าหมายตามที่กำหนด ทางองค์การสหประชาชาติได้เตรียมการและจัดประชุมเพื่อร่วมกำหนดกรอบในการเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วโลกในระยะต่อไปที่เรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals: SDGs ขึ้นรวมจำนวน ๑๗ เป้าหมาย โดยมีกรอบเวลาในการบรรลุระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๗๓ ซึ่งมีหลายเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้มีข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมีแผนและเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ รวมถึงกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีอนุสัญญาต่างๆ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือ Ramsar Convention อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือ CITES เป็นต้น ในส่วนของนโยบายและแผนของประเทศที่มีความสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕ ปี แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ เป็นต้น

๒.๑ ทิศทางและข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๑) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งกำหนดขึ้นโดยตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยประเทศสมาชิก ๓๐ ประเทศ (รวมประเทศไทย) และประเทศอื่นๆ ที่สนใจเข้าร่วมด้วย ในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๗ ซึ่งได้จัดการประชุมเจรจาเพื่อจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ คณะทำงานฯ ได้รับรองข้อเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน ๑๗ เป้าหมาย ๑๖๙ เป้าประสงค์ และ ๒๓๐ ตัวชี้วัด (The United Nation, 2560) ที่เชื่อมโยงกันและเป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) และที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ได้รับรองผลของคณะทำงานเพื่อจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๗ และตัดสินใจให้ข้อเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวเป็นเอกสารหลักในกระบวนการจัดทำวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๕๘

สำหรับเป้าหมาย SDGs ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพโดยตรง ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑๔ และ ๑๕ นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เป้าหมายที่ ๒, ๔, ๖, ๑๑, ๑๒, ๑๓ และตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๒.๑.๒ ความชุกของความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรในระดับปานกลางหรือรุนแรง

ตัวชี้วัด ๒.๔.๑ ร้อยละของพื้นที่เกษตรที่ทำการเกษตรแบบยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๒.๕.๑ ตัวบ่งชี้ความสมบูรณ์ของการเก็บผลผลิตในธนาคารพันธุกรรม (หรือการเก็บนอกสถานที่)

ตัวชี้วัด ๒.๕.๒ สัดส่วนพันธุ์สัตว์ท้องถิ่นแบ่งหมวดหมู่เป็นอยู่ในความเสี่ยง ไม่อยู่ในความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ หรือไม่รู้ระดับความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์

เป้าหมายที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการศึกษาตลอดชีวิต

ตัวชี้วัด ๔.๗.๑ (ii) มีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันในการจัดให้มีและการจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๖.๓.๒ ร้อยละของแหล่งน้ำ (มหาสมุทร ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำธาร คลอง หรือสระน้ำ) ที่มีคุณภาพน้ำที่ดี

ตัวชี้วัด ๖.๖.๑ การเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำ

เป้าหมายที่ ๑๑ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความปลอดภัย ความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๑๑.๓.๑ สัดส่วนอัตราการใช้ที่ดินต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงประชากร

ตัวชี้วัด ๑๑.๔.๑ การใช้จ่ายรวมต่อหัวสำหรับการสงวนป้องกันและอนุรักษ์วัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ

ตัวชี้วัด ๑๑.a.๑ สัดส่วนการนำแผนพัฒนาเมืองและภูมิภาค ไปบูรณาการกับการคาดประมาณประชากร ความต้องการทรัพยากร จำแนกตามขนาดของเมือง

เป้าหมายที่ ๑๒ สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๑๒.๑.๑ จำนวนประเทศที่มีแผนปฏิบัติการระดับชาติ ด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน หรือยึดเป็นหลักการสำคัญ/เป้าหมายระดับนโยบายของประเทศ

ตัวชี้วัด ๑๒.a.๑ จำนวนการสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเพื่อการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแก่ประเทศกำลังพัฒนา

เป้าหมายที่ ๑๓ การดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ

ตัวชี้วัด ๑๓.๑.๑ จำนวนประเทศที่มียุทธศาสตร์การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ตัวชี้วัด ๑๓.๒.๑ จำนวนประเทศที่มีการสื่อสารการสร้าง/การบูรณาการนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือแผนที่เป็นการเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ ๑๔ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ อย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๑๔.๒.๑ สัดส่วนของพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งที่บริหารจัดการโดยใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ

ตัวชี้วัด ๑๔.๓.๑ ภาวะความเป็นกรดในทะเลเฉลี่ย (pH) โดยวัดจากสถานีสุ่มตัวอย่าง

ตัวชี้วัด ๑๔.๔.๑ สัดส่วนของมวลสัตว์น้ำ (fish stocks) ที่อยู่ในระดับความยั่งยืนทางชีวภาพ (MSY)

ตัวชี้วัด ๑๔.๕.๑ ขอบเขตพื้นที่คุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางทะเล

ตัวชี้วัด ๑๔.๖.๑ ความก้าวหน้าของประเทศต่างๆ ในระดับการใช้เครื่องมือ/กลไกระหว่างประเทศเพื่อต่อสู้กับการประมงที่ผิดกฎหมาย ที่ไม่มีการรายงานและที่ไม่มีการควบคุม

ตัวชี้วัด ๑๔.๗.๑ ร้อยละของผลผลิตจากการประมงที่ยั่งยืนต่อ GDP ในรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ประเทศกลุ่มพัฒนาน้อยที่สุด และทุกประเทศ

ตัวชี้วัด ๑๔.a.๑ สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณเพื่อวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางทะเลต่องบประมาณการวิจัยทั้งหมด

ตัวชี้วัด ๑๔.b.๑ ความก้าวหน้าของแต่ละประเทศที่มีการใช้และดำเนินการด้านข้อกฎหมาย/ข้อบังคับ/นโยบาย/กรอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ตระหนักและปกป้องสิทธิของการทำประมงขนาดเล็ก

ตัวชี้วัด ๑๔.c.๑ จำนวนกฎหมาย นโยบาย และเครื่องมือ ที่ประเทศไทยได้แปลงไปสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้องฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด ๑๕.๑.๑ ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด

ตัวชี้วัด ๑๕.๒.๑ ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๑๕.๒.๒ การสูญเสียป่าไม้อย่างถาวรสุทธิ

ตัวชี้วัด ๑๕.๓.๑ ร้อยละของพื้นที่ดินที่ถูกทำให้เสื่อมโทรมเทียบกับพื้นที่ดินทั้งหมด

ตัวชี้วัด ๑๕.๔.๑ ขอบเขตของพื้นที่คุ้มครองที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพบนภูเขา

ตัวชี้วัด ๑๕.๔.๒ ดัชนีพื้นที่ภูเขาสีเขียว

ตัวชี้วัด ๑๕.๕.๑ ดัชนีบัญชีสถานภาพพืชและสัตว์

ตัวชี้วัด ๑๕.๖.๑ จำนวนใบอนุญาตที่ให้บริการการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากหน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นภายใต้พิธีสารนาโงย่า และจำนวนของการรับรองความตกลงถ่ายโอนวัสดุพันธุกรรมมาตรฐานตามที่สื่อสารกับองค์การบริหารสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร

ตัวชี้วัด ๑๕.๗.๑ ดัชนีบัญชีสถานภาพชนิดพันธุ์ทางการค้า

ตัวชี้วัด ๑๕.๗.๒ สัดส่วนการป้องกันการค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

ตัวชี้วัด ๑๕.๘.๑ การใช้กฎหมายระดับชาติในการป้องกันหรือควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ถูกคุกคาม

ตัวชี้วัด ๑๕.๙.๑ จำนวนของแผนพัฒนาชาติและกระบวนการบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพและมูลค่าการบริการของระบบนิเวศวิทยา

ตัวชี้วัด ๑๕.a.๑ การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) และการใช้จ่ายของรัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์และความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด ๑๕.b.๑ การช่วยเหลือการพัฒนาป่าไม้ของรัฐและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศด้านป่าไม้ (FDI)

ตัวชี้วัด ๑๕.c.๑ สัดส่วนของการป้องกันการค้าสัตว์ป่าต่อสินค้าจากสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

จากเป้าหมาย SDGs ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องทั้งด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การสร้างความตระหนักและความรู้ ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การคุ้มครองสิทธิประโยชน์และการแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

๒) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) เป็นความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีเจตนารมณ์ให้รัฐบาลทุกประเทศรักษาวินัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง แม้มีความต้องการอย่างมากที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ต้องไม่ละเลยการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย อนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ คือ (๑) เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (๒) เพื่อใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (๓) เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นประเทศภาคีอนุสัญญา ลำดับที่ ๑๘๘ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๗ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ช) โดยปัจจุบันมีประเทศสมาชิก ๑๙๖ ประเทศ (United Nation, ๒๕๖๐)

สาระของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีพันธกรณีหลักที่สำคัญ ได้แก่

- จัดทำกลยุทธ์ แนวทาง และแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเหมาะสม
- จำแนกระบุและติดตามตรวจสอบองค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศที่สำคัญต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ภายใต้มาตรการพิเศษ และกำหนดมาตรการเฉพาะด้านในการควบคุมดูแลและจัดการองค์ประกอบที่สำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคุมดูแลกิจกรรมที่อาจเป็นภัยต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ฟื้นคืนสภาพและฟื้นคืนระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น จัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตที่ผ่านการดัดแปลงทางพันธุกรรม รักษาและดำรงไว้ซึ่งความรู้และขนบประเพณีของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่น
- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยวางมาตรการบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์และนำกลับคืนสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิม
- ใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยจัดทำมาตรการแผนระดับชาติเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้จัดทำและปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน
- ดำเนินมาตรการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนโดยใช้มาตรการที่เหมาะสมทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นแรงจูงใจ โดยส่งเสริมการศึกษา การสร้างความตระหนัก การวิจัย การฝึกอบรม และนำกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมการมีส่วนร่วมของสาธารณชนมาใช้กับโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ
- ร่วมมือกับประเทศภาคีอื่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม
- สนับสนุนทางการเงินและแรงจูงใจสำหรับการอนุวัตอนุสัญญาฯ ในระดับชาติตามสมรรถนะ
- จัดทำและเสนอรายงานเกี่ยวกับการอนุวัตอนุสัญญาฯ ต่อสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ

จากการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ณ เมืองนาโงยา ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๓ ภาคีอนุสัญญาฯ ได้มีข้อตัดสินใจรับรองแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ (Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 and the Aichi Targets) เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับภาคีอนุสัญญาฯ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า ภายใน ค.ศ. 2050 ความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับความนิยมในคุณค่า ได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถูกใช้อย่างชาญฉลาด เพื่อธำรงรักษาบริการจากระบบนิเวศ เพื่อผดุงพื้นพิภพที่สมบูรณ์พูนผลให้ยั่งยืน และเพื่ออำนวยผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งให้แก่ผู้คนทั้งปวง

สำหรับพันธกิจกำหนดให้มีการปฏิบัติการที่มีประสิทธิผลและเร่งด่วนเพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้หลักประกันว่าภายใน พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ. 2020) ระบบนิเวศยืดหยุ่นคงทนและยังคงให้บริการที่สำคัญยิ่งต่อไป ให้ความมั่นคงแก่ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตบนพื้นพิภพ และเกื้อกูลการกินดีอยู่ดีและการขจัดความยากจนเพื่อเป็นหลักประกันดังกล่าว แรงกดดันต่อความหลากหลายทางชีวภาพถูกลดลง ระบบนิเวศได้รับการฟื้นฟู ทรัพยากรชีวภาพถูกใช้อย่างยั่งยืน ผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมถูกแบ่งปันในวิถีทางที่ยุติธรรมและเท่าเทียม มีการจัดการทรัพยากรพันธุกรรมที่เพียงพอ ประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพและคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพถูกหยิบยกเป็นกระแสหลัก นโยบายที่เหมาะสมได้รับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิผล และการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้และเป็นไปตามวิถีทางการระมัดระวังล่วงหน้า

แผนกลยุทธ์ฯ ดังกล่าว กำหนดเป้าหมายประสงค์ทางกลยุทธ์ ๕ เป้าประสงค์ และ ๒๐ เป้าหมาย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ข) ดังนี้

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ A: แก้ไขมูลเหตุรากฐานของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพโดยหยิบยกความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลักในภาครัฐและภาคประชาชน

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓</u>

๑) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๒) บูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และกลยุทธ์ลดความยากจน และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติหากเหมาะสม และเข้าสู่ระบบการรายงาน

๓) ขจัดแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ จัดให้มีแรงจูงใจทางบวกเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องปรองดองกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง

๔) รัฐบาล ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ ต้องดำเนินขั้นตอนที่จะบรรลุความสำเร็จหรือดำเนินงานตามแผน เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และได้รักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นอย่างดีภายในขอบเขตจำกัดที่ระบบนิเวศปลอดภัย

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ B: ลดแรงกดดันโดยตรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘</u>

๕) ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หมายถึงแรงกดดันที่มีต่อแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทร ทั้งนี้ เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓</u>

๖) ดำเนินการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อยและในที่ที่เป็นไปได้ ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรมและการแยกการกระจัดกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ

๗) จัดการและเก็บเกี่ยวสัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย และประยุกต์ใช้วิถีทางบนพื้นฐานของระบบนิเวศจนสามารถหลีกเลี่ยงการประมงเกินขีดจำกัดได้ ดำเนินแผนและมาตรการฟื้นฟูสำหรับชนิดพันธุ์ที่ร่อยหรอ ทำการประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและระบบนิเวศที่เปราะบาง จำกัดผลกระทบของการประมงที่มีต่อปริมาณสำรองชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศให้อยู่ภายในขอบเขตที่ระบบนิเวศปลอดภัย

๘) จัดการพื้นที่ภายใต้การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันว่ามีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๙) ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดี ให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

๑๐) จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ C: ปรับปรุงสถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓</u>

๑๑) อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิผลและเท่าเทียม มีตัวแทนทางนิเวศ และมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่เป็นสำคัญ และบูรณาการเข้าสู่ภูมิทัศน์และชลทัศน์ที่กว้างกว่าเดิม

๑๒) ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และต้องปรับปรุงสถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะพวกที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุดและผดุงไว้ให้ยั่งยืน

๑๓) ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้นเพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ D: เพิ่มพูนผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และบริการจากระบบนิเวศต่อคนทั้งปวง

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘</u>

๑๔) บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓</u>

๑๕) ฟื้นฟูและเฝ้าระวังรักษาระบบนิเวศที่ให้บริการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงบริการที่เกี่ยวกับน้ำ และเกื้อกูลต่อสุขอนามัย การกินดีอยู่ดีและความผาสุก โดยคำนึงถึง ความต้องการของสตรี ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น ผู้ยากไร้ และผู้อ่อนแอ

๑๖) เพิ่มพูน ความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศ และการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณคาร์บอนสำรอง โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูรวมถึงการฟื้นฟูให้ได้อย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ของระบบนิเวศเสื่อมโทรม ดังนั้น จึงเกื้อกูลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัว และต่อการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ E: เพิ่มพูนการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยมีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วมการจัดการความรู้ และการพัฒนาสมรรถนะ

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘</u>

๑๗) ต้องจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิผล มีส่วนร่วม และได้รับการปรับให้ทันสมัยแล้ว และรับรองเป็นเครื่องมือทางนโยบาย และเริ่มต้นอนุวัตการตามนั้น

<u>ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓</u>

๑๘) ยอมรับนับถือ ความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ สะท้อนให้เห็นในการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

๑๙) ปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทหน้าที่ สถานภาพและแนวโน้ม และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

๒๐) เพิ่มการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับอนุวัตแผนกลยุทธ์ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ อย่างมีประสิทธิผลจากทุกแหล่ง โดยสอดคล้องกับกระบวนการรวมทุนและที่ได้รับการเห็นชอบแล้ว ในกลยุทธ์สำหรับขับเคลื่อนทรัพยากร โดยเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมจากระดับปัจจุบัน

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ ซึ่งประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญ ใช้เป็นกรอบแนวทางให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการตั้งเป้าหมายเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือผลสำเร็จของการดำเนินงานในด้านต่างๆ สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศภาคีได้นำกรอบการดำเนินงานและเป้าหมายดังกล่าวมากำหนดเป็นแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ รวมถึงการตั้งเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพไว้เรียบร้อยแล้ว โดยรายละเอียดจะแสดงในลำดับต่อไป

๓) กรอบความร่วมมืออาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน เริ่มต้นขึ้นจากการที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและความไม่เสมอภาคของสังคม ส่งผลให้เกิดแรงกดดันเพิ่มขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติของภูมิภาคและปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามแดน รวมถึงการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางชีวภาพ อาเซียนจึงได้ร่วมกันริเริ่มโครงการความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐ มีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียนขึ้น ภายใต้คณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอาเซียน ต่อมาได้มีการปรับรูปแบบเป็น “เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม” มีหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เสนอแนะนโยบาย ประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างกันในอาเซียนกับภูมิภาคอื่นๆ และอาเซียนกับองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีคณะทำงาน ๗ คณะ (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ, ๒๕๕๙) ได้แก่

(๑) คณะทำงานอาเซียนว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ (AWGNCB) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๑ เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพของอาเซียนให้คงความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป โดยหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงานในประเทศไทย คือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๒) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการสารเคมีและของเสีย (AWGCW)

(๓) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง (AWGCME)

(๔) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ (AWGWRM)

(๕) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน (AWGESC)

(๖) คณะทำงานอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (AWGCC)

(๗) คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (AWGEE)

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งเป้าหมายหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับด้านการจัดการความหลากหลาย

ทางชีวภาพ คือ เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ อย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้อง ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งความเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งสองเป้าหมายนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือกันในหลายภาคส่วนไม่ใช่เพียงการอนุรักษ์ทรัพยากรเท่านั้น แต่รวมถึงการป้องกันมลพิษและลดภัยคุกคามต่างๆ ที่จะส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่ไปพร้อมกัน

เห็นได้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่าการดำเนินงานด้านสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงปลอดภัยทางการเมือง การสร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการกินดีอยู่ดี ความเสมอภาคและการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพเห็นได้จากการตั้งคณะทำงานอาเซียนว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพขึ้น รวมถึงการลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยเรื่องมรดกอุทยานและการอนุรักษ์ เพื่อเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง และการจัดทำดัชนีชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง (Singapore Index on Cities’ Biodiversity: SI) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินตนเองในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง โดยประเทศไทยสนับสนุนให้เมืองและท้องถิ่นนำตัวชี้วัดดังกล่าวไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินความสามารถในการอนุรักษ์และบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังร่วมกิจกรรมอุทยานมรดกแห่งอาเซียน (ASEAN Heritage Park: AHP) เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง โดยประเทศไทยมีอุทยานมรดกแห่งอาเซียน ๔ แห่ง ได้แก่ ๑) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ๒) อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ๓) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์-หมู่เกาะสิมิลันและอ่าวพังงา และ ๔) กลุ่มป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน-กุยบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี

๒.๒ นโยบายและแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

ประเทศไทย เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังหลังจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) ขึ้น ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ณ กรุงริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ส่งผลให้มีการบรรจุเรื่องการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงแผนและนโยบายอื่นๆ ตามมา

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎเกณฑ์แบบแผนเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐว่ามีองค์กรอะไรบ้าง และองค์กรเหล่านั้นมีอำนาจหน้าที่อย่างไร รวมถึงความสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐมีสิทธิ หน้าที่อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ได้บรรจุไว้ในสิทธิ หน้าที่ของบุคคลและชุมชน รวมถึงหน้าที่ของรัฐในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีการกำหนดในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา ๔๓ กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ในการร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

มาตรา ๕๗ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและแบ่งปัน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตราที่ ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการดำเนินการหรืออนุญาตนั้น รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยา ความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญทั้งกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งภาคประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง หรือเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพมีความสมบูรณ์และเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

๒) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาประเทศได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลอย่างชัดเจน โดยในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยเริ่มมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๙ กระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔ ซึ่งได้ให้ความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเรื่อยมา จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๔ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ได้มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม รวมทั้งปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมียุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พร้อมกำหนดมาตรการสำคัญๆ ไว้ อาทิ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน การพัฒนาอุตสาหกรรมบนฐานความรู้เชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และการคำนึงถึงต้นทุนสิ่งแวดล้อม

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐ก) ได้กำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ใน ***ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน*** โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูดูแลฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการใช้อย่างตระหนักรู้คุณค่า บริหารจัดการอย่างดี สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากร คำนึงถึงต้นทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศ และการปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ มีการเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ดังนี้

- **การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ดำเนินการคุ้มครอง ป้องกัน รักษา ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ และเขตอนุรักษ์ พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ เร่งรัดพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร วางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ ส่งเสริมการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

- **การปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** สนับสนุนการอยู่ร่วมกันของอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างยั่งยืนในลักษณะเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนให้ได้มากที่สุด วางกลไกการสื่อสารกับทุกภาคีในพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่เชิงนิเวศ ส่งเสริมการทำเกษตรที่เกื้อกูลกับระบบนิเวศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- **การยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน** พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกี่ยวกับสาเหตุและการคาดการณ์ การประเมินความเสี่ยง ความเปราะบาง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขา เช่น ระบบนิเวศป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่ชายฝั่ง การขาดแคลนน้ำ พัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- **การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ** ศึกษารายละเอียดและสร้างความเข้าใจของพันธกรณี รวมทั้งติดตามสถานการณ์การเจรจาและท่าทีของประเทศต่างๆ สร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างเทคนิคการเจรจา พัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียน และประเทศคู่ค้าสำคัญ สนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- **การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมอย่างบูรณาการ** พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน เสริมสร้างบทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างความตระหนักรู้และความตื่นตัวของสาธารณชนดูแลคุ้มครองทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้วยสถานการณ์ของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และกรอบหลักการของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุล ยั่งยืน นอกจากนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ยังมีการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี **“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”** ซึ่งต่างให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติสู่แนวทางการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

ความมั่นคง ให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งในและนอกประเทศ และมีความมั่นคงทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีรายได้ที่พอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ

ความมั่งคั่ง ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ด้วยการเชื่อมโยงทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับ ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน และประชาชนยึดถือปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำความคิดเห็นจากการประชุมประจำปี ๒๕๕๘ ของ สศช. และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ซึ่งมีวิสัยทัศน์กรอบการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ความมั่นคง ๒) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) การพัฒนาและเสริม สร้างศักยภาพคน ๔) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ๕) การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ๖) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มาประมวลและยกร่างแนวคิดยุทธศาสตร์ และนำเสนอต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐ข) ซึ่งยังคงยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานในการพัฒนา ร่วมกับการสร้างกลไกการพัฒนาประเทศ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประกอบด้วย ๑๐ ยุทธศาสตร์หลัก โดยยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ได้มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม บริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม พัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ลดการใช้พลังงาน เพื่อปรับตัวไปสู่รูปแบบของการผลิตและการบริโภคคาร์บอนต่ำและ

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมทั้งยกระดับความสามารถในการป้องกันผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เพื่อวางรากฐานและสนับสนุนให้ประเทศมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

อนึ่ง การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบอย่างชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔ และมีการผนวกเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเรื่อยมา จนกระทั่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ให้ความสำคัญกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพไว้ คือ เป้าหมายที่ ๑ รักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชายเลน ลดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และจัดที่ดินทำกินให้ผู้ยากไร้โดยให้สิทธิร่วม รวมถึงได้กำหนดตัวชี้วัดด้านความหลากหลายทางชีวภาพ คือ จำนวนชนิดพันธุ์และประชากรของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะถูกคุกคามหรือใกล้สูญพันธุ์

๓) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบชี้นำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและภาคีต่างๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงระยะเวลา ๕ ปี เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๕ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐จ) ได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความสำคัญต่อบทบาทและสิทธิมนุษยชน ให้ความสำคัญกับการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลสำหรับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณภาพ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิผล โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ มียุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมสำคัญใน ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) การปรับฐานการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๒) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ๓) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ๔) การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชนทุกระดับ ๕) การสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ ๖) การพัฒนาคนและสังคมให้สำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ของแผนดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ **ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน** ซึ่งมีเป้าหมายของยุทธศาสตร์ คือ เพื่อให้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการสงวนรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟู

อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐ (๒) จำนวนชนิดพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์ลดลง (๓) สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต่อพื้นที่ทั้งประเทศเพิ่มขึ้น โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙ และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน ไม่น้อยกว่าปีละ ๕,๐๐๐ ไร่ (๔) ร้อยละ ๕๐ ของจังหวัดชายทะเลมีแผนบูรณาการการฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบ ตามแนวทางการจัดการที่เหมาะสม และ (๕) จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการจัดทำระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มขึ้น และ**ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล** มุ่งเน้นการส่งเสริมความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ลดข้อขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจหน้าที่ การพัฒนากระบวนการยุติธรรมสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิผล รวมทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลและความเชื่อมโยงของฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ๑ ตัวชี้วัด คือ มีการบังคับใช้กฎระเบียบในการเข้าถึงและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๐ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ฉ) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนคือ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในระดับปฏิบัติที่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมบนพื้นฐานการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้ยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม ๒) การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้รับการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟู ๓) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน และ ๔) สร้างศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ และส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม ซึ่งให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศธรรมชาติ เพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรม โดยมีเป้าหมายของยุทธศาสตร์ คือ ให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการส่งเสริมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุล เป็นธรรม และเกิดความมั่นคง โดยมี ๒ กลยุทธ์สำคัญ คือ กลยุทธ์ที่ ๑ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และกลยุทธ์ที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน โดยตัวชี้วัดเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คือ (๑) พื้นที่ที่มีสภาพป่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศแบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ ๑๕ (๒) ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะได้รับการจัดการตามแนวทางและมาตรการหรือมีโครงสร้างที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น (๓) ปะการังที่มีชีวิตมีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓-๙

(๔) อัตราการจับสัตว์น้ำต่อการลงแรงประมงทะเลใน ๑ ชั่วโมงในน่านน้ำไทยเพิ่มขึ้น (๕) อัตราการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลดลง และ**ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน** ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการบริโภค การผลิต และบริการอย่างยั่งยืน และการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน สำหรับตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ มีการประกาศใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพ

เห็นได้ว่า แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้ง ๒ ฉบับ รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์และตัวชี้วัดเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน โดยแผนทั้งสองฉบับให้ความสำคัญกับอัตราการสูญเสียชนิดพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์ลดลง โดยแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ เน้นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติที่ถูกคุกคามลดลง ในขณะที่แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ ให้ความสำคัญกับสัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต่อพื้นที่ทั้งประเทศเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งตัวชี้วัด

๔) แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘ พร้อมทั้งเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งแผนแม่บทบูรณาการฯ จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนามิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดการสร้างรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิปัญญา และภูมิคุ้มกัน และสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างสอดคล้อง ปรองดองกับธรรมชาติ โดยรัฐบาลและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน” และตั้งเป้าหมายว่า ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ และเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมาย จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ ๑๑ มาตรการ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วม

มาตรการที่ ๑ สร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรการที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและอนุวัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ ๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรการที่ ๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม

มาตรการที่ ๒ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพในระดับจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน

มาตรการที่ ๓ ลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและถิ่นที่อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

มาตรการที่ ๑ ปกป้องคุ้มครองและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุด

มาตรการที่ ๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการที่ ๓ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าและเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

มาตรการที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรการที่ ๒ พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๑๘ เป้าหมาย พ.ศ.๒๕๖๓ จำนวน ๑๑ เป้าหมาย และ พ.ศ.๒๕๖๔ จำนวน ๑๒ เป้าหมาย ดังนี้

<u>เป้าหมายปี พ.ศ.๒๕๕๙</u> จำนวน ๑๘ เป้าหมาย

(๑) หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมทั้งภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

(๒) ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

(๓) มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(๔) ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศชายฝั่ง

(๕) การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ

(๖) ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น

(๗) ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(๘) มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

(๙) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ

(๑๐) มีการจำแนกระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศวิทยาต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ

(๑๑) มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

(๑๒) มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยาฯ

(๑๓) พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

(๑๔) เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศ บนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ

(๑๕) มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

(๑๖) มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๑๗) มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

(๑๘) มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

<u>เป้าหมายปี พ.ศ.๒๕๖๓</u> จำนวน ๑๑ เป้าหมาย

(๑) ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะประชาชน และชุมชนท้องถิ่น มีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

(๒) ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

(๓) มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

(๔) กฎระเบียบ ข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข

(๕) อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ ๕๐

(๖) ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้นและมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว

(๗) ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศ และต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

(๘) มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(๙) มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุนแรงที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ

(๑๐) จัดตั้งองค์กรกลางเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

(๑๑) มีกลไกการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>เป้าหมายปี พ.ศ.๒๕๖๔</u> จำนวน ๑๒ เป้าหมาย

(๑) เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ

(๒) มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

(๓) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศ และมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ

(๔) มีกลไกและมาตรการด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศไทย

(๕) ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(๖) มีกฎระเบียบตามแนวทางระมัดระวังล่วงหน้า ในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบ กลไกเพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยสอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ

(๗) ประชาคมวิจัย และชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

(๘) มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

(๙) มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องในประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง

(๑๐) เชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๑) เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ

(๑๒) มีฐานข้อมูลเฉพาะในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ที่สามารถนำไปใช้ในการคุ้มครองสิทธิของประเทศและชุมชน

สำหรับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนแม่บทบูรณาการฯ สามารถจำแนกเป็น ๕ ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ (หน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา/วิจัย องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทแตกต่างกัน ดังนี้

ภาครัฐ: จัดทำนโยบาย แผน มาตรการและกฎ ระเบียบ และดำเนินการให้เกิดการอนุรักษ์ ปกป้องคุ้มครอง ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ภาคเอกชน: ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สร้างความตระหนักและให้ความรู้

สถาบันการศึกษา: ศึกษาวิจัย จัดการ ศึกษาโดยบูรณาการ จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันการศึกษา

องค์กรพัฒนาเอกชน: ประสานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน หรือกลุ่มต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ชุมชนท้องถิ่น: มีส่วนร่วมปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นของตน

สำหรับหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง จำแนกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ หน่วยงานหลัก จำนวน ๒๒ หน่วยงานระดับกรม ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานสนับสนุน จำนวน ๘ หน่วยงานระดับกรม ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่ไม่ได้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง

แผนแม่บทบูรณาการฯ เป็นแผนหลักระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ซึ่งมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ การลดแรงกดดันต่อความหลากหลายทางชีวภาพโดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงใช้เป็นกรอบ

การดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม พบว่า ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน กรมทรัพย์สินทางปัญญา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รวมถึงสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศ

๒.๓ แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ จัดทำขึ้นเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ โดยถ่ายทอดยุทธศาสตร์และมาตรการตามแผนแม่บทบูรณาการฯ ไปสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพฉบับนี้ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๒ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ้นสุดในปี ๒๕๕๙

สำหรับแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ และ ๑๑ แผนปฏิบัติการ ดังภาพที่ ๒-๑

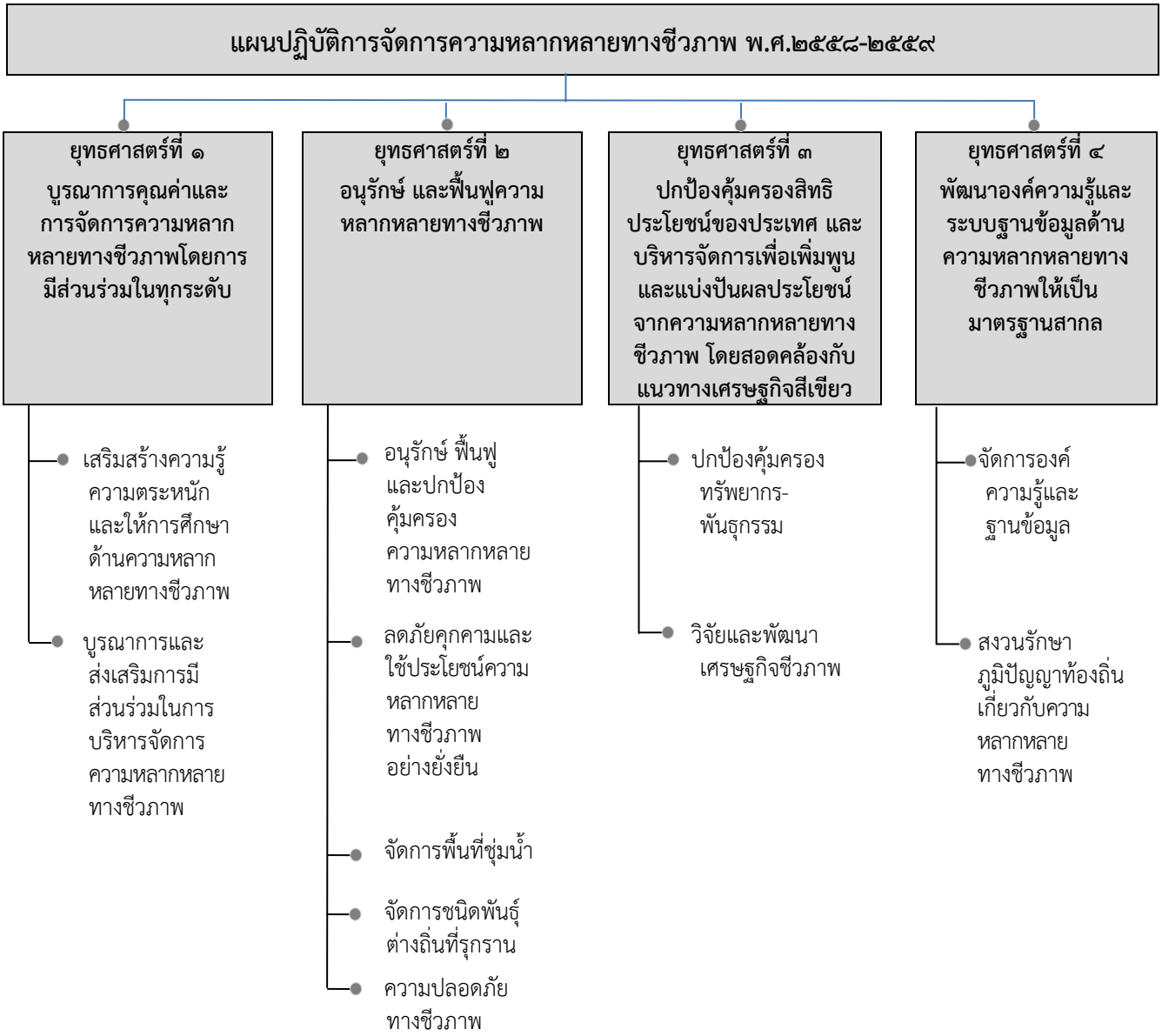

ภาพที่ ๒-๑ ผังโครงสร้างแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

แผนปฏิบัติการ ๑.๑ เสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด:
๑) ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ
๒) มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
๓) จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ริเริ่มโดยภาคประชาชน
๔) มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น
๕) มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

มาตรการ
- สร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรของสถานศึกษาและและสถาบันการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

แผนปฏิบัติการ ๑.๒ บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย:
๑) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
๒) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด: ๑) มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัดเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓๐

๒) มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๓) จำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๔) มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ
- เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- บูรณาการการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดแทรกเข้าสู่นโยบายและแผนระดับชาติ ภาคส่วน องค์กร จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน
- เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและประชาสังคมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

แผนปฏิบัติการ ๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครอง ความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย: ๑) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง

๒) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ

๓) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น

ตัวชี้วัด: ๑) อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง

๒) มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ

๓) ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเล อย่างน้อย ๑ แห่ง

๔) จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ โครงการ

๕) พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพ อย่างน้อยร้อยละ ๓๐

๖) ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น อย่างน้อย ๕ ชนิด มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

มาตรการ
- เพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย
- ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและดำเนินการฟื้นฟูระบบนิเวศเสื่อมโทรมให้สามารถดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ เพื่อรองรับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย
- จัดทำกลไกในการปกป้องคุ้มครองและฟื้นฟูชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามตามทะเบียนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย
- อนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชเกษตร ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยง สายพันธุ์ป่าและพื้นเมือง จุลินทรีย์ รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนิเวศวิทยา
- พัฒนาและผลักดันให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามเป้าหมายและแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและกลยุทธ์ระดับโลก

แผนปฏิบัติการ ๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย: ๑) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติโดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด: ๑) จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัดโครงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒) แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ
- จัดการพื้นที่เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศโดยผนวกประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- ควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศเปราะบางอื่น ที่อาจได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชน ภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ควบคุมและจัดการประชากรของพืชและสัตว์ให้มีความสมดุลกับระบบนิเวศ

รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่ที่มีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการ ๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ

ตัวชี้วัด: ๑) จำนวนนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่ได้รับการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

๒) มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

๓) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕ แห่ง

๔) จำนวนระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสถานภาพดีขึ้นกว่าเดิม

๕) จำนวนจังหวัดที่มีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด

มาตรการ
- บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบาย และแผนในระดับต่างๆ
- ปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการ ๒.๔ จัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีการจำแนกระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศวิทยาต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ

ตัวชี้วัด: มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญ

มาตรการ
- จำแนก ระบุ และจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และเส้นทางการแพร่ระบาด ควบคุม หรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานที่รุกราน

แผนปฏิบัติการ ๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

ตัวชี้วัด: มีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศไทยในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ
- ควบคุมดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยี ชีวภาพสมัยใหม่
- ส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

แผนปฏิบัติการ ๓.๑ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม

เป้าหมาย: ๑) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

๒) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยช ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด: ๑) มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

๒) มีกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

๓) มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ
- ปกป้องคุ้มครองแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและทรัพยากรพันธุกรรม โดยเร่งรัดให้มีการจัดทำและปรับปรุงกฎระเบียบ และกลไกในการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

แผนปฏิบัติการ ๓.๒ วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด: ๑) เพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ

๒) มีระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

มาตรการ
- ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า
- เสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

แผนปฏิบัติการ ๔.๑ จัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล

เป้าหมาย: ๑) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๒) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด: ๑) มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๒) สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

๓) มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๔) มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการ
- ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพรวมถึงการประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

แผนปฏิบัติการ ๔.๒ สงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย: ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๙ มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด: จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการ • ส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้ ถ่ายทอด และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

แผนปฏิบัติการฯ ซึ่งประกอบด้วยแผนปฏิบัติการต่างๆ รวม ๑๑ แผนปฏิบัติการ พร้อมกำหนดเป้าหมายของแต่ละแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งสิ้น ๑๘ เป้าหมาย และเป็นเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพด้วย ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงความเร่งด่วนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศในด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศที่มีความอ่อนไหว อาทิ พื้นที่ชุ่มน้ำ และลดภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและถิ่นที่อยู่อาศัย มีการจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ทั้งความรู้สากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งเพื่อการวางแผนและการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพอันสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องของแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และเป้าหมายไอจิ ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับโลกด้านความหลากหลายทางชีวภาพ กับแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ นั้น พบว่าส่วนใหญ่เป้าหมายไอจิและเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีความสอดคล้องกัน โดยประเทศไทยได้ถ่ายทอดเป้าหมายไอจิสู่เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวนทั้งสิ้น ๑๓ เป้าหมาย ดังนี้

A/1 ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ผ่านการประชาสัมพันธ์

A/2 บูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาระดับชาติและระดับท้องถิ่นและกลยุทธ์ลดความยากจน และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติหากเหมาะสม และเข้าสู่ระบบการรายงาน

A/3 ขจัดแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ จัดให้มีแรงจูงใจทางบวกเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยสอดคล้องปรองดองกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง

B/5 ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หมายถึง แรงกดดันที่มีต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศเปราะบางอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทร ทั้งนี้ เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว (๒๕๕๘)

B/6 ดำเนินการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อยและในที่ที่เป็นไปได้ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรมและการแยกการกระจัดกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ

B/9 ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดี ให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

B/10 จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน

C/11 อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิผลและเท่าเทียม มีตัวแทนทางนิเวศ และมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่เป็นสำคัญ และบูรณาการเข้าสู่ภูมิทัศน์และชลทัศน์ที่กว้างกว่าเดิม

C/12 ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และต้องปรับปรุงสถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะพวกที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุดและผดุงไว้ให้ยั่งยืน

C/13 ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่ารวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้นเพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว

D/14 บังคับใช้และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ (๒๕๕๘)

E/18 ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

E/19 ปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ ใช้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทหน้าที่ สถานภาพและแนวโน้ม และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

หมายเหตุ A-E หมายถึง หมวดหมู่ของเป้าประสงค์ไอจิ ซึ่งแบ่งออกเป็น เป้าประสงค์ A ถึงเป้าประสงค์ E
1-20 หมายถึง หมายเลขเป้าหมายไอจิที่แสดงในแต่ละเป้าประสงค์

รายละเอียดความสอดคล้องของเป้าหมายไอจิ และเป้าหมายชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพแสดงดังตารางที่ ๒-๑

ตารางที่ ๒-๑ ความสัมพันธ์ของเป้าหมายไอจิและเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
A/1 ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ผ่านการประชาสัมพันธ์	๑ หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ	๑ ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	๑ เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ
A/2 บูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาระดับชาติและระดับท้องถิ่นและกลยุทธ์ลดความยากจน และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติหากเหมาะสม และเข้าสู่ระบบการรายงาน	๒ ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ	๒ ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	๒ มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ
A/3 ขจัดแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ จัดให้มีแรงจูงใจทางบวกเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องปรองดองกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง	๓ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	๓ มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ๔ กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข	
A/4 รัฐบาล ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับต้องดำเนินขั้นตอนที่จะบรรลุความสำเร็จหรือดำเนินงานตามแผนเพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และได้รักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างดีภายใน			

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
ขอบเขตจำกัดที่ระบบนิเวศปลอดภัย			
B/5 ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หมายถึงแรงกดดันที่มีต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศเปราะบางอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทร ทั้งนี้เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว (๒๕๕๘)	๗ ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติโดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		
B/6 ดำเนินการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อย และในที่ที่เป็นไปได้ ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรมและการแยกการกระจัดกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ	๔ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง	๕ อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ ๕๐	
B/7 จัดการและเก็บเกี่ยว สัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย และประยุกต์ใช้วิถีทางบนพื้นฐานของระบบนิเวศจนสามารถหลีกเลี่ยงการประมงเกินขีดจำกัดได้ ดำเนินแผนและมาตรการฟื้นฟูสำหรับชนิดพันธุ์ที่ร่อยหรอ ทำการประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและระบบนิเวศที่เปราะบาง จำกัดผลกระทบของการประมงที่มีต่อปริมาณสำรองชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศให้อยู่ภายในขอบเขตที่ระบบนิเวศปลอดภัย			

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
B/8 จัดการพื้นที่ภายใต้การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันว่ามีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ			
B/9 ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดีให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ		๗ ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและต่อความหลากหลายทางชีวภาพ	
B/10 จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน	๑๐ มีการจำแนก ระบุ และจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ	๙ มีการจำแนก ระบุ และจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่างๆ ๑๐ มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ	
C/11 อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพ และบริการจากระบบนิเวศ ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิผลและเท่าเทียม มีตัวแทนทางนิเวศ และมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่เป็นสำคัญ และบูรณาการเข้าสู่ภูมิทัศน์และชลทัศน์ที่กว้างกว่าเดิม	๕ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ ๙ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ		๓ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศและมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ๕ ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
C/12 ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และต้องปรับปรุงสถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะพวกที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุดและผดุงไว้ให้ยั่งยืน	๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น	๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น มีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว	
C/13 ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้นเพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว			๔ มีกลไกและมาตรการทางด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ
D/14 บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ (๒๕๕๘)	๑๒ มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา ๑๓ พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	๑๑ มีกลไก กฎระเบียบในการให้อนุญาตเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหน่วยงานหลักของประเทศ ๑๒ บูรณาการกลไกเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	๗ ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
D/15 ฟื้นฟูและเฝ้าระวังรักษาระบบนิเวศที่ให้บริการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงบริการที่เกี่ยวกับน้ำ และเกื้อกูลต่อสุขอนามัย การกินดีอยู่ดีและความผาสุก โดยคำนึงถึง ความต้องการของสตรี ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น ผู้ยากไร้และผู้อ่อนแอ			
D/16 เพิ่มพูน ความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศและการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณคาร์บอนสำรอง โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูรวมถึงการฟื้นฟูให้ได้อย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ของระบบนิเวศเสื่อมโทรม ดังนั้นจึงเกื้อกูลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัว และต่อการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย			
E/17 ต้องจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิผล มีส่วนร่วม และปรับให้ทันสมัยแล้ว และรับรองเป็นเครื่องมือทางนโยบาย และเริ่มต้นอนุวัตการตามนั้น (๒๕๕๘)			
E/18 ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่นสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี ภายใต้	๑๘ มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		๑๒ มีฐานข้อมูลเฉพาะในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถนำไปใช้ในการคุ้มครองสิทธิของประเทศและชุมชน

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
กฎระเบียบแห่งชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง			
E/19 ปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทหน้าที่ สถานภาพและแนวโน้ม และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ	๑๕ มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
E/20 เพิ่มการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับอนุวัตแผนกลยุทธ์ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ อย่างมีประสิทธิผลจากทุกแหล่ง โดยสอดคล้องกับกระบวนการรวมทุนและที่ได้รับการเห็นชอบแล้วในกลยุทธ์สำหรับขับเคลื่อนทรัพยากร โดยเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมจากระดับปัจจุบัน			
	๑๑ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ จากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่		๖ มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแล

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ		
	เป้าหมายปี ๒๕๕๙	เป้าหมายปี ๒๕๖๓	เป้าหมายปี ๒๕๖๔
			สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
	๘ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ๑๔ เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ	๘ มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	๘ มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
	๑๖ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๑๗ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		๙ มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีลำดับความสำคัญสูง ๑๐ เชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๑ เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ

หมายเหตุ A-E หมายถึง หมวดหมู่ของเป้าประสงค์ไอจิ ซึ่งแบ่งออกเป็น เป้าประสงค์ A ถึงเป้าประสงค์ E

๑-๒๐ หมายถึง หมายเลขเป้าหมายไอจิที่แสดงในแต่ละเป้าประสงค์ของแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓

เห็นได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายและแผนด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้อย่างชัดเจน ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕ ปี รวมทั้งได้จัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพภายใต้แผนแม่บทบูรณาการฯ นี้ นอกจากนี้ ยังได้รับการขับเคลื่อนจากรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งต้องการให้มีการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายที่ปกป้อง ฟื้นฟู พื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างโอกาสในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรอย่างยุติธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ของการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ รวมถึงแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปขับเคลื่อนนั้น นับเป็นแผนที่มีทิศทางสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ ๒ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพในระดับจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน และการลดภัยคุกคามที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพและถิ่นที่อยู่อาศัย ส่วนยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทบูรณาการฯ ที่มีความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และเป้าหมายไอจิรองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว และยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากลตามลำดับ

ส่วนแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งเชื่อมโยงแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ไปสู่การปฏิบัติ พบว่า มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหล่งชาติของประเทศและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยแสดงมาตรการดำเนินงานในด้านต่างๆ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินงานยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งด้านการปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และการจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ แม้สาระสำคัญบางประการได้แสดงถึงภารกิจที่มีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบชัดเจน อาทิ มาตรการเกี่ยวกับพื้นที่คุ้มครอง พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น แต่สาระสำคัญส่วนใหญ่ของแผนปฏิบัติการฯ มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจงานที่คาบเกี่ยวระหว่างหลายหน่วยงาน หรือไม่มีหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบชัดเจน อาทิ การสร้างความรู้ความตระหนัก การริเริ่มและพัฒนา

เครือข่าย การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การเสริมสร้างสมรรถนะในการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๒.๔ สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนและชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่หลากหลาย เนื่องจากมีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาอันเป็นรอยต่อกับพื้นที่ข้างเคียง และเชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำโขง อ่าวไทย และทะเลอันดามัน จึงได้รับการจัดลำดับให้เป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดพันธุ์และพันธุกรรมในระดับสูง กล่าวคือมีจุลินทรีย์ไม่น้อยกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ชนิด พืชที่มีท่อลำเลียงและพืชไม่มีท่อลำเลียงไม่น้อยกว่า ๑๔,๐๐๐ ชนิด หรือร้อยละ ๔ ของชนิดพืชที่จำแนกได้ทั่วโลก สัตว์มีกระดูกสันหลังไม่น้อยกว่า ๘๐,๐๐๐ ชนิด สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ๘๐,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ ของชนิดสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทั่วโลก และปลาไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของพันธุ์ปลาที่จำแนกได้ทั่วโลก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๙)

ที่ผ่านมา ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศถูกภัยคุกคามอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงไป ๖๙ ล้านไร่ ในช่วง ๑๐ ปี (พ.ศ.๒๕๔๘-๒๕๕๘) เหลือ ๑๐๒.๒๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๐ ของพื้นที่ประเทศ (กรมป่าไม้, ๒๕๕๘) นอกจากนี้ ยังมีอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นทั้งพันธุกรรม ชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศ โดยปัจจัยที่ผลักดันให้พันธุ์พืชและสัตว์เข้าสู่สภาวะใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ การใช้ประโยชน์มากเกินไป การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย และการนำพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามา การขยายตัวและการพัฒนาเมือง การลักลอบล่าสัตว์และเก็บของป่า การถมพื้นที่ชุ่มน้ำ และภาวะมลพิษ จากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น มีผลทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีชนิดพันธุ์สูญพันธุ์ไปแล้ว ๖ ชนิด และสูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ๗ ชนิด และชนิดพันธุ์ที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม จำนวน ๒๐๕ ชนิด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๙)

สำหรับชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย มีชนิดพันธุ์ท่อลำเลียงไม่น้อยกว่า ๑๒,๐๐๐ ชนิด มีชนิดพันธุ์พืชที่สูญพันธุ์แล้ว ๒ ชนิด ที่มีแนวโน้มสูญพันธุ์ ๓๖๗ ชนิด ใกล้สูญพันธุ์ ๑๓๑ ชนิด ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ๑๙ ชนิด ถูกคุกคาม ๔ ชนิด และสัตว์มีกระดูกสันหลัง จำแนกเป็น สัตว์ลี้ยงลูกด้วยนมไม่น้อยกว่า ๓๔๕ ชนิด นกไม่น้อยกว่า ๑,๐๑๖ ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ประมาณ ๑๕๙ ชนิด สัตว์เลื้อยคลานไม่น้อยกว่า ๓๒๙ ชนิด และปลาไม่น้อยกว่า ๒,๘๔๙ ชนิด ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น จำนวน ๘๒ ชนิด ส่วนสัตว์ทะเลหายากใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มเต่าทะเล พะยูน โลมาและวาฬ ซึ่งทั้งหมดเป็นสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ว่าด้วยห้ามล่า ห้ามค้า ห้ามครอบครอง ห้ามเพาะพันธุ์ โดยข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ระบุว่า ปัจจุบันสัตว์ทะเลหายากกำลังลดจำนวนลงอย่างมากจากการเกยตื้นและเสียชีวิต โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยการเกยตื้นของพะยูนมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่เต่าทะเล โลมา และวาฬมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๙)

ประเทศไทยยังมีชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอีกจำนวนมาก ที่นำเข้ามาเพื่อใช้ทางการเกษตร การเพาะเลี้ยง ไม้ดอกไม้ประดับ และสัตว์เลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งมีตลาดค้าขายแพร่กระจายมากขึ้น รวมทั้งสามารถดำเนินการซื้อขายแบบออนไลน์ที่เร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายชนิดพันธุ์ต่างๆ ได้มากกว่าเดิม สำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานซึ่งพบแล้วในปัจจุบันมีทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ เช่น ผักตบชวา ไมยราบยักษ์ หอยเชอรี่ และปลาซักเกอร์ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของถิ่นที่อยู่อาศัยและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้พืชและสัตว์บางชนิดได้รับผลกระทบและสูญพันธุ์ไป นอกจากนี้ความหลากหลายทางชีวภาพยังถูกคุกคามจากภาวะมลพิษ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ปลากระเบนราหูซึ่งเป็นสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ตายเป็นจำนวนมากที่แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งสาเหตุมาจากพิษแอมโมเนีย และการขาดออกซิเจนบริเวณพื้นน้ำอย่างเฉียบพลัน เนื่องจากในบริเวณดังกล่าวมีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเอทานอลและมีน้ำกากส่ารั่วไหลผ่านทางระบายน้ำลงสู่แม่น้ำแม่กลอง

จากสถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งใน ๑๙๖ ประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งมีข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ ดังกล่าว เพื่อให้มีการดำเนินงานบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในส่วนต่อไปจะเป็นการนำเสนอผลการดำเนินตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

๓. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

สรุปสาระสำคัญ

ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในภาพรวม พบว่า มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ทั้งสิ้น ๑๙๑ แผนงาน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘๘ ของแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ โดยมีการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น ๔,๖๒๔.๔๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๗ ของงบประมาณที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๔ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณมากที่สุด รองลงมาคือยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว และยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล มีสัดส่วนโครงการที่ดำเนินการ ร้อยละ ๒๙.๓๒ ๑๙.๓๗ และ ๑๐.๔๗ ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่วนใหญ่ยังเป็นกิจกรรม/โครงการระยะสั้นในการรณรงค์และให้ความรู้เนื่องในวันสำคัญ จึงขาดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แม้ว่าจะมีการบูรณาการเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ส่วนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ เป็นกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม มีการศึกษาจำแนกและระบุชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและสัตว์สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อนึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนและภาคส่วนอื่นมีส่วนร่วมไม่มากนัก ส่วนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ มีการศึกษาข้อมูลรวบรวมแนวปฏิบัติที่ดี กำหนดหลักเกณฑ์และข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง เตรียมเสนอร่างกฎหมายเพื่อปกป้องแหล่งพันธุกรรมของประเทศ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพและการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ ขณะที่การศึกษาวิจัยโดยรวมยังมีน้อย รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูล ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ซึ่งยังมีปัญหาขาดแคลนนักอนุกรมวิธาน และขาดการรวบรวมข้อมูลในระดับต่างๆ อย่างเป็นระบบ

สำหรับการดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ ถึงแม้ว่ามิได้นำแผนปฏิบัติการฯ ไปดำเนินการโดยตรง แต่ได้บูรณาการแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการฯ เข้าสู่ระบบแผนปกติของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฯ

การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มุ่งเน้นการติดตามประเมินผลด้านการนำแผนปฏิบัติการฯ ไปปฏิบัติ การดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย การประชุมชี้แจงโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ การประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ และการประชุมรับฟังความคิดเห็นผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ

๓.๑ การติดตามประเมินผลด้านการนำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ไปปฏิบัติ

แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว และยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

สำหรับการดำเนินงานในภาพรวมตามแผนปฏิบัติการฯ จากการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๘๔ หน่วยงาน พบว่า มีการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการทั้งที่สอดคล้องและตามแผนงานที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น ๑๙๑ แผนงาน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘๘ ของแผนงาน/โครงการทั้งหมด และมีการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น ๔,๖๒๔.๔๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๗ ของงบประมาณทั้งหมดที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการฯ โดยสามารถจำแนกรายละเอียดการดำเนินงานตามแผนงานและงบประมาณในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังตารางที่ ๓-๑

ตารางที่ ๓-๑ รายละเอียดการดำเนินงานและงบประมาณจำแนกรายยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฯ

ยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ	การดำเนินงานตามแผนงานโครงการ		งบประมาณ	
	จำนวน (โครงการ)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
๑. บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ				
๑.๑ เสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๓๓	๕๑.๕๖	๑๒๙,๓๖๕,๐๙๐	๒.๘๐
๑.๒ บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	๒๓	๕๗.๔๔	๖๕,๖๐๑,๐๑๐	๑.๔๒
๒. อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ				
๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ	๓๓	๔๕.๒๑	๒,๓๔๐,๘๖๕,๗๒๖	๕๐.๖๒

ยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ	การดำเนินงานตามแผนงานโครงการ		งบประมาณ	
	จำนวน (โครงการ)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	๒๔	๓๗.๕๐	๖๘,๓๔๙,๕๒๔	๑.๔๘
๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	๕	๑๒.๘๒	๑,๙๔๗,๐๕๔,๐๐๐	๔๒.๑๐
๒.๔ จัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	๖	๒๔.๐๐	๑๐,๖๒๐,๙๐๐	๐.๒๓
๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ	๙	๓๕.๐๐	๙,๒๓๗,๑๐๔	๐.๒๐
๓. ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว				
๓.๑ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม	๕	๕๐.๐๐	๑๔,๒๗๓,๙๙๗	๐.๓๑
๓.๒ วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	๓๒	๖๑.๕๔	๒๓,๑๗๕,๐๕๒	๐.๕๐
๔. พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล				
๔.๑ จัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล	๑๗	๑๕.๔๕	๑๐,๙๐๐,๐๐๐	๐.๒๔
๔.๒ สงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ	๓	๒๗.๒๗	๕,๐๐๐,๐๐๐	๐.๑๑
รวม	**๑๙๑**	**๔๑.๘๘**	**๔,๖๒๔,๔๔๒,๔๐๓**	**๔๑.๖๗**

จากตารางที่ ๓-๑ จะเห็นได้ว่า **ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ** คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๔ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๖๓ ของงบประมาณที่ดำเนินการ มาตราการที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ๒ ลำดับแรก คือ เพิ่มประสิทธิภาพและความเข็มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย (ร้อยละ ๗๖.๙๒) และมาตรการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (ร้อยละ ๕๘.๓๓)

ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานเป็นลำดับที่สอง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๒ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณมากเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๒ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ โดยมาตรการที่มีการดำเนินมากที่สุดสองลำดับแรก คือ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ (ร้อยละ ๗๗.๗๗) และมาตรการบูรณาการการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดแทรกเข้าสู่นโยบายและแผนระดับชาติ ภาคส่วน องค์กร จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน (ร้อยละ ๖๖.๖๖)

ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานเป็นลำดับที่สาม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๗ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ โดยมีการใช้จ่ายงบประมาณมากเป็นอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ มาตรการที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ๒ ลำดับแรก คือ มาตรการพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ (ร้อยละ ๘๗.๕๐) และมาตรการส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า (ร้อยละ ๗๖.๙๒)

ยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔๗ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๕ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ มาตรการที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ๒ อันดับแรก คือ มาตรการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และมาตรการส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้ ถ่ายทอด และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากรายละเอียดการดำเนินงานและงบประมาณจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๒ เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงส่งผลให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องและเป็นไปตามแผนที่วางไว้มากที่สุด ในขณะที่การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ และยุทธศาสตร์ที่ ๔ นั้น เป็นยุทธศาสตร์สนับสนุนการจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีการดำเนินงานในลำดับรองลงมาตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สรุปการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การบูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

จากการรวบรวมผลจากแบบสอบถาม พบว่า การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๑ มีหน่วยงานจำนวนมากที่ดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยเฉพาะมาตรการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานส่วนใหญ่ทั้งภาครัฐและภาคการศึกษาได้ดำเนินงานสร้างความรู้ความตระหนักในลักษณะกิจกรรมรณรงค์ในโอกาสวันสำคัญ ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนเน้นการดำเนินกิจกรรมเชิงพื้นที่ซึ่งใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายและมีความต่อเนื่อง ส่วนภาคการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีเนื้อหาความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้ โดยสถาบันการศึกษาในภูมิภาคต่างๆ มีบทบาทชัดเจนมากขึ้น ในการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนักแก่สังคม นอกจากนี้ ยังมีความตื่นตัวในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและประชาสังคม แต่ยังขาดการบูรณาการ

สาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายและวางแผนในระดับต่างๆ ทั้งระดับหน่วยงาน ท้องถิ่น และชุมชน (ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๓-๒)

ตารางที่ ๓-๒ การดำเนินงานของหน่วยงานตามยุทธศาสตร์บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

หน่วยงาน	๑.๑ เสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษา		๑.๒ บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
	๑. สร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้	๒. ให้มีสาระ คลช. ในหลักสูตรการศึกษา	๑. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการอนุรักษ์พันธุกรรมระหว่างประเทศ	๒. บูรณาการ คลช. สู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๓. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ/ประชาสังคม
<u>ภาครัฐ</u>					
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค	⭘			●	⭘
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	⭘	○		●	⭘
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	⭘		●	●	⭘
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	⭘		●	●	⭘
กรมป่าไม้	⭘		●	●	⭘
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	⭘	○	●		
องค์การสวนสัตว์	⭘				○
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	⭘		⭘		
กรมประมง	○		⭘		
กรมปศุสัตว์	○	○	⭘		⭘
กรมการข้าว	○				
กรมวิชาการเกษตร	⭘		⭘		
องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	⭘				
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	⭘				
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	⭘				
สนง.คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ				⭘	
สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน	⭘				
กรมทรัพย์สินทางปัญญา				⭘	
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	⭘				
<u>ภาคการศึกษา</u>					
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ		⭘			
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม		⭘			

หน่วยงาน	๑.๑ เสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษา		๑.๒ บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
	๑. สร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้	๒. ให้มีสาระ คสช. ในหลักสูตรการศึกษา	๑. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศ	๒. บูรณาการ คสช. สู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๓. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ/ประชาสังคม
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	○	◉			○
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	◉	◉			◉
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	○			○	○
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา		○			
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี		◉			
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง		○			
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	◉				◉
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	○	○			
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม		◉			
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	○	◉			
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา		◉			
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์		◉			
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	○				○
<u>ภาคเอกชน</u>					
บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)	◉				
บจม. บางจาก ปิโตรเลียม	○				◉
บริษัท เอสซีจี ซิเมนต์ จำกัด	○				
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ อาหาร – CPF	○				
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	○				◉
บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)			○		
<u>องค์กรพัฒนาเอกชน</u>					
มูลนิธิการศึกษาไทย	○				
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	◉	○			◉
มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	◉				◉
มูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำไทย	◉				◉

หมายเหตุ: ○ ดำเนินกิจกรรมขนาดเล็ก กิจกรรมระยะสั้นๆ หรือดำเนินงานนำร่องหรือเฉพาะพื้นที่

◉ ดำเนินงานต่อเนื่อง ดำเนินงานในพื้นที่ขนาดใหญ่หรือในหลายๆ พื้นที่

● ดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นหรือดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ อย่างแพร่หลาย หรือมีการขยายผลในวงกว้าง

นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ และจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่รายภูมิภาค พบว่า การดำเนินงานด้านการบูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมทุกระดับมีข้อสรุป ดังนี้

- องค์ความรู้ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ยังไม่มีการรวบรวมและบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้มีการส่งเสริมเฉพาะชุมชนที่หน่วยงานภาครัฐมีข้อมูลเท่านั้น นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งงบประมาณในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้กับชุมชนได้ทราบ เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นข้อมูลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในการจัดหางบประมาณดำเนินการ โดยมีหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน และควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับพื้นที่
- จำนวนบุคลากรของหน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีจำนวนน้อย เนื่องจากการขาดแรงจูงใจในการทำงาน จึงเลือกประกอบอาชีพอื่นแทน
- สถาบันการศึกษานอกจากการจัดการเรียนการสอนด้านความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว ยังมีการศึกษาวิจัยซึ่งยังขาดการเผยแพร่ข้อมูล การนำไปต่อยอด หรือใช้ประโยชน์
- การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพควรเริ่มจาก หน่วยงานที่รับผิดชอบนำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพมาสะท้อนข้อมูลคืนให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนทราบข้อมูลและร่วมกันหาแนวทางในการดำเนินการต่อไป

สำหรับรูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ พบว่า เป็นการดำเนินงานที่สร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการให้ความรู้และสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ รวมถึงการจัดกิจกรรมค่ายเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อเป็นกลไกในการปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

การดำเนินงานในพื้นที่ตัวอย่าง

ด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

....**<u>อ่าวคุ้งกระเบน จ.จันทบุรี:</u>** *โดยศูนย์ศึกษาธรรมชาติอ่าวคุ้งกระเบนฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินงานด้านการจัดสรรพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนโดยรอบประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เพื่อบำบัดน้ำทิ้งจากการเพาะกุ้งทะเลและรักษาระบบนิเวศป่าชายเลน จัดให้มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศป่าชายเลน และการจัดแสดงนิทรรศการพันธุ์ปลา ที่เปิดให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษาเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ร่วมกับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุ้งกระเบนในการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเรียนรู้ระบบนิเวศจากยอดเขาสู่ท้องทะเล ค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเลรักสิ่งแวดล้อม และค่ายเยาวชนรักษ์สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในพื้นที่ และประชาชนในการทำความสะอาดชายหาด และเก็บขยะในทะเล ทั้งนี้กิจกรรมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ และหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ได้ร่วมดำเนินการนั้น ล้วนเป็นการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่....*

ด้านการสร้างเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

....**<u>ป่าชุมชนบ้านสามขา จ.ลำปาง:</u>** *พื้นที่ต้นแบบของจ.ลำปางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ที่ราบสูงเชิงเขา ล้อมรอบด้วยภูเขาสูงต่ำลดหลั่นและผืนป่าที่ยังได้รับการอนุรักษ์และจัดการจากชุมชน ริเริ่มจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะการดูแลทรัพยากรน้ำในรูปแบบของ "เครือข่ายลุ่มน้ำจาง" ใน ๑๒ หมู่บ้าน ๔ ตำบลของอำเภอแม่ทะ ได้แก่ ตำบลหัวเสือ ตำบลดอนไฟ ตำบลบ้านกิ่ง และตำบลสันดอนแก้ว และสร้างกลุ่มเยาวชน "รวมพลคนรักษ์น้ำจาง" เพื่อสืบสานงานอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ตลอดจนการปกป้องฟื้นฟูทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนอย่างยั่งยืน....*

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๒ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ โดยทุกภาคส่วนมีกิจกรรม/โครงการปกป้อง เฝ้าระวัง ดูแลรักษาแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินมาตรการที่หลากหลายและมีบทบาทที่สำคัญมากกว่าภาคส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะด้านการกำหนดมาตรการและกลไก ภาครัฐหลายหน่วยงานมีการศึกษาจำแนกและระบุชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ด้วยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ดำเนินกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ และให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช/สัตว์มากขึ้น นอกจากนี้ มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการควบคุมผลกระทบทางลบจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ อันจะช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยทางชีวภาพเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเด็นที่ยังไม่มีหน่วยงานใดๆ ดำเนินการอย่างชัดเจน ได้แก่ การผลักดันให้ภาคส่วนดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามเป้าหมายและแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพืช/สัตว์ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระดับโลก การควบคุมและจัดการประชากรของพืช/สัตว์ให้มีความสมดุลกับระบบนิเวศ รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่ที่จะมีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และมาตรการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ตารางที่ ๓-๓)

ตารางที่ ๓-๓ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

หน่วยงาน	๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ					๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน				๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ		๒.๔ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ	
	๑ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์	๒ ลดอัตราสูญเสียแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติและฟื้นฟูระบบนิเวศ	๓ จัดทำกลไกปกป้องชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม	๔ อนุรักษ์และปกป้องพันธุกรรมพืชและสัตว์ทางการเกษตรและอื่นๆ	๕ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนดำเนินงาน	๑ จัดการพื้นที่เกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและป่าไม้	๒ ป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ นิเวศเปราะบางอื่น	๓ จัดการประชากรพืช/สัตว์ให้สมดุล ป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่	๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ คลช. อย่างยั่งยืน	๑ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๒ ปกป้องระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	๑ จำแนก ระบุ จัดลำดับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เส้นทางแพร่ระบาดและจัดการชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง	๑ ควบคุมผลกระทบทางลบจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่	๒ สร้างความร่วมมือคุ้มครอง คลช. และความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับประชาคม ASEAN
<u>ภาครัฐ</u>														
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ														
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค			⊙				⊙			⊙				
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	○	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙							⊙
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	○		⊙		●		⊙		⊙	⊙	⊙	⊙		
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	●	●	⊙	●				⊙				○		
กรมป่าไม้	●	●	⊙									●		
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	●	●	⊙	⊙		○	●		⊙		⊙			
กรมควบคุมมลพิษ		⊙					⊙				⊙			
องค์การสวนสัตว์			⊙	●										

หน่วยงาน	๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ					๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน				๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ		๒.๔ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ	
	๑ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์	๒ ลดอัตราสูญเสียแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติและฟื้นฟูระบบนิเวศ	๓ จัดทำกลไกปกป้องชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม	๔ อนุรักษ์และปกป้องพันธุกรรมพืชและสัตว์ทางการเกษตรและอื่นๆ	๕ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนดำเนินงาน	๑ จัดการพื้นที่เกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและป่าไม้	๒ ป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ นิเวศเปราะบางอื่น	๓ จัดการประชากรพืช/สัตว์ให้สมดุล ป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่	๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ คสช. อย่างยั่งยืน	๑ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๒ ปกป้องระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	๑ จำแนก ระบุ จัดลำดับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เส้นทางแพร่ระบาดและจัดการชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง	๑ ควบคุมผลกระทบทางลบจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่	๒ สร้างความร่วมมือคุ้มครอง คสช. และความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับประชาคม ASEAN
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพฯ	○		●						●					
กรมทรัพยากรน้ำ	⭘	⭘		⭘			⭘				⭘			
กรมประมง		⭘	●	⭘		●	●	⭘	⭘	○	⭘	⭘	●	⭘
กรมปศุสัตว์		⭘	⭘	⭘		⭘			⭘			⭘	⭘	⭘
กรมชลประทาน		⭘		⭘		●								
กรมการข้าว				⭘									⭘	⭘
กรมวิชาการเกษตร		○	⭘	●			⭘	⭘	⭘			⭘	⭘	⭘
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สวทช.	⭘	●		⭘					⭘				⭘	⭘
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์													⭘	⭘
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	⭘		⭘	⭘	⭘									
กรมโรงงานอุตสาหกรรม													⭘	⭘
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย		⭘		⭘										

หน่วยงาน	๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ					๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน				๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ		๒.๔ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ	
	๑ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์	๒ ลดอัตราสูญเสียแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติและฟื้นฟูระบบนิเวศ	๓ จัดทำกลไกปกป้องชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม	๔ อนุรักษ์และปกป้องพันธุกรรมพืชและสัตว์ทางการเกษตรและอื่นๆ	๕ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนดำเนินงาน	๑ จัดการพื้นที่เกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและป่าไม้	๒ ป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ นิเวศเปราะบางอื่น	๓ จัดการประชากรพืช/สัตว์ให้สมดุล ป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่	๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ คสช. อย่างยั่งยืน	๑ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๒ ปกป้องระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	๑ จำแนก ระบุ จัดลำดับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เส้นทางแพร่ระบาดและจัดการชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง	๑ ควบคุมผลกระทบทางลบจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่	๒ สร้างความร่วมมือคุ้มครอง คสช. และความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับประชาคม ASEAN
<u>ภาคการศึกษา</u>														
มหาวิทยาลัยมหิดล			○	○				●	○			○	●	
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	○	○		○			●							
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์				○										
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม									○	○	○		○	
มหาวิทยาลัยขอนแก่น				○					○					
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ				○					○					
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	○								○					
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม				●										
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง				○					○					
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์				○										
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้	○						○			○	○			
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		●		●										
<u>ภาคเอกชน</u>														
บริษัท พีทีทีโกลบอลเคมิคอล		●		●			●							
บจม. บางจาก ปิโตรเลียม		●							○					

หน่วยงาน	๒.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ					๒.๒ ลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน				๒.๓ จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ		๒.๔ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	๒.๕ ความปลอดภัยทางชีวภาพ	
	๑ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์	๒ ลดอัตราสูญเสียแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติและฟื้นฟูระบบนิเวศ	๓ จัดทำกลไกปกป้องชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม	๔ อนุรักษ์และปกป้องพันธุกรรมพืชและสัตว์ทางการเกษตรและอื่นๆ	๕ ผลักดันให้ทุกภาคส่วนดำเนินงาน	๑ จัดการพื้นที่เกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและป่าไม้	๒ ป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ นิเวศเปราะบางอื่น	๓ จัดการประชากรพืช/สัตว์ให้สมดุล ป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่	๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ คสช. อย่างยั่งยืน	๑ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบายและแผนระดับต่างๆ	๒ ปกป้องระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	๑ จำแนก ระบุ จัดลำดับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เส้นทางแพร่ระบาดและจัดการชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง	๑ ควบคุมผลกระทบทางลบจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่	๒ สร้างความร่วมมือคุ้มครอง คสช. และความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับประชาคม ASEAN
บริษัท เอสซีจี ซิเมนท์ จำกัด		●	○											
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ อาหาร - CPF		●												
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)			○											
บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	●	●		●		●								●
<u>องค์กรพัฒนาเอกชน</u>														
มูลนิธิการศึกษาไทย				○			○							
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	●	●		●		○	○		○					●
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย		●				○			○	○	●			
มูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำ		●		●							●			
มูลนิธิเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (ประเทศไทย)		●					●							

หมายเหตุ:

○ ดำเนินกิจกรรมขนาดเล็ก กิจกรรมระยะสั้นๆ หรือดำเนินงานนำร่องหรือเฉพาะพื้นที่

● ดำเนินงานต่อเนื่อง ดำเนินงานในพื้นที่ขนาดใหญ่หรือในหลายๆ พื้นที่

● ดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นหรือดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ อย่างแพร่หลาย หรือมีการขยายผลในวงกว้าง

จากการสัมภาษณ์ และการประชุมรับฟังความคิดเห็น พบว่า การดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๒ มีจำนวนค่อนข้างมากและมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงาน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของหน่วยงานที่ต้องดำเนินการทั้งในเรื่องของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู การลดภัยคุกคามและการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในขณะที่การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น หรือการจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะแต่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์และการประชุมรับฟังความคิดเห็นในภูมิภาค มีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๒ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนี้

- การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ควรมุ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจมากเกินไป เช่น การผสมพันธุ์สัตว์พื้นถิ่นกับสัตว์ต่างถิ่น หรือการนำเข้ามาจากต่างประเทศ จนกลายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งรุกรานสัตว์พื้นถิ่น ตัวอย่างเรื่องกบบลูฟอกซ์ผสมกับกบนาจะได้กบที่โตเร็ว หรือการขายปลาดุกรัสเซียในท้องตลาด ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรพัฒนาสายพันธุ์ที่เป็นของท้องถิ่นจริงๆ
- การจัดทำแผน การกำหนดวิธีการอนุรักษ์หรือกำหนดมาตรการ ควรเกิดจากการถอดองค์ความรู้ร่วมกัน เมื่อเกิดจากระดับนโยบายลงสู่การปฏิบัติแล้ว ต้องรับฟังเสียงสะท้อนของหน่วยงานผู้นำไปปฏิบัติด้วย เพื่อให้ขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ได้จริง และเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นทำให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยชุมชน และไม่ต้องพึ่งหน่วยงานของรัฐ
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่กับการส่งเสริมอาชีพของชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น เช่น กลุ่มอาชีพแปรรูปสัตว์น้ำ กลุ่มอาชีพปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มอาชีพประกอบการเรือท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ เนื่องจากแต่ละอาชีพได้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายในพื้นที่ในการประกอบอาชีพ
- การจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่ดีต้องเริ่มจากชุมชน โดยการมีส่วนร่วมและการนำองค์ความรู้ที่เหมาะสมมาใช้ เพราะการจัดการโดยชุมชนจะเกิดความยั่งยืนมากกว่า ซึ่งหากมีป่าแล้วชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปหากินในป่าได้ จึงควรจัดทำแผนหรือกลยุทธ์ให้คนในชุมชนสามารถเข้าไปดูแลป่าได้ด้วย เพราะถ้าให้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบพื้นที่ดูแลป่าแต่เพียงฝ่ายเดียว จะเกิดปัญหาต่อชุมชน และไม่เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรจากป่านั้น
- การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่สามารถดำเนินงานเพียงหน่วยงานเดียวได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐ ควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านข้อมูล หรือวิธีการ เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ได้ด้วยตนเอง

สำหรับรูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ พบว่า การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในเขตภูหลวง ได้ดำเนินการจัดการเพื่อปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพตามบทบาทและภารกิจ เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าในรูปแบบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัย ขยายพันธุ์ "หิ่งห้อย" ของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม "ลำพูบางกระสอบ" คุ้งบางกะเจ้า การส่งเสริมการใช้เครื่องมือประมงที่ไม่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มประมงพื้นบ้าน ๖ กลุ่ม เพื่อบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง จัดทำธนาคารปูม้า และการส่งเสริมเกษตรที่เพาะเลี้ยงกุ้งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่อ่าวคุ้งกระเบน และมาตรการอนุรักษ์ควายน้ำ พัทลุง-สงขลาในพื้นที่ทะเลน้อย เป็นต้น

การดำเนินงานในพื้นที่ตัวอย่าง

ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

*....**<u>คุ้งบางกะเจ้า จ.สมุทรปราการ</u>**: พื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้กรุงเทพฯ มีสภาพทางภูมิศาสตร์เฉพาะของท้องถิ่น เป็นพื้นที่เกษตร ป่าบึงชุ่มน้ำ ป่าดิบลุ่มน้ำ และป่าชายเลน ริมน้ำมีพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติแทรกอยู่บางส่วน มีชุมชนตั้งกระจายอยู่ทั่วไป ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัย ขยายพันธุ์ "หิ่งห้อย" โดยกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดำเนินการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชุ่มน้ำด้วยการปลูกต้นลำพู ลำแพน และโกงกาง ลงไปในพื้นที่และรักษาสภาพน้ำไม่ให้เน่าเสีย มีการถ่ายเทหมุนเวียน เพื่อให้หอยและสัตว์น้ำต่างๆ ในน้ำอุดมสมบูรณ์ เพราะการจะอนุรักษ์และขยายพันธุ์หิ่งห้อยให้เพิ่มปริมาณมากขึ้นได้นั้น จะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย ผสมพันธุ์ และวางไข่ เนื่องจากหิ่งห้อยวางไข่ในน้ำนิ่ง เมื่อมีการดูแลต้นลำพู และต้นอื่นๆ ในบริเวณริมน้ำ ตลอดจนสัตว์น้ำ แหล่งน้ำซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย ผสมพันธุ์ และวางไข่เหมาะสมต่อระบบนิเวศของหิ่งห้อย ความอุดมสมบูรณ์ของของหิ่งห้อยก็จะกลับมาอีกครั้ง....*

*....**<u>เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง:</u>** พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสมบูรณ์และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะบริเวณพรุควนขี้เสี้ยน ได้รับการจดทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับประเทศหรือแรมซาร์ไซต์แห่งแรกของประเทศไทย และลำดับที่ ๑๑๐ ของโลก ซึ่งจัดเป็นป่าพรุเสม็ดผืนใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เป็นที่อาศัยของนกน้ำและมีพรรณไม้นานาพันธุ์ โดยการริเริ่มของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตทุ่งใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช ร่วมกับหน่วยงาน องค์กร และชุมชนในพื้นที่ทะเลน้อย ผลักดันและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ควายน้ำ พัทลุง-สงขลา หลังได้รับความเสียหายจากอุทกภัย-โรคระบาด จึงต้องการฟื้นฟูให้ยืนยาวตลอดไป พร้อมจัดระบบบันทึกข้อมูลด้านการเลี้ยง และด้านสุขภาพ สำรวจอุบัติการณ์ของโรคทั้งโรคพยาธิ โรคติดต่อทั่วไปในสัตว์ และโรคจากสัตว์ติดต่อสู่คน ทั้งนี้ หากทราบอุบัติการณ์สามารถนำไปสู่มาตรการในการรักษาป้องกันและกำจัดโรคเหล่านั้นได้ เพื่อความปลอดภัยของเจ้าของ ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลทางด้านพันธุกรรมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพันธุ์ และการอนุรักษ์พันธุกรรมควายน้ำทะเลน้อยต่อไป....*

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๓ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ที่ดำเนินงานเป็นภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องและมีการดำเนินงานไม่มากนัก โดยเน้นการดำเนินงานเพื่อการปกป้องแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ตามข้อตกลงในพิธีสารนาโงยาฯ โดยเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยบางหน่วยงานได้เริ่มทำการศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดีในการกำหนดหลักเกณฑ์และข้อตกลง เสนอร่างกฎหมายเพื่อปกป้องแหล่งพันธุกรรมของประเทศ ในส่วนของการดำเนินมาตรการวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒ ส่วน คือ หน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย และหน่วยงานดำเนินการวิจัย ซึ่งมีทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษา นอกจากนี้หน่วยงานที่มีความสนใจยังมีค่อนข้างน้อย ขณะที่การพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกทางด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยให้ดำเนินการได้ง่ายมากขึ้น (ดังตารางที่ ๓-๔)

ตารางที่ ๓-๔ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์ปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

หน่วยงาน	๓.๑ ปกป้องทรัพยากรพันธุกรรม	๓.๒ วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ		
	๑ ปกป้องแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์	๑ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า	๒ เสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	๓ พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้
<u>ภาครัฐ</u>				
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	●			
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช		⭘		⭘
กรมป่าไม้		⭘	⭘	
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	○			
สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)		⭘	⭘	⭘
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)		⭘	⭘	⭘
กรมประมง	●			
กรมปศุสัตว์	●			
กรมวิชาการเกษตร	●	●		○
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สวทช.	⭘	⭘	⭘	⭘
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	●	●		
กรมทรัพย์สินทางปัญญา	●			
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ			⭘	

หน่วยงาน	๓.๑ ปกป้องทรัพยากรพันธุกรรม	๓.๒ วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ		
	๑ ปกป้องแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์	๑ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า	๒ เสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	๓ พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้
<u>ภาคการศึกษา</u>				
มหาวิทยาลัยขอนแก่น		●	○	○
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี		○	○	○
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม		○		
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	●			○
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์		○		
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง				●
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	●			
<u>ภาคเอกชน</u>				
บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	●			
<u>องค์กรพัฒนาเอกชน</u>				
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	●			
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย		●	●	

หมายเหตุ:
- ○ ดำเนินกิจกรรมขนาดเล็ก กิจกรรมระยะสั้นๆ หรือดำเนินงานนำร่องหรือเฉพาะพื้นที่
- ● ดำเนินงานต่อเนื่อง ดำเนินงานในพื้นที่ขนาดใหญ่หรือในหลายๆ พื้นที่
- ● ดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นหรือดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ อย่างแพร่หลาย หรือมีการขยายผลในวงกว้าง

นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ และจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นรายภูมิภาค พบว่า การดำเนินงานด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว มีข้อสรุปดังนี้

- ภาครัฐควรจัดการเรื่องการอนุรักษ์และแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม เช่น การดำน้ำดูปะการังของนักท่องเที่ยว ควรให้กลุ่มชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลบางส่วน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาปะการังไว้ เพื่อเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน
- การกำหนดการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้บริการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งควรมีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ ควรมีมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

- การเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนกลุ่มที่ค่อนข้างมีความเข้มแข็งแล้ว แต่ควรจะมองหากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่สามารถเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนต่อไป

สำหรับรูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ พบว่า การดำเนินงานค่อนข้างมีน้อยและยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน อาทิ การส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนำทรัพยากรในพื้นที่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวคุ้งกระเบน การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง และหมู่เกาะยาว เป็นต้น

การดำเนินงานในพื้นที่ตัวอย่าง
ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

*....**<u>เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จ.เลย:</u>** ภูมิประเทศเป็นเทือกเขาขนาดใหญ่ และเป็นภูเขาหินทราย มีสภาพป่าหลากชนิด เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา โดยเฉพาะป่าสนสองใบ สนสามใบ และทุ่งหญ้าตามพื้นที่ราบ เนินเขาและลานหิน ซึ่งมีความสำคัญของป่าไม้และพืชพรรณต่างๆ รวมถึงเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นทุนธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ได้ดำเนินกิจกรรมการสงวนและฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรม และจัดการใช้ประโยชน์ด้วยการให้บริการท่องเที่ยวจากทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ได้แก่ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้ำตกปลาบ่า ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนกกสะทอน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปถั่วแมคคาเดเมียและพืชเมืองหนาวภูเรือ ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและฐานชีวภาพอย่างยั่งยืนผ่านกระบวนการคืนรายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวเป็นต้นทุนในการดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น....*

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดมาตรฐานสากล

การดำเนินงานในยุทธศาสตร์ที่ ๔ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับภารกิจของภาคการศึกษา พบว่า มีสถาบันการศึกษาดำเนินการศึกษาวิจัย อาทิ อนุกรมวิธานสิ่งมีชีวิตทางทะเล ขณะที่หลายสถาบันการศึกษาในภูมิภาคของประเทศ ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในมหาวิทยาลัย สำรวจชนิดพันธุ์และพืชสมุนไพรในท้องถิ่น เป็นต้น รวมถึงมีการถ่ายทอดและส่งเสริมการนำไปปรับใช้ แม้ว่ามาตรการด้านการพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานสากล มีหน่วยงานดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียว และมีภาคเอกชนเพียงรายเดียวที่ศึกษาสำรวจข้อมูลในบริเวณสถานประกอบการ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนฟื้นฟูพื้นที่และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม (ตารางที่ ๓-๕)

ตารางที่ ๓-๕ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ตามยุทธศาสตร์พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

หน่วยงาน	๔.๑ การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล		๔.๒ สงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น
	๑ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ ประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	๒ พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานสากล	๓ ส่งเสริม รักษา สนับสนุนการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์/ใช้ประโยชน์ คลช.
<u>ภาครัฐ</u>			
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค			⭘
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด			⭘
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	●	●	
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	●	●	●
กรมป่าไม้			●
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	⭘	●	⭘
กรมปศุสัตว์	⭘		⭘
กรมประมง	⭘	⭘	⭘
กรมวิชาการเกษตร	⭘	⭘	
กรมส่งเสริมการเกษตร			⭘
สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)	⭘		
องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ		●	
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	⭘	⭘	
กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก			⭘
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	●		
<u>ภาคการศึกษา</u>			
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	○		
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	○		
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	○		○
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	○		○
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี			○
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	⭘		⭘
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	○		○
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	○		○

หน่วยงาน	๔.๑ การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล		๔.๒ สงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น
	๑ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ ประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	๒ พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานสากล	๓ ส่งเสริม รักษา สนับสนุนการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์/ใช้ประโยชน์ คสช.
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	◉		○
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	○		
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	○		
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม			○
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์			○
<u>ภาคเอกชน</u>			
บริษัท เอสซีจี ซิเมนต์ จำกัด	○		
บริษัท ปตท. จำกัด มหาชน			○
บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	◉	◉	◉
<u>องค์กรพัฒนาเอกชน</u>			
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	◉		○
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	◉		◉
มูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำ		◉	

หมายเหตุ: ○ ดำเนินกิจกรรมขนาดเล็ก กิจกรรมระยะสั้นๆ หรือดำเนินงานนำร่องหรือเฉพาะพื้นที่

◉ ดำเนินงานต่อเนื่อง ดำเนินงานในพื้นที่ขนาดใหญ่หรือในหลายๆ พื้นที่

● ดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นหรือดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ อย่างแพร่หลาย หรือมีการขยายผลในวงกว้าง

นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ และจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นรายภูมิภาค พบว่า การพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล มีข้อสรุปดังนี้

- การดำเนินงานด้านการพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล สำหรับประเทศไทยยังขาดการบูรณาการเรื่องของการทำงานและข้อมูล ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพอยู่แล้ว โดยเป็นฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน มีระบบการรวบรวม และการเข้าถึงที่แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านงานวิจัยและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

- ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่หรือนำมาปรับใช้จริง รวมถึงขาดการนำข้อมูลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนดำเนินการเพื่อให้ความหลากหลายทางชีวภาพมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่แท้จริง
- ปัจจุบันการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการรวบรวมเฉพาะที่หน่วยงานภาครัฐมีเครือข่ายหรือเคยร่วมดำเนินการด้วยเท่านั้น แต่ยังมีภูมิปัญญาจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ จึงเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งมีกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกลไกในการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ได้

สำหรับรูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ พบว่า มีการดำเนินการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในพื้นที่เกาะยาว แต่ยังมีการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งพื้นที่ยังคงต้องดำเนินการศึกษาและรวบรวมฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติมในลำดับต่อไป

การดำเนินงานในพื้นที่ตัวอย่าง

ด้านการสงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

....**<u>หมู่เกาะยาว จ.พังงา:</u>** *เป็นพื้นที่ตามระบบนิเวศเกาะ ที่มีภูเขาที่มีความสูงขนาด ๒๐๐-๔๐๐ เมตร และพื้นที่เนินเขาความสูงระดับ ๐-๑๐๐ เมตร มีการดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โดยการสำรวจ จัดทำรหัสประจำต้นไม้และทำรหัสพิกัด รวมทั้ง สัตว์ ดิน หิน และแร่ธาตุต่างๆ มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ รวมทั้งการสำรวจเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรกายภาพและทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่ เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่ ตำบลพรุใน และตำบลเกาะยาว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป....*

สรุปการติดตามประเมินผลด้านการนำแผนปฏิบัติการฯ ไปปฏิบัติ

ผลดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศมีหลายภาคส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีในการผนึกกำลังของภาครัฐทำงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยมีภาคการศึกษา ภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินกิจกรรมเสริมพลังในส่วนที่ยังเป็นข้อจำกัดหรือดำเนินงานไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การมีหลากหลายหน่วยงานเกี่ยวข้องแต่ขาดหน่วยบูรณาการหรือประสานงานที่ดี ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในลักษณะที่ซ้ำซ้อนหรือขาดการวางแผนและกำหนดทิศทางร่วมกันได้

สำหรับกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการผ่านมาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมระยะสั้น ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือเป็นการจัดกิจกรรมรณรงค์และเสริมสร้างความรู้ในวันสำคัญ โดยยังขาดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ขาดการนำสาระ

เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดนโยบายและแผนในระดับต่างๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังขาดการดำเนินมาตรการด้านการวิจัยที่ตอบสนองต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านเศรษฐกิจในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ ให้กับเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังดำเนินการศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีโอกาสในการถ่ายทอดและสร้างความตระหนักแก่คนรุ่นใหม่ต่อไป สำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งมีการตอบแบบสอบถามจำนวนน้อย พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการทำงานเชิงพื้นที่ เน้นการดูแลแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่กับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายในรูปแบบต่างๆ

จากข้อมูลข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ที่ดำเนินงานตามมาตรการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ขณะเดียวกันก็เห็นว่ายังมีหลายมาตรการที่ยังมิได้ดำเนินงานหรือดำเนินงานน้อยมาก จึงต้องส่งเสริมหน่วยงานที่มีความตื่นตัวให้มีโอกาสและศักยภาพเพิ่มขึ้น กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญๆ ดำเนินมาตรการที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน รวมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไปพร้อมๆ กัน

๓.๒ การประชุมชี้แจงโครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

การประชุมชี้แจงโครการจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ โรงแรมรามา การ์เด้นส์ กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงโครงการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๒๖ คน

สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุม

(๑) แนวทางและวิธีการติดตามประเมินผลการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

- การรวบรวมผลการติดตามการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากการสัมภาษณ์ผู้แทนของหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองแล้ว ควรสัมภาษณ์ชุมชนในพื้นที่รวมถึงผู้ใช้บริการและนักท่องเที่ยวด้วย
- ฐานข้อมูลผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรนำเสนอผลการดำเนินงานที่สามารถตอบตัวชี้วัดหรือเป้าหมายที่แสดงถึงสถานการณ์การดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร และสื่อสารให้กับประชาชนทั่วไปได้รับทราบ
- การรวบรวมข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนขึ้น

- การดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพควรบูรณาการเข้ากับกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่มีการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้ท้องถิ่นทำงานได้ง่ายขึ้น เช่น การดำเนินงานเครือข่าย LA21 หรือโครงการเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนโดยนำไปกำหนดเป็นตัวชี้วัด เพื่อให้ท้องถิ่นต่างๆ เห็นความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- แผนปฏิบัติการฯ ที่จัดทำขึ้น ใช้เป็นกรอบนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ รวมถึงภาคเอกชนนำไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยภาคเอกชนจะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือภาครัฐให้มีการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างครอบคลุม และสามารถบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- การประเมินผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนปฏิบัติการฯ ควรมองผลลัพธ์จากการดำเนินงานเพิ่มเติมจากการประเมินผลด้านงบประมาณหรือโครงการที่ดำเนินการ
- พื้นที่ตัวอย่างทั้ง ๖ พื้นที่ ควรพิจารณาพื้นที่ที่สามารถติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวมของประเทศ โดยการศึกษาอาจพิจารณากิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินงานในแต่ละพื้นที่โดยคิดเป็นสัดส่วนของโครงการหรือกิจกรรมทั้งหมด
- การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ควรเลือกข้อมูลที่ทันสมัยที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้ ซึ่งการดำเนินงานมีระยะเวลาที่ค่อนข้างเร่งรัดจึงไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานของพื้นที่ตัวอย่างในภาพรวมของสถานการณ์ประเทศได้

(๒) ข้อมูลและข้อคิดเห็นจากการเสวนาแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ “การจัดการและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ” โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วม ได้แก่

- ดร.จำเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์ IUCN นำเสนอข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพลุ่มน้ำโขงซึ่งติดต่อกับชุมชนผู้ใช้ทรัพยากร โดยที่ผ่านมาความหลากหลายทางชีวภาพมีจำนวนลดลงเนื่องจากป่าไม้และแหล่งน้ำถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง
- ศ.ดร. เผดิมศักดิ์ จารยะพันธุ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย นำเสนอให้เห็นถึงปัจจัยคุกคามที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแม้ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังเข้าถึงและเข้าใจได้ยาก
- คุณสุกิจ พลับจ่าง กลุ่มลำพูบางกระสอบ คุ้งบางกะเจ้า ใช้พื้นที่ทางธรรมชาติในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน โดยปลูกฝังให้เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ

- คุณสมชาย เตชนันต์ กาแฟมีวนา ริเริ่มกิจการเพื่อสังคมด้วยธุรกิจกาแฟอินทรีย์ กล่าวว่า การดำเนินการธุรกิจควบคู่กับการฟื้นฟูป่าไม้และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้การพัฒนาในมิติต่างๆ เกิดขึ้นไปพร้อมกัน
- ดร.เจษฎา ศาลาทอง ผู้ดำเนินรายการจากสำนักข่าวไทยและอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นย้ำว่าการสื่อสารเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพควรมีการสื่อสารที่เข้าใจได้ง่าย เป็นที่รับรู้และสนใจของคนรุ่นใหม่มากขึ้น

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดการและการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้และฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาด้านต่างๆ ของประเทศ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นสากล หรือความรู้ที่มาจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ไม่สามารถนำมาใช้ได้โดยตรง แต่ต้องนำมาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งที่สำคัญคือการรักษาถิ่นที่อยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพให้คงอยู่
- องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบัน ยังเป็นความรู้ที่อยู่คู่กับนักวิชาการ ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพเป็นเรื่องของชีวิต เป็นเรื่องของคนทุกคน จึงจำเป็นต้องมีกลไกเพื่อปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีหน่วยงานของภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการประเมินติดตามภัยคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแล อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกัน เช่น ในฐานะของผู้ผลิตที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่มีการดำเนินการดังกล่าว
- เงื่อนไขสำคัญในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความยั่งยืน คือ การสืบทอดความรู้และการสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้เห็นความสำคัญ การมีกิจกรรมเสริมให้กับเยาวชนอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นควรบรรจุเพิ่มไว้ในหลักสูตรเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยสื่อที่มีคุณค่ามากที่สุด คือ สื่อบุคคลในการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการประชุม

การประชุมครั้งนี้ ได้จัดทำแบบสอบถามสำรวจข้อมูลและความคิดเห็น โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) ข้อมูลหน่วยงาน ๒) บทบาทของหน่วยงานในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ๓) ข้อมูลและความคิดเห็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ๔) ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และ ๕) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการ

ความหลากหลากทางชีวภาพ ทั้งนี้สามารถรวบรวมแบบประเมินหลังการประชุมได้ทั้งสิ้น ๙๘ ชุด จากผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน ๑๒๖ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๘ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

<u>ข้อมูลหน่วยงานและบทบาทของหน่วยงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> ผลการสำรวจพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง รองลงมา ได้แก่ บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยบทบาทของหน่วยงานในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การดำเนินงานด้านการจัดทำนโยบาย แผนหรือมาตรการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วม การดำเนินงานด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ การแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และการพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูล ตามลำดับ (ภาพที่ ๓-๑ และ ๓-๒)

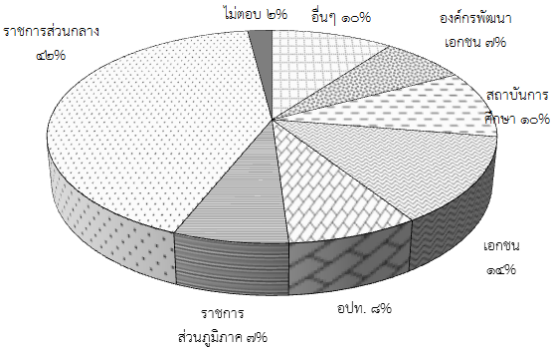

ภาพที่ ๓-๑ ผลการสำรวจจำแนกตามประเภทหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุม

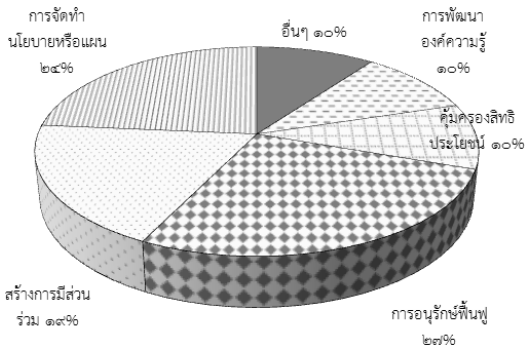

ภาพที่ ๓-๒ ผลการสำรวจบทบาทของหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุมด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>ความคิดเห็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> แบ่งเป็นการสำรวจความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ ในระดับปานกลาง ดังภาพที่ ๓-๓

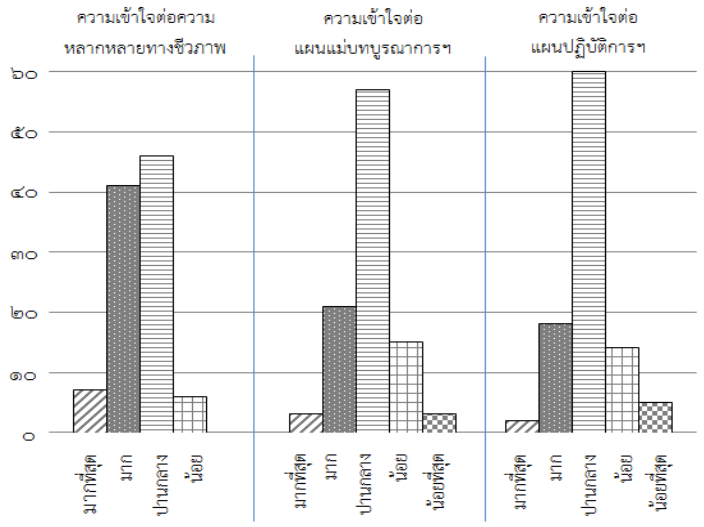

ภาพที่ ๓-๓ ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ

จากภาพ ๓-๓ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๖ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๑ ส่วนผลการสำรวจความเข้าใจต่อแผนแม่บทบูรณาการฯ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๕๗ รองลงมาคือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความรู้ความเข้าใจต่อแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๐ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๑๘

<u>ความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในเรื่องการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ</u> พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานของตนมีบทบาทในการจัดการความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับปานกลางมากที่สุด โดยข้อมูลความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในเรื่องการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงดังภาพที่ ๓-๔

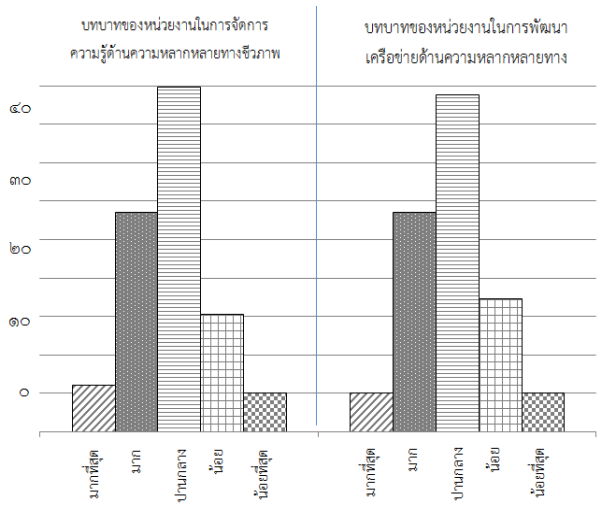

ภาพที่ ๓-๔ ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

จากภาพที่ ๓-๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าหน่วยงานของตนมีบทบาทการจัดการความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๕ รองลงมาได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๙ ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖ และระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕ ตามลำดับ ส่วนการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายฯ หน่วยงานมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๔ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๙ ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ระดับมากที่สุดและระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕ เท่ากัน

<u>ความคิดเห็นต่อโครงการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ฯ</u> โดยสำรวจความคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ความเหมาะสมของกรอบการดำเนินงาน เครื่องมือและวิธีการ พื้นที่ตัวอย่าง และความร่วมมือของหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมในการติดตามประเมินผล โดยผลการสำรวจความคิดเห็นต่อโครงการ แสดงดังภาพที่ ๓-๕

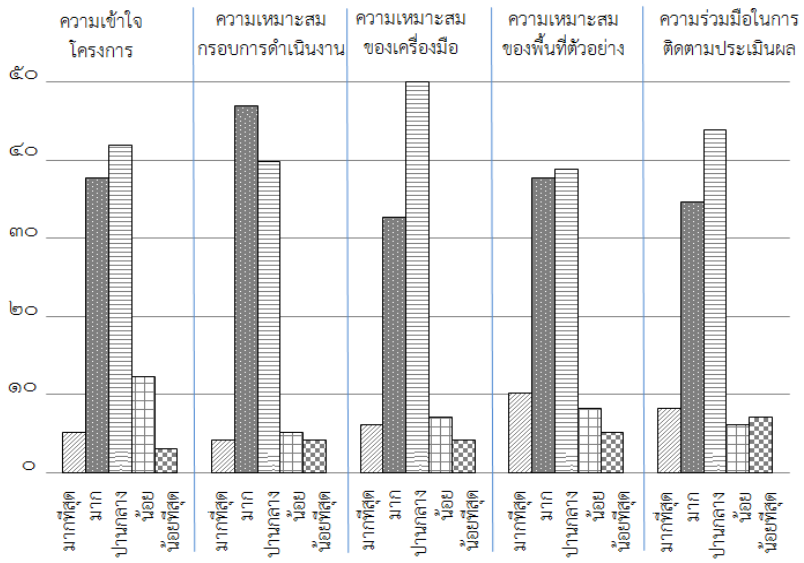

ภาพที่ ๓-๕ ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อโครงการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ฯ

จากภาพที่ ๓-๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานฯ ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๒ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๘ ด้านความเหมาะสมของกรอบการดำเนินงาน เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๗ รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ด้านความเหมาะสมของเครื่องมือและวิธีการในการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๕๐ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ตัวอย่างที่เสนอเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ มีความเหมาะสมในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๙ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๘ ด้านความร่วมมือของหน่วยงานในการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีให้ความร่วมมือในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๔ รองลงมาได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕

<u>ความคิดเห็นต่อการจัดการประชุมชี้แจงโครงการฯ</u> โดยสำรวจความคิดเห็นใน ๔ ประเด็น ได้แก่ การจัดการและการอำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของสถานที่และสื่อ ความเหมาะสมของความรู้และข้อมูลที่นำเสนอ และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุม ผลการสำรวจความคิดเห็นแสดงดังภาพที่ ๓-๖

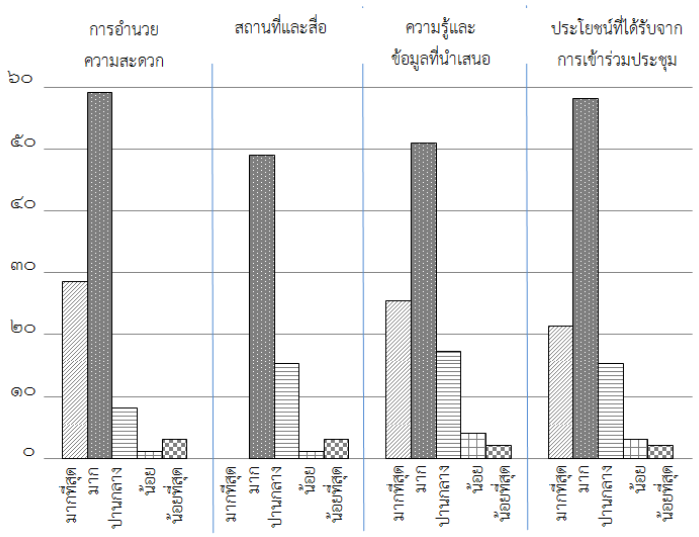

ภาพที่ ๓-๖ ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดประชุมชี้แจงโครงการฯ

จากภาพที่ ๓-๖ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๙ รองลงมา ได้แก่ ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๙ มีความพึงพอใจต่อสถานที่การจัดงานอยู่ในระดับมากมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๙ ด้านความเหมาะสมของสถานที่ สื่อ และเครื่องเสียงมีความเหมาะสมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๑ ด้านความรู้และข้อมูลที่นำเสนอผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๑ และระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๖ และผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่าการเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ได้รับประโยชน์ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๘ รองลงมา ได้แก่ ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๑

<u>ความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายที่จำเป็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> รูปแบบเครือข่ายด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ แบ่งออกเป็นเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ เครือข่ายด้านวิชาการ เครือข่ายการคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์สำคัญ เครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสาร และเครือข่ายอื่นๆ โดยผลการสำรวจความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายและการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงดังภาพที่ ๓-๗ และ ๓-๘

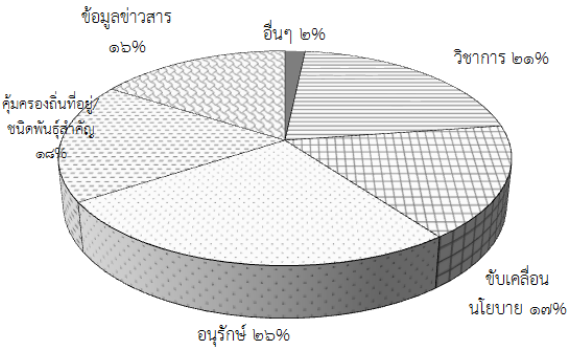

ภาพที่ ๓-๗ ความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

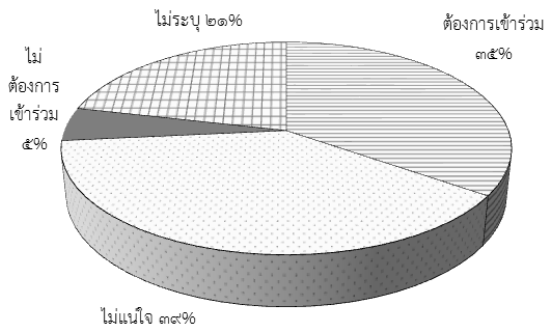

ภาพที่ ๓-๘ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

จากภาพที่ ๓-๗ และภาพที่ ๓-๘ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ารูปแบบเครือข่ายการอนุรักษ์ในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นมีความจำเป็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๖ รองลงมา ได้แก่ เครือข่ายวิชาการหรือเครือข่ายการวิจัย คิดเป็นร้อยละ ๒๑ สำหรับความสนใจในการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่แน่ใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายฯ เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๙ รองลงมา ได้แก่ ต้องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ ๓๕ ไม่ต้องการเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ ๕ และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ ๒๑

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการพัฒนาเครือข่ายด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ ควรมีสมาชิกเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ โดยเฉพาะหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นผู้ใช้และผู้ได้รับประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นเดียวกับการบริหารจัดการน้ำของชาติ ควรพัฒนาความร่วมมือขององค์กรอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่น และ NGOs และการประชาสัมพันธ์เครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้แพร่หลาย และมีการใช้ประโยชน์ให้กว้างขวางเพิ่มขึ้น

<u>ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙</u> ดังนี้

- การศึกษายังไม่ครอบคลุมหลากหลายประเด็น เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจะใช้เพียงแบบสอบถามและการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเก่า ดังนั้น ควรปรับปรุงข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและใช้ประโยชน์ได้จริง
- การใช้ประโยชน์จากการศึกษาเป็นเพียงนามธรรม ซึ่งไม่สามารถทำได้จริง จึงควรพิจารณาการสร้างแนวทางในการนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง และวิธีการใช้ประโยชน์จากการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- การติดตามประเมินผลในพื้นที่เป้าหมาย ควรคำนึงถึงพื้นที่บริเวณใกล้เคียงหรือภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่นั้นๆ ประกอบ

- ควรมีการประเมินความคุ้มค่าของแผนงานทั้งในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่เป็นค่าเงิน และเชิงสังคมศาสตร์ที่ไม่ใช่ค่าเงิน เพื่อให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริง
- ตัวชี้วัดของแผนแม่บทบูรณาการฯ ควรพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ควบคู่กับสัดส่วนงบประมาณหรือจำนวนนโยบายหรือแผน

๓.๓ การประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

การประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การนำเสนอถึงความสำคัญและสถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ และนำเสนอผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในเบื้องต้น รวมทั้งมีการเสวนาแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ นโยบาย นอกจากนี้ยังได้ติดตามการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละพื้นที่ โดยการจัดประชุมในพื้นที่รวม ๖ ครั้ง ได้แก่ (๑) ภาคเหนือ (๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๓) ภาคกลาง (๔) ภาคตะวันออก (๕) ภาคใต้ตอนบน และ (๖) ภาคใต้ตอนล่าง เรียงตามลำดับเวลาและการจัดของแต่ละภูมิภาค ดังนี้

ภาค	วันที่	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม
ตะวันออก	๓ เมษายน ๒๕๖๐	โรงแรมเคพี แกรนด์ จ.จันทบุรี	๗๑ คน
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๕ เมษายน ๒๕๖๐	โรงแรมเลยพาเลซ จ.เลย	๖๐ คน
ใต้ตอนล่าง	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐	โรงแรมชัยคณาธานี จ.พัทลุง	๕๔ คน
ใต้ตอนบน	๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐	โรงแรมกระบี่ฟอร์นเบย์ จ.กระบี่	๕๗ คน
เหนือ	๑ มิถุนายน ๒๕๖๐	โรงแรมบุษย์น้ำทอง จ.ลำปาง	๑๐๕ คน
กลาง	๖ มิถุนายน ๒๕๖๐	โรงแรมไมด้า ทราวดี แกรนด์ จ.นครปฐม	๘๕ คน

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ได้แก่ หน่วยงานและบุคลากรจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สถาบันการศึกษา อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) เครือข่ายภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่น

การประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็น ได้รับเกียรติจากนายพุฒิพงศ์ สุรพฤกษ์ รองเลขาธิการ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นประธาน

กล่าวเปิดการประชุมในภาคต่างๆ ยกเว้นภาคตะวันออก ซึ่งได้รับเกียรติจากนายเอกชัย ภาระนันท์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามประเมินผลนโยบายและแผน สำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญในช่วงเปิดประชุม สรุปได้ว่าจากการที่ประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) ซึ่งถือเป็นภาระผูกพันที่ต้องทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจาก ครม. เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พร้อมทั้งแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ซึ่งมีระยะเวลา ๒ ปี เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ โดยเมื่อแผนปฏิบัติการฯ ได้สิ้นสุดในปี พ.ศ.๒๕๕๙ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินการติดตามและรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหา หรือข้อบกพร่องที่ไม่เหมาะสมที่นำไปสู่การแก้ปัญหาความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศต่อไป ตลอดจนผลสะท้อนต่อแผนแม่บทบูรณาการฯ การจัดประชุมคาดหวังจะได้รับมุมมองความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ และแผนแม่บทบูรณาการฯ ในระยะต่อไป

นอกจากนี้ คุณสโรชา หรุ่นศิริ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ สผ. ได้นำเสนอสาระสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และแผนที่เกี่ยวข้องด้านความหลาหหลายทางชีวภาพ โดยนักวิจัย สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้แก่ คุณกมลรัตน์ โพธิ คุณธนิรัตน์ ธนวัฒน์ นำเสนอผลการติดตามการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนปฏิบัติการฯ ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักและมิได้นำแผนปฏิบัติการฯ ไปประยุกต์ใช้ แต่การดำเนินงานในพื้นที่ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพยังคงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการฯ นี้

ส่วนของการเสวนาแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ โดยคุณเบญจมาส โชติทอง ผู้จัดการแผนงาน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เป็นผู้ดำเนินรายการ และได้รับเกียรติจากผู้บริหาร ผู้แทนหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน ร่วมเป็นวิทยากร ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ภาคตะวันออก	ศ.ดร.เผดิมศักดิ์ จารยะพันธุ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
	นางปราณี โอรักษ์ ผู้อำนวยการส่วนแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๓ (ชลบุรี)
	นางสาวอินทิรา มานะกุล ที่ปรึกษาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จ.จันทบุรี
	นายฐกร ค้าขายธวัช นักวิชาการประมงชำนาญการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ครั้งที่ ๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	รศ.ดร.สมโภชน์ ศรีโกสามาตร อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
	นายกมล จิตศักดิ์ นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น)
	นายธรรมนูญ ภาครูป รองผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษเลย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
	นายอัครวิทย์ หมื่นกุล ภาคประชาสังคม
ครั้งที่ ๓ ภาคใต้ตอนล่าง	ผศ.ดร.สาระ บำรุงศรี หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
	นายสุเทพ เจือละออง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง (สงขลา)
	นางสาวประภาพร ปิยะพิสุทธิศักดิ์ เลขาเครือข่ายฝ่ายมีชีวิตแห่งประเทศไทย
	นายชาย สุวรรณชาติ หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
ครั้งที่ ๔ ภาคใต้ตอนล่าง	ศ.ดร.เผดิมศักดิ์ จารยะพันธุ์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
	นายปัณยา สำเภารัตน์ นายกเทศมนตรีตำบลป่าคลอก
	นายดลราหมาน ระวังงาน ที่ปรึกษากลุ่มน้ำพริกหอยทะเลบ้านบางติบ จ.พังงา
	นายสุชาติ รัตนเรืองสี สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๖ ภูเก็ต
ครั้งที่ ๕ ภาคเหนือ	รศ.ดร.สมโภชน์ ศรีโกสามาตร อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
	นายอาวีระ ภาคมาตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๒ (ลำปาง)
	นายศุภกิจ อุดมกฤติยาชัย ผู้จัดการวางแผนและพัฒนาส่วนเหมือง บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย (ลำปาง) จำกัด
	ร้อยตรีชัย วงศ์ตระกูล ที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้านบ้านสามขา
ครั้งที่ ๖ ภาคกลาง	รศ.ดร.สมโภชน์ ศรีโกสามาตร อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
	นางสาวผุสดี เยี่ยมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๕
	ดร.จำเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์ IUCN ประเทศไทย
	นางพิชญ์สินี แก้วรุ่งเรือง ภาคประชาชน

วิทยากรส่วนใหญ่ได้นำเสนอประสบการณ์ รวมทั้งแลกเปลี่ยนมุมมองในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเห็นว่าการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่ติดตัวมา ร่วมกับความรู้ที่ได้รับในภายหลัง และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติในพื้นที่ โดยจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐที่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบคลุมและชัดเจน ภาควิชาการควรสร้างเครื่องมือในการประเมินมูลค่าทางระบบนิเวศที่สูญเสียไป ทั้งนี้

เพื่อให้เห็นภาพของการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์ ตลอดจนภาคประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ ซึ่งการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรม ควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาบางเรื่องควรมีการทบทวนมาตรการการประเมินผลกระทบให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อลดการสูญเสียให้มากที่สุด สิ่งสำคัญของการพัฒนาประเทศ คือการทำอย่างไร ให้การพัฒนาอยู่คู่กับทรัพยากรธรรมชาติได้ นอกจากนี้ ควรมีหน่วยงานกลางในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

สรุปผลการสำรวจความคิดเห็น

การประชุมในพื้นที่ ทั้ง ๖ ครั้ง ได้จัดทำแบบประเมินสำรวจข้อมูลและความคิดเห็นหลังจากการประชุม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ๑) ข้อมูลหน่วยงาน ๒) ข้อมูลและความคิดเห็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ๓) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการความหลากหลากทางชีวภาพ ๔) ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และ ๕) ความคิดเห็นและข้อเสนอต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ทั้งนี้สามารถรวบรวมแบบประเมินได้ทั้งสิ้น ๒๔๖ ชุด จากผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๔๓๒ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๗ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

<u>ข้อมูลหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม</u> จากผลการสำรวจ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ ๔๓ รองลงมาได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๒๓ เครือข่าย ทสม. และภาคประชาชน ร้อยละ ๑๓ ตามลำดับ ดังภาพ ๓-๙

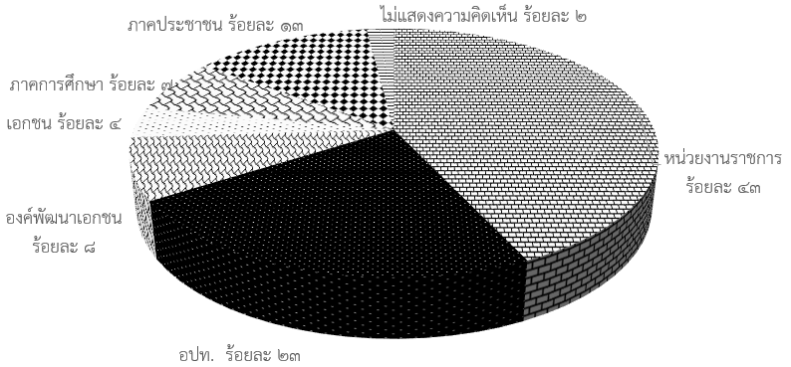

ภาพที่ ๓-๙ ผลการสำรวจจำแนกตามประเภทหน่วยงานของผู้เข้าร่วมประชุม

<u>ความคิดเห็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> แบ่งเป็นการสำรวจความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ ในระดับปานกลาง ดังภาพที่ ๓-๑๐

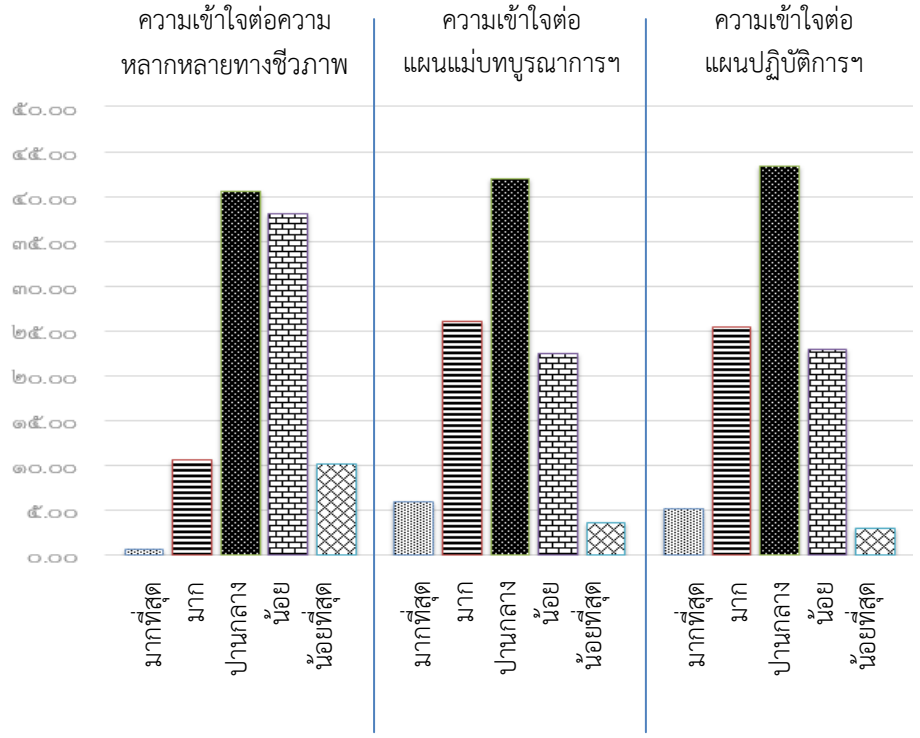

ภาพที่ ๓-๑๐ ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ

จากภาพที่ ๓-๑๐ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๑ รองลงมา ได้แก่ ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๓๘ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อแผนแม่บทบูรณาการฯ ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๒ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๖ และมีความรู้ความเข้าใจต่อแผนปฏิบัติการฯ ในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓ รองลงมา ได้แก่ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๕

<u>ความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในเรื่องการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> ซึ่งแบ่งบทบาทของหน่วยงานออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่ ๑) บทบาทในการสร้างความตระหนัก ๒) การอนุรักษ์ฟื้นฟู ๓) การปกป้องคุ้มครองสิทธิ ๔) การพัฒนาองค์ความรู้ และ ๕) การพัฒนาเครือข่าย โดยข้อมูลความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในเรื่องการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงดังภาพที่ ๓-๑๑

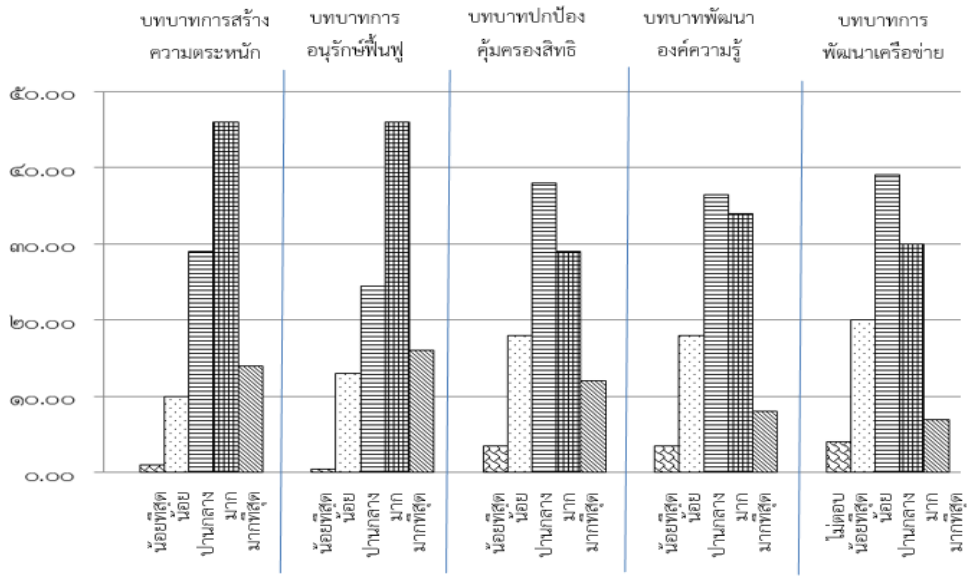

ภาพที่ ๓-๑๑ ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการความรู้และการพัฒนาเครือข่ายความหลากหลายทางชีวภาพ

จากภาพที่ ๓-๑๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหน่วยงานของตนมีบทบาทในการสร้างความตระหนักและบทบาทในการจัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ในระดับมากเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๔๖ รองลงมาได้แก่ บทบาทในการพัฒนาเครือข่ายในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๙ ซึ่งใกล้เคียงกับที่มีบทบาทในการปกป้องคุ้มครองสิทธิระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๘ และมีบทบาทในการพัฒนาองค์ความรู้ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๓๔

<u>ความคิดเห็นต่อการจัดประชุมติดตามผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นฯ</u> สำรวจความคิดเห็นใน ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) การจัดการและการอำนวยความสะดวก ๒) ความเหมาะสมของสถานที่และสื่อ ๓) ความเหมาะสมของความรู้และข้อมูลที่นำเสนอ ๔) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุม โดยผลการสำรวจความคิดเห็น แสดงดังภาพที่ ๓-๑๒

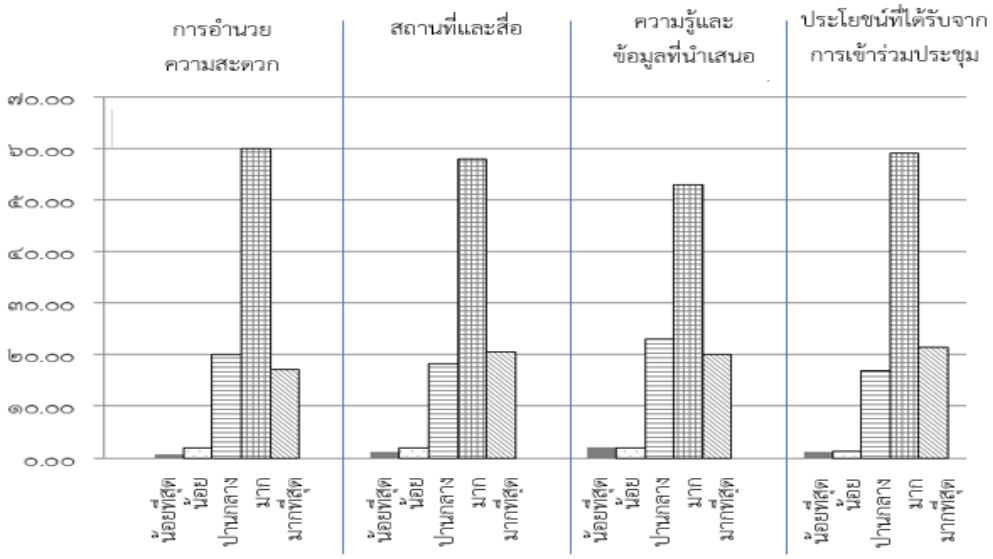

ภาพที่ ๓-๑๒ ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดประชุมติดตามผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นฯ

จากภาพที่ ๓-๑๒ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการและการอำนวยความสะดวกในระดับมาก ร้อยละ ๖๐ รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ด้านความเหมาะสมของสถานที่ สื่อ และเครื่องเสียง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๘ ด้านความรู้และข้อมูลที่นำเสนอผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๒ และมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๙

<u>ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปแบบเครือข่ายที่มีความจำเป็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด ได้แก่ เครือข่ายด้านการอนุรักษ์ เครือข่ายคุ้มครองป้องกันที่อยู่อาศัย และเครือข่ายวิชาการหรือวิจัย ตามลำดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งผลการสำรวจ แสดงดังภาพที่ ๓-๑๓ และ ๓-๑๔

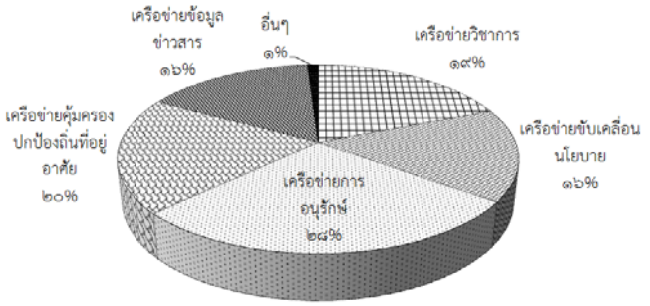

ภาพที่ ๓-๑๓ ความคิดเห็นต่อรูปแบบเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

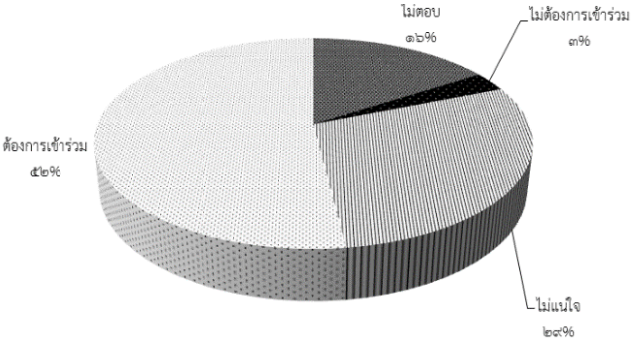

ภาพที่ ๓-๑๔ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

จากภาพที่ ๓-๑๓ และภาพที่ ๓-๑๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ารูปแบบเครือข่ายการอนุรักษ์ในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นมีความจำเป็นต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๘ รองลงมา ได้แก่ เครือข่ายคุ้มครองป้องกันที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และเครือข่ายวิชาการหรือเครือข่ายการวิจัย คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ส่วนความสนใจในการเข้าร่วมเครือข่ายการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ต้องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ ๕๒

<u>ข้อเสนออื่นๆ ในการพัฒนาเครือข่ายด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ</u> สรุปได้ดังนี้

(๑) ประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้นให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่/สังคม เห็นคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนแม่บทบูรณาการฯ ต้องมีความชัดเจนทั้งการปฏิบัติและงบประมาณในการดำเนินงาน

(๒) แนวทางปฏิบัติสำคัญและต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะร่วมหารือในทุกระดับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) เสริมสร้างให้ผู้นำท้องถิ่นมีความตระหนัก มีความรู้และความเข้าใจเรื่องแผนฯ

(๔) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนักวิจัย ภาคเอกชน ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้สามารถพัฒนาแผนความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาคการศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

(๕) ควรกำหนดกลยุทธ์ในนโยบายหรือแผนให้ชัดเจน ภาคราชการส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ต้องบูรณาการทำงานร่วมกัน

(๖) การบูรณาการการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน ควรมีการสนับสนุนไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้เกิดการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น

(๗) การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนในจังหวัด โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานของแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่องอย่างถ่องแท้ รวมทั้งจุดดีจุดเด่นของแต่ละท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตน

(๘) ควรมีการจัดอบรมให้กลุ่มเครือข่ายต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแก่สมาชิกเครือข่าย รวมทั้งให้มีการปฏิบัติและทดลองในพื้นที่จริง

(๙) การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ควรให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่และใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด ส่วนในสถานศึกษาควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และประโยชน์ของการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

(๑๐) ควรจัดให้มีเวทีให้ความรู้ทางวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ</u> สรุปได้ดังนี้

(๑) ควรให้ ทสม.เข้าตรวจสอบในพื้นที่ก่อนให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนดำเนินการตามแผนพัฒนาหรือการก่อสร้างทุกโครงการ ซึ่งปัจจุบันมีการดำเนินการก่อนและเมื่อเกิดความเสียหายแล้วจึงแจ้งให้ ทสม. เข้าไปดูเพื่อแก้ไขปัญหา

(๒) แผนปฏิบัติการฯ ส่วนหนึ่งควรรับฟังความคิดเห็นมาจากภาคประชาชนในพื้นที่ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนส่งเสริม

(๓) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนทุกกลุ่มเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

(๔) ควรเพิ่มและขยายความรู้ ความเข้าใจ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้กว้างขึ้นครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

(๕) ควรจัดพื้นที่อย่างเป็นระบบ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้พัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในแต่ละพื้นที่

(๖) การแก้ไขปัญหาหรือการทำแผนพัฒนาหรืออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ควรให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว

๓.๔ การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมเซนทรา บายเซนทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนเชนเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ๑๒๔ คน ซึ่งสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมได้ ดังนี้

(๑) การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

- การบันทึกและรวบรวมเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการรวบรวมข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านที่กระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากให้เป็นระบบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
- ผลลัพธ์และผลกระทบในระดับยุทธศาสตร์ วิธีการวัดความสำเร็จของตัวชี้วัด กลไกในการทำงานเพื่อให้ท้องถิ่นเห็นความสำคัญของปัญหา
- ให้ความสำคัญของการศึกษาต่อการดำเนินการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่ทำให้เกิดกระบวนการสร้างจิตสำนึก
- บทบาทการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นที่ไม่ชัดเจน มีอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ใช่ภารกิจหลักและอุปสรรคในการตรวจสอบ
- การจัดการเชิงพื้นที่ ในรูปแบบการจัดการป่าชุมชนจะช่วยให้เกิดการขยายผลในการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้น จึงควรเน้นการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนและการจัดระบบการศึกษา
- เพิ่มช่องทางการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของความหลากหลายทางชีวภาพ

(๒) ข้อมูลและข้อคิดเห็นจากการเสวนาแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ “การขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ใน ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔” โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

- รศ.ดร.อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์ ณ บางช้าง อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และหัวหน้าผู้เชี่ยวชาญประจำโครงการ BIOFIN ของประเทศไทย กล่าวถึงการขับเคลื่อนแผนบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดย BIOFIN ได้แสวงหาทรัพยากรและงบประมาณเพื่อนำมาบริหารจัดการความหลากหลาย

ทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและปรับใช้ในประเทศไทย โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙

- รศ.ดร.สมโภชน์ ศรีโกสามาตร อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวถึงทิศทางงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า งานวิจัยมีปริมาณเพิ่มขึ้น และจำนวนการจัดประชุมที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนงานวิจัยเชิงตัวเลขโดยประชาชนในท้องถิ่นมีแนวโน้มลดลง จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับการหาหลักฐานมาสนับสนุนการดำเนินการมากขึ้น
- นายวิชา นรังศรี ประธานกรรมการมูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำไทย การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำเกิดจากภัยธรรมชาติ ความต้องการบริโภคของประชาชนที่ทำให้เกิดนโยบายการพัฒนา และส่งเสริมการลงทุนจากนโยบายภาครัฐ รวมทั้งการพัฒนาของภาคเอกชน
- ดร.สุนันทา เศรษฐ์บุญสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ มูลนิธินวชีวัน กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนวิถีสู่ระบบนิเวศเกษตรที่ยั่งยืน โดยมองว่าอาหารเป็นรากฐานแห่งชีวิต ระบบเกษตรอินทรีย์จะช่วยผลิตอาหารที่ดีต่อสุขภาพ หากมีการเชื่อมต่อระบบการขับเคลื่อนแผนให้เป็นรูปธรรมในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพได้มากขึ้น
- ดร.เจษฎา ศาลาทอง ผู้ประกาศข่าวสำนักข่าวไทยและอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ดำเนินรายการ

(๓) ข้อคิดเห็นและเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สรุปได้ดังนี้

- BIOFIN หรือ Biodiversity Finance Initiative เป็นการริเริ่มกลไกทางการเงินเพื่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น
- ควรนำข้อมูลของโครงการ BIOFIN ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย มาใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
- การนำความรู้จากประสบการณ์มาผนวกเข้ากับความรู้สมัยใหม่มีส่วนช่วยในการรักษาความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้คงอยู่
- ควรมีการจัดระบบข้อมูลเรื่องการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ผู้มีอำนาจควรตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มาจากข้อเท็จจริงในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศ

๔. การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

สรุปสาระสำคัญ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสะท้อนการดำเนินงานตามตัวชี้วัดต่างๆ โดยการประเมินระดับการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า

- ความก้าวหน้าระดับ ๔ หมายถึง บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด จำนวน ๔ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๖, ๗, ๘ และ ๑๘ เกี่ยวกับลดภัยคุกคามชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่ ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ มาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามลำดับ
- ความก้าวหน้าระดับ ๓ หมายถึง มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย จำนวน ๑๔ เป้าหมาย

ทั้งนี้ ไม่พบว่ามีเป้าหมายใดที่มีความก้าวหน้าระดับ ๕ (บรรลุเป้าหมายก่อนเวลาที่กำหนด) ความก้าวหน้าระดับ ๒ (ไม่มีความก้าวหน้า) และความก้าวหน้าระดับ ๑ (มีแนวโน้มตรงข้ามกับเป้าหมาย)

ความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ พบว่า มีการดำเนินงานที่ส่งผลให้เป้าหมายไอจิมีความก้าวหน้า จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ การจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ และการมีฐานข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่วนความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า การดำเนินงานที่ส่งผลให้เป้าหมายระดับชาติฯ ในปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๔ บรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลา จำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ ประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ สอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม และยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยการดำเนินงานส่งผลให้บรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับการลดการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม

๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อสะท้อนความก้าวหน้าการดำเนินงานตามตัวชี้วัดต่างๆ แล้วนำมาประเมินผลการดำเนินงานแต่ละเป้าหมายของแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ตามแนวทางของรายงาน Global Biodiversity Outlook 4 (Secretariat of the CBD, 2014) ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
ระดับ ๔	หมายถึง	บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
ระดับ ๓	หมายถึง	มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
ระดับ ๒	หมายถึง	ไม่มีความก้าวหน้า
ระดับ ๑	หมายถึง	มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

สำหรับแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ๑๒ แผนปฏิบัติการ รวมถึงกำหนดเป้าหมายระยะแรกในปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๘ เป้าหมาย ทั้งนี้ ผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่า สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด จำนวน ๔ เป้าหมาย และมีความก้าวหน้าแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย จำนวน ๑๔ เป้าหมาย โดยมีรายละเอียดระดับการบรรลุเป้าหมายสรุปได้ดังตารางที่ ๔-๑

ตารางที่ ๔-๑ ผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙

แผนปฏิบัติการ	เป้าหมาย	ระดับความก้าวหน้า				
		๑	๒	๓	๔	๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ						
แผนปฏิบัติการที่ ๑.๑ การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๑** หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ			✓		
แผนปฏิบัติการที่ ๑.๒ การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๒** ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ			✓		
	เป้าหมายที่ ๓ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง			✓		

แผนปฏิบัติการ	เป้าหมาย	ระดับความก้าวหน้า				
		๑	๒	๓	๔	๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ						
แผนปฏิบัติการที่ ๒.๑ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๔** ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง			✓		
	เป้าหมายที่ ๕ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ			✓		
	เป้าหมายที่ ๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น				✓	
แผนปฏิบัติการที่ ๒.๒ การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	**เป้าหมายที่ ๗** ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ				✓	
	เป้าหมายที่ ๘ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง				✓	
แผนปฏิบัติการที่ ๒.๓ การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	**เป้าหมายที่ ๙** ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ			✓		
แผนปฏิบัติการที่ ๒.๔ การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	**เป้าหมายที่ ๑๐** มีการจำแนก ระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ			✓		
แผนปฏิบัติการที่ ๒.๕ การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๑๑** ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่			✓		
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว						
แผนปฏิบัติการที่ ๓.๑ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม	**เป้าหมายที่ ๑๒** มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา			✓		
	เป้าหมายที่ ๑๓ พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง			✓		
แผนปฏิบัติการที่ ๓.๒ การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๑๔** เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ			✓		

แผนปฏิบัติการ	เป้าหมาย	ระดับความก้าวหน้า				
		๑	๒	๓	๔	๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล						
แผนปฏิบัติการที่ ๔.๑ การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล	**เป้าหมายที่ ๑๕** มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ			✓		
	เป้าหมายที่ ๑๖ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ			✓		
	เป้าหมายที่ ๑๗ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน			✓		
แผนปฏิบัติการที่ ๔.๒ การสงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ	**เป้าหมายที่ ๑๘** มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน				✓	

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า เป้าหมายส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย มีเพียง ๔ เป้าหมายที่การดำเนินงานมีความก้าวหน้าในระดับ ๔ คือ บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด ได้แก่ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น การลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติโดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และมีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพฯ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลายทางชีวภาพ และยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลฯ มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง-ระดับมาก โดยเป้าหมายส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าระดับ ๓-๔ ในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์ฯ มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดยเป้าหมายส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าในระดับ ๓ ทั้งนี้ ผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งจะนำเสนอผลการติดตามประเมินผลรายยุทธศาสตร์ในลำดับต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญด้านการเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การบูรณาการการบริหารจัดการเข้าสู่นโยบาย แผนระดับชาติ รวมถึงภาคส่วน องค์กร จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและประชาสังคมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานใน ๕ มาตรการ พร้อมกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ไว้ ๓ เป้าหมาย ๙ ตัวชี้วัด

แผนปฏิบัติการที่ ๑.๑ การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑ หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด:

๑. ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

๒. มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๓. จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชน

๔. มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

๕. มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

มาตรการ: ๑.๑.๑ สร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ

๑.๑.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

เป้าหมายที่ ๑	หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ	• กลุ่ม ทสม. มีความเข้าใจความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๘ รองลงมาคือ ผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐอื่นๆ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรอิสระ คิดเป็นร้อยละ ๗๗ ๗๖ ๗๕ ๖๕ และ ๖๔ ตามลำดับ • ภาคการศึกษา รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๐ • ภาคการศึกษา รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๕ • ภาคการศึกษา รู้จักและเข้าใจความหมายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๖๕ • ภาคการศึกษา รู้จักและเข้าใจสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๙
๒. มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	• กรมปศุสัตว์มีแผนอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมืองโดยร่วมกับภาคเอกชนในการอนุรักษ์ • ภาคเอกชน มีแผนงาน CSR ในการฟื้นฟูระบบนิเวศ และมีการจัดสรรงบประมาณในการฟื้นฟูพื้นที่
๓. จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชน	• เครือข่ายองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมที่จดทะเบียนเพิ่มเติมในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จำนวน ๑๓ องค์กร • เครือข่ายป่าครอบครัวจำนวน ๑๒ กลุ่มเครือข่าย ๑๒ จังหวัด (๒๕๕๘) • เครือข่ายกระบือ ๗ เครือข่าย เครือข่ายไก่พื้นเมือง ๘๖ เครือข่าย
๔. มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น	กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จำนวน ๙๓ โครงการ เฉลี่ยปีละ ๔๖ โครงการ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ที่มีโครงการเกี่ยวข้อง ปีละ ๓๓ โครงการ หรือมีจำนวนโครงการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นคิดเป็นประมาณร้อยละ ๔๐
๕. มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น	• มีสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น สารคดี หนังสือ e-book หรือ e-learning โปสเตอร์ ชุดนิทรรศการ เกมการเรียนรู้ • ช่องทางการสื่อสารครอบคลุม ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเตอร์เน็ต • กลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทั้งกลุ่มเยาวชน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนที่สนใจ

ตัวชี้วัดที่ ๑ ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

หน่วยงานมีความรู้ ความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ คือ หน่วยงานดำเนินกิจกรรมการให้ความรู้ หรือการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานตนเอง หรือบุคลากรหน่วยงานอื่น หรือประชาชน รวมถึงดำเนินงานอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพผ่านกิจกรรมต่างๆ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

การดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัด นี้สามารถแบ่งเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่

๑) การสำรวจทัศนคติและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ในภูมิภาค ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรอิสระและภาคประชาชน (กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือ ทสม.) ทั้ง ๖ ภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น ๔๓๑ คน โดยได้รับแบบสำรวจทัศนคติและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวนทั้งสิ้น ๒๗๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓ ของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด โดยมีผลการสำรวจดังนี้

- ความเข้าใจความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า กลุ่ม ทสม. มีความเข้าใจความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๘ รองลงมาคือผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐอื่นๆ ภาคการศึกษา ภาคเอกชนและองค์กรอิสระ คิดเป็นร้อยละ ๗๗ ๗๖ ๗๕ ๖๕ และ ๖๔ ตามลำดับ
- รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับปานกลาง โดยมีภาคการศึกษาที่รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับมาก มากกว่าร้อยละ ๖๐ ในขณะที่ภาคส่วนอื่นๆ รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
- รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศ พบว่า หน่วยงานที่รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศมากที่สุดคือ ภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๕ ในขณะที่ภาคส่วนอื่นๆ รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
- รู้จักและเข้าใจความหมายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น พบว่า หน่วยงานภาคการศึกษา และภาคประชาชนที่รู้จักและเข้าใจความหมายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๖๕

และ ๖๓ ตามลำดับ ในขณะที่ภาคเอกชนและองค์กรอิสระรู้จักและเข้าใจความหมายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๕๕

- รู้จักและเข้าใจสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต พบว่า ภาคการศึกษารู้จักและเข้าใจสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๕๙ ส่วนภาคส่วนอื่นๆ รู้จักและเข้าใจสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ที่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

๒) จากการสำรวจผลติดตามประเมินผลการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มี ๓๐ หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙๐ ของหน่วยงานที่ส่งแบบสอบถามกลับ ที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนัก เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

๓) การให้ความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ และการจัดกิจกรรมในวันสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดฝึกอบรมนักพฤกษศาสตร์ท้องถิ่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ และภาคเอกชน ได้แก่ CPF จัดทำหลักสูตรอบรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้คณะทำงาน พร้อมลงมือปฏิบัติที่ศูนย์สิรินาถราชินี และจัดอบรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เยาวชน ชุมชนในพื้นที่ เป็นต้น

๔) การสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ เช่น สำรวจความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่วงก์-แม่เปิน เพิ่มพื้นที่ป่าบกและจัดสร้างฝายเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง และการสำรวจพืชผักพื้นบ้าน หรือการจัดทำซั้งเชือกเพื่อสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยให้กับสัตว์น้ำ เป็นต้น

๕) การบูรณาการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในรายวิชาต่างๆ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ห้องเรียนธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ได้แก่ CPF บริษัทเอสซีจี ซีเมนต์ จำกัด, บริษัท ปตท. จำกัด มหาชน ร่วมด้วยหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นต้น

จากการรวบรวมผลการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ตัวชี้วัดร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสำรวจทัศนคติและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพนั้น แม้จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนในภาพรวมของประเทศไทย แต่ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูลปีต่อๆ ไปได้ นอกจากนี้ในส่วนของหน่วยงานต่างๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความตระหนักนั้น ยังมีสัดส่วนที่น้อย คือ มีหน่วยงานเพียงร้อยละ ๓๖.๙๐ ของหน่วยงานที่ส่งแบบสอบถามกลับ ที่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนัก ดังนั้นการดำเนินงานจึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัดนี้

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

หน่วยงานมีการจัดทำนโยบาย แผนการดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความตระหนัก รวมถึงการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ประชาชนเห็นถึงคุณค่า และความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ตัวชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานด้านการจัดทำแนวทางหรือแผนเพื่อการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการใช้แนวทางนั้นเพื่อขับเคลื่อนให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ จากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหน่วยงานที่มีแนวทางและแผนเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

กิจกรรมที่ดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัดนี้สามารถแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑) การจัดทำแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟู

- แผนการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง โดยกรมปศุสัตว์ร่วมกับภาคเอกชนในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง
- แผนแม่บทด้านการฟื้นฟู อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เสื่อมโทรม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการฟื้นฟูพื้นที่ โดยบริษัทเอสซีจี ซีเมนต์ จำกัด
- แผนงาน CSR ในการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ โดยบริษัท พีทีทีโกลบอลเคมิคอล จำกัด (มหาชน) โดยนำแผนงานดังกล่าวมาฟื้นฟูระบบนิเวศบริเวณเขาห้วยมะหาด และการสร้างแหล่งอาศัยสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลระยอง
- แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค
- แผนงานฟื้นฟูระบบนิเวศและทรัพยากรป่าระดับครัวเรือนและชุมชน โดยกรมป่าไม้ เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน และป่าครอบครัว รวมถึงการจัดการความรู้และเชื่อมร้อยเครือข่ายป่าชุมชนและป่าครอบครัว
- เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน จ.พิษณุโลก จัดทำแผนการป้องกันและปลูกป่าเสริมในพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำ อบรมชาวบ้านเพื่อร่วมกันป้องกันรักษาป่า และแผนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง จัดอบรมความรู้ด้านการประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่เกษตรกร

๒) การสนับสนุนการศึกษาและเผยแพร่ความรู้

- การศึกษาและวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

- การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้
- แผนการจัดอบรมและการจัดนิทรรศการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ดำเนินการโดยองค์การพิพิทธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานบรรลุตัวชี้วัด เนื่องจากมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และนำแผนนั้นไปปฏิบัติโดยจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

ตัวชี้วัดที่ ๓ จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชน

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

กิจกรรมหรือเครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม การเฝ้าระวังและติดตามระบบนิเวศ และการรักษาภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ข้อมูลการจดทะเบียนองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๖–๒๕๕๙ มีเครือข่ายองค์กรเอกชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมจำนวน ๒๖๒ องค์กร โดยในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจำนวน ๑๓ องค์กร นอกจากนี้ยังพบเครือข่ายป่าครอบครัวที่เพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๘ จำนวน ๑๒ กลุ่มเครือข่าย เครือข่ายการอนุรักษ์กระบือ ๗ เครือข่าย เครือข่ายอนุรักษ์ไก่พื้นเมือง ๘๖ เครือข่าย

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บรรลุตัวชี้วัด เนื่องจากมีจำนวนเครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ริเริ่มโดยภาคประชาชนทั้งในรูปแบบขององค์กรเอกชน และเครือข่ายต่างๆ

ตัวชี้วัดที่ ๔ มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

การรณรงค์เป็นการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรม และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยผ่านสื่อโฆษณา การรณรงค์ให้ความรู้ หรือการจัดกิจกรรมวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพหรือวันสำคัญของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การดำเนินงานตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของหน่วยงานผ่านการดำเนินโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญดำเนินโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างต่อเนื่อง รวม ๒ ปี มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์จำนวน ๙๓ โครงการ

กิจกรรมที่ดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัดนี้สามารถแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑) การจัดกิจกรรมและนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก วันช้างไทย วันป่าไม้โลก วันประมงแห่งชาติ วันความหลากหลายทางชีวภาพ งานรำลึกสืบนาคะเสถียร โดยกรมประมง มูลนิธิสืบนาคะเสถียร และหน่วยงานอื่นๆ

๒) กิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เผาป่าและไม่เผาตอซังข้าว ลดปัญหาหมอกควัน โดย ทสจ.พระนครศรีอยุธยา และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การรณรงค์อนุรักษ์ช้างไทย และต่อต้านการค้าสัตว์ป่า โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมปลูก ปั่น ป้องป่าชายเลน ตามยุทธศาสตร์ป่าชายเลน โดยซี พี เอฟ เป็นต้น

การรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ เน้นการจัดกิจกรรมในวันสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหลัก รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เป้าหมายและการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ต่างๆ ตามภารกิจของหน่วยงาน โดยในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีกิจกรรมหรือโครงการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน ๙๓ โครงการ หรือปีละ ๔๖ โครงการ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นจากการสำรวจในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ที่มีโครงการที่เกี่ยวข้อง ปีละ ๓๓ โครงการ (ข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานตามเป้าหมายไอจิของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๕๘) ดังนั้น การดำเนินงานจึงบรรลุตัวชี้วัดมีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๕ มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

คำอธิบายตัวชี้วัด

สื่อประชาสัมพันธ์ เป็นการนำข้อมูลหรือข่าวสารส่งไปยังผู้รับสาร เช่น เอกสาร แผ่นพับ สิ่งพิมพ์ต่างๆ จดหมายข่าว รายงาน วีดิทัศน์ ชุดนิทรรศการ ช่องทางการสื่อสาร เป็นตัวกลางที่ช่วยในการนำส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเตอร์เน็ต เป็นต้น กลุ่มเป้าหมาย ในที่นี้คือกลุ่มผู้รับสาร ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนทั่วไป ที่ต้องการสื่อสาร ในที่นี้ สื่อประชาสัมพันธ์จะต้องเป็นสื่อที่เกี่ยวข้อง

ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีช่องทางในการสื่อสารที่ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ตัวชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มี ๕ หน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนและประชาชนทั่วไป

กิจกรรมที่ดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัดนี้สามารถแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑) การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่
- สารคดี “เสียงสะท้อนจากพื้นที่ของคนเฝ้าป่าและคนรอบป่า” “ชุมชน คน ผึ้ง”
- เอกสารหรือหนังสือที่รวบรวมความรู้ต่างๆ เช่น ภูมิปัญญาเมนูอาหารจากพืชป่าชายเลน หนังสือพรรณไม้ป่าฮาลา-บาลา การเพาะเลี้ยงไรแดง ๔ ชนิด
- การจัดทำ e-book ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดทำ e-learning เรื่องสัตว์พื้นเมืองประจำถิ่น
- โปสเตอร์พันธุ์ไม้ป่าชายเลน
- นิทรรศการให้ความรู้ ได้แก่ ชุดนิทรรศการการกระจายของช้างป่าและกระทิง ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ชุดความหลากหลายทางชีวภาพ ชุดการปกป้องถิ่นพำนัก อนุรักษ์ปักษา ชุดมหัศจรรย์สัตว์ไทย ชุด ASEAN Wilderness ชุดความหลากหลายของสัตว์ทะเลไทยและเกาะฮอกไกโดกับการถ่ายภาพใต้ทะเล ชุด Bird Land ดินแดนแห่งนก ตอน Amazing ทุ่งหลวง ชุด Animal Parade ชุดความรู้อันมหัศจรรย์เก็บรังสรรค์จากพงไพร ชุด Hornbill VS Toucan และชุดรู้รักษ์ช้าง
- เกมการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น เกมปริศนาพันธุ์ไม้ จับคู่ผีเสื้อ เก็บเห็ดหรรษา ดำเนินการโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรมประมง และสถาบันการศึกษาต่างๆ

๒) ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ได้แก่ เว็บไซต์ต่างๆ เช่น http://srdi.yru.ac.th/bcqy/ หรือ facebook สถานีวิทยุเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา FM ๙๘.๕ MHz. รวมถึงการจัดงานในวันสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หรือตามศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

๓) กลุ่มเป้าหมายที่รับสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ นักเรียน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนที่สนใจ

จากข้อมูลข้างต้น สะท้อนว่า ในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นจึงบรรลุตัวชี้วัดมีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

ผลการประเมินเป้าหมาย

เป้าหมาย หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ประเมินว่า อยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องด้วยตัวชี้วัดหลายตัวถึงแม้จะมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และสามารถตอบตัวชี้วัดได้ แต่พบว่าสัดส่วนของการดำเนินงานยังมีสัดส่วนที่น้อย

ข้อมูลร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่บรรลุตัวชี้วัด แม้จะสามารถตอบตัวชี้วัดได้ว่า ภาคส่วนต่างๆ ร้อยละ ๖๐ ขึ้นไปมีความรู้ ความเข้าใจต่อความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพ แต่เนื่องจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในปีต่อๆ ไปได้

ข้อมูลด้านมีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างมีแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงมีการนำแผนนั้นมาใช้โดยการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามแผน ดังนั้นตัวชี้วัดมีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพจึงบรรลุตัวชี้วัด

ข้อมูลด้านจำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการริเริ่มโดยประชาชน พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้น ๑๓ กลุ่ม กลุ่มป่าครอบครัว ๑๒ เครือข่าย และเครือข่ายอนุรักษ์กระบือและไก่พื้นบ้านเพิ่มขึ้น และมีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ที่มีการดำเนินงานปีละ ๓๓ โครงการ เป็นปีละประมาณ ๔๖ โครงการในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูในหลายหน่วยงานและมีหลากหลายรูปแบบ เช่น สารคดี หนังสือ โปสเตอร์ ชุดนิทรรศการ e-book หรือ e-learning และเกมการเรียนรู้ สำหรับช่องทางการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นสื่อโซเชียลซึ่งจะทำให้เข้าถึงกลุ่มทำงานและกลุ่มวัยรุ่นได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุเพื่อการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและจำนวนมาก อย่างไรก็ตามภาคส่วนต่างๆ นั้นมีแนวทางในการสร้างความตระหนักผ่านกิจกรรมการให้ความรู้ การอบรม กิจกรรมค่ายการเรียนรู้ ภาคเอกชนผ่านกิจกรรม CSR รวมถึงการใช้วันสำคัญต่างๆ จัดกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้นตัวชี้วัดนี้จึงบรรลุตัวชี้วัด

แผนปฏิบัติการที่ ๑.๒ การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๒ ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมายที่ ๓ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด:

๑. มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบันและจังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐

๒. มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๓. จำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

๔. มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ:

๑.๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุวัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๒ บูรณาการการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดแทรกเข้าสู่นโยบายและแผนระดับชาติ ภาคส่วน องค์กร จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน

๑.๒.๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและประชาสังคมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๒	ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย	

ตัวชี้วัด	**สถานภาพ**
๑. มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐	• มีคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จำนวน ๑๖ คณะ ซึ่งเป็นคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับกระทรวง ๑ คณะ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และระดับกรม ๑๕ คณะ (หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรฯ) • จำนวนคณะกรรมการดังกล่าวเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๕๐ จากจำนวนหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนภายใต้แผนแม่บทบูรณาการฯ
๒. มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ	• เครือข่ายวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในปี ๒๕๕๙ มีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๗ มหาวิทยาลัย (เครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา) • เครือข่ายป่าครอบครัว ปี ๒๕๕๘ มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น ๑๒ เครือข่าย (ระหว่างภาครัฐกับชุมชนท้องถิ่น) • เครือข่ายภาคธุรกิจ (TOYOTA) กับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature: IUCN)
๓. จำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จำนวน ๒๖ กิจกรรม

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐

คำอธิบายตัวชี้วัด

หน่วยงานมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพหรือหน่วยงานย่อยในระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ในการประสานการบริหารจัดการ และขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าวมีการแต่งตั้งขึ้นในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๗ (ปีฐาน)

การดำเนินงานตามตัวชี้วัด

จากการสำรวจในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า ร้อยละ ๔๘.๗๕ ของหน่วยงานที่ตอบแบบสอบถามมีหน่วยงานย่อยในการดูแลรับผิดชอบงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงาน ทั้งนี้ในช่วงดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับกระทรวงโดยมีผู้แทนของแต่ละกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมเป็นคณะทำงาน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่ประธานคณะทำงาน และสำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เลขานุการคณะทำงาน

นอกจากนี้แต่ละกรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับกรมอีกด้วย ดังนั้น ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จึงมีคณะทำงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ้น ๑๖ คณะ โดยเป็นคณะทำงานในระดับกระทรวง ๑ คณะ และคณะทำงานในระดับกรม ๑๕ คณะ ตามรายชื่อกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือมี ๑๕ หน่วยงานที่มีคณะทำงานหรือคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุนตามแผนแม่บทบูรณาการฯ จึงบรรลุตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

คำอธิบายตัวชี้วัด

หน่วยงานมีเครือข่ายความร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือดำเนินงานการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกันและเครือข่ายดังกล่าวยังมีการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

การดำเนินงานตัวชี้วัด

เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่ามีเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จำนวน ๓ เครือข่าย ดังนี้

๑) เครือข่ายวิจัยความหลากหลาย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเครือข่ายวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งก่อตั้งในปี ๒๕๕๗ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักวิจัยทำให้เกิดเครือข่ายการวิจัย กระตุ้นให้บุคลากรในอุดมศึกษาตื่นตัวในการทำวิจัยท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้แบบบูรณาการ นำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง โดยปี ๒๕๕๘ มีมหาวิทยาลัยเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพิ่มอีก ๑ แห่ง รวมมีเครือข่ายทั้งสิ้น ๑๗ แห่ง

๒) เครือข่ายป่าครอบครัวเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานกับประชาชน โดย ปี ๒๕๕๘ มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น ๑๒ เครือข่าย

๓) เครือข่ายอนุรักษ์กระบือและไก่พื้นเมือง ซึ่งเป็นเครือข่ายระหว่างประชาชน และประชาชนกับรัฐ

๔) ความร่วมของภาคธุรกิจ (TOYOTA) กับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature: IUCN) ในการวิเคราะห์แนวโน้มและสถานภาพการถูกคุกคามของสิ่งมีชีวิต สายพันธุ์ต่างๆ ภายใต้โครงการบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุมคามขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ The IUCN Red List of Threatened Species

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษาและชุมชน เพิ่มมากขึ้น โดยมีเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น ๑ เครือข่าย เครือข่ายระหว่างภาครัฐและประชาชนเพิ่มขึ้น ๑๒ เครือข่าย และเครือข่ายระหว่างภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ๑ เครือข่าย

ตัวชี้วัดที่ ๓ จำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

หน่วยงานมีการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่ายต่างๆ หรือการสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีหลายหน่วยงานที่มีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่างๆ ด้วยการเสริมศักยภาพในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งกิจกรรม

ออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รส.ทป.) และฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (รส.ทช.) เพื่อเพิ่มสมรรถนะชุมชนในการร่วมดูแล อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง โดยกรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โดยมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้ชุมชนร่วมปลูกป่าและสำรวจพืชสมุนไพรในถิ่นกำเนิด เพื่อเป็นการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากสมุนไพร โดยกรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลนกกระเรียนพันธุ์ไทย โดยองค์การสวนสัตว์ได้นำไปปล่อยในพื้นที่ชุ่มน้ำห้วยจระเข้มาก จ.บุรีรัมย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สัตว์ป่า และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน พัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตลาดในพื้นที่เป้าหมาย สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนอนุรักษ์ฐานทรัพยากรให้เป็นแหล่งรายได้และความมั่นคงในชีวิต โดยมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เป็นต้น

ตารางที่ ๔-๒ ข้อมูลกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ

หน่วยงาน	โครงการ
กรมป่าไม้	๑. กิจกรรมพัฒนาวนศาสตร์ชุมชน (งานศึกษาชนิดพันธุ์ไม้, งานศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น) ศึกษาชนิดพันธุ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน ๒. การฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รส.ทป.) ๓. กิจกรรมการประชุมเครือข่ายป่าชุมชนแม่วงก์-แม่เปิน ๔. กิจกรรมร่วมจัดทำแผนบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับชุมชนบ้านคลองปางสามัคคี ต.ปางสวรรค์ อ.ชุมแสง จ.นครสวรรค์ ๕. กิจกรรมพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ร่วมกับองค์กรและเครือข่ายต่างๆ ๗๒ แห่ง
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	๖. ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (รส.ทช.)
สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	๗. การสร้างเครือข่ายการตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES
	๘. สร้างเครือข่ายอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและเกษตรพื้นถิ่น คุ้งบางกะเจ้า
องค์การสวนสัตว์	๙. โครงการปล่อยนกกระเรียนพันธุ์ไทยกลับคืนสู่ธรรมชาติและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สัตว์ป่า ได้ดำเนินการปล่อยนกกระเรียนพันธุ์ไทยจำนวน ๑๒ ตัว ในพื้นที่ชุ่มน้ำห้วยจระเข้มาก จ.บุรีรัมย์ โดยประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดูแลนกชนิดนี้
กรมประมง	๑๐. กิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืดเนื่องในวันชาติ สปป. ลาว

หน่วยงาน	โครงการ
กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	๑๑. โครงการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากสมุนไพรและถิ่นกำเนิดปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ร่วมกับชุมชน ๖๐ พื้นที่
สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ๗ สระบุรี	๑๒. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนคร	๑๓. โครงการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ๑๔. กิจกรรมความร่วมมือโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๑๕. ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองพระราชดำริจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น และส่งเสริมโรงเรียนสมัครสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	๑๖. ส่งบุคลากรร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จ. นครศรีธรรมราช
	๑๗. กิจกรรมภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินการสร้างฝายมีชีวิต
	๑๘. กิจกรรมร่วมกันสร้างธรรมนูญคลอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	๑๙. โครงการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าใหญ่โคกจิก-ตาลอก อ.พยัฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม (องค์การบริหารส่วนต.เม็กดำ อ.พยัฆภูมิพิสัย)
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	๒๐. โครงการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	๒๑. จัดตั้งศูนย์การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	๒๒. โครงการคลองสดใส จันทรเกษมร่วมใจ รวมน้ำใจชุมชน
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	๒๓. การบริหารจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน
มูลนิธิสืบนาคะเสถียร	๒๔. การจัดตั้งป่าชุมชนรอบผืนป่าตะวันตก
	๒๕. หนุนเสริมวิสาหกิจชุมชนในผืนป่าตะวันตก
บริษัท บางจากปิโตรเลี่ยม จำกัด (มหาชน)	๒๖. ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ปลูกป่า สร้างความสมดุลระบบนิเวศ

จากการสำรวจในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน ๒๖ กิจกรรม จึงบรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๒ ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงานตามแผนแม่บทบูรณาการฯ คิดเป็นเพียงร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน ตามแผนแม่บทบูรณาการฯ เท่านั้น ซึ่งประเมินว่ายังไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดนี้ได้

ด้านเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่ามีเครือข่ายสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น ๑ แห่ง เครือข่ายป่าครอบครัวเพิ่มขึ้น ๑๒ เครือข่าย และเครือข่ายภาคธุรกิจกับองค์กรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ๑ เครือข่าย

ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า มีกิจกรรมที่สอดคล้องจำนวน ๒๖ กิจกรรม

ทั้งนี้ ผลการประเมินเป้าหมายที่ ๒ อยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากแม้ผลการดำเนินงานจะสามารถบรรลุตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ แต่เป็นการบรรลุตัวชี้วัดในสัดส่วนที่น้อย เช่น เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น ๑ เครือข่าย หรือจำนวนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ๒ ปี คือ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีเพียง ๒๖ โครงการเท่านั้น ดังนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการเพิ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ คือ การส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ เห็นถึงความสำคัญของการตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัด เนื่องจากการมีคณะทำงานจะส่งผลให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ภายใต้ภารกิจ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานสามารถบรรลุตัวชี้วัดอื่นๆ ได้ด้วย

เป้าหมายที่ ๓	มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย	

ตัวชี้วัด	**การประเมิน**
๔. มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	• มาตรการในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.๒๕๕๘ นโยบายทวงคืนผืนป่า และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒ • การส่งเสริมแรงจูงใจที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน - การให้รางวัลด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ เช่น รางวัลลูกโลกสีเขียว รางวัลภายใต้โครงการคนรักป่า ป่ารักชุมชน รางวัล “ผู้ทำความดีในการตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES” เป็นต้น - การตอบแทนคุณนิเวศ (PES) ในพื้นที่ ๔ แห่ง - การตรวจประเมินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์

ตัวชี้วัดที่ ๔ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

แนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

<u>แนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ</u> เช่น

- การจัดทำกฎหมายเพื่อคุ้มครองชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย การกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การผลักดันเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่นโยบาย แผน หรือมาตรการในระดับต่างๆ
- การจัดอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับ มาตรการ กลไกที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>แนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน</u> ได้แก่

- การมอบรางวัลสำหรับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- การสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักการจ่ายคืนสำหรับบริการจากระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service: PES)
- การพัฒนากลไกทางการเงิน กลยุทธ์ในการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
- สนับสนุนภาคธุรกิจ ชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) มาตรการในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น
   - พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ ซึ่งมีส่วนช่วยอนุรักษ์ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งของไทย รวมถึงมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
   - ปฏิบัติการยึดคืนผืนป่า เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุก และเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า
   - แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒
   - มาตรการป้องกันการทุจริตและการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ โดยมีการกำหนดมาตรการด้านนโยบาย ด้านการบริหาร และด้านกฎหมาย

๒) การส่งเสริมแรงจูงใจที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
   - การให้รางวัลด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ลูกโลกสีเขียว จัดโดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เพื่อมอบรางวัลให้กับกลุ่มคนที่มีการดำเนินชีวิต หรือการร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ หรือ โครงการคนรักป่า ป่ารักชุมชน ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมป่าไม้ และบริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) ซึ่งมอบรางวัลให้กับชุมชนที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการป่าชุมชนดีเด่น เป็นต้น

- การตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ Payment for Ecosystem Services (PES) ซึ่งเป็นกลไกการจ่ายเงินค่าตอบแทนคุณค่าสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการ ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศรวมทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์มีหน้าที่ที่จะจ่ายเงินค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแล ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรนั้นๆ ให้สอดคล้องกับมูลค่าที่แท้จริง เป็นการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากร สำหรับประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ดังนี้
  - พื้นที่บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน โดยรวบรวมอาสาสมัครผู้ได้รับประโยชน์จากระบบนิเวศท่องเที่ยวหรือกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ จัดตั้งเป็นกลุ่ม PES โดยมีผู้ดูแลระบบนิเวศ คือ ชมรมอนุรักษ์ป่าชายเลน และ อบต.คลองประสงค์ เป็นหน่วยงานกลางบริหารจัดการระดับพื้นที่ มีการจัดทำแผนดำเนินงานเพื่อเป็นกรอบในการใช้เงินกองทุนในการดำเนินกิจกรรม PES เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - พื้นที่อ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง จ.กระบี่ ผู้ได้รับผลประโยชน์คือชมรมธุรกิจท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์ ผู้ดูแลระบบนิเวศ คือ ชาวบ้านในพื้นที่ โดยจะจ่ายค่าตอบแทนเพื่อดำเนินกิจกรรม PES พร้อมดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยวและจัดการทั่วไปในพื้นที่ กิจกรรม PES ที่ดำเนินการคือ การดูแลจัดการน้ำเสีย
  - พื้นที่ ต.ชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร กิจกรรม PES ที่ดำเนินการคือ การสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูก ดูแลรักษา และอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานีพัฒนาป่าชายเลน โดยมีบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ดำเนินโครงการ
  - พื้นที่บ้านหัวเลา ต.ป่าแป๋ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ โดยการประปาภูมิภาคเขต ๙ จ.เชียงใหม่ และการประปาส่วนภูมิภาคสาขาเชียงใหม่ (ชั้นพิเศษ) เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากบริการระบบนิเวศต้นน้ำแห่งนี้ และดำเนินงาน PES ผ่านชาวปาเกอะยอบ้านหัวเลาด้วยการจ่ายค่าตอบแทนในการสร้างฝายชะลอน้ำ ดูแลรักษาฝาย ทำแนวกันไฟ ลาดตระเวนป้องกันไฟป่า การปลูกและดูแลต้นไม้
- การตรวจประเมินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ประเทศไทยมีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ การมี พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งจะส่งผลให้การกระทำผิดลดน้อยลง ด้านการส่งเสริมแรงจูงใจในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนทั้งการในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งการให้รางวัล การใช้มาตรการผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศรวมทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์มีหน้าที่ที่จะจ่ายเงิน

ค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแล ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรนั้นๆ หรือ PES ซึ่งจะทำให้ผู้ดูแลทรัพยากรมีงบประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีความยั่งยืนต่อไป จากการดำเนินงานจึงบรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีมาตรการทั้งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การประมง และป่าไม้ แต่ยังขาดมาตรการในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อสัตว์ป่า ด้านการส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการด้านการให้รางวัลสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การส่งเสริมและสนับสนุนการตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ยังมีการส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกไม่มากนัก เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับภาคธุรกิจที่มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ หรือการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยสามารถนำค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมาลดหย่อนภาษี หรือกลไกทางการคลัง เช่น พันธบัตรป่าไม้ เป็นต้น ดังนั้น เป้าหมายที่ ๔ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงประเมินว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญด้านการปกป้องคุ้มครองแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง พื้นที่ชุ่มน้ำ การอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น การลดภัยคุกคามต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ การจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาด และการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานใน ๑๔ มาตรการ พร้อมกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ไว้ ๘ เป้าหมาย ๑๕ ตัวชี้วัด

แผนปฏิบัติการที่ ๒.๑ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๔ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง

เป้าหมายที่ ๕ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ

เป้าหมายที่ ๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น

ตัวชี้วัด:
๑. อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง
๒. มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ
๓. ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อย ๑ แห่ง
๔. จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ โครงการ
๕. พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพอย่างน้อยร้อยละ ๓๐
๖. ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอย่างน้อย ๕ ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

มาตรการ: ๒.๑.๑ เพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย

๒.๑.๒ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและดำเนินการฟื้นฟูระบบนิเวศเสื่อมโทรมให้สามารถดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ เพื่อรองรับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

๒.๑.๓ จัดทำกลไกในการปกป้องคุ้มครองและฟื้นฟูชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามตามทะเบียนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย

๒.๑.๔ อนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชเกษตร ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยง สายพันธุ์ป่าและพื้นเมือง จุลินทรีย์ รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนิเวศวิทยา

๒.๑.๕ พัฒนาและผลักดันให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามเป้าหมายและแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและกลยุทธ์ระดับโลก

เป้าหมายที่ ๔ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง

ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง	● อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยของพื้นที่ป่าชายเลนและแหล่งปะการังมีแนวโน้มลดลง - พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น โดยปี ๒๕๕๘ พื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๐.๔๔ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖ - แหล่งปะการัง พบว่า การสำรวจสถานภาพในปี ๒๕๕๘ มีสถานภาพอยู่ในระดับเสียหายถึงเสียหายมากคิดเป็นร้อยละ ๗๘.๔ ลดลงจากการสำรวจปี ๒๕๕๔-๒๕๕๗ ซึ่งมีสถานภาพอยู่ในระดับเสียหายถึงเสียหายมากคิดเป็นร้อยละ ๙๐ หรือมีสถานการที่ดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ - พื้นที่ป่าไม้ใน ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๗ มีพื้นที่ป่าไม้ลดลง ๔,๙๕๗,๖๓๑ ไร่ หรือมีอัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ ๔.๖ ในขณะที่ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ มีพื้นที่ป่าไม้ลดลง ๑๑๐,๕๙๕ ไร่ หรือมีอัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ลดลง ร้อยละ ๐.๑ - แหล่งหญ้าทะเลในปี ๒๕๕๘ มีสถานภาพเสื่อมโทรมลง ๑๓ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๓ ของจำนวนแหล่งหญ้าทะเลที่สำรวจ ● พื้นที่ชุ่มน้ำปี ๒๕๕๘ มีพื้นที่ชุ่มน้ำ จำนวน ๑๗ แห่งจาก ๒๕ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘ ที่ได้รับการประเมินให้มีสถานภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม
๒. มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ	ปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๓๑.๕๘ ของประเทศ

ตัวชี้วัดที่ ๑ อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง

คำอธิบายตัวชี้วัด

แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ในที่นี้ หมายถึง พื้นที่ที่มีความสมดุลตามธรรมชาติ เป็นแหล่งรวมพันธุ์พืชและสัตว์ มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมทั้งเป็นสถานที่ในการศึกษาหาความรู้ทางธรรมชาติ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยในที่นี้จะพิจารณาแหล่งที่อยู่อาศัยประเภท พื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลน พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งหญ้าทะเล และปะการัง ทั้งนี้ การสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อแหล่งที่อยู่ หรือได้รับการรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การลักลอบตัดไม้ มลพิษ ซึ่งทำให้พืชและสัตว์ไม่สามารถอพยพเคลื่อนย้ายได้ทัน

การดำเนินงานตามตัวชี้วัด

การดำเนินงานเพื่อลดการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ พบว่า หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานมากที่สุด โดยกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การดูแลรักษาพื้นที่ตามธรรมชาติ การฟื้นฟูระบบนิเวศบนบก โดยการเพิ่มพื้นที่ การฟื้นฟูทั้งป่าบกและป่าชายเลน การประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ รวมถึงการดูแล ติดตามสถานการณ์พื้นที่ป่าบกป่าชายเลน การติดตามอัตราการรอดตายของป่าปลูกใหม่ การทำแนวกันไฟ การปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น การลดการเผาตอซังและเศษวัสดุทางการเกษตร การสร้างฝายชะลอน้ำ การเฝ้าระวัง ดูแลแหล่งที่อยู่อาศัยในน้ำ ได้แก่ การพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง การเฝ้าระวังป้องกันการปล่อยน้ำทิ้งชุมชนและน้ำเสียจากอุตสาหกรรมเพื่อรักษาคุณภาพน้ำ

นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปกป้องคุ้มครองแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยการจัดตั้งหน่วยพิทักษ์และจุดสกัดเพื่อปฏิบัติงานให้ครอบคลุมพื้นที่ และส่งเสริมการปฏิบัติงานในพื้นที่ล่อแหลมต่อการบุกรุกทำลาย รวมถึงฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รส.ทป.) การดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันและพัฒนาป่าไม้ รวมถึงการตรวจสอบรับรองสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าสงวนอย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ ดังนี้

ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ ในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ ๑๐๒.๒๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๒ ของพื้นที่ประเทศ โดยปี ๒๕๕๘ และ ปี ๒๕๕๙ มีพื้นที่ป่าไม้ ๑๐๒.๒๔ และ ๑๐๒.๑๗ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๐ และ ๓๑.๕๘ ของพื้นที่ประเทศตามลำดับ

ตารางที่ ๔-๓ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย

ปี	พื้นที่ป่าไม้	
	ไร่	ร้อยละของพื้นที่ประเทศ
๒๕๕๑	๑๐๗,๒๔๑,๐๓๑	๓๓.๔๔
๒๕๕๖	๑๐๒,๑๑๙,๕๓๘	๓๑.๕๗
๒๕๕๗	๑๐๒,๒๘๕,๔๐๐	๓๑.๖๒
๒๕๕๘	๑๐๒,๒๔๐,๙๒๘	๓๑.๖๐
๒๕๕๙	๑๐๒,๑๗๔,๘๐๕	๓๑.๕๘

ที่มา: กรมป่าไม้, ๒๕๖๐

จากตารางที่ ๔-๓ พบว่า พื้นที่ป่าไม้ใน ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๗ มีพื้นที่ป่าไม้ลดลง ๔,๙๕๗,๖๓๑ ไร่ หรือมีพื้นที่ป่าไม้ลดลงร้อยละ ๔.๖ ในขณะที่ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ มีพื้นที่ป่าไม้ลดลง ๑๑๐,๕๙๕ ไร่ หรือมีพื้นที่ป่าไม้ลดลงร้อยละ ๐.๑ ซึ่งหมายถึง มีอัตราการสูญเสียพื้นที่ป่ามีแนวโน้มลดลง

สถานการณ์ของพื้นที่ป่าชายเลน ในปี ๒๕๕๖ และ ปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลน ๑,๕๒๗,๗๖๑ ไร่ ๑,๕๓๔,๕๘๔ ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ช)

ตารางที่ ๔-๔ พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทย

ปี	พื้นที่ป่าชายเลน	
	ไร่	ร้อยละของพื้นที่ประเทศ
๒๕๕๑	๑,๔๕๘,๑๗๔	๐.๔๕
๒๕๕๖	๑,๕๒๗,๗๖๑	๐.๔๗
๒๕๕๗	๑,๕๓๔,๕๘๔	๐.๔๘
๒๕๕๘*	๑,๕๓๔,๕๘๕	๐.๔๘

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ช

* กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ๒๕๖๐

โดยในปี ๒๕๕๘ มีพื้นที่ป่าชายเลน ๑,๕๓๔,๕๘๕ ไร่ ซึ่งแนวโน้มพื้นที่ป่าชายเลนมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนในปี ๒๕๕๘ พื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๐.๔๔ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖

แหล่งหญ้าทะเล ในปี ๒๕๕๘ มีเนื้อที่ ประมาณ ๑๕๙,๘๒๙ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ซึ่งมีเนื้อที่ของหญ้าทะเลประมาณ ๑๑๘,๖๖๕ ไร่ เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพของแหล่งหญ้าทะเล ในปี ๒๕๕๘ ที่ทำการสำรวจ ๓๐ แห่ง ทั่วประเทศ พบ แหล่งหญ้าทะเลที่มีสภาพสมบูรณ์ขึ้นจำนวน ๕ แห่ง (ร้อยละ ๑๖.๖๖)

สถานภาพไม่เปลี่ยนแปลง ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) และมีสถานภาพเสื่อมโทรมลง ๑๓ แห่ง (ร้อยละ ๔๓.๓๓) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ช)

แนวปะการัง ประเทศไทยมีเนื้อที่ ๑๒๘,๒๕๖ ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ๒๕๖๐) โดยเมื่อพิจารณาสถานภาพความสมบูรณ์ของพื้นที่ปะการังในระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๗ พบว่า มีแนวปะการังที่มีสถานภาพอยู่ในระดับเสียหายถึงเสียหายมากถึงร้อยละ ๙๐ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐ช) ในขณะที่ปี ๒๕๕๘ พบแนวปะการังที่มีสถานภาพอยู่ในระดับเสียหายถึงเสียหายมากคิดเป็นร้อยละ ๗๘.๔ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวปะการังมีสถานภาพระดับความเสียหายลดน้อยลง

พื้นที่ชุ่มน้ำ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยในภาพรวมในปี ๒๕๕๘ โดยมีการสำรวจและประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้ทำการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ จำนวน ๒๕ แห่ง จากผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำ จำนวน ๑๗ แห่ง ได้รับการประเมินให้มีสถานภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

สถานการณ์แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ทั้ง ๕ ประเภทข้างต้น พบว่า อัตราการสูญเสียมีแนวโน้มลดลง ด้วยที่ผ่านมามีมาตรการการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้บรรลุตัวชี้วัด อย่างไรก็ตามยังต้องมีการดำเนินการในการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดของประเทศไทยโดยเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ในปี ๒๕๕๘ และ ปี ๒๕๕๙ พบว่า มีพื้นที่ป่าไม้ ๑๐๒.๒๔ และ ๑๐๒.๑๗ ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๐ และ ร้อยละ ๓๑.๕๘ ของพื้นที่ประเทศตามลำดับ ซึ่งยังไม่บรรลุตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ได้ อย่างไรก็ตามพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงระหว่าง ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ (ลดลง ๕ หมื่นไร่ต่อปี) พบว่ามีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๖ ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ลดลงมากถึงประมาณ ๑ ล้านไร่ต่อปี

ผลการประเมินเป้าหมาย

การดำเนินงานเพื่อลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุตัวชี้วัด ถึงแม้อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติจะมีอัตราการสูญเสียลดลง แต่ข้อมูลตัวชี้วัดพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตัวชี้วัดดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านการเพิ่มพื้นที่ป่า หน่วยงานทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีพื้นที่ป่าไม้ตามที่กำหนดในตัวชี้วัดนี้ในอนาคต

เป้าหมายที่ ๕	การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ
ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย	

ตัวชี้วัด	**สถานภาพ**
๓. ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อย ๑ แห่ง	• ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเล ๒ แห่ง ได้แก่ ท้องที่ในจ.พังงา และใน จ.กระบี่
๔. จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ โครงการ	• ๔๒ โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศใน ๒๑ จังหวัด
๕. พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพอย่างน้อยร้อยละ ๓๐	• พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการประเมิน ปี ๒๕๕๘ จำนวน ๗ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๗ • ปี ๒๕๕๖ สถาบันนวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองนำร่องโครงการ ๑๓ แห่ง และ ๑ กลุ่มป่า โดยการใช้เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Management Effectiveness Tracking Tool: METT)

ตัวชี้วัดที่ ๓ ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อย ๑ แห่ง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

การควบคุมและดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมฟื้นตัวกลับคืนสู่สภาวะที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีระบบนิเวศที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ อย่างสมดุล ทั้งนี้การฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมต้องเป็นโครงการที่ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อประเทศ และมีคุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หรือส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ การฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม การคืนถิ่นของสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากข้อมูลประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในปี ๒๕๕๙ มีการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเล จำนวน ๒ พื้นที่ ได้แก่

๑) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อำเภอคุระบุรี อ.ตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อ.ทับปุด อ.เมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอเกาะยาว จ.พังงา พ.ศ.๒๕๕๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

๒) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในท้องที่อ.อ่าวลึก อ.เมืองกระบี่ อ.เหนือคลอง อ.คลองท่อม และอ.เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พ.ศ.๒๕๕๙

จากข้อมูลดังกล่าวจึงส่งผลให้บรรลุตัวชี้วัดประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อย ๑ แห่ง

ตัวชี้วัดที่ ๔ จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ โครงการ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

การควบคุมและดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมฟื้นตัวกลับคืนสู่สภาวะที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีระบบนิเวศที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ อย่างสมดุล ทั้งนี้การฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมต้องเป็นโครงการที่ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อประเทศ และมีคุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หรือส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ การฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม การคืนถิ่นของสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

หน่วยงานต่างๆ ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๐ จังหวัด โดยมีโครงการหรือกิจกรรมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งน้ำ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดูแลรักษา และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำที่ช่วยสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ การฟื้นฟูระบบนิเวศทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีรายชื่อจังหวัดและโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ แสดงดังตารางที่ ๔-๕

ตารางที่ ๔-๕ รายชื่อโครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในจังหวัดต่างๆ

จังหวัด	โครงการ
กรมทรัพยากรน้ำ	
๑. อุดรธานี	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำห้วยหลวง-หนองหานกุมภวาปี
๒. แพร่	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองบัวลอย (แก้มลิงพื้นที่ลุ่มน้ำยม) ต.แม่ยม อ.เมือง
๓. พิษณุโลก	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำพื้นที่บางระกำ (แก้มลิงพื้นที่ลุ่มน้ำยม) อ.บางระกำ
๔. มหาสารคาม	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองเบ็ญเครือ บ้านโนนเมือง หมู่ที่ ๕ ต.ยางท่าแจ้ง อ.โกสุมพิสัย
๕. ขอนแก่น	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองแซง บ้านหนองหัววัว หมู่ที่ ๖ ต.โคกสี อ.เมือง
๖. กำแพงเพชร	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองจระเข้ บ้านหนองจระเข้ หมู่ที่ ๗ ต.ท่าไม้ อ.พรานกระต่าย
	อนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำบึงน้อย ระยะ ๒ บ้านนาเหนือ ต.หนองปลิง อ.เมือง
๗. เชียงราย	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองบัวแดง บ้านใหม่บัวแดง ต.แม่ข้าวต้ม อ.เมือง
๘. ลำปาง	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองท่วม บ้านเด่นแก้ว หมู่ที่ ๑๑ ต.ล้อมแรด อ.เถิน
๙. นครสวรรค์	ปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองลาดใหญ่ ต.โคกหม้อ อ.ชุมแสง
	ปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำบึงหนองสามความ ต.บางประมุง อ.โกรกพระ
	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองลาดใหญ่ ช่วง ๒ ต. โคกหม้อ อ.ชุมแสง

จังหวัด	โครงการ
๑๐. ชัยนาท	ปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำบึงระหารใหญ่ ช่วง ๓ ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี
	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำบึงระหารใหญ่ ช่วง ๔ ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี
	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำบึงระหารใหญ่ ช่วง ๕ ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี
๑๑. ตราด	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำเขาไม้ซี้ ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่
๑๒. ปราจีนบุรี	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองแขนนาง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงหัวบึง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำบึงโคกมะม่วง หมู่ที่ ๘ ต.ลาดตะเคียน อ.กบินทร์บุรี
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงหนองขอน หมู่ที่ ๙ ต.บ่อทอง อ.กบินทร์บุรี
๑๓. นครนายก	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงทุ่งคลองสอง หมู่ที่ ๓ ต.ทรายมูล อ.องครักษ์
๑๔. พัทลุง	อนุรักษ์ฟื้นฟูพรุนาแด้ หมู่ที่ ๕,๖ ต.สมหวัง อ.กงหรา
	อนุรักษ์ฟื้นฟูหนองคล้าหมู่ที่ ๗ ต.เขาชัยสน อ.เขาชัยสน
๑๕. สงขลา	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงทุ่งพระยอด ต.ลำไพล อ.เทพา
	อนุรักษ์ฟื้นฟูพรุบางกล่ำ ต.บางกล่ำ อ.บางกล่ำ
๑๖. สตูล	อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำพรุหลุมพีต.ควนกาหลง อ.ควนกาหลง
๑๗. ปัตตานี	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงเปาะเฮาะ ต.ตะโละกาโปร์ อ.ยะหริ่ง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงกาเระ ต.มะนังดาลำ อ.สายบุรี
๑๘. ยะลา	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงตือโละดือลง บ้านกาโสด หมู่ที่ ๑ ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงตูแบ บ้านป่าหวังนอก หมู่ที่ ๑๑,๒ ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงสายบ้านเหมือง ช่วง ๒ บ้านบ่อน้ำร้อน หมู่ที่ ๒ ต.ตาเนาะแมเราะ อ.เบตง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงแบเมาะ ช่วง ๓ ต.สะเตง อ.เมือง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงน้ำใส ต.ตะโล๊ะหะลอ อ.รามัน
๑๙. นราธิวาส	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงละหาร ต.โละจูด อ.แว้ง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงละหารนูโร๊ะต.โละจูด อ.แว้ง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงบากง ต.ลุโบะสาวอ อ.บาเจาะ
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงบือแนกือเปาะ หมู่ที่ ๕ ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงแม่ดง บ้านจือแร หมู่ที่ ๑ ต.แม่ดง อ.แว้ง
	อนุรักษ์ฟื้นฟูบึงโคกกามา หมู่ที่ ๓ ต.ปะลุรู อ.สุไหงปาดี
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	
๒๐. ชลบุรี	ฟื้นฟูระบบนิเวศทรัพยากรชายฝั่งทะเลแบบธรรมชาติช่วยธรรมชาติ โดยการจัดทำแนวปะการังเทียม จัดทำทางระบายน้ำทิ้ง แนวไม้ไผ่ชะลอคลื่น และการบำรุงรักษาป่าชายเลน
ภาคธุรกิจ	
๒๑. ระยอง	โครงการฟื้นป่า รักษ์น้ำ เขาห้วยมะหาด โดยการปลูกป่า ทำแนวกันไฟ และสร้างฝายชะลอน้ำ โดย บริษัท พีทีทีโกลบอลเคมิคอล จำกัด (มหาชน)
	โครงการสร้างแหล่งอาศัยสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลระยอง เป็นการวางซั้งเชือกเพื่อเพิ่มอัตราการรอดตายของสัตว์น้ำวัยอ่อน โดย บริษัท พีทีทีโกลบอลเคมิคอล จำกัด (มหาชน)

จากตารางที่ ๔-๕ แสดงให้เห็นว่า โครงการหรือกิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในแต่ละจังหวัดนั้น รวบรวมได้เพียงร้อยละ ๒๗.๒๗ ของจังหวัดในประเทศไทย โดยมีโครงการที่ดำเนินการทั้งสิ้น ๔๒ โครงการ อย่างไรก็ตามกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานซึ่งดำเนินงานในพื้นที่ ได้แก่

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนงานทรัพยากรธรรมชาติ จะเป็นหน่วยงานหลักในการรายงานผลโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในแต่ละจังหวัดต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้สำหรับตัวชี้วัดโครงการหรือกิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในแต่ละจังหวัดนั้น มีสมมติฐานว่า ทุกจังหวัดมีระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมซึ่งระดับความเสื่อมโทรมนั้นอาจจะมีผลกระทบที่รุนแรงมากน้อยต่างกันไป ดังนั้นผลประเมินคือไม่บรรลุตัวชี้วัดเนื่องจากมีจำนวนจังหวัดที่มีโครงการหรือกิจกรรมฟื้นฟูระบบนิเวศไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของจำนวนจังหวัดทั้งหมด อย่างไรก็ตามในอนาคตสามารถใช้ข้อมูลชุดนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเปรียบเทียบกับข้อมูลในปีต่อไป ซึ่งหากยังมีการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในพื้นที่เดิมนั้น จะแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานนั้นยังไม่มีประสิทธิผล หรือพื้นที่อาจมีปัญหาซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาและให้การช่วยเหลือในลำดับต่อไป

ตัวชี้วัดที่ ๕ พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพอย่างน้อยร้อยละ ๓๐

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

การประเมินประสิทธิภาพพื้นที่คุ้มครอง ดำเนินการเพื่อประเมินถึงภัยคุกคาม และปัญหาด้านการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ตลอดจนการปฏิบัติงานของผู้ดูแลพื้นที่คุ้มครอง โดยพื้นที่คุ้มครอง หมายถึง พื้นที่ที่จัดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พื้นที่คุ้มครองสัตว์ป่า พื้นที่ที่สงวนไว้ใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือคุ้มครองในรูปแบบอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้เพื่อรักษาระบบนิเวศดั้งเดิม ซึ่งพื้นที่คุ้มครองในประเทศไทย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ พื้นที่สงวนชีวาลัย พื้นที่มรดกโลก พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ ป่าชายเลนอนุรักษ์ พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยกรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๐)

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยปี ๒๕๕๘ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานตามมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสถานภาพทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ ๑) พื้นที่จ.ภูเก็ต ๒) พื้นที่ อ.อ่าวลึก อ.เมืองกระบี่ อ.เหนือคลอง อ.คลองท่อม และอ.เกาะลันตา จ.กระบี่ ๓) พื้นที่ อ.คุระบุรี อ.ตะกั่วป่า อ.ท้ายเหมือง อ.ทับปุด อ.เมืองพังงา อ.ตะกั่วทุ่ง และอ.เกาะยาว จ.พังงา ๔) พื้นที่ อ.บางละมุง อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ๕) พื้นที่ อ.บ้านแหลม อ.เมืองเพชรบุรี อ.ท่ายาง อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี อ.หัวหิน อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๖) ต.ตลิ่งงาม ต.บ่อผุด ต.มะเร็ด ต.แม่น้ำ ต.หน้าเมือง ต.อ่างทอง ต.ลิปะน้อย อ.เกาะสมุย และ ต.เกาะพะงัน ต.บ้านใต้ ต.เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ๗) ป่าดูนลำพัน จังหวัดมหาสารคาม ภายใต้โครงการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โดยประเมินใน ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) แนวโน้มคุณภาพทรัพยากร ๒) แนวโน้มคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ ๓) การปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดหรือการบังคับใช้กฎหมาย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ที่เรียกว่า Management Effectiveness Tracking Tool (METT) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินถึงภัยคุกคามและปัญหาด้านการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ในปี ๒๕๕๖ โดยการศึกษาในครั้งนั้นมีพื้นที่คุ้มครองจำนวน ๑๓ แห่ง และ ๑ กลุ่มป่า ซึ่งผลการประเมินพบว่า ปัญหาด้านภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมติดกันจะมีปัญหาที่เหมือนกัน คือ การบุกรุกพื้นที่ การใช้ทรัพยากรป่าไม้ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ในส่วนของผลการประเมินด้านการบริหารจัดการ ปัญหาหลักของทุกพื้นที่คือ อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอ ขาดทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน การขาดแคลนงบประมาณในการปฏิบัติงาน ปัญหาการให้ความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ ที่อยู่รอบพื้นที่ พบว่า แต่ละหน่วยงานมีแผนปฏิบัติงานเป็นของตนเองซึ่งไม่เอื้อต่อการอนุรักษ์ คุ้มครองพืชและสัตว์ป่าในเขตพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจจากบุคคลภายนอกยังมีน้อย จำเป็นต้องได้รับการยกระดับ อย่างไรก็ตามไม่พบข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองโดยใช้เครื่องมือดังกล่าวในการดำเนินงานปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ดังนั้นการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัดพื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพอย่างน้อยร้อยละ ๓๐

ผลการประเมินเป้าหมาย

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศ พบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย แม้จะมีการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลอย่างน้อย ๑ แห่ง คือ ท้องที่อ.อ่าวลึก อ.เมืองกระบี่ อ.เหนือคลอง อ.คลองท่อม และอ.เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๙ ก็ตาม แต่สำหรับการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในแต่ละจังหวัดนั้นยังมีการดำเนินงานในสัดส่วนที่น้อย รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีการประเมินประสิทธิภาพพื้นที่คุ้มครองเพียงประเภทเดียวคือ พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเครื่องมือ ที่เรียกว่า Management Effectiveness Tracking Tool (METT) ซึ่งเป็นเครื่องมือสากลที่ใช้ในหลายประเทศ ซึ่งหากมีการนำเครื่องมือดังกล่าวมาประยุกต์ใช้จะส่งผลให้การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เป้าหมายที่ ๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น
ระดับการประเมิน: ระดับ ๔ บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๖. ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอย่างน้อย ๕ ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น	มีชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ที่มีประชากรเพิ่มขึ้น ๖ ชนิด ได้แก่ ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาว และนกกระเรียนไทย

ตัวชี้วัดที่ ๖ ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอย่างน้อย ๕ ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ คือ สัตว์ป่าชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการสูญพันธุ์จากพื้นที่ธรรมชาติในอนาคตอันใกล้ เช่น เสือโคร่ง ช้างเอเชีย กระทิง แรด เป็นต้นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น คือ สิ่งมีชีวิตที่กระจายพันธุ์ตามธรรมชาติในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง และเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการกระจายพันธุ์ทางภูมิศาสตร์จำกัด เช่น อาจพบตามระบบนิเวศต่างๆ ถิ่นที่อยู่ดังกล่าวมีสภาพจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมหรือมีสภาพดินฟ้าอากาศเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ของสิ่งมีชีวิตนั้น เช่น รองเท้านารีปีกแมลงปอ นกเจ้าฟ้าหญิงสิริธร นกแต้วแร้วท้องดำ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ผลการติดตามการดำเนินงาน พบว่า มีการเพาะพันธุ์และปล่อยพันธุ์สัตว์ป่า การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง การอนุรักษ์พันธุกรรมสัตว์พื้นเมืองด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ การขึ้นทะเบียนพันธุ์สัตว์พื้นเมือง การขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงไทย การฟื้นฟูปลาไทยที่ใกล้สูญพันธุ์ การจัดตั้งธนาคารพันธุกรรมสัตว์น้ำ การอนุรักษ์พันธุกรรมข้าว การอนุรักษ์ข้าวป่า นอกจากนี้ยังมีการจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงจระเข้โดยเน้นประเด็นไม่ใช้จระเข้พันธุ์ต่างถิ่นและพันธุ์ลูกผสม ซึ่งเป็นกลไกในการป้องกัน คุ้มครองชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นไม่ให้เกิดการสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย

จากรายงานสถานการณ์เสือโคร่งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง โดยทีมนักวิจัยสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเจ้าหน้าที่ทุกคนดำเนินงานด้านการอนุรักษ์เสือโคร่งอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๘ มีรายงานว่า พบแม่เสือโคร่ง ๒ ตัว ที่ทีมวิจัยติดวิทยุติดตามตัวไว้ออกลูกแล้ว โดยพบว่าแม่เสือโคร่ง ๑ ใน ๒ ตัวนั้น ออกลูก ๓ ตัว เป็นตัวผู้ ๑ ตัวและตัวเมีย ๒ ตัว ส่วนแม่เสือโคร่งอีกตัว ยังมองไม่เห็นว่าออกลูกมากี่ตัว นอกจากนี้ ยังพบเสือโคร่งสาววัยรุ่นและเสือโคร่งหนุ่มขนาดใหญ่มาก ซึ่งถือว่าเป็นเสือโคร่งที่ใหญ่ที่สุดในป่าธรรมชาติในประเทศที่เคยพบอีก ๑ ตัว นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์เริ่มมีประชากรเสือโคร่งมากขึ้นโดยในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีเสือโคร่งแม่ลูกอ่อน ๒ ตัว ทั้ง ๒ ตัวมีลูกรวมกัน ๕ ตัว และพบเสือโคร่งตัวผู้อีก ๓ ตัว ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช รายงานว่ามีสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ได้แก่ ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ และเสือดาว

นอกจากนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติร่วมกันดำเนินโครงการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีความสำคัญระดับโลกในพื้นที่ภาคการผลิต โดยอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ที่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ จำนวน ๓ ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกกระเรียนพันธุ์ไทย และพลับพลึงธาร

การดำเนินงานด้านการเพาะพันธุ์สัตว์คืนสู่ธรรมชาติ ซึ่งมีการเพาะพันธุ์ชนิดพันธุ์ที่สูญหายไปจากท้องถิ่นและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเป็นผลสำเร็จ ได้แก่ การเพาะพันธุ์นกกระเรียนพันธุ์ไทย ซึ่งมีรายงานว่าได้สูญพันธุ์ไปแล้วจากประเทศตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ องค์กรสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์จึงได้เพาะพันธุ์นกกระเรียนไทยขึ้น โดยในปี ๒๕๕๙ ได้มีการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติในพื้นที่ จ.บุรีรัมย์ จำนวน ๗๐ ตัว นอกจากนี้ยังมีการศึกษา วิจัย รวบรวมพันธุ์สัตว์หายาก และใกล้สูญพันธุ์เพื่อขยายในอนาคต โดยองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินการวิจัยผลิตละมั่งหลอดแก้วตัวแรกของโลก การผสมเทียมหมีแพนด้า เสือลายเมฆ และกำลังพัฒนาการผสมเทียมช้างเอเชีย รวมถึงการเก็บพันธุกรรมสัตว์หายากได้แล้วจำนวน ๓๒ ชนิด เพื่อใช้ในการขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติม

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุตัวชี้วัด ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอย่างน้อย ๕ ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น เนื่องจาก พบว่า ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ เสือโคร่ง และเสือดาว ซึ่งจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ๑ ชนิด คือ นกกระเรียนไทย ซึ่งจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากกิจกรรมการเพาะพันธุ์สัตว์คืนสู่ธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน ๗๐ ตัว

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงประเมินเป้าหมายที่ ๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น ผลการประเมินอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย โดยมีข้อมูล ๖ ชนิดพันธุ์ ได้แก่ ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาว ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินการอนุรักษ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และนกกระเรียนพันธุ์ไทยที่เคยสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ ได้กลับคืนสู่ธรรมชาติด้วยวิธีการทดลองขยายพันธุ์จนประสบผลสำเร็จ

แผนปฏิบัติการที่ ๒.๒ การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๗ ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติโดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ ๘ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด:

๑. จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัดโครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒. แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ:

๒.๒.๑ จัดการพื้นที่เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศโดยผนวกประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๒ ควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศเปราะบางอื่น ที่อาจได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชน ภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัดและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒.๒.๓ ควบคุมและจัดการประชากรของพืชและสัตว์ให้มีความสมดุลกับระบบนิเวศ รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่ที่มีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

๒.๒.๔ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๗	ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๔ บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มี ๒๑ เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์จากภาวะมลพิษ และการประมงเกินขีดจำกัด

ตัวชี้วัดที่ ๑ จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น มาตรการ/แนวทางในการรักษา ควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบ ดูแล ติดตามตรวจสอบสถานภาพของชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย คุณภาพสิ่งแวดล้อม และเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือเครือข่ายในอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และติดตามตรวจสอบผลกระทบของมลพิษ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

ในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

๑) เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ

- การจัดทำมาตรฐานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ
- การตรวจรับรองมาตรฐานการผลิตตาม ISO/IEC 17065 สำหรับฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- การพัฒนามาตรฐานและตรวจประเมินตราส่งเสริม Bio-Economy
- การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำจืด คุณภาพน้ำทะเล และคุณภาพน้ำทิ้ง เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากภาวะมลพิษในแหล่งน้ำ
- ประกาศเขตรักษาพืชพันธุ์และเขตประกอบกิจการสัตว์น้ำควบคุม

๒) เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันการประมงเกินขีดจำกัด

การดำเนินงานเพื่อแก้ไขการประมงที่เกินขีดจำกัด หรือการประมงที่ผิดกฎหมายนั้น มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากการประมงเกินขีดจำกัด ได้แก่

- การปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมง ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อ ๒๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๘ ที่มีบทบัญญัติสอดคล้องในการจัดการประมงผิดกฎหมาย และเพิ่มเติมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านและมีโอกาสส่งตัวแทนเข้าไปเป็นคณะกรรมการของจังหวัดซึ่งมีสิทธิ์จะผลักดันนโยบายระดับประเทศได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากขึ้น
- ประกาศกรมประมง เรื่อง แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒ และแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย นโยบายแห่งชาติด้านการจัดการประมงทะเล พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๘
- การบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงานในภาคประมง รวมถึงการจัดระเบียบเรือประมงเข้าระบบอย่างถูกต้องทั้งตัวเรือ บุคคลบนเรือ อุปกรณ์ การทำงาน และตรวจสอบการควบคุมเรือเข้าออกท่า
- การวางระบบการออกใบรับรองการจับสัตว์น้ำ
- การควบคุมเรือประมงไม่ขึ้นทะเบียนและไม่มีใบอนุญาต (อาชญาบัตร)
- การควบคุมการทำประมงพื้นที่แหล่งวางไข่และเลี้ยงตัวในวัยอ่อนครอบคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัดชายทะเล
- การห้ามใช้เรืออวนลาก การติดตั้งเครื่องมือติดตามเรือสำหรับประมงนอกน่านน้ำขนาด ๖๐ ตันกรอสขึ้นไป และการใช้ระบบควบคุมการแจ้งเข้า-ออกของเรือประมงขนาด ๓๐ ตันกรอสขึ้นไป
- การขยายพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำเพื่อการประมงทะเลพื้นบ้าน
- มีเครือข่ายเฝ้าระวังการทำประมง

๓) เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากโครงการพัฒนา

- พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.๒๕๕๘ โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง โดยสามารถระงับกิจกรรมนั้นเป็นการชั่วคราวตามความเหมาะสมเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- การพิจารณารายงาน IEE/EIA สำหรับการดำเนินโครงการในพื้นที่คุ้มครองต่างๆ
- แผนปฏิบัติการพื้นที่เป้าหมายป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน

- การประกาศเขตรักษาพืชพันธุ์และเขตประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมมาตรา ๕๖ และ ๗๗ (กุ้งก้ามแดง) ตามพระราชกำหนดการประมงปี ๒๕๕๘
- การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของแนวปะการัง
- คณะกรรมการควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะลและชายฝั่ง จ.นครศรีธรรมราช

๔) เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๙๓ (คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อระบบนิเวศ การกระจายตัวของสายพันธุ์ต่างๆ ผลกระทบต่อเกษตรกรรม ผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำ การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลและการกัดเซาะชายฝั่ง โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ๓ แนวทาง คือ ๑) การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ ๒) การลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ โดยการเพิ่มพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวในเมือง และ ๓) การสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการพัฒนาข้อมูลและการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมและการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

การดำเนินงานในการพัฒนาเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า มีเครื่องมือ กฎระเบียบ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจำนวนมาก และครอบคลุมทั้งผลกระทบที่เกิดจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นการดำเนินงานในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จึงบรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

การดำเนินงานในการลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ซึ่งพิจารณาจาก การมีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด โครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า มีเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจำนวนมาก และครอบคลุมทั้งผลกระทบที่เกิดจากสาเหตุต่างๆ ดังนั้น การประเมินเป้าหมายลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติจึงอยู่ในระดับ ๔ บรรลุเป้าหมายด้ภายในเวลาที่กำหนด

เป้าหมายที่ ๘	มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๔ บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวชี้วัด	**สถานภาพ**
๒. แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง	มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง - มาตรฐานการจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ - มาตรฐานการรับรองผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร - ตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Health Index: BHI) - การประเมินประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ ๒ แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรการและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทบทวนหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ กฎหมาย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการลดการทำลายระบบนิเวศ การศึกษาเพื่อผนวกมาตรการชดใช้และเยียวยาผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในกฎระเบียบ การส่งเสริมอาชีพทดแทนอาชีพที่เกี่ยวกับการทำลายหรือก่อให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามวิธีการปฏิบัติที่ดีในการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้สถานที่ราชการ สถานศึกษา ศาสนสถานเป็นพื้นที่นำร่องกิจกรรมการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของ อปท. ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชนในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ การจัดทำมาตรฐานการจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการใช้หลักเกณฑ์ในการรับรองความสามารถของหน่วยรับรองสินค้าการเกษตรและอาหารขอบข่ายเกษตรอินทรีย์ (ISO/IEC 17065) ซึ่งในการตรวจระบบการผลิตสินค้าเกษตรต้องเกื้อหนุนต่อระบบนิเวศและคำนึงความความหลากลายทางชีวภาพด้วย นอกจากนี้ยังมีการอบรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การพัฒนามาตรฐานและการตรวจประเมินตรา Bio-Economy

นอกจากการรับรองผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรแล้ว ยังมีการผนวกเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ได้แก่ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการพัฒนาต่างๆ โดยนำหลักการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์เข้าไปร่วมเป็น ๑ ใน ๓ หลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากมีการดำเนินโครงการพัฒนานั้น

การศึกษาความสัมพันธ์ของความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงค์ตอนพืชกับคุณภาพน้ำ รวมถึงมีการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการบ่งชี้คุณภาพน้ำ การใช้ไลเคนในการบ่งชี้คุณภาพอากาศ เป็นต้น รวมถึงสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Health Index: BHI) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต่างๆ

สำหรับการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการนำกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาเป็นเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการให้ความรู้ประชาชนในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจำนวนกิจกรรมเพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ในการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนซึ่งกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ร่วมกับสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยในการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อให้เทศบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเมืองสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นการค้นหาเทศบาลที่มีผลการดำเนินงานที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างการดำเนินงานให้กับเทศบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ โดยได้ผนวกเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพไว้เป็นหนึ่งในตัวชี้วัด ซึ่งดำเนินการประเมินด้านความหลากหลายทางชีวภาพในปี ๒๕๕๕ และในปี ๒๕๕๙ รวมถึงรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งหากเทศบาลใดที่มีการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพ (Singapore Index on Cities’ Biodiversity) จะมีคะแนนเพิ่มพิเศษสำหรับตัวชี้วัดด้านพื้นที่สีเขียวและการจัดการขยะ ดังนั้น การดำเนินงานที่ผ่านมา จึงส่งผลให้บรรลุตัวชี้วัดด้านการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินเป้าหมาย

การผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานที่ให้ความสำคัญเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ โดยได้ผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไว้ในมาตรฐาน ตัวชี้วัด หรือเกณฑ์การประเมินต่างๆ ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าว จึงส่งผลให้เป้าหมายมีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับ ๔ คือ บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด

แผนปฏิบัติการที่ ๒.๓ การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

เป้าหมายที่ ๙ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ

ตัวชี้วัด:
๑. จำนวนนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่ได้รับการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
๒. มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ
๓. พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕ แห่ง
๔. จำนวนระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสถานภาพดีขึ้นกว่าเดิม
๕. จำนวนจังหวัดที่มีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด

มาตรการ: ๒.๓.๑ บูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบาย และแผนในระดับต่างๆ
๒.๓.๒ ปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๙ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ
ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. จำนวนนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่ได้รับการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	๒๐ ฉบับ
๒. มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ	มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ - นโยบายและอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำฯ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายฯ - กฎหมายประเทศ เช่น พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ พ.ร.บ.ประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ - กฎหมายเพื่อการป้องกันพื้นที่ชุ่มน้ำจากการใช้ประโยชน์ เช่น พ.ร.บ.ผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ - สผ. เป็นหน่วยประสานงานกลาง/คณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ - เครือข่ายการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในระดับพื้นที่ - องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน
๓. พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕ แห่ง	ไม่มีการเสนอรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำในการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
๔. จำนวนระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสถานภาพดีขึ้นกว่าเดิม	๑๗ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘ ของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการประเมิน
๕. จำนวนจังหวัดที่มีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด	ไม่มีจังหวัดที่มีการจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ

ตัวชี้วัดที่ ๑ จำนวนนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่ได้รับการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

นโยบายและแผนทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ที่มีการระบุหรือนำประเด็นการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยระบุนโยบายและชื่อแผนที่เกี่ยวข้องที่มีการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๕๙

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการติดตามประเมินผลพบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีนโยบายและแผนกว่า ๒๐ ฉบับ ทั้งระดับนานาชาติและระดับประเทศที่มีการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ สามารถแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑) นโยบายและอนุสัญญาระหว่างประเทศ ประกอบด้วย (๑) อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่ของนกน้ำหรืออนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) (๒) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Convention) (๓) แนวทางบอนน์ว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (๔) โครงการด้านมนุษย์และชีวมณฑล (Man and Biospheres)

๒) นโยบายและกฎหมายของประเทศไทย ประกอบด้วย (๑) พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ (๒) พ.ร.บ. การชลประทานของประชาชน พ.ศ. ๒๔๘๔ (๓) พ.ร.บ. ประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ (๔) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ (๕) พ.ร.บ.ทำนบและคูคลอง พ.ศ.๒๕๐๓ (๖) พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ (๗) พ.ร.บ.การรวมที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ.๒๕๑๗ (๘) พ.ร.บ.การชลประทานสาธารณะ พ.ศ. ๒๔๘๕ ฉบับแก้ไข ๒๕๑๘ (๙) พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ.๒๕๑๘ (๑๐) พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ (๑๑) พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ (๑๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ทั้งนี้ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ ๙๐/๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ณ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดย หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธาน รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หัวหน้ากลุ่มอำนวยการ) เป็นกรรมการและเลขานุการ และเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ) (๑๓) พ.ร.บ.น่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๔๖

๓) กฎหมายที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำโดยตรง แต่เป็นการป้องกันพื้นที่ชุ่มน้ำจากการใช้ประโยชน์ หรือการพัฒนาซึ่งสามารถใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำได้ ประกอบด้วย (๑) พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๑๐ (๒) พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ และ (๓) พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ประเทศไทยมีนโยบายและแผนที่ผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำไว้จำนวนมาก ทั้งนโยบายและแผนในระดับนานาชาติ และระดับประเทศ รวมถึงทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และไม่เกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้ตัวชี้วัดจำนวนนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่ได้รับการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำจึงบรรลุตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

เครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น แผนการ มาตรการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คู่มือมาตรฐานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ เครือข่ายในการอนุรักษ์ เฝ้าระวัง ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน พบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครอง เฝ้าระวังรักษาระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงมีเครือข่ายการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในระดับพื้นที่ สามารถแบ่งเครื่องมือและกลไกต่างๆ ออกเป็น ๖ กลุ่ม ได้แก่

๑) นโยบายและอนุสัญญาระหว่างประเทศ ประกอบด้วย (๑) อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเฉพาะเป็นแหล่งที่อยู่ของนกน้ำหรืออนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) (๒) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Convention) (๓) แนวทางบอนน์ว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (๔) โครงการด้านมนุษย์และชีวมณฑล (Man and Biospheres)

๒) นโยบายและกฎหมายของประเทศไทย ประกอบด้วย (๑) พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ (๒) พ.ร.บ. การชลประทานของประชาชน พ.ศ. ๒๔๘๔ (๓) พ.ร.บ. ประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ (๔) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ (๕) พ.ร.บ.ทำนบและคูคลอง พ.ศ.๒๕๐๓ (๖) พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ (๗) พ.ร.บ.การรวมที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ.๒๕๑๗ (๘) พ.ร.บ.การชลประทานสาธารณะ พ.ศ. ๒๔๘๕ ฉบับแก้ไข ๒๕๑๘ (๙) พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ.๒๕๑๘ (๑๐) พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ .๒๕๓๕ (๑๑) พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ (๑๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในปี พ.ศ.๒๕๓๖ (๑๓) พ.ร.บ.น่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๔๖

๓) กฎหมายที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำโดยตรง แต่เป็นการป้องกันพื้นที่ชุ่มน้ำจากการใช้ประโยชน์ หรือการพัฒนาซึ่งสามารถใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำได้ ประกอบด้วย (๑) พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๑๐ (๒) พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ และ (๓) พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒

๔) กลไกภาครัฐ โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลาง และมีคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เสนอกฎระเบียบ นโยบายและแผนแห่งชาติ จัดทำแนวทางสำหรับการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานในพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานตามพันธกรณีและความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังมีคณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยต่อคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ กลั่นกรองแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่ก่อนนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้ความเห็นและข้อมูลทางวิชาการในประเด็นที่กำหนดในการประชุมคณะกรรมการทางวิทยาศาสตร์ และวิชาการ และการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และพิจารณาเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวง และมติที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

๕) เครือข่ายการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในระดับพื้นที่ เช่น เครือข่ายอนุรักษ์ดอนหอยหลอด ชมรมอนุรักษ์ป่าสาคู อ.นาโยง เป็นต้น

๖) องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำให้เกิดความยั่งยืน เช่น สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มูลนิธิพื้นที่ชุ่มน้ำไทย เป็นต้น

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษาระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งในส่วนที่เป็นนโยบายและแผน คณะกรรมการ และเครือข่ายการดำเนินงานในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจึงส่งผลให้บรรลุตัวชี้วัดมีเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ เฝ้าระวัง รักษา ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

ตัวชี้วัดที่ ๓ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕ แห่ง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศนอกจากความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในประเทศแล้ว ยังมีความเชื่อมโยงสู่ระบบนิเวศโดยรวมของโลก โดยประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศจำนวนทั้งสิ้น ๑๒ แห่ง และมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติจำนวน ๖๙ แห่ง

การดำเนินงานตามตัวชี้วัด

จากการติดตามประเมินผลพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ยังไม่มีพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศเพิ่มเติมซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์จำนวน ๑๔ แห่ง โดยพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแรมซาร์ไซต์ล่าสุด ขึ้นทะเบียนในปี ๒๕๕๖ คือ เกาะกระ จ.นครศรีธรรมราช และเกาะระ เกาะพระทอง จ.พังงา สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๙ แห่ง โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

ดังนั้น จึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัดพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซต์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕ แห่ง

ตัวชี้วัดที่ ๔ จำนวนระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสถานภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

คำอธิบายตัวชี้วัด

ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีการฟื้นฟูระบบนิเวศให้มีความอุดมสมบูรณ์และมีสถานภาพที่ดีขึ้น เช่น ความหลากหลายทางชีวภาพมีมากขึ้น หรือมีการยกระดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้น เป็นต้น หรือมีการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยผลการประเมินระบุว่าระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสภาพดีขึ้น

การดำเนินงานตามตัวชี้วัด

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยในภาพรวม ภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ปี ๒๕๕๘ โดยมีการสำรวจและประเมินพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ จำนวน ๒๕ แห่ง พบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำจำนวน ๑๗ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘ ของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการคัดเลือกในการประเมิน มีสถานภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

การประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่ชุ่มน้ำจำนวน ๑๗ แห่งที่มีผลการประเมินว่ามีสถานภาพที่ดีขึ้น จึงส่งผลให้บรรลุตัวชี้วัดจำนวนระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการยกระดับให้มีสถานภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ตัวชี้วัดที่ ๕ จำนวนจังหวัดที่มีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด

คำอธิบายตัวชี้วัด

ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ ประกอบด้วยข้อมูลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ สถานภาพทางกายภาพ สถานภาพทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ และการจัดการและภัยคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ให้ระบุจังหวัดที่มีการจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับต่างๆ ทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำ

ที่มีความสำคัญระดับระหว่างประเทศ ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟู

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการติดตามประเมินผลพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ไม่พบข้อมูลจังหวัดที่มีการจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยข้อมูลที่จังหวัดรวบรวมจะเป็นข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือเป็นแหล่งทรัพยากรของจังหวัด ทั้งนี้ การรวบรวมข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำโดยการแบ่งกลุ่มพื้นที่ชุ่มน้ำตามลำดับความสำคัญตามอนุสัญญาแรมซาร์ไซต์ รวมถึงข้อมูลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ สถานภาพทางกายภาพ สถานภาพทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ การจัดการและภัยคุกคาม ดำเนินการโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลดังกล่าว จึงประเมินได้ว่ายังไม่บรรลุตัวชี้วัดจำนวนจังหวัดที่มีทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากสถานการณ์การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ แสดงให้เห็นว่า มีความพยายามในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านนโยบาย และแผนในระดับต่างๆ ที่มีการผนวกเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การพัฒนาเครื่องมือ กลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งประเทศไทยมีการดำเนินงานอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมีการประเมินสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นการประเมินโดยการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำนั้น ซึ่งพบว่าตัวแทนของพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น มากกว่าร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ที่คัดเลือกมีสถานภาพที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ยังไม่มีการเสนอพื้นที่พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับประเทศ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่แรมซาร์ไซต์ รวมทั้งจังหวัดต่างๆ ยังไม่มีการจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้น การประเมินเป้าหมายประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับจึงอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ ในส่วนของการประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น ซึ่งในปี ๒๕๕๘ ได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ ซึ่งพบว่ายังมีปริมาณน้ำตำอยเมื่อเทียบกับพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำมีสถานภาพที่ดีขึ้น จึงควรมีการประเมินสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีความครอบคลุม โดยการประเมินพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนกัน

แผนปฏิบัติการที่ ๒.๔ การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

๒.๔ แผนปฏิบัติการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

เป้าหมายที่ ๑๐ มีการจำแนก ระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ

ตัวชี้วัด: ๑. มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญ

มาตรการ: ๒.๔.๑ จำแนก ระบุ และจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และเส้นทางการแพร่ระบาด ควบคุม หรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานที่รุกราน

เป้าหมายที่ ๑๐	มีการจำแนก ระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศวิทยาต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สภานภาพ
๑. มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญ	• ทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นพร้อมแนวทางการควบคุมและกำจัด • ทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นแต่ยังขาดข้อมูลเส้นทางการแพร่ระบาด • ทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในพื้นที่คุ้มครองที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ และพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาด โดยระบุชื่อชนิดพันธุ์ต่างถิ่นทั้งชนิดพันธุ์ที่มีการรุกรานแล้ว ชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มในการรุกราน รวมถึงชนิดพันธุ์ที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทย และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย พร้อมทั้งจัดทำเส้นทางการแพร่ระบาด

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการจัดทำฐานข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงจัดลำดับความสำคัญและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกัน ควบคุม กำจัด หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น พร้อมจัดทำคู่มือ กิจกรรมภายใต้ตัวชี้วัดนี้สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑) กรมป่าไม้ รวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น แต่ไม่มีเส้นทางการแพร่ระบาด

๒) กรมปศุสัตว์ รวบรวมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์ โดยแบ่งเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว (เชื้อจุลินทรีย์) และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน (พืชตระกูลหญ้า) ซึ่งเป็นการรวบรวมเฉพาะชื่อของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเท่านั้น

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำฐานข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกรานในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ และการสำรวจชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกรานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีในปี ๒๕๕๙

๔) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำคู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย ซึ่งจัดทำขึ้นใน ๒๕๕๖ โดยแบ่งเป็นข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติรุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทย และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย โดยในปี ๒๕๕๙ ได้มีการทบทวนทะเบียนรายการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและศึกษาเส้นทางการแพร่ระบาด

จากการดำเนินงาน พบว่า ตัวชี้วัดข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญยังไม่บรรลุ เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า มีหน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มที่ ๑) รวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น แต่ยังไม่มีการจัดทำเส้นทางการแพร่ระบาด เช่น กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ กลุ่มที่ ๒) รวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และเส้นทางการแพร่ระบาดในบางพื้นที่ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกลุ่มที่ ๓) จัดทำคู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่น พร้อมการแพร่ระบาด ดังนั้น จึงประเมินได้ว่า เป้าหมายมีการจำแนก ระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศวิทยาต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาและรวบรวมเพื่อจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานอื่นๆ ให้มีความครอบคลุมทั้งชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการชนิดพันธุ์พื้นถิ่นไม่ให้มีการสูญหายไป

แผนปฏิบัติการที่ ๒.๕ การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๑ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

ตัวชี้วัด: ๑. มีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ: ๒.๕.๑ ควบคุมดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

๒.๕.๒ ส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เป้าหมายที่ ๑๑ มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. มีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	• เครื่องมือ เช่น - แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๙ - แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการใช้จุลินทรีย์ • กลไก เช่น - คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน - คณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ - คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช - คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านจุลินทรีย์ - คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศไทยในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

เครื่องมือกลไกสำหรับประเทศไทยในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้แก่ นโยบาย มาตรการ แนวทางปฏิบัติในการควบคุมดูแล การเสริมสร้างความรู้ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ และแนวทางระมัดระวังล่วงหน้าด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ หรือเครือข่ายศูนย์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

เครื่องมือ ในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น ที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งคณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพได้พัฒนาจาก ฉบับปี ๒๕๕๖ โดยปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพขององค์กรสากลฉบับล่าสุด เช่น Guidelines for Research Involving Recombinant or Synthetic Nucleic Acid Molecules ฉบับปี พ.ศ.๒๕๕๙ ของสถาบันสุขภาพแห่งชาติ และ Biosafety in Microbiological and Biomedical Laboratories ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๕ ของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น รวมถึงสอดคล้องกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย

นอกจากนี้ยังจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมในระดับโรงงานต้นแบบและอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๕๙ ซึ่งได้เพิ่มเติมรายละเอียดแนวทางการจัดการของเสียภายหลังการดำเนินงาน ปรับปรุงบัญชีรายชื่อจุลินทรีย์ตามระดับความเสี่ยงให้สอดคล้องกับการปรับปรุงขององค์กรระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมถึงการจัดหลักสูตรฝึกอบรมแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ และแนวทางระมัดระวังล่วงหน้าด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กลไกการดำเนินงานด้านด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ มีหน่วยศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ สังกัดศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้พัฒนามาตรฐานและแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ สำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การกำกับดูแลและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมให้ได้มาตรฐานสากล โดยแนวทางปฏิบัติดังกล่าว ได้เสนอให้มีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบันที่ได้รับการแต่งตั้งโดยสถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับ GMOs หรืองานวิจัยทางชีวภาพอื่นๆ ตามขอบเขตที่สถาบันกำหนด ทำหน้าที่ กำกับดูแลงานด้านพันธุวิศวกรรม ได้แก่ การพิจารณาอนุมัติโครงการฯ การสั่งซื้อ การผลิต การเคลื่อนย้าย หรือการปลดปล่อย GMOs สู่สิ่งแวดล้อม
- คณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ทำหน้าที่ ให้คำปรึกษาแก่ คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ GMOs และให้คำแนะนำ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำระบบ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการกำกับดูแลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ อาทิ การพัฒนาคู่มือ เอกสารวิชาการ และหลักสูตรฝึกอบรมต่างๆ เป็นต้น
- คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช ทำหน้าที่ ให้คำปรึกษา ข้อแนะนำและประเมินความปลอดภัยต่อโครงการที่มีการใช้พืชดัดแปลงพันธุกรรมทั้งในระดับ

ห้องปฏิบัติการ โรงเรือน และระดับภาคสนาม ให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ ติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและแนวทางในการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรม นำมาพิจารณาจัดทำเป็นข้อเสนอในการกำกับดูแลของประเทศให้มีความเท่าทันและทัดเทียมกับสากล

- คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านจุลินทรีย์ ทำหน้าที่ ให้คำปรึกษา ข้อแนะนำ และประเมินความปลอดภัยต่อโครงการที่มีการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งในระดับห้องปฏิบัติการและระดับอุตสาหกรรม ให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ ติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและแนวทางในการกำกับดูแลจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม นำมาพิจารณาจัดทำเป็นข้อเสนอในการกำกับดูแลของประเทศให้มีความเท่าทัน และทัดเทียมกับสากล
- คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร ทำหน้าที่ ให้คำปรึกษา ข้อแนะนำ และประเมินความปลอดภัยต่อโครงการวิจัย และผลิตภัณฑ์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งอาหารมนุษย์และอาหารสัตว์ ตามหลักเกณฑ์สากล ติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและแนวทางในการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อใช้เป็นอาหาร นำมาพิจารณาจัดทำเป็นข้อเสนอในการกำกับดูแลของประเทศให้มีความเท่าทัน และทัดเทียมกับสากล

การดำเนินงานการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ มีเครื่องมือ คือแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย กลไก คือ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ร่วมกับคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน คณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านจุลินทรีย์ และคณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร ดังนั้น การดำเนินงานในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จึงบรรลุตัวชี้วัดมีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศไทยในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินเป้าหมาย

การบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการควบคุมผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่นั้น พบว่า ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรง อย่างไรก็ตาม ยังมีเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ และแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการใช้จุลินทรีย์ รวมถึงคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพชุดต่างๆ ดังนั้น เป้าหมายมีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ จึงอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญด้านการปกป้องคุ้มครองแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและทรัพยากรพันธุกรรม โดยการจัดทำและปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกลไกในการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า การเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ และการพัฒนาข้อมูลและองค์ความรู้ โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานใน ๔ มาตรการ พร้อมกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ไว้ ๓ เป้าหมาย ๕ ตัวชี้วัด

แผนปฏิบัติการที่ ๓.๑ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม

เป้าหมายที่ ๑๒ มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

เป้าหมายที่ ๑๓ พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด:

๑. มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

๒. มีกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

๓. มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ: ๓.๑.๑ ปกป้องคุ้มครองแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและทรัพยากรพันธุกรรม โดยเร่งรัดให้มีการจัดทำและปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกลไกในการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายที่ ๑๒	มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา
ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย	

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	• มีกฎหมายและระเบียบเดิมที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพในหน่วยงานหลักรวม ๑๐ ฉบับ • มีการเสนอ พ.ร.บ. และระเบียบที่เกี่ยวข้องอีก ๒ ฉบับ
๒. มีกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา	• มีกลไกการดำเนินงาน ได้แก่ คณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ได้แก่ แนวทางปฏิบัติที่ดี หลักเกณฑ์ ข้อตกลงในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ และต้องมีความสอดคล้องกับพิธีสารนาโงยาฯ

หน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย

๑) หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย

๑.๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร

๑.๒) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

๑.๓) กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก

๒) หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองทรัพยากรชีวภาพ ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ ศึกษาหรือวิจัย หรือเผยแพร่ หรือครอบครอง หรือจำหน่ายทรัพยากรชีวภาพตามกฎหมาย กรมประมง กรมปศุสัตว์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง องค์การสวนสัตว์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สถาบันการศึกษาของรัฐ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ และการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ๘ ฉบับ และมีระเบียบ/ประกาศที่เกี่ยวข้องอีก ๓ ฉบับ สามารถแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ และการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ได้แก่

- พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ โดยกำหนดให้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าสงวนโดยต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การทำเหมืองแร่ตาม พ.ร.บ. เหมืองแร่ การอาศัยหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรม สร้างวัดหรือสำนักสงฆ์
- พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้โดยต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นการควบคุมการเข้าถึงและให้ความคุ้มครองพืชบางชนิด เช่น เมล็ดพันธุ์ควบคุม พืชอนุรักษ์ พืชสงวน ห้ามขยายพันธุ์ รวบรวม ขาย นำเข้า และส่งออก
- พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ เกี่ยวข้องเรื่องของการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยการกำหนดให้มีการเสียค่าภาคหลวงให้แก่รัฐบาลในการทำไม้และของป่าเคลื่อนที่
- พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๔๒ เงื่อนไขของการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมพืช ได้แก่ (๑) เพื่อการค้า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ (ยังไม่มีกฎกระทรวงที่มีสภาพบังคับและรองรับการปฏิบัติ) (๒) ไม่ใช่เพื่อการค้า เช่น การศึกษา ทดลอง วิจัย ทำหนังสือขออนุญาต โดยเมื่อสิ้นสุดการศึกษาวิจัยอาจส่งผลการศึกษาเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะต่อไป (๓) พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ต้องดำเนินการขออนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น และความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช โดยต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับโดยจัดสรรตามสัดส่วนที่บัญญัติไว้
- พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๔๒ โดยกำหนดเรื่องการเข้าถึงภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ดังนี้ (๑) กรณีตำรับยาแผนไทย การใช้ประโยชน์เพื่อการค้าต้องขออนุญาตรวมถึงข้อจำกัดสิทธิและค่าตอบแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ (๒) ตำรับยาแผนไทยทั่วไปและตำราการแพทย์แผนไทยทั่วไป ผู้ใช้ไม่ต้องขออนุญาตเข้าถึง (๓) ตำรายาแผนไทยส่วนบุคคลและตำราการแพทย์แผนไทยส่วนบุคคลต้องขออนุญาตต่อผู้ทรงสิทธิที่จดทะเบียน (๔) สมุนไพร สำหรับสมุนไพรควบคุม การเข้าถึงเพื่อการค้าต้องได้รับอนุญาต ยกเว้นหน่วยงานรัฐที่สามารถศึกษาวิจัยโดยแจ้งนายทะเบียนและปฏิบัติตามประกาศ (๕) กรณีถิ่นกำเนิดของสมุนไพร ที่ประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสมุนไพรแล้ว การเข้าใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตและปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้

- พ.ร.บ. เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ.๒๕๒๕ โดยเชื้อโรค หมายถึงเชื้อจุลินทรีย์และเชื้ออื่นๆ รวมถึงผลผลิตจากเชื้อนั้นที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ พิษจากสัตว์ หมายถึง พิษที่เกิดจากสัตว์ที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ โดยการห้ามผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีการกำหนดวันสิ้นอายุของใบอนุญาต รวมทั้งเพิ่มอำนาจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ในการต่อใบอนุญาต ยึดหรืออายัด และการเปรียบเทียบปรับได้
- พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ มีการกำหนดการเข้าถึงการใช้ประโยชน์โดยการกำหนดบริเวณและการกระทำ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เน้นเรื่องการสงวนและคุ้มครองจึงไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์
- ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ.....ซึ่งอยู่ระหว่างการทบทวนเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๒) กฎหมายรองที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในทรัพยากรพันธุกรรมพืช ได้แก่
- ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๐
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ระเบียบของหน่วยงานเรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน โดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติอยู่ระหว่างการจัดทำ
- ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔ ได้กำหนดไว้ว่ากรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นควรอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นจัดทำข้อตกลงการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ และการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้ได้รับอนุญาตนั้น

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทั้งที่เป็นกฎหมายหลักและกฎหมายรอง ในด้านการใช้ประโยชน์นั้น กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า เพื่อศึกษาทดลองวิจัย ปรับปรุงพันธุ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ให้เป็นไปตาม มาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๔๒ ดังนั้น จึงประเมินว่าบรรลุตัวชี้วัดมีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

กลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา ได้แก่ คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ และการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังรวมถึงเครื่องมือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อรองรับพิธีสารนาโงยา

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีการจัดตั้งคณะทำงานระดับชาติ ๑ คณะ และมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๑๐ ฉบับ

กลไกเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา ได้แก่

๑) คณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ทำหน้าที่เสนอแนวทางและนโยบาย มาตรการ และแผนงานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ออกระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ความปลอดภัยทางชีวภาพและการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและนโยบาย มาตรการ หรือแผนงาน

๒) คณะทำงานเพื่อพิจารณาและเจรจาต่อรอง ซึ่งแต่งตั้งโดยอธิบดีกรมวิชาการเกษตร จำนวนไม่เกิน ๕ คน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านพืชและกฎหมาย ซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาบัญชีแสดงรายการ โครงการและข้อเสนอ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ประโยชน์ต่อรัฐและความคุ้มค่าของเอกชนในการดำเนินงานร่วมกัน

๓) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้จัดทำขึ้นหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ได้แก่ ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ..... ซึ่งอยู่ระหว่างการทบทวนเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๔) ระเบียบของหน่วยงานเรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน โดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติอยู่ระหว่างการจัดทำ

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีกลไกในการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยาทั้งในส่วนของคณะทำงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน การประเมินจึงบรรลุตัวชี้วัดมีกลไกในการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา

ผลการประเมินเป้าหมาย

ประเทศไทยมีคณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๑๐ ฉบับ โดยมีกฎหมายและระเบียบที่กล่าวถึงการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมโดยตรง ๒ ฉบับ คือ พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช ๒๕๔๒ และ พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๔๒ ส่วนกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงเนื่องจากเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นก่อนการรับรองพิธีสารนาโงยา

นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างการจัดทำระเบียบของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน และการเสนอร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ.....

ดังนั้น การดำเนินงานด้านการมีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยามีผลประเมิน คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย โดยควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่มีผลบังคับใช้ก่อนการรับรองพิธีสารนาโงยา เช่น พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๑๘ เพื่อให้บัญญัติถึงการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่ชัดเจนและสามารถยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ต่อไป

เป้าหมายที่ ๑๓	พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๓. มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	• (ร่าง) พ.ร.บ ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. ..... • การพัฒนากฎหมายดังกล่าวมีความครอบคลุมเฉพาะบางส่วนของทรัพยากร

ตัวชี้วัดที่ ๓ มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดย ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าเป็นภาคีพิธีสารนาโงยาฯ และความพร้อมของภาคส่วนต่างๆ พัฒนา ปรับปรุงกฎระเบียบ แนวทางการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ให้สอดคล้องกับพิธีสารนาโงยาฯ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามพิธีสารนาโงยา

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นจึงบรรลุตัวชี้วัด โดยการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว ได้แก่

- (ร่าง) พ.ร.บ ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ประเภททรัพยากรสัตว์ โดยกรมปศุสัตว์

ผลการประเมินเป้าหมาย

ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ รายการ คือ (ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ประเภททรัพยากรสัตว์ อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวเป็นฉบับร่าง นอกจากนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรธรรมชีวภาพยังไม่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น การประเมินเป้าหมายการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจึงมีผลการประเมินอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุตัวชี้วัด

ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการทบทวนกฎหมายเดิมที่มีอยู่เพื่อปรับให้มีการบัญญัติเรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ชัดเจน รวมถึงพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้มีความครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ

แผนปฏิบัติการที่ ๓.๒ การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๔ เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด: ๑. เพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ
๒. มีระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

มาตรการ: ๓.๒.๑ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า
๓.๒.๒ เสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ
๓.๒.๓ พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้

เป้าหมายที่ ๑๔ เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ

ระดับการประเมิน: ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. เพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ	• มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าทรัพยากรชีวภาพ • มีการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ
๒. มีระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูล แต่ยังไม่ครอบคลุมฐานทรัพยากรทุกชนิด

ตัวชี้วัดที่ ๑ เพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

เพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาวิจัยทรัพยากรชีวภาพที่มีศักยภาพในการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ การส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนสำหรับการวิจัยด้านการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ โดยส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการผลิตสินค้าและบริการจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพให้ได้มาตรฐาน หรือการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศโดยใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นฐานการผลิต การบริโภคสีเขียว หรือการพัฒนาตรารับรองผลิตภัณฑ์ชีวภาพ เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมและเพิ่มสมรรถนะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากทรัพยากรชีวภาพให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถแบ่งการดำเนินงานออกได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑) ด้านการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นการดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อให้ผลิตภัณฑ์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นการศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประเมินศักยภาพ รวมถึงการหากระบวนการหรือวิธีการที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ได้แก่
   - การนำนาโนเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้านริ้วรอยที่มีส่วนผสมสารสกัดสมุนไพรว่านสาวหลงและว่านเพชรหึงจากพื้นที่โครงการพระราชดำริเขาหินซ้อน
   - การประเมินศักยภาพของจุลินทรีย์ในการผลิตกรดไขมันในระดับห้องปฏิบัติการ
   - การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไหม
   - การพัฒนาผลิตภัณฑ์สารสกัดจากกล้วยไม้
   - การวิจัยผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (ผงนัว)
   - การศึกษาต้นแบบการผลิตชีวภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อขยายผลสู่เชิงพาณิชย์
   - การศึกษาประสิทธิภาพของสารสกัดหยาบจากพืชในท้องถิ่นที่มีฤทธิ์ต้านการเจริญของเชื้อจุลชีพก่อโรค
   - การวิจัยการนำทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์

๒) ด้านการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้
   - การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ
   - ส่งเสริมจับคู่ธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่เชิงพาณิชย์ที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดและมีศักยภาพ
   - การส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพมีตลาดรองรับ เป็นที่รู้จัก รวมถึงการส่งเสริมช่องทางหรือเครื่องมือทางการตลาด
   - การพัฒนากฎหมายสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ
   - การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านทรัพยากรชีวภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ การบริหารทรัพย์สินทางปัญญา และการส่งเสริมด้านการตลาดพร้อมทั้งให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพภายใต้สถาบันเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy Academy)
   - การศึกษาความคุ้มค่าจากการดำเนินงานของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

การดำเนินงานเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพมีการดำเนินงานใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) การวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าซึ่งนอกจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) แล้ว ภาคส่วนสำคัญคือสถาบันการศึกษาซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านการศึกษาวิจัยทรัพยากรที่มีในพื้นที่ และ ๒) การเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ ผลการประเมินจึงบรรลุตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ ๒ มีระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ระบบฐานข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ตามแผนปฏิบัติการฯ ได้แก่ ฐานข้อมูลเครือข่ายสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยและบัญชีรายการทรัพย์สินชีวภาพ หรือการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ หรือการรวบรวมองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพ และข้อมูลตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพทั้งในและต่างประเทศ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ ฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตในประเทศไทย และจัดทำองค์ความรู้ทรัพยากรชีวภาพ ดังนี้

- ฐานข้อมูลการวิจัยด้านทรัพยากรชีวภาพ โดย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
- ข้อมูลบัญชีรายการทรัพยากรชีวภาพ โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
- ระบบบัญชีรายชื่อทรัพยากรพันธุกรรมที่ทรงคุณค่า สำหรับการพัฒนาและแข่งขันด้านพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (National Bio-Economy Database Clearing House) โดยฐานข้อมูลชนิดพืชอนุรักษ์หรือพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส โดยกรมวิชาการเกษตร
- พัฒนาฐานข้อมูลศัตรูพืชของประเทศไทย โดยกรมวิชาการเกษตร
- ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ด้านอาหาร เกษตร หัตถกรรม การแพทย์ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพนั้น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำบัญชีรายชื่อทรัพยากรธรรมชาติพร้อมระบุการใช้ประโยชน์ และวิธีการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพต่อไป อย่างไรก็ตามยังมีชนิดพันธุ์อีกหลายชนิดที่ยังไม่ได้ระบุข้อมูลดังกล่าว รวมถึงต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในบางชนิดพันธุ์ นอกจากนี้การรวบรวมฐานข้อมูลต่างๆ อยู่ในรูปของรายงานยังไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะ จึงส่งผลให้การประเมินยังไม่บรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

เป้าหมายการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ มีการดำเนินงานทั้งในส่วนการเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ การวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าและการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ สำหรับในส่วนของระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพพบว่ายังมีข้อจำกัด ด้วยข้อมูลด้านทรัพยากรชีวภาพมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ข้อมูลส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปของรายงานผลการศึกษา บางข้อมูลยังต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนั้นเป้าหมายการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพจึงมีผลการประเมินอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญด้านการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล รวมถึงการส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานใน ๓ มาตรการ พร้อมกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ไว้ ๔ เป้าหมาย ๕ ตัวชี้วัด

แผนปฏิบัติการที่ ๔.๑ การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล

เป้าหมายที่ ๑๕ มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๖ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ ๑๗ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด:

๑. มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๒. สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

๓. มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๔. มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการ:

๔.๑.๑ ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพรวมถึงการประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

๔.๑.๒ พัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล

เป้าหมายที่ ๑๕	มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	**สถานภาพ**
๑. มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	• มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และพัฒนาปรับปรุงให้เป็นมาตรฐานสากล • นำมากำหนดนโยบายระดับชาติ เช่น การปฏิรูปเศรษฐกิจชีวภาพ
๒. สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น	มีนักอนุกรมวิธานจำนวน ๒๕๕ คน โดยเป็นนักอนุกรมวิธานในหน่วยงานภาครัฐ ๙๖ คน

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่คุ้มครอง ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม และใกล้สูญพันธุ์ของไทย ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ชนิดพันธุ์อพยพ ทะเบียนทรัพยากรทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อมูลด้านอนุกรมวิธาน

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่า มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่

- โครงการแม่บทจัดทำระบบบัญชีรายการทรัพยากรพันธุกรรมที่ทรงคุณค่า สำหรับการพัฒนาและแข่งขันด้านพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (National Bio-Economy Database Clearing House) รวมถึงระบบบัญชีรายการทรัพยากรชีวภาพทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ข้อมูลด้านกฎหมาย ฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน))
- ประชุมสัมมนาในด้านการจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ (กรมประมง)
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลพืช โดย สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ และสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรยังจัดทำฐานข้อมูล เรื่อง พืชอนุรักษ์หรือพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตส ระบบฐานข้อมูลด้านการรวบรวมและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสวนของกรมวิชาการเกษตรที่เก็บบันทึกลักษณะประจำพันธุ์และลักษณะทางการเกษตรที่เป็นมาตรฐาน (ตาม IPGRI) เพื่อการศึกษาค้นคว้าและเข้าถึงข้อมูล ฐานข้อมูลพันธุกรรมพืชของประเทศไทย และเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ให้สามารถสืบค้นได้ จัดทำคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพระดับชาติด้านพืช แมลง

จุลินทรีย์ พัฒนาฐานข้อมูลศัตรูพืชและศัตรูพืชกักกัน ปรับปรุงบัญชีรายชื่อ ศัตรูพืชให้เป็นปัจจุบันและเผยแพร่ และจัดทำฐานข้อมูลพืชที่เก็บรักษาในธนาคารเชื้อพันธุ์พืช

- ฐานข้อมูลความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น กฎหมาย นโยบาย เอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญความปลอดภัยทางชีวภาพและนักวิจัย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
- ฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาการจำแนกชนิดพืชป่า โดยอาศัยลักษณะทางพฤกษศาสตร์ พร้อมภาพประกอบคำอธิบาย และฐานข้อมูลงานวิจัยด้านสัตว์ป่าและพืชป่า กองคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา การเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อการค้นหาชนิดพันธุ์ในบัญชีไซเตส (CITES Appendices) ฐานข้อมูลเพื่อการค้นหาชนิดพันธุ์ในบัญชีไซเตส (CITES Appendices) ฐานข้อมูลสำหรับการค้นหาเกี่ยวกับสถิติการค้าชนิดพันธุ์ในบัญชีไซเตสของภาคีสมาชิก และฐานข้อมูลเพื่อการค้นหาชนิดพันธุ์ในบัญชี IUCN ที่อยู่ในสภาวะถูกคุกคาม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช)
- การบูรณาการฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภายใต้โครงการพัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูล Thai Science Bioresources and Biotechnology (Thai2Bio) การพัฒนาคลังข้อมูลจุลินทรีย์ของประเทศและการพัฒนาฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตของประเทศไทยภายใต้โครงการการพัฒนาเครื่องมือติดตามและสกัดข้อมูลสิ่งมีชีวิตที่พบในประเทศไทยจากฐานข้อมูลบทความวิชาการนานาชาติ โดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีระบบฐานข้อมูลที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้ ดังนั้น การประเมินจึงบรรลุตัวชี้วัด อย่างไรก็ตามยังขาดข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลสถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งจะนำไปใช้ในการวางแผนทั้งในด้านของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ รวมถึงการป้องกันชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ ๒ สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

นักอนุกรมวิธานในการประเมินครั้งนี้ ได้พิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัย เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสืบค้นข้อมูลพบว่ามีนักอนุกรมวิธานจำนวน ๒๕๕ คน แบ่งเป็นนักอนุกรมวิธานในสังกัดหน่วยงานภาครัฐ ๙๖ คน ภาคการศึกษา ๑๕๗ คน และอื่นๆ ๒ คน โดยมีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๔-๖ จำนวนนักอนุกรมวิธานจำแนกตามความเชี่ยวชาญ

ความเชี่ยวชาญ	จำนวนนักอนุกรมวิธาน (คน)
พืช	๓๑
พืชที่มีระบบท่อลำเลียง	๕๘
พืชที่ไม่มีระบบท่อลำเลียง	๑๗
สัตว์	๒
สัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง	๓๑
สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง	๗๔
จุลินทรีย์	๔๖
แพลงค์ตอน	๒๑
ไลเคน	๑
รวม	**๒๕๕**

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๕

ข้อมูลนักอนุกรมวิธานดังกล่าว เป็นข้อมูลที่มีการรวบรวมในปี ๒๕๕๕ และยังไม่มีการสำรวจข้อมูลนักอนุกรมวิธานใหม่ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหลายหน่วยงานที่มีการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาให้มีนักอนุกรมวิธานที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นการประเมินจึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากสถานการณ์ตัวชี้วัดข้างต้น พบว่า เรื่องระบบฐานข้อมูลวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับข้อมูลสัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ไม่สามารถระบุได้ชัดเจน จึงประเมินว่าเป้าหมายมีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๑๖	มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	**สถานภาพ**
๑. มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	• มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพผ่านเว็บไซต์ แต่ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูล • มีระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลงานวิจัยและฐานข้อมูลนักวิจัย • มีการเตรียมความพร้อมด้านกลไกการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

มีการจัดสรรทรัพยากร องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

กลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พิจารณาจากการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือบุคลากรในการดำเนินงานบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ได้นำมาประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๘ วรรค ๓ ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้กำหนดวิธีการในการจัดตั้งกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูล ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค ตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยงานประสานงานกลางได้จัดทำเว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ (Clearing House Mechanism) ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ซึ่งนอกจากจะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพต่างๆ แล้ว ยังมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

- ฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- ฐานข้อมูลกระบือนานาชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฐานข้อมูลอนุกรมวิธานสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม มูลนิธิโลกสีเขียว
- สารานุกรมสัตว์ องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ฐานข้อมูลแมลงเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการเกษตร

- ฐานข้อมูลกีฏวิทยา สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กระทรวงสาธารณสุข
- ฐานข้อมูลแมลงในสวนป่า สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้
- ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้
- ระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นและระบบบัญชีรายการทรัพยากรชีวภาพ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

นอกจากนี้ พบว่า มีหน่วยงานที่ได้มีการจัดเตรียมความพร้อมในด้านกลไกการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูล ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร โดยดำเนินการของบประมาณเรื่อง พัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชร่วมกันของ ๒ หน่วยงานภายในกรมวิชาการเกษตร คือ สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ และสำนักคุ้มครองพันธุ์พืชที่ชัดเจน ส่วนหน่วยงานอื่นๆ เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลตาม web address ของหน่วยงานเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานได้ จึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกหนึ่งในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แต่อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงข้อมูลตาม web address ของหน่วยงานเท่านั้น จึงยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

เป้าหมายที่ ๑๗	มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๓ มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	• ยังไม่มีการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดที่ ๑ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ตัวชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพ

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหลายหน่วยงานที่มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กรมทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง กรมวิชาการเกษตร รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีการรวบรวมฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ อย่างไรก็ตามฐานข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นการบริหารจัดการโดยหน่วยงานต่างๆ ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ อย่างไรก็ตาม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เริ่มการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) จากผลการดำเนินงานซึ่งอยู่ในขั้นตอนการหารือจึงยังไม่บรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากสถานการณ์ สรุปได้ว่าในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ยังไม่มีองค์กรกลางในการดำเนินงานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เริ่มการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ดังนั้นเป้าหมายการมีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับ ๓ คือ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

แผนปฏิบัติการที่ ๔.๒ การสงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ ๑๘ มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด: ๑. จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการ: ๔.๒.๑ ส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้ ถ่ายทอด และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ ๑๘	มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
ระดับการประเมิน:	ระดับ ๔ บรรลุเป้าหมายภายในเวลที่กำหนด

ตัวชี้วัด	สถานภาพ
๑. จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	• ทะเบียนแห่งชาติภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก • การจัดทำสารานุกรมภูมิปัญญาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย เช่น ภูมิปัญญาข้าวไทย ผ้าไทย การใช้ยาสมุนไพรไทย และอาหารท้องถิ่นไทย ๔ ภาค • การขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดที่ ๑ จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

<u>คำอธิบายตัวชี้วัด</u>

ฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ได้แก่ข้อมูลต่างๆ เช่น ภูมิปัญญา ความรู้พื้นบ้าน พืชใช้ประโยชน์ในวัฒนธรรมประเพณี พฤษศาสตร์พื้นบ้านในภูมิภาคต่างๆ หรือพืชอาหารพื้นเมือง พืชสมุนไพรกลิ่นหอม เป็นต้น

<u>การดำเนินงานตามตัวชี้วัด</u>

จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการจัดทำฐานข้อมูล ได้แก่

- ทะเบียนแห่งชาติภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก
- สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์กรมหาชน) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของสิ่งมีชีวิต ข้อมูลอนุกรมวิธานของสิ่งมีชีวิต ข้อมูลเชิงชีววิทยา ข้อมูลเชิงการนำไปใช้ และข้อมูลพื้นฐานในการจัดเก็บข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลมาจากหน่วยงาน ๒๐ แห่ง
- การขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม โดยกรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้

จากการดำเนินงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า มีฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จำนวน ๓ ฐานข้อมูล จึงบรรลุตัวชี้วัด

ผลการประเมินเป้าหมาย

จากสถานการณ์ ประเทศไทยมีการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้าน เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่างๆ โดยเก็บรวบรวมในรูปแบบของสารานุกรม ดังนั้น เป้าหมายการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้านจึงบรรลุเป้าหมายได้ตามเวลาที่กำหนด

๔.๒ ความก้าวหน้าการดำเนินงานการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔

เป้าหมายไอจิเป็นเป้าหมายระดับโลกด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดเป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ ๕ เป้าประสงค์ และ ๒๐ เป้าหมาย เพื่อให้ประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ สำหรับประเทศไทยได้นำมาใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ด้วย

เนื่องจากแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการมีกรอบแนวคิดมาจากแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และเป้าหมายไอจิ ดังนั้นในการกำหนดเป้าหมายของแผนปฏิบัติการฯ จึงมีความสอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ นอกจากนี้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม และยุทธศาสตร์เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ จากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ สามารถสรุปความก้าวหน้าที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ เป้าหมายชาติ และตัวชี้วัดของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยแต่ละเป้าหมายและตัวชี้วัดมีความก้าวหน้าแสดงดังตารางที่ ๔-๗

ตารางที่ ๔-๗ ความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
A/1 ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ผ่านการประชาสัมพันธ์	๑ หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ	๑ ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	๑ เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ		การสร้างความรู้ และความตระหนักในภาคส่วนของประชาชนและชุมชมท้องถิ่น พบว่า มีการดำเนินงานผ่านกิจกรรมอบรม ค่ายการเรียนรู้ กิจกรรม CSR และวันสำคัญในการจัดกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงมีสื่อในการเผยแพร่ทั้งเว็บไซต์ของหน่วยงาน และเอกสารแผ่นพับ สำหรับหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นจากการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพในการประชุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการการฯ จำนวน ๖ ครั้งใน ๕ ภูมิภาค พบว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน จำนวน ๕๒๐ คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพจำนวน ๒๗๒ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๑ ของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม โดยกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่อความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุดคือ ภาคประชาชน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐ ภาคส่วนที่รู้และเข้าใจความหมายและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับปานกลางถึงมากที่สุด คือ หน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวง

หมายเหตุ A-E หมายถึง หมวดหมู่ของเป้าประสงค์ไอจิ ซึ่งแบ่งออกเป็น เป้าประสงค์ A ถึงเป้าประสงค์ E

1-20 หมายถึง หมายเลขเป้าหมายไอจิที่แสดงในแต่ละเป้าประสงค์ของแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
					ทรัพย์ฯ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑ ภาคส่วนที่รู้จักและเข้าใจสถานภาพความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ ภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗ ภาคส่วนที่รู้จักและเข้าใจความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑๒ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการสำรวจในการศึกษาครั้งนี้ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น หากต้องการให้บรรลุเป้าหมายในปี ๒๕๖๓ ต้องเพิ่มการส่งเสริมการให้ความรู้กับทุกกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น รวมถึงให้หน่วยงานในท้องที่และท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนการให้ความรู้แก่ภาคส่วนต่างๆ ส่วนการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในหลักสูตร พบว่ามีการบูรณาการเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับระดับอุดมศึกษา มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพหลายแห่ง ดังนั้นการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาจึงบรรลุเป้าหมายก่อนระยะเวลาที่กำหนด
A/2 บูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาระดับชาติและระดับท้องถิ่นและกลยุทธ์ลดความยากจน และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติหากเหมาะสม และเข้าสู่ระบบการรายงาน	๒ ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้	๒ ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	๒ มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ		การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีคณะทำงานในหน่วยงานระดับกรมด้วย ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้อง พบว่าบรรลุเป้าหมายก่อนเวลาที่

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
	ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ				กำหนดโดยมีการผนวกไว้ทั้งในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา รวมถึงแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับภูมิภาค สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคมีการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไว้ในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมภาค นอกจากนี้ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย การขับเคลื่อนการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ พบว่ามีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เห็นได้จากเครือข่ายความร่วมมือที่เพิ่มมากขึ้นทั้งเครือข่ายของสถาบันการศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในประเด็นการศึกษาวิจัยความหลากหลาย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวในการทำวิจัยท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้แบบบูรณาการ นำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เครือข่ายระหว่างภาครัฐกับชุมชนท้องถิ่น และเครือข่ายระหว่างท้องถิ่น ได้แก่ เครือข่ายป่าครอบครัว เครือข่ายอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง และเครือข่ายภาคเอกชนกับองค์การระหว่างประเทศในการจัดทำบัญชีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
A/3 ขจัดแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ จัด	๓ มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทาง	๓ มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้	๘ มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จาก		แนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงกลไกทางการเงินในการปกป้อง ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
ให้มีแรงจูงใจทางบวกเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้อง ปรองดองกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง	ชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงในทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ๔ กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข	ผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		หลากหลายทางชีวภาพ และยังมีการส่งเสริมแรงจูงใจโดยการมอบรางวัล หรือการใช้หลักการตอบแทนคุณระบบนิเวศ (PES) ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โดยมีกองทุนสิ่งแวดล้อม งบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนผ่านกิจกรรม CSR ของหน่วยงาน หรือกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ PES
A/4 รัฐบาล ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับต้องดำเนินขั้นตอนที่จะบรรลุความสำเร็จหรือดำเนินงานตามแผนเพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และได้รักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นอย่างดีภายในขอบเขตจำกัดที่ระบบนิเวศปลอดภัย					หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ มีการดำเนินงานการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน รวมทั้งรักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว มีการให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ฉลากเขียว ฉลากลดคาร์บอน ฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ การรับรองอาคารประหยัดพลังงาน หรือการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กร หรือคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของเมืองเพื่อลดการใช้ทรัพยากรและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น
B/5 ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ลดลงให้เหลือน้อยที่สุด หมายถึงแรงกดดันที่มีต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศ					ปัจจุบันมีเครื่องมือ กลไกในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่ เช่น - พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
เปราะบางอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ หรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทร ทั้งนี้ เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว (๒๕๕๘)					- แผนปฏิบัติการพื้นที่เป้าหมายป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน - การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของแนวปะการัง - มาตรฐานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ - การพัฒนามาตรฐานและตรวจประเมินตราส่งเสริม Bio-Economy เป็นต้น จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนหรือกลุ่มที่สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศเพิ่มความตระหนักและระมัดระวังในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบหรือทำลายปะการังหรือระบบนิเวศที่เปราะบางต่างๆ มากขึ้น
B/6 ดำเนินการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อยและในที่ที่เป็นไปได้ ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรมและการแยกการกระจัดกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ	๔ ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง	๕ อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ ๕๐		**แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙** ๒.๑ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๐ ๒.๓ สัดส่วนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต่อพื้นที่ทั้งประเทศเพิ่มขึ้น	มีการดำเนินงานด้านการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง เช่น การฟื้นฟูป่าบก ป่าชายเลน ประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ การติดตามสถานการณ์พื้นที่ป่าไม้ การทำแนวกันไฟ การปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น การจัดตั้งหน่วยพิทักษ์และจุดสกัดให้ครอบคลุมพื้นที่ และการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รส.ทป.) แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ เช่น พื้นที่ป่าไม้ แต่มีอัตราการสูญเสียที่ลดลง ภายในปี ๒๕๖๔ มีพื้นที่ป่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศโดยต้องพื้นที่อนุรักษ์ ร้อยละ ๒๕ นั้น พบว่า ในปี ๒๕๕๙ มีพื้นที่อนุรักษ์คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๘[๑] ดังนั้นในระหว่างปี ๒๕๖๐-

[๑] รายงานสถิติข้อมูล ๒๕๖๐ พื้นที่อนุรักษ์ ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช http://www.dnp.go.th/statistics/2559/stat2559.asp

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
				โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙ และเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ ๕,๐๐๐ ไร่ ๒.๔ ร้อยละ ๕๐ ของจังหวัดชายทะเลมีแผนบูรณาการ การฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบตามแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ๒.๕ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการจัดทำระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มขึ้น **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔** ๑.๓ พื้นที่ที่มีสภาพป่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์	๒๕๖๔ ต้องเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์อีกประมาณ ๙๙,๑๕๘.๓๘ ตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตามพบว่ามีพื้นที่ที่เตรียมประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพิ่ม เช่น พื้นที่เตรียมการประกาศเขตห้ามล่าศรีสวัสดิ์ให้เป็น “เขตห้ามล่าสัตว์ป่าศรีสวัสดิ์” รวมถึงอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.) เป็นประธานการลงนามบันทึกคำรับรองการปฏิบัติงานการเพิ่มพื้นที่ป่าในพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑-๑๖ จึงมีแนวโน้มว่าจะสามารถบรรลุตัวชี้วัดพื้นที่อนุรักษ์เพื่อพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต่อพื้นที่ทั้งประเทศเพิ่มขึ้น ภายในปี ๒๕๖๔ ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะได้รับการจัดการตามแนวทางและมาตรการต่างๆ ซึ่งประเทศไทยมีกลไกในการป้องกัน ได้แก่ มีแผนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง มีองค์ความรู้ เครือข่ายการป้องกันการกัดเซาะทั้งภาครัฐและประชาชน นอกจากนี้จากข้อมูลสถานภาพกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ปี ๒๕๕๙ มีพื้นที่ถูกกัดเซาะรวมประมาณ ๖๐๐ กม. โดยได้รับการแก้ไขแล้วประมาณ ๔๖๐ กม. ซึ่งมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ที่ได้รับการแก้ไข จึงสามารถบรรลุตัวชี้วัดของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ ได้ก่อนเวลาที่กำหนด

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
				ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ ๑๕ ๑.๖ ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะได้รับการจัดการตามแนวทางและมาตรการหรือมีโครงสร้างที่เหมาะสม (ระยะทาง ๕๐ เมตร)	
B/7 จัดการและเก็บเกี่ยว สัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย และประยุกต์ใช้วิถีทางบนพื้นฐานของระบบนิเวศจนสามารถหลีกเลี่ยงการประมงเกินขีดจำกัดได้ ดำเนินแผนและมาตรการฟื้นฟูสำหรับชนิดพันธุ์ที่หร่อยหรอ ทำการประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและระบบนิเวศที่เปราะบาง จำกัดผลกระทบของการประมงที่มีต่อปริมาณสำรองชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศให้อยู่ภายในขอบเขตที่ระบบนิเวศปลอดภัย					มีเครื่องมือ กลไก และกฎระเบียบในการป้องกันการประมงเกินขีดจำกัด เช่น มี พ.ร.บ.การประมงที่มีการจัดการประมงผิดกฎหมาย การจัดระเบียบเรือประมง การควบคุมการทำประมงพื้นที่แหล่งวางไข่ การห้ามใช้เรืออวนลาก การขยายพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำเพื่อการประมงทะเลพื้นบ้าน จากเครื่องมือ กลไก รวมถึงมาตรการต่างๆ จะช่วยส่งผลให้เกิดการจัดการและเก็บเกี่ยว สัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย จากการที่สหภาพยุโรป ได้มีคำประกาศแจ้งเตือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อปี ๒๕๕๘ เพื่อให้รับทราบถึงความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะถูกระบุว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม เป็นแรงกระตุ้นให้รัฐบาลมีการควบคุมให้มีการดำเนินการประมงที่ถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
B/8 จัดการพื้นที่ภายใต้การเกษตร การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกัน ว่ามีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ					การดำเนินงานที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการจัดการที่แสดงถึงหลักประกันว่ามีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรนำมาตรฐานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไปปฏิบัติ การจัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และมาตรฐาน Bio-Economy ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเกษตรกรที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
B/9 ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดี ให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ	๗ ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติโดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	๗ ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและต่อความหลากหลายทางชีวภาพ			การคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลดลงเนื่องจากมีเครื่องมือ กลไกในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ การประกาศเขตรักษาพืชพันธุ์และเขตประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม มาตรา ๕๖ และ ๗๗ (กุ้งก้ามแดง) ตามพระราชกำหนด การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของแนวปะการัง การจัดวางทุ่นเรือในแนวปะการัง เป็นต้น การควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศไทยมีมาตรฐานต่างๆ ทั้งมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากครัวเรือน และมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งหากมีการควบคุมและตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษอย่างจริงจังและต่อเนื่องจะสามารถควบคุมมลพิษไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศได้ จากผลการดำเนินงานดังกล่าวจึงมีแนวโน้มว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายการควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพใน พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
B/10 จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน	๑๐ มีการจำแนก ระบุและจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่างๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ				การดำเนินงานในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีหน่วยงานต่างๆ จัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงเส้นทางการแพร่ระบาดแต่อย่างไรก็ตามยังไม่ครอบคลุมชนิดพันธุ์ ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องรวบรวมและจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นพร้อมเส้นทางการแพร่ระบาดให้ครอบคลุมทุกชนิดพันธุ์ที่ยังขาดภายในปี ๒๕๖๓
C/11 อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพ และบริการจากระบบนิเวศด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิผลและเท่าเทียม มีตัวแทนทางนิเวศและมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่เป็นสำคัญ และบูรณาการเข้าสู่ภูมิทัศน์และชลทัศน์ที่กว้างกว่าเดิม	๕ การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ ๙. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ		๓ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศและมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ๕ ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มี		ในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเล จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ ๑) อ.คุระบุรี อ.ตะกั่วป่า อ.ท้ายเหมือง อ.ทับปุด อ.เมืองพังงา อ.ตะกั่วทุ่ง และอ.เกาะยาว จ.พังงา ๒) อ.อ่าวลึก อ.เมืองกระบี่ อ.เหนือคลอง อ.คลองท่อม และอ.เกาะลันตา จ.กระบี่ ด้านการประเมินประสิทธิภาพพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีพื้นที่ที่ผ่านการประเมินจำนวน ๗ แห่ง และมีเครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ๑๓ แห่ง และกลุ่มป่าจำนวน ๑ แห่ง แต่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่คุ้มครองทั้งหมด เครื่องมือการปกป้องคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ อนุสัญญาแรมซาร์ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นต้น ด้านกลไกในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงเครือข่ายการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในระดับพื้นที่ เช่น เครือข่ายอนุรักษ์ดอนหอยหลอด จ.สมุทรสงคราม ชมรมอนุรักษ์ป่าสาคู อ.นาโยง จ.ตรัง เป็นต้น นอกจานี้ยังมีนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
			การใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		พื้นที่ชุ่มน้ำมากกว่า ๒๐ ฉบับ และมีพื้นที่ชุ่มน้ำจำนวน ๑๗ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘ ของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการประเมินว่ามีสถานภาพที่ดีขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เนื่องจากมีการประเมินประสิทธิภาพพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และพื้นที่คุ้มครองอื่นๆ แต่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่คุ้มครองทั้งหมด ด้านมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจัดการที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามในรายงาน Living Planet Report ประจำปี ๒๕๕๙ ขององค์กรกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล ได้นำเสนอการปฏิรูปแนวทางการผลิตและการบริโภคที่เน้นการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการพลังงานและการลงทุนแบบยั่งยืน รวมไปถึงการประเมินความสำเร็จและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประเทศไทยสามารถนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศได้ ด้านการลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ ซึ่งในปี ๒๕๕๘ มีการประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งพบว่ามีพื้นที่ชุ่มน้ำมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ประเมินมีสถานภาพที่ดีขึ้น จึงมีแนวโน้มว่าการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำจะมีแนวโน้มที่

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
					ลดลง สำหรับพื้นที่อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง พบว่าบรรลุเป้าหมายก่อนกำหนด โดยในปี ๒๕๕๖ พบว่า มีพื้นที่อนุรักษ์บนบก ร้อยละ ๑๙ ของพื้นที่ประเทศ สำหรับพื้นที่ทะเลและชายฝั่งที่ได้รับการอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑
C/12 ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และต้องปรับปรุงสถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะพวกที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุดและผดุงไว้ให้ยั่งยืน	๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น	๖ ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น มีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้นและมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว		**แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙** ๒.๒ จำนวนชนิดพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์ลดลง **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔** ๑.๗ ปะการังที่มีชีวิตมีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓-๙ ๑.๑๐ อัตราการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นและแหล่งที่อยู่อาศัย	ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นได้รับการอนุรักษ์ โดยมีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ๖ ชนิดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น มี ๕ ชนิด ได้แก่ เสือโคร่ง ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ และพบชนิดพันธุ์ที่สูญหายไปจากธรรมชาติแล้ว แต่ได้เพาะพันธุ์สัตว์คืนสู่ธรรมชาติจำนวน ๑ ชนิด คือ นกกระเรียนไทย ปัจจุบันมีอยู่ในธรรมชาติประมาณ ๗๐ ตัว กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช มีการจัดทำแบบประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (มาตรา ๔๔) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ โดยมีการกำหนดประเด็นการประเมินคือ มีมาตรการอนุรักษ์/คุ้มครองสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ภาวะคุกคาม (สัตว์ป่าหายากและที่ใกล้สูญพันธุ์ ๑๓ ชนิด ได้แก่ นกกระเรียน ละองหรือละมั่ง นกแต้วแล้วท้องดำ กวางผา วัวแดง พญาแร้ง จระเข้น้ำจืด ช้างป่า เสือโคร่ง ควายป่า แมวลายหินอ่อน สมเสร็จ และเก้งหม้อ ด้านปะการัง พบว่าสถิติข้อมูลในปี ๒๕๕๗ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๓ พบว่า สถานภาพความสมบูรณ์ของแนวปะการังที่มีสถานภาพความสมบูรณ์ในระดับเสียหายมากลดจำนวนลง

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
				ตามธรรมชาติลดลง	ในขณะที่สถานภาพความสมบูรณ์ในระดับเสียหายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้หากต้องการให้ปะการังมีสถานภาพที่ดีขึ้นควรต้องเพิ่มมาตรการต่างๆ เช่น มาตรการด้านการท่องเที่ยว มาตรการด้านการควบคุมมลพิษทางน้ำทะเล
C/13 ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้นเพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว			๔ มีกลไกและมาตรการทางด้านการบริหารจัดการ นโยบายหรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ		การดำเนินงานด้านการรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า พบว่า มีการฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ และส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวชนิดต่างๆ รวมถึงการจัดทำ (ร่าง) พ.ร.บ.ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง และการอนุรักษ์โคกระบือ (กรมปศุสัตว์ร่วมกับภาคเอกชนและเกษตรกร) การประเมินความก้าวหน้าในการดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้นเพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว นั้น พบว่า มีความก้าวหน้า เนื่องจากมีนโยบายและแผนในการอนุรักษ์พันธุกรรม เช่น พันธุ์ข้าว พันธุ์โค กระบือ เป็นต้น สำหรับเป้าหมายชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพในปี ๒๕๖๔ พบว่า ประเทศไทยอยู่ระหว่างการพัฒนากลไก มาตรการที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ ในส่วนของนโยบายหรือแผนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมมีอยู่ในแผนระดับต่างๆ บ้างแล้ว

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
D/14 บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ (๒๕๕๘)	๑๒ มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา	๑๐ จัดตั้งองค์กรกลางเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	๗ ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	**แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙** ๓.๖ มีการบังคับใช้กฎระเบียบในการเข้าถึงและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔** ๓.๘ ประกาศใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพ	การดำเนินงานเพื่อรองรับพิธีสารนาโงยา พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ และการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ๘ ฉบับ และมีระเบียบ/ประกาศที่เกี่ยวข้องอีก ๓ ฉบับ รวมทั้งมีกลไกการดำเนินงานได้แก่ คณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) เป้าหมายชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙ พบว่า มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ด้วยมีกฎหมายและระเบียบที่กล่าวถึงการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมโดยตรง ๒ ฉบับ คือ พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช ๒๕๔๒ และ พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ไม่ได้กล่าวถึงโดยตรง เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นก่อนการรับรองพิธีสารนาโงยา และอยู่ระหว่างการจัดทำระเบียบของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน และการเสนอร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ..... ด้านการจัดตั้งองค์กรกรกลางเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึงแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า หน่วยงานที่มีศักยภาพ คือ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำ พ.ร.บ. การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม ด้านประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดการการเข้าถึงแบ่งปันผลประโยชน์ ทั้งนี้ต้องเพิ่มการเสริมสร้างความรู้เรื่องการ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
					เข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายทราบเพื่อจัดทำกลไกและกฎระบียบที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดเรื่องการประกาศกฎระบียบเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่ามีการประกาศใช้ ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ และการได้รับประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป้าหมายไอจิ บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาฯ พบว่าประเทศไทยมีการประกาศกฎหมายที่เกี่ยวข้องแต่ยังขาดการบังคับใช้ จึงมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ยังไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้
D/15 ฟื้นฟูและเฝ้าระวังรักษาระบบนิเวศที่ให้บริการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงบริการที่เกี่ยวกับน้ำ และเกื้อกูลต่อสุขอนามัย การกินดีอยู่ดีและความผาสุก โดยคำนึงถึง ความต้องการของสตรี ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น ผู้ยากไร้ และผู้อ่อนแอ					-
D/16 เพิ่มพูน ความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศ และการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณ					-

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
คาร์บอนสำรอง โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูรวมถึงการฟื้นฟูให้ได้อย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ของระบบนิเวศเสื่อมโทรม ดังนั้นจึงเกื้อกูลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัว และต่อการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย					
E/17 ต้องจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิผล มีส่วนร่วม และปรับให้ทันสมัยแล้ว และรับรองเป็นเครื่องมือทางนโยบาย และเริ่มต้นอนุวัตการตามนั้น (๒๕๕๘)					สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ ๒ ฉบับ โดยเป็นฉบับเร่งด่วน คือ แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ดังนั้นเป้าหมายไอจิเรื่องการจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติจึงบรรลุเป้าหมายได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด
E/18 ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น สำหรับการอนุรักษ์และใช้	๑๘ มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้าน		๑๒ มีฐานข้อมูลเฉพาะในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลาย		ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ได้รับการยอมรับและมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยพบว่า มีการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้าน เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่างๆ โดยเก็บรวบรวมในรูปแบบของ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณีภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง	ที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		ทางชีวภาพที่สามารถนำไปใช้ในการคุ้มครองสิทธิของประเทศและชุมชน		สารานุกรม นอกจากนี้ยังพบว่ากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะจัดทำแผนที่นำทาง (Road Map) ด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศระยะ ๒๐ ปี ด้านทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๔๖๔ ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรพันธุกรรม และการแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมจากการลักลอบนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม และเพื่อให้เศรษฐกิจ สังคม และชุมชนได้ประโยชน์จากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรพันธุกรรม และการแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของไทยไปพัฒนาต่อยอดซึ่งจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายไอจิได้
E/19 ปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ ใช้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทหน้าที่ สถานภาพและแนวโน้ม และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ	๑๕ มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๑๑. มีกลไกการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	๙ มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง		สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกลไกหนึ่งในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ พบว่า มีฐานข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินงานตามภารกิจ เช่น ฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฐานข้อมูลพืชและสัตว์ในป่า อย่างไรก็ตามยังไม่มีองค์กรกลางทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ฐานข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น แผนการปฏิรูปเศรษฐกิจชีวภาพ เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้น จึงประเมินได้ว่า ด้านการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมากำหนดนโยบายและแผนมีความก้าวหน้า

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
					ในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเป้าหมายในปี ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ และเป้าหมายไอจิจะมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานมากขึ้น ด้วยมีหน่วยงานเช่น ได้ประสานความร่วมมือเพื่อจัดเตรียมความพร้อมในด้านกลไกการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูล เช่น สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพและสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งจะส่งผลให้มีกลไกในการนำองค์ความรู้มาใช้ และนำไปสู่การพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เป็นสากลมากขึ้น
E/20 เพิ่มการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับอนุวัตแผนกลยุทธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๓ อย่างมีประสิทธิผลจากทุกแหล่ง โดยสอดคล้องกับกระบวนการรวมทุนและที่ได้รับการเห็นชอบแล้ว ในกลยุทธ์สำหรับขับเคลื่อนทรัพยากร โดยเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมจากระดับปัจจุบัน					สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่างดำเนินการหารือกับสำนักงบประมาณซึ่งมีความเป็นไปได้ในการที่หน่วยงานต่างๆ จะสามารถของบประมาณที่มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ สำหรับปีต่อไปได้

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
	๘ มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง	๘ มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง			หน่วยงานต่างๆ เห็นถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ จึงได้ผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น การจัดทำมาตรฐานการจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การพัฒนามาตรฐานและการตรวจประเมินตรา Bio-Economy การใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการบ่งชี้คุณภาพน้ำ การใช้ไลเคนในการบ่งชี้คุณภาพอากาศ และหนึ่งในตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ สำหรับการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า ปัจจุบันมีภาคส่วนต่างๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ ดังตัวอย่างข้างต้น นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการพัฒนาตัวชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อจัดทำเป็นคู่มือให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่บางกะเจ้า และดอนหอยหลอด ใช้ในการจัดแผนพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จึงมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายด้านการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
	๑๑ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทาง		๖ มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการ		การบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ จากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่นั้น พบว่ายังไม่มีการบังคับใช้เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งมีกลไกในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมดัดแปลงพันธุกรรม คือ มีหน่วยงาน ได้แก่

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
	ชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่		ปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ		ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติทำหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ร่วมกับคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน คณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช คณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านจุลินทรีย์ และคณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงส่งผลให้เป้าหมายชาติในปี ๒๕๕๙ ด้านการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย สำหรับเป้าหมายปี ๒๕๖๔ มีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายได้เนื่องจาก ได้มีแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งมีกลไกในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมดัดแปลงพันธุกรรมอยู่แล้ว
	๑๓ พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญา				เป้าหมายการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย แม้จะมีการปรับปรุง (ร่าง) พ.ร.บ. ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรสัตว์ และการจัดทำ (ร่าง) ระเบียบของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เรื่องการเข้าถึง

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
	ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง				และแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาในหน่วยงาน แต่กฎหมายและระเบียบทั้ง ๒ ฉบับยังไม่ได้รับการอนุมัติให้นำมาปรับใช้
	๑๔ เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ				เป้าหมายการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ มีการดำเนินงานใน ๒ ลักษณะ คือ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะในท้องถิ่น และการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เช่น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมให้มีตลาดรองรับสินค้า รวมถึงการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ผลการประเมินเป้าหมายคือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ด้วยระบบข้อมูลส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปของรายงานผลการศึกษา บางข้อมูลยังต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง
	๑๖ มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ		๑๐ เชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		การเชื่อมโยงฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่างๆ เป็นการเชื่อมโยงโดยผ่าน link เช่น เว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามพบว่า การเชื่อมโยงและขยายเครือข่าย กลไกการเผยแพร่ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมทุกหน่วยงาน โดยในปัจจุบันมีความพยายามของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายไอจิ ปี ๒๕๖๓	แผนแม่บทบูรณาการฯ			ตัวชี้วัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	สรุปความก้าวหน้า และแนวโน้มความสำเร็จ
	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๕๙	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๓	เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปี ๒๕๖๔		
	๑๗ มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		๑๑ เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ		สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพมีการหารือถึงแนวทางความร่วมมือในการตั้งเป็นองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งผลให้เป้าหมายในปี ๒๕๕๙ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจากยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูล ด้านการส่งเสริมให้เทศบาลมีการจัดเก็บข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลและภาคีเครือข่ายในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลให้มากขึ้น รวมถึงการทำความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพให้กับบุคลากรของเทศบาลมากขึ้นจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายในปีที่ตั้งไว้

จากตาราง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ ส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายไอจิแล้วจำนวน ๒ เป้าหมาย ได้แก่

E/17 ภายในปี ๒๕๕๘ จัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิผล มีส่วนร่วม และปรับให้ทันสมัยแล้ว และรับรองเป็นเครื่องมือทางนโยบาย และเริ่มต้นอนุวัตการ

E/18 ภายในปี ๒๕๖๓ ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุวัตอนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เป้าหมายอื่นๆ พบว่ามีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินเป้าหมายไอจิทั้ง ๒ เป้าหมายดังกล่าวข้างต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกับการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานตามเป้าหมายไอจิของประเทศไทย ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า เป้าหมายลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และการอนุรักษ์แหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน รวมถึงการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งผลการประเมินความก้าวหน้าในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ พบว่ามีแนวโน้มบรรลุเป้าหมายก่อนกำหนดนั้น สำหรับการประเมินปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ พบว่าเป้าหมายดังกล่าวมีแนวโน้มบรรลุเป้าหมายตามกำหนด

สำหรับเป้าหมายไอจิด้านการจัดการ เก็บเกี่ยวสัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืนถูกกฎหมาย รวมถึงเป้าหมายไอจิด้านลดการคุกคามของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นอาศัยตามธรรมชาติ และการควบคุมมลภาวะรวมทั้งธาตุอาหารให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อระบบนิเวศ ซึ่งผลการประเมินในช่วงปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ ประเมินว่าไม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินการ และการประเมินใน ๒ เป้าหมายหลังมีแนวโน้มตรงข้ามกับเป้าหมาย นั้น พบว่า ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีเครื่องมือและกลไก รวมถึงกฎระเบียบในการจัดการเก็บเกี่ยวสัตว์น้ำและพืชน้ำเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีการกำหนดมาตรฐานหรือมาตรการต่างๆ เพิ่มเติมในการลดการคุกคามของมนุษย์และการควบคุมมลภาวะ ดังนั้น เป้าหมายทั้ง ๓ สำหรับการประเมินปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จึงมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานพอสมควรที่จะบรรลุเป้าหมาย

สำหรับเป้าหมายชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในปี ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ นั้น พบว่าเป้าหมายในปี ๒๕๖๓ มี ๒ เป้าหมายที่บรรลุ ได้แก่

- ความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย

- กลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งนอกจากงบประมาณของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีกลไกทางการเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เสนอของบประมาณในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนผ่านกิจกรรม CSR ของหน่วยงาน

สำหรับเป้าหมายอื่นๆ ที่กำหนดในปี ๒๕๖๓ และเป้าหมายทั้งหมดที่กำหนดในปี ๒๕๖๔ มีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด ยกเว้น เป้าหมายที่ ๑๑ ของปี ๒๕๖๔ ประเด็นเทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีแนวโน้มว่ามีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากบุคลากรเทศบาลส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบกับการเก็บข้อมูลเป็นประเด็นสำคัญที่เทศบาลต้องการการสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ซึ่งได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนแนวทางของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการใช้องค์ความรู้ทั้งทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยตั้งเป้าประสงค์เพื่อให้การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมบนพื้นฐานการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยยุทธศาตร์ที่ ๑ และยุทธศาสตร์ที่ ๓

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม ซึ่งความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่า มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ ดังนี้

- พื้นที่ที่มีสภาพป่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ ๑๕ สอดคล้องกับตัวชี้วัดการมีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า แม้ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้จะยังไม่ถึงร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แต่หลายภาคส่วนได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าพื้นที่ป่าไม้จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น
- ปะการังที่มีชีวิตมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่าการประเมินการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะในแนวปะการัง พบว่ามีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น จากผลการประเมินดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งจะสามารถส่งผลให้ตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถบรรลุตัวชี้วัดได้ทันในเวลาที่กำหนด

- อัตราการสูญเสียชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ซึ่งผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่า มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เนื่องจากมีหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นเพิ่มมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และยั่งยืน ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พบว่า มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ ดังนี้

- ประกาศใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพ พบว่า ประเทศไทยมีการประกาศใช้ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากร ชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๔ เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งอยู่ระหว่าง โดยเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจะประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีหลักการที่สอดคล้องกับพิธีสารนาโงยาฯ เพิ่มเติมใน พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับปรุงกฎหมายหลักของกรมอุทยานแห่งชาติฯ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การตั้งเป้าหมายของแผนปฏิบัติการฯ ที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เป้าหมายไอจิ และตัวชี้วัดของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๔.๓ ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙

จากการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่มีภารกิจดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ด้วยแบบสอบถามสามารถแบ่งประเด็นสำคัญต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ออกเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่ ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนต่อการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

๑) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ด้วยแบบสอบถาม พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปัญหาอุปสรรค ๕ ลำดับแรกๆ ในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่

(๑) ไม่มีหน่วยงานในองค์กรที่ชัดเจนรับผิดชอบงาน

(๒) นโยบาย/ยุทธศาสตร์องค์กรไม่ชัดเจนหรือไม่เกี่ยวข้อง

(๓) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ/ขาดโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน

(๔) แผนงานและเป้าหมายการดำเนินงานไม่มีหรือไม่ชัดเจน

(๕) บุคลากรขาดความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้ เข้าใจในการดำเนินงาน ความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ หน่วยงานเหล่านั้นยังมีปัญหาอุปสรรคอื่นๆ ได้แก่ ไม่มีการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้มีบทบาทตัดสินใจ งบประมาณไม่เพียงพอ ระบบบริหารจัดการข้อมูล/เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีหรือไม่ชัดเจน ไม่ใช่ภารกิจของหน่วยงานโดยตรง และขาดการนำแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนผลการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานหลัก ก็มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นข้างต้น พบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ คือ การขาดนโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ชัดเจน หรือขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆ ในหน่วยงาน รวมถึงกลไกการถ่ายทอดแผนมาสู่การปฏิบัติไม่ชัดเจน มีส่วนให้ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานน้อย นอกจากนี้ หน่วยงานส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ ทำให้การดูแลพื้นที่ไม่ทั่วถึง เกิดปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ และบางหน่วยงานนอกจากการไม่มีบุคลากรแล้วบุคลากรที่มีก็ยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงยังมีปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ ประชาชนขาดความรู้ และความตระหนักด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและมองว่าการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพเป็นเรื่องไกลตัว ส่งผลให้การดำเนินงานอนุรักษ์ความหลากหลายในพื้นที่ขาดความร่วมมือจากประชาชน ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูลและการประสานการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีประสิทธิภาพ

อนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ความคิดเห็นจากเวทีการประชุมในแต่ละภาคของประเทศประกอบกับความคิดเห็นข้างต้น พบว่า การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ดังนี้

(๑) สถานการณ์ปัญหาความหลากหลายทางชีวภาพและความรุนแรงของภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นชัดเจน ได้แก่ การลดลงของชนิดพันธุ์และจำนวนพืช/สัตว์ที่เห็นได้

ชัดเจนในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งเดิมเคยมี แต่ปัจจุบันไม่สามารถพบได้ในแหล่งธรรมชาติ จากการใช้ประโยชน์มากเกินไป กอปรกับแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติได้ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรเชิงเดี่ยวและสิ่งปลูกสร้าง นอกจากนี้ ยังพบปัญหาจำนวนพืช/สัตว์ต่างถิ่นที่มีมากเกินไปจนก่อให้เกิดปัญหาตามมา ส่วนภัยคุกคามก็มีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่นการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง และภัยแบบฉับพลัน เช่น ภัยธรรมชาติ โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งหลายฝ่ายเห็นว่ามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น

(๒) ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของประชาชน ประเด็นนี้เป็นที่กล่าวถึงกันมาก เนื่องจากความหลากหลายทางชีวภาพเป็นคำที่คนส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยและถูกสื่อสารน้อย อีกทั้งยังมีความหมายที่ซับซ้อน ดังนั้น เมื่ออธิบายยากก็ทำให้เข้าใจยากด้วย และถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว แม้กลุ่มคนบางส่วนได้เริ่มเข้าใจมากขึ้น แต่ความร่วมมือในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ต้องอาศัยความตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อส่วนรวมด้วย การปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตที่ต้องการความสะดวกสบาย ใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและสร้างขยะและมลพิษ ไม่ใช่เรื่องง่าย

(๓) ระบบข้อมูล การเผยแพร่และเชื่อมโยงข้อมูล เป็นที่ทราบกันดีว่าข้อมูลเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจและนำไปสู่การวางแผนและกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ ทำให้หลายหน่วยงานได้ริเริ่มและพัฒนาระบบข้อมูลของตนเอง ภายใต้กรอบภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งพบว่ามีข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกัน คำนิยามต่างกัน เป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า ขาดการวางแผนและเชื่อมต่อข้อมูล และบางกรณีมีการเชื่อมต่อข้อมูลกันหลายทางจนเกินไป ขณะที่การรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็มีกระจัดกระจายในพื้นที่ต่างๆ ขาดการจัดการที่เป็นระบบให้สามารถนำไปใช้พัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์

(๔) นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ เนื่องจากนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้องฐานทรัพยากร โดยเฉพาะในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่เปราะบางต่างๆ แม้มีบางมาตรการที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แต่ ขาดการส่งเสริมให้มีการดำเนินงานอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรยั่งยืน การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ การเกี่ยวเก็บผลผลิตในปริมาณที่เหมาะสม การผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการที่คำนึงถึงทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ปัจจุบันยังขาดการศึกษาวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้และรูปแบบการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืน ที่จะนำไปสู่การวางแผนและกำหนดมาตรการจัดการในระดับพื้นที่

(๕) ความพร้อมและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ปัจจุบันมีหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ อยู่ภายใต้กระทรวงต่างๆ อย่างน้อย ๙ กระทรวง รวมไม่น้อยกว่า ๕๐ กรม ที่ผ่านมาหน่วยงานบางส่วนได้มีส่วนร่วมในการประชุมจัดทำแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ จึงได้

รับทราบสาระของแผนและเชื่อมโยงเข้ากับแผนของหน่วยงานตนเอง ขณะที่ผู้แทนหน่วยงานบางส่วนเพิ่งรับทราบสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ จากการเข้าร่วมประชุม และมีผู้แทนหน่วยงานอีกส่วนหนึ่งไม่เคยรับทราบแผนแม่บทบูรณาการฯ นี้มาก่อน จึงเป็นอุปสรรคในการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการนำแผนไปปฏิบัติ โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มักขาดแคลนทรัพยากรในการทำงานทั้งในด้านบุคลากร และงบประมาณ ส่วนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานกลางของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ รวมทั้งดำเนินการอื่นๆ ตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ อาทิ การจัดทำข้อมูลและการรายงานผล การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ การจำแนก ระบุ และติดตามตรวจสอบองค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เป็นต้น แต่ยังขาดการผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนภารกิจให้ไปในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และจูงใจให้ดำเนินงานบางมาตรการตามแผนปฏิบัติการฯ ที่ยังไม่ดำเนินงาน

(๖) บทบาทของเครือข่ายและภาคส่วนต่างๆ ขณะที่คนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจและตระหนักถึงความหลากลายทางชีวภาพ แต่ก็มีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความตื่นตัวและสนใจ ไม่ว่ากลุ่มอนุรักษ์ อาสาสมัคร หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีเงื่อนไขและรูปแบบการดำเนินแตกต่างจากภาครัฐ สามารถลดช่องว่างและข้อจำกัดของรัฐ รวมทั้งสนับสนุนการทำงานของรัฐในพื้นที่ต่างๆ ส่วนการเรียกร้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ ได้ลุกขึ้นมาปกป้องคุ้มครองฐานทรัพยากรในท้องถิ่น แม้จะมีความก้าวหน้าไปตามลำดับ แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้และมีภารกิจที่ต้องทำอีกมาก จึงไม่ให้ความสนใจการบูรณาการการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่กระบวนการการพัฒนาท้องถิ่นด้านอื่นๆ

ปัญหาอุปสรรคข้างต้นเป็นประเด็นร่วมที่พบในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งหลายฝ่ายได้สะท้อนและเน้นย้ำว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ ต้องดำเนินการแก้ไขและพัฒนาอย่างจริงจัง โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก ทั้งประชาชนในฐานะผู้บริโภคและผู้ก่อมลพิษที่จะส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ หน่วยงานรัฐระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่ต้องมีทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน รวมถึงภาคส่วนอื่นๆ ที่ต้องอาศัยมีการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่

๒) ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ พิจารณาจากการที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน หรือยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การตั้งหน่วยงานย่อยในองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อรับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และมีบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ผลจากการติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีดังนี้

(๑) ด้านวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน หรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ มีหน่วยงานที่มีการเตรียมพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน

และยุทธศาสตร์ มีหน่วยงานที่นำประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๕ รองลงมาคือ นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๕ และการนำมากำหนดเป็นนโยบายและแผน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๕ และ ร้อยละ ๑๒.๕๐ ตามลำดับ

(๒) **ด้านการจัดตั้งหน่วยงานย่อยในองค์กร** เพื่อรับผิดชอบหรือมีภารกิจ หรือเกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า มีหน่วยงานจำนวน ๓๙ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗๕ ของหน่วยงานที่ส่งแบบสอบถามกลับตอบว่า มีหน่วยงานย่อยในองค์กรที่รับผิดชอบด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

(๓) **ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ** พบว่า ในหน่วยงานที่มีบุคลากรที่รับผิดชอบนั้นมีเพียง ๙ หน่วยงาน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๑๐.๘๔ ของหน่วยงานที่ส่งแบบสอบถามกลับที่มีบุคลการรับผิดชอบงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีจำนวนเพียงพอ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่หน่วยงานร้อยละ ๒๔.๑๐ มีบุคลากรแต่ไม่เพียงพอ ร้อยละ ๘.๔๓ ตอบว่ามีจำนวนไม่เพียงพอและมีความรู้บางด้าน หน่วยงานร้อยละ ๖.๐๒ ตอบว่ามีและมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพียงบางด้าน และหน่วยงานร้อยละ ๔๒.๑๗ ตอบว่าไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

(๔) **ด้านเครือข่ายหรือความร่วมมือของหน่วยงานกับภาคส่วนต่างๆ** ในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า เครือข่ายภาครัฐ จะมีลักษณะความร่วมมือทั้งในรูปของคณะกรรมการ และการร่วมศึกษาวิจัย เครือข่ายภาคธุรกิจ จะมีลักษณะความร่วมมือในรูปของการสนับสนุนงบประมาณหรืออุปกรณ์ เครือข่ายสถาบันการศึกษาจะเป็นลักษณะของการร่วมศึกษาวิจัย ขณะที่เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน จะมีลักษณะความร่วมมือในรูปของการศึกษาวิจัยและการลงนามบันทึกข้อตกลง ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะความร่วมมือของเครือข่ายคือการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชน มีลักษณะความร่วมมือในรูปของการศึกษาวิจัยและร่วมเป็นคณะกรรมการ

ปัจจัยสนับสนุนในการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานเพื่อรองรับการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพนั้น หน่วยงานต่างๆ มีการเตรียมความพร้อมโดยการตั้งหน่วยงานย่อยในองค์กรเพื่อรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด รองลงมาคือการนำประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน หรือยุทธศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากในการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้น ต้องนำภารกิจหรือบทบาทของหน่วยงานตนเองเป็นหลักหรือหากหน่วยงานใดที่มีภารกิจหรือบทบาทที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพจึงจะมีการนำประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพมากำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน หรือยุทธศาสตร์ โดยปัจจัยสนับสนุนเรื่องบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการความหลากหลาย

ทางชีวภาพ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และบางส่วนยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ แต่เมื่อพิจารณาถึงเครือข่ายหรือความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า มีเครือข่ายความร่วมมือค่อนข้างมาก รวมถึงเครือข่ายของแต่ละภาคส่วนก็มีศักยภาพที่จะให้ความร่วมมือตามศักยภาพและบทบาทของแต่ละภาคส่วน

อย่างไรก็ตาม พบว่า การดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ประเด็นปัญหาอุปสรรคของบางหน่วยงาน กลับเป็นปัจจัยสนับสนุน ในขณะที่ปัจจัยสนับสนุนกลับกลายเป็นประเด็นปัญหาอุปสรรค ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อม การให้ความสำคัญในการส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ทั้งนี้หากสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรค เช่น การขาดแคลนบุคลากร หรือการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญก็จะเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคดังกล่าวมาเป็นปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้

๕. ระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

สรุปสาระสำคัญ

การออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้เลือกใช้โปรแกรมฐานข้อมูลที่ใช้การจัดทำระบบจัดการฐานข้อมูล คือ MySQL ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลและระบบจัดการฐานข้อมูล เป็นซอฟแวร์ฐานข้อมูลที่สามารถจัดเก็บและบริหารฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก และสามารถรองรับการทำงานของฟังก์ชันอื่นๆ ที่ต้องการใช้ในฐานข้อมูล เพื่อให้สะดวกในการจัดการข้อมูลจำนวนมาก ส่วนภาษาเขียนที่ใช้กับระบบฐานข้อมูล คือ .PHP ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานสำหรับการพัฒนาเว็บไซต์แอพลิเคชั่น เป็นแบบ Open source สามารถประหยัดต้นทุนในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ภาษา .PHP ยังรองรับระบบปฏิบัติการมาตรฐานในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานได้อย่างหลากหลาย มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ช่วยให้การพัฒนาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ในงบประมาณที่จำกัด

การกำหนดสิทธิ์การใช้งานระบบฐานข้อมูล แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) ผู้ดูแลระบบ (Administrator) มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งหมด (๒) ผู้ปฏิบัติงาน (Users) สามารถเข้าใช้งานได้ตามขอบเขตที่กำหนดโดยจำกัดสิทธิ์ในการใช้งาน เช่น แก้ไขและลบ เป็นต้น และ (๓) ผู้เยี่ยมชม (Visitor) สามารถเข้าถึงหน้าเว็บไซต์ได้ และไม่สามารถกระทำการใดๆ กับข้อมูลได้ สามารถดูได้เพียงอย่างเดียว

เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข้อมูลในระบบฐานข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รายงานผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ โดยแยกหมวดหมู่ของรายงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการฯ ผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพฯ โดยแสดงผลในรูปของข้อความ กราฟ แผนภูมิสายวัดความเร็ว (Speedometer chart) พร้อมระบบนับจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์

การจัดทำระบบฐานข้อมูลในครั้งนี้ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติ และผู้ดูแลระบบ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงโครงสร้างของระบบฐานข้อมูล การสร้างข้อมูลซึ่งเป็นการเพิ่มเติมข้อมูล การเพิ่มรูปภาพ การอัพโหลดไฟล์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแสดงผลข้อมูลต่างๆ ที่ได้เพิ่มเติมในหน้าจอแสดงผล และการจัดการข้อมูลผู้ใช้งาน เพื่อให้ผู้ดูแลระบบได้มีการกำหนดสิทธิ์ในการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ รวมถึงความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการ

๕.๑ การออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูล

โครงสร้างหลักของข้อมูลภายในระบบฐานข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงถึงผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ โดยการออกแบบนั้นจะถูกออกแบบจาก บนลงล่าง (Top to Bottom) โดยยึดตามความสัมพันธ์ (Relation) และข้อมูลทั่วไป

การออกแบบจากบนลงล่าง (Top to Bottom) หมายถึง การแสดงภาพรวมของข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดก่อนและไล่ลงในส่วนย่อยถัดไป โดยกลุ่มข้อมูล ประกอบด้วย

๑) ข้อมูลระบุตัวตน เช่น ข้อมูลของหน่วยงาน ข้อมูลยุทธศาสตร์ ข้อมูลบุคคล และข้อมูลโครงการ เป็นต้น

๒) ข้อมูลระบุความสัมพันธ์ เช่น ในข้อมูลกิจกรรมจะมีรหัสเพื่อบอกว่าหน่วยงานใดเข้าร่วมนโยบายนั้นๆ เป็นต้น

ตารางที่ ๕-๑ ข้อมูลโครงสร้างระบบฐานข้อมูล

departments

Column	Type	Null	Default	Comments
departments_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสของหน่วยงาน
name	varchar(255)	No		ชื่อหน่วยงาน
short	varchar(255)	No		ชื่อย่อหน่วยงาน
address	text	No		ที่อยู่
image	varchar(255)	No		รูป
fullname	varchar(255)	No		ชื่อ -สกุลผู้ให้ข้อมูล
position	varchar(255)	No		ตำแหน่งผู้ให้ข้อมูล
telephone	varchar(255)	No		เบอร์โทรผู้ให้ข้อมูล
email	varchar(255)	No		อีเมล์ผู้ให้ข้อมูล
type	tinyint(3)	No		รหัสของประเภทหน่วยงาน
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

goal

Column	Type	Null	Default	Comments
goal_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสเป้าหมาย
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
goal_aichi_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสเป้าหมายไอจิ
name	varchar(255)	No		ชื่อเป้าหมาย
detail	text	No		รายละเอียดเป้าหมาย
important	text	No		การดำเนินงานสำคัญ
conclude	text	No		สรุป
image	varchar(255)	No		รูป
type	tinyint(3)	No		ความก้าวหน้า (Speed meter)
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

goal_aichi

Column	Type	Null	Default	Comments
goal_aichi_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสเป้าหมายไอจิ
name	varchar(255)	No		ชื่อเป้าหมายไอจิ
description	text	No		คำอธิบาย
detail	text	No		รายละเอียด
year	date	No		ปีไอจิ
image	varchar(255)	No		รูป
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

goal_files

Column	Type	Null	Default	Comments
goal_file_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสไฟล์ในเป้าหมาย
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
goal_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสเป้าหมาย
name	varchar(255)	No		ชื่อไฟล์
original	varchar(255)	No		ชื่อไฟล์จริง

Column	Type	Null	Default	Comments
extension	varchar(255)	No		สกุลไฟล์
status	tinyint(3)	No		สถานะแสดง/ไม่
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

indicator

Column	Type	Null	Default	Comments
indicator_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสตัวชีวัด
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
goal_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสเป้าหมาย
name	varchar(255)	No		ชื่อตัวชี้วัด
detail	text	No		รายละเอียด
important	text	No		ความสำคัญ
conclude	text	No		สรุป
image	varchar(255)	No		รูป
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

indicator_files

Column	Type	Null	Default	Comments
indicator_file_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสไฟล์ในตัวชี้วัด
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
goal_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสเป้าหมาย
indicator_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสตัวชี้วัด
name	varchar(255)	No		ชื่อไฟล์
original	varchar(255)	No		ชื่อไฟล์จริง
extension	varchar(255)	No		สกุลไฟล์
status	tinyint(3)	No		สถานะแสดง/ไม่
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

measures

Column	Type	Null	Default	Comments
measures_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสมาตรการ
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
name	varchar(255)	No		ชื่อมาตรการ
detail	text	No		รายละเอียด
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

on_year

Column	Type	Null	Default	Comments
year_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสแผนปฏิบัติการ
name	varchar(255)	No		ชื้อแผนปฏิบัติการ
detail	text	No		รายละเอียดแผนปฏิบัติการ
year	date	No		ปีที่ทำแผน
image	varchar(255)	No		รูป
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

password_resets

Column	Type	Null	Default	Comments
user_forgot_pass_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสการลืมพาส
email	varchar(255)	No		อีเมล์ที่ลืมพาส
token	varchar(255)	No		token ผู้ใช้งาน
is_used	tinyint(1)	No		ได้มีการใช้หรือยัง
expire	timestamp	No	CURRENT_TIMESTAMP	หมดอายุ
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง

plan

Column	Type	Null	Default	Comments
plan_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสแผนย่อย
name	varchar(255)	No		ชื่อแผนย่อย
detail	text	No		รายละเอียดแผนย่อย
image	varchar(255)	No		รูป
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

plan_setting

Column	Type	Null	Default	Comments
plan_setting_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสเชื่อมแผนย่อย
strategy_setting_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสเชื่อมยุทธศาสตร์
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง

project

Column	Type	Null	Default	Comments
project_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสหมวดโครงการ
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
measures_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสมาตรการ
resolution_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแนวทางปฏิบัติ
name	varchar(255)	No		ชื่อโครงการ
detail	text	No		รายละเอียด
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

project_sub

Column	Type	Null	Default	Comments
project_sub_id *(Primary)*	int(10)	No		
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนปฏิบัติการ
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
measures_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสมาตรการ
resolution_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแนวทางปฏิบัติ
project_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสโครงการ
departments_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสหน่วยงาน
name	varchar(255)	No		ชื่อโครงการ
detail	text	No		รายละเอียดโครงการ
budget	bigint(20)	No		งบประมาณ
start_year	date	No		ปี
first_name	varchar(255)	No		ชื่อผู้ประสานงาน

Column	Type	Null	Default	Comments
last_name	varchar(255)	No		สกุลผู้ประสานงาน
position	varchar(255)	No		ตำแหน่งผู้ประสานงาน
telephone	varchar(255)	No		เบอร์ผู้ประสานงาน
email	varchar(255)	No		อีเมล์ผู้ประสานงาน
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

resolution

Column	Type	Null	Default	Comments
resolution_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสแนวทางปฏิบัติ
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
plan_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
measures_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสมาตรการ
name	varchar(255)	No		ชื่อแนวทางปฏิบัติ
detail	text	No		รายละเอียดแนวทางปฏิบัติ
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

strategy

Column	Type	Null	Default	Comments
strategy_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสยุทธศาสตร์
name	varchar(255)	No		ชื่อยุทธศาสตร์
detail	text	No		รายละเอียด
image	varchar(255)	No		รูป
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

strategy_setting

Column	Type	Null	Default	Comments
strategy_setting_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสเชื่อมยุทธศาสตร์
year_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสยุทธศาสตร์
strategy_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสแผนย่อย
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง

tracker

Column	Type	Null	Default	Comments
tracker_id *(Primary)*	int(10)	No		
hits	int(11)	No		นับจำนวน

users

Column	Type	Null	Default	Comments
user_id *(Primary)*	int(10)	No		รหัสผู้ใช้งาน
name	varchar(255)	No		ชื่อ
last_name	varchar(255)	No		สกุล
email	varchar(255)	No		อีเมล์
password	varchar(255)	No		รหัสผ่าน
role	tinyint(3)	No		สิทธิ์
status	tinyint(3)	No		สถานะการใช้งาน
remember_token	varchar(100)	Yes	*NULL*	token
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่สร้าง
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	วันที่แก้ไข

users_log

Column	Type	Null	Default	Comments
user_log_id *(Primary)*	int(10)	No		
user_id	int(10)	Yes	*NULL*	รหัสผู้ใช้งาน
action	varchar(255)	No		การดำเนินการ
ip_address	varchar(255)	No		ip pc
created_at	timestamp	No	CURRENT_TIMESTAMP	วันที่สร้าง

references

Column	Type	Null	Default	Comments
references_id *(Primary)*	int(10)	No		
name	varchar(255)	No		
detail	text	No		
url	varchar(255)	No		
created_at	timestamp	Yes	*NULL*	
updated_at	timestamp	Yes	*NULL*	

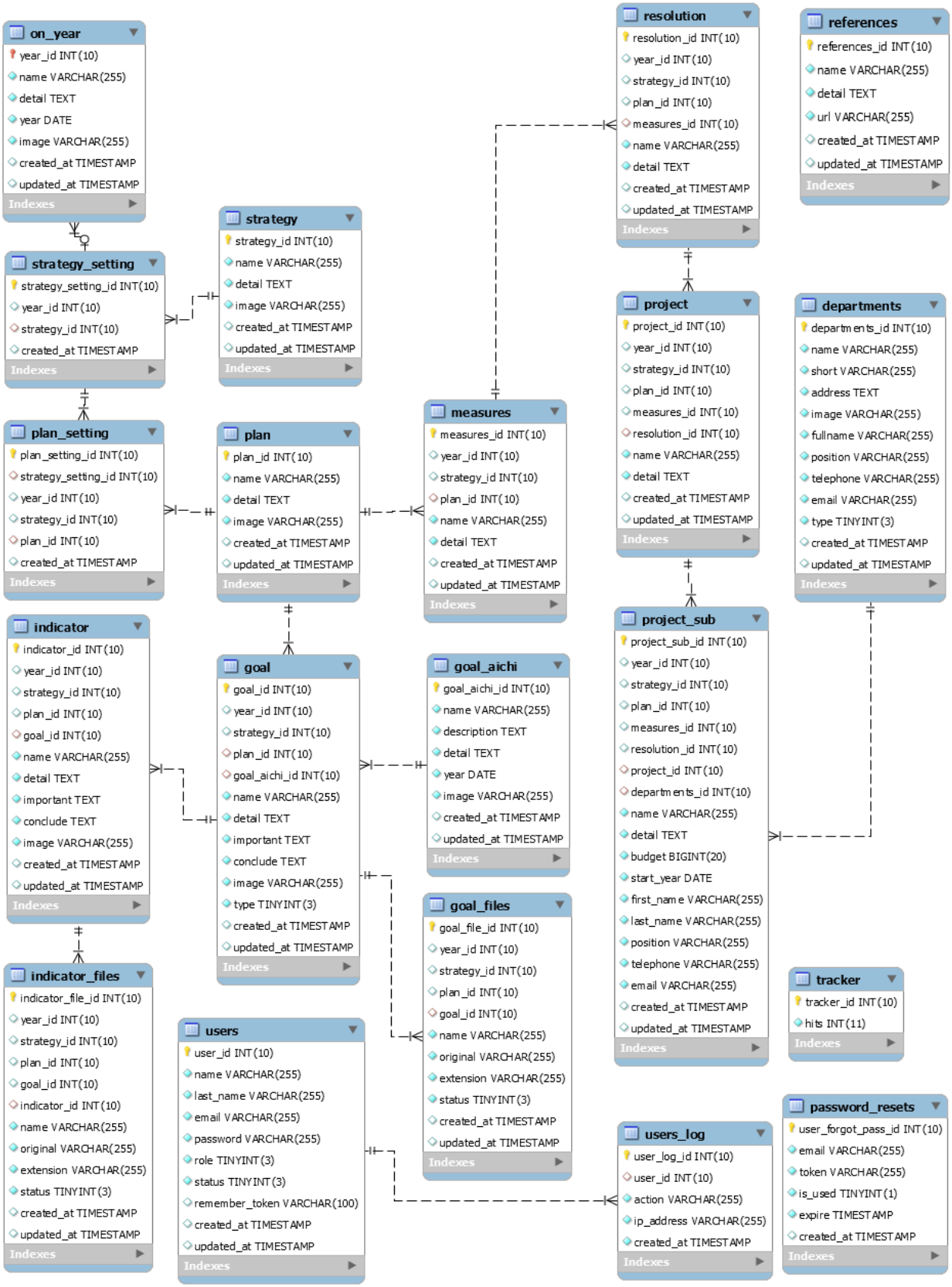

ภาพที่ ๕-๑ โครงสร้างระบบฐานข้อมูล

๕.๒ โปรแกรมฐานข้อมูลที่ใช้

การจัดทำฐานข้อมูลภายใต้โครงการการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ นั้น ใช้โปรแกรมฐานข้อมูล MySQL และใช้ภาษาเขียน .PHP

๑) โปรแกรมฐานข้อมูล MySQL

การจัดทำระบบจัดการฐานข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้ MySQL ซึ่งเป็นซอฟแวร์ฐานข้อมูลที่มีคุณสมบัติเป็น Relational DataBase Management System (RDBMS) ที่มีการใช้งานชนิดติดต่อกันผ่านโปรโตคอลบนเครือข่าย การอ่านการเขียน การปรับปรุง การค้นคืนจะเป็นในลักษณะของ Transaction ทำให้การจัดเก็บและบริหารฐานข้อมูลขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพมาก เช่น ปรับปรุงข้อมูลบนฐานข้อมูลเดียวกันจากผู้ใช้หลายคนพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ฐานข้อมูลยังมีลักษณะเป็นโครงสร้างของการเก็บรวบรวมข้อมูล การที่จะเพิ่มเติม เข้าถึงหรือประมวลผลข้อมูลที่เก็บในฐานข้อมูล ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดการกับข้อมูลในฐานข้อมูลทั้งสำหรับการใช้งานเฉพาะ และรองรับการทำงานของแอพลิเคชันอื่นๆ ที่ต้องการใช้งานข้อมูลในฐานข้อมูล เพื่อให้ได้รับความสะดวกในการจัดการกับข้อมูลจำนวนมาก MySQL ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวฐานข้อมูลและระบบจัดการฐานข้อมูล

ฐานข้อมูลแบบ Relational จะทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบของตารางแทนการเก็บข้อมูลทั้งหมดลงในไฟล์เดียวกัน ทำให้ทำงานได้รวดเร็วและมีความยืดหยุ่น นอกจากนั้น แต่ละตารางที่เก็บข้อมูลสามารถเชื่อมโยงเข้าหากันทำให้สามารถรวมหรือจัดกลุ่มข้อมูลได้ตามต้องการ โดยอาศัยภาษา SQL ที่เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรม MySQL ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานในการเข้าถึงฐานข้อมูลและสามารถแจกจ่ายให้ใช้งานแบบ Open Source นั่นคือ ผู้ใช้งาน MySQL ทุกคนสามารถใช้งานและปรับแต่งการทำงานได้ตามต้องการ สามารถดาวน์โหลดโปรแกรม MySQL ได้ฟรีจากอินเทอร์เน็ตและนำมาใช้งานโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ซึ่งช่วยประหยัดงบประมาณในการพัฒนาได้อย่างดี

๒) ภาษาเขียน

การจัดทำฐานข้อมูลนี้ใช้ภาษาเขียน คือ .PHP ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานสำหรับการพัฒนาเว็บไซต์แอพลิเคชัน เป็น Open source สามารถประหยัดต้นทุนในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ภาษา .PHP ยังรองรับระบบปฏิบัติการมาตรฐานในปัจจุบันได้อย่างดี มีความสามารถในการทำงานได้หลากหลาย มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ช่วยให้การพัฒนาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ในงบประมาณที่จำกัด

๓) การแสดงผล

ระบบฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้นเป็นระบบฐานข้อมูลแบบ web-base โดยผ่าน web browser ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม http://onep.go.th/bio_monitoring

๕.๓ การกำหนดสิทธิ์การใช้งานและการจัดการฐานข้อมูล

การกำหนดสิทธิ์การใช้งานในการศึกษานี้ ได้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑) ผู้ดูแลระบบ (Administrator) มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งหมด โดยระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพนี้ ผู้ดูแลระบบคือบุคลากรของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลระบบฐานข้อมูลดังกล่าว

๒) ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ใช้งาน (Users) สามารถเข้าใช้งานได้ตามขอบเขตที่กำหนด โดยถูกจำกัดสิทธิ์ในการใช้งานบางส่วน เช่น การเข้าไปจัดการข้อมูลผู้ใช้งาน การดูรายงานการเข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อมูลในระบบฐานข้อมูล เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใช้งาน คือ บุคลากรของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับมอบหมายในการเพิ่มเติมข้อมูลหน่วยงาน แผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่เพิ่มเติม

๓) ผู้เยี่ยมชม (Visitor) คือบุคคลทั่วไปที่สนใจและต้องการทราบผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะสามารถเข้าถึงหน้าเว็บไซต์ได้เพียงบางส่วนและไม่สามารถกระทำการใดๆ กับข้อมูลได้ สามารถดูผลการดำเนินงานที่แสดงที่หน้าเว็บได้เพียงอย่างเดียว

ส่วนการจัดการข้อมูล (Backend Management) ซึ่งหมายถึง ส่วนของเทคโนโลยีที่เป็นส่วนประมวลผลตรรกะและการทำงานของเว็บแอปพลิเคชั่น ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบสิทธิ์การเข้าใช้ การเรียกดูและจัดเก็บข้อมูล ทำให้ Users หรือผู้ใช้งานที่รับผิดชอบดูแล สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูลได้ในระดับหนึ่งโดยไม่ต้องพึ่งนักพัฒนา (Developer) ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการปรับปรุงข้อมูลบนหน้าเว็บไซต์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๕.๔ การแสดงผลข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในระบบฐานข้อมูล นโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การรายงานผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ โดยแยกหมวดหมู่ของการรายงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการ ผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพฯ โดยแสดงผลในรูปของข้อความ (Text) กราฟ แผนภูมิสายวัดความเร็ว (Speedometer chart) ที่สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตามระยะของการประเมินผลในครั้งต่อๆ ไป รวมถึงการแสดงผลเชิงเปรียบเทียบของผลการดำเนินงานในปัจจุบันกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓ และเป้าหมายไอจิ โดยแสดงผลในรูปแบบ ข้อความ (Text) กราฟ และแผนภูมิสายวัดความเร็ว (Speedometer chart) พร้อมระบบนับจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซด์ (Hit Counter)

๕.๕ การฝึกอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูล

การออกแบบระบบฐานข้อมูลด้านนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ รวมถึงความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการ แล้วนั้น ได้จัดการฝึกอบรมการใช้ระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ สำหรับผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติ และสำหรับผู้ดูแลระบบ โดยการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

๑) การฝึกอบรมสำหรับผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติและผู้ใช้งาน

การฝึกอบรมสำหรับผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติ จัดขึ้นในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอบรมแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ดังนี้ ๑) ภาคเช้า เป็นการอบรมผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติ โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักและกองภายในสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วม จำนวน ๒๐ คน และ ๒) ภาคบ่าย เป็นการอบรมผู้ดูแลระบบ โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักและกองภายในสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วม จำนวน ๑๕ คน และมีการประเมินผลความพึงพอใจต่อการอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูล

๑.๑) เนื้อหาในการฝึกอบรม ประกอบด้วย โครงสร้างของระบบฐานข้อมูล การสร้างข้อมูล และการค้นหาข้อมูล โดยแสดงถึงขั้นตอนในการกรอกข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูล

(๑) โครงสร้างของระบบฐานข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

(๑.๑) หน้าเว็บไซต์สำหรับการแสดงข้อมูล

- ไม่กำหนดสิทธิ์ในการเข้าใช้งาน
- การแสดงผลข้อมูล: แสดงข้อมูลแบบจำกัด คือ การแสดงผลสรุปการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และแสดงเอกสารอ้างอิงบางรายการ รวมถึงแสดงข้อมูลแบบปัจจุบันเท่านั้น

(๑.๒) หน้าเว็บไซต์สำหรับการจัดการข้อมูล

(๑.๓) กำหนดสิทธิ์ในการเข้าใช้งาน แบ่งเป็น ๓ ระดับ

- ผู้ดูแล สามารถเข้าใช้งานได้ทุกระบบ
- ผู้ปฏิบัติงาน สามารถเข้าใช้งานได้ทุกระบบ ยกเว้นการเข้าถึงการจัดการข้อมูลผู้ใช้งาน
- ผู้เยี่ยมชม สามารถดูข้อมูลได้เท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ แก้ไข เพิ่ม หรือลบข้อมูล และ ไม่มีสิทธิ์เข้าถึงการจัดการข้อมูลผู้ใช้งาน

(๑.๔) การแสดงผลข้อมูล ระบบแสดงผลข้อมูล (frontend) แบ่งเป็น หน้าแรก ความเป็นมา นโยบายและแผน รายงานผลสัมฤทธิ์ ค้นหาหน่วยงาน ค้นหาโครงการ

ระบบการค้นหาและจัดการข้อมูล (Backend) แบ่งเป็น เข้าสู่ระบบ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ เป้าหมายไอจิ หน่วยงาน ข้อมูลหลัก ผู้ใช้งาน (สำหรับผู้ดูแลระบบ)

ระบบแสดงผลข้อมูล (frontend)

๑. หน้าแรก แสดงชื่อของระบบ และ ข้อมูลเป้าหมายทั้งหมดที่ได้มีการเพิ่มไว้

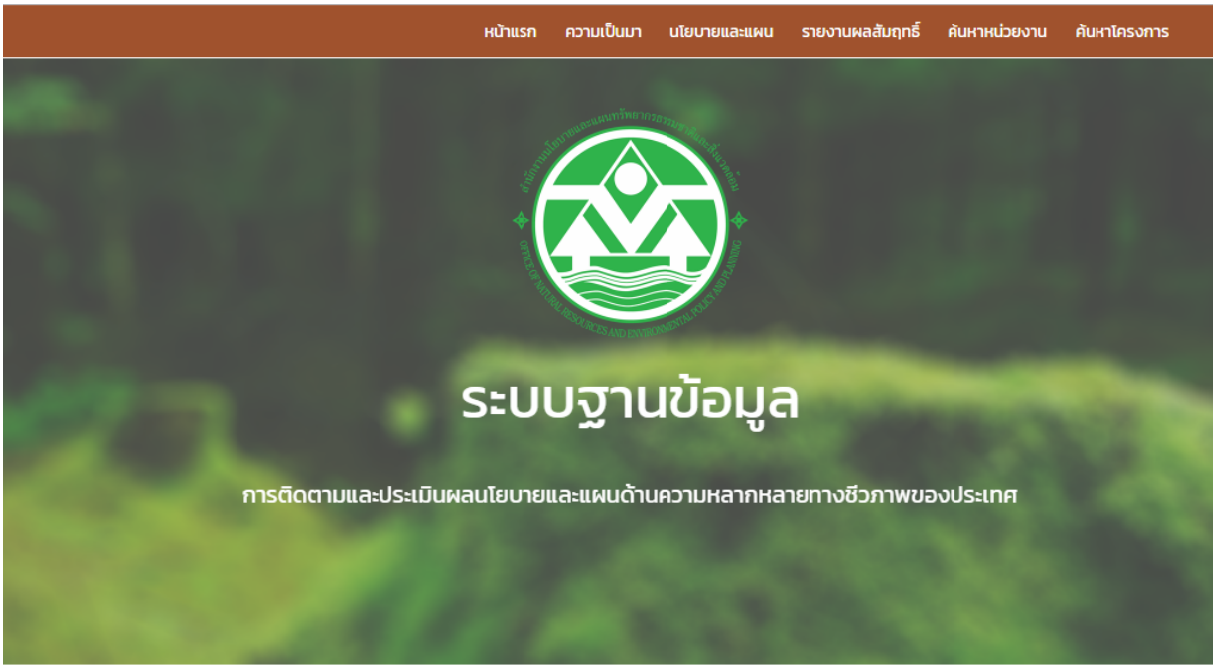

๒. ความเป็นมา แสดงข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับความเป็นมาของนโยบาย

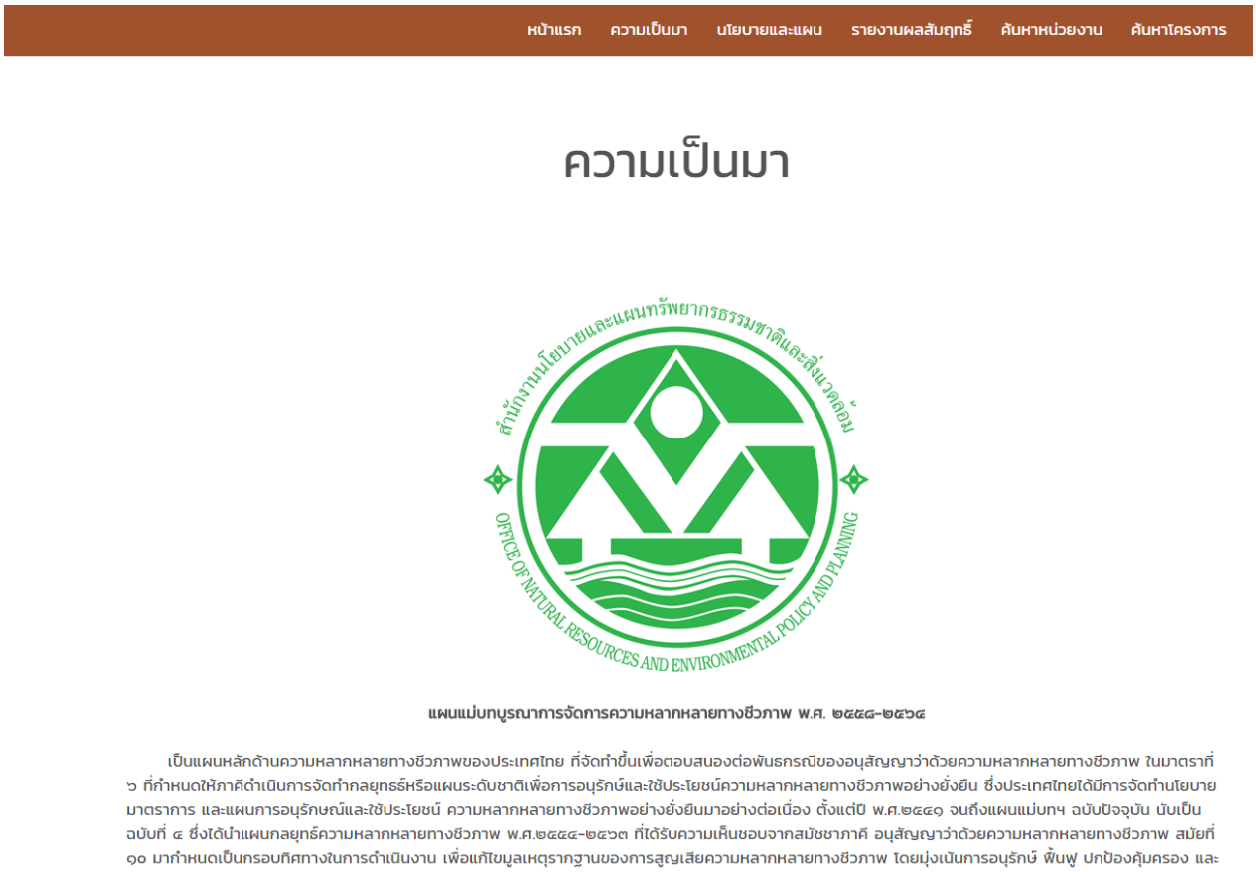

๓. นโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ลิงค์ไปยังแผนงานงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

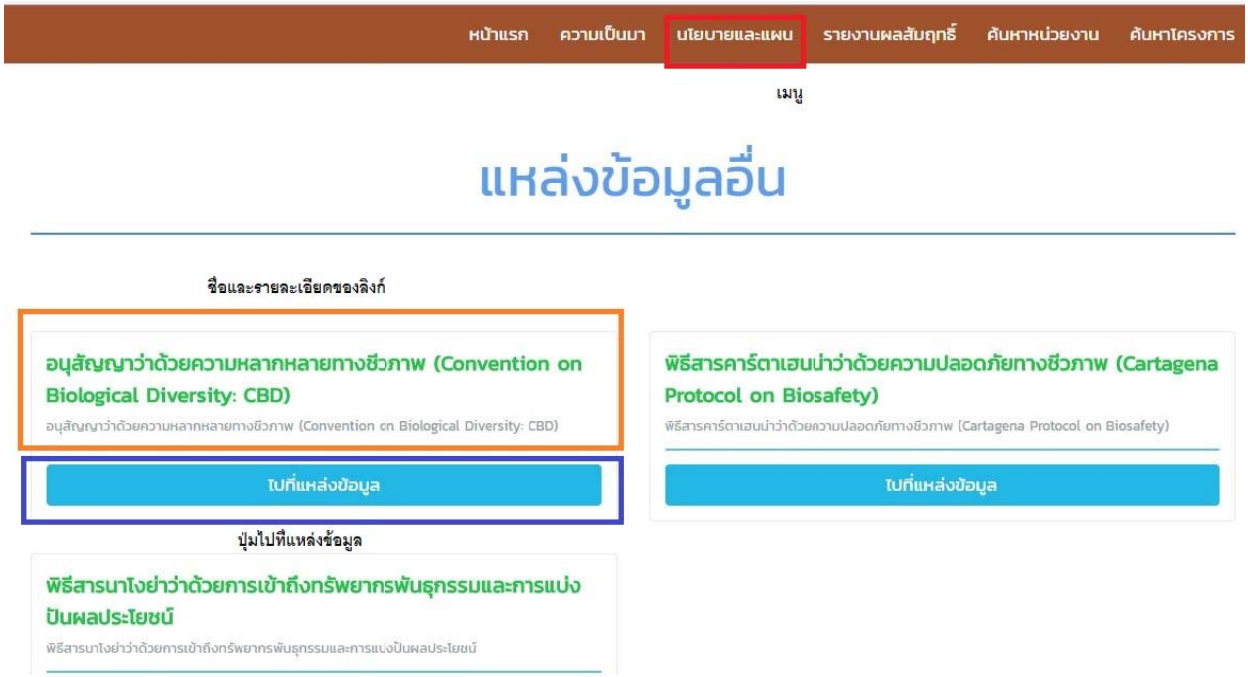

๔. รายงานผลสัมฤทธิ์

รายงานผลสัมฤทธิ์ คือ การแสดงข้อมูลของรายการ “แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ” โดยข้อมูลที่แสดงสามมารถดูได้ตามแผนภาพด้านล่าง

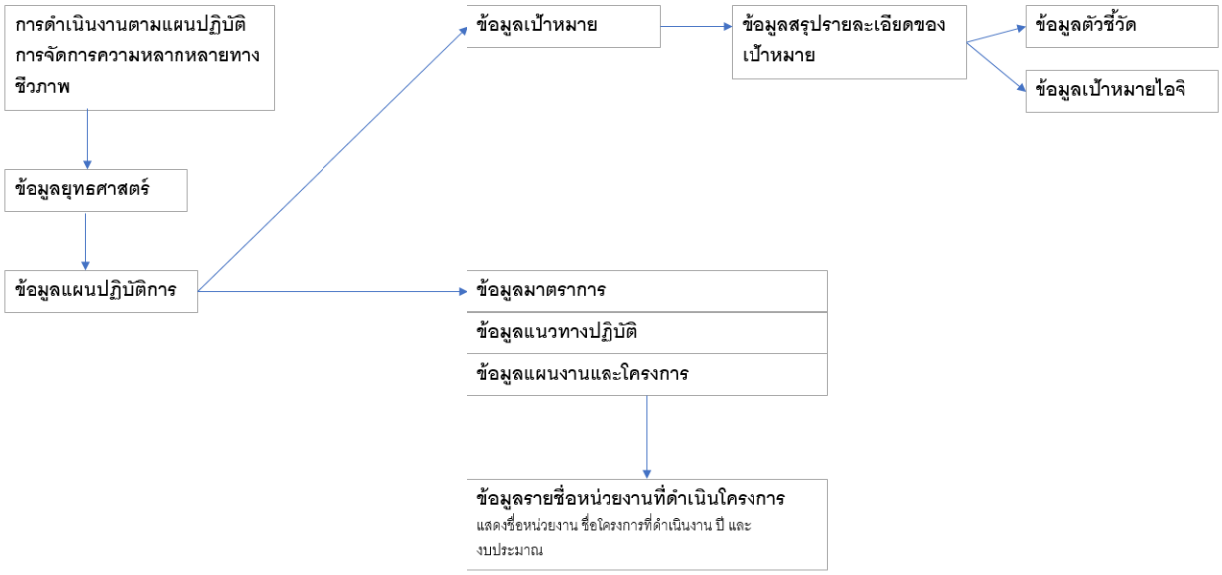

ภาพที่ ๕-๒ ลำดับภาพรวมการจัดการข้อมูล

๔.๑ ข้อมูลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยรูปประกอบของข้อมูล ชื่อเรื่อง รายละเอียดของข้อมูล และปุ่มลิงค์ไปยังหน้ายุทธศาสตร์

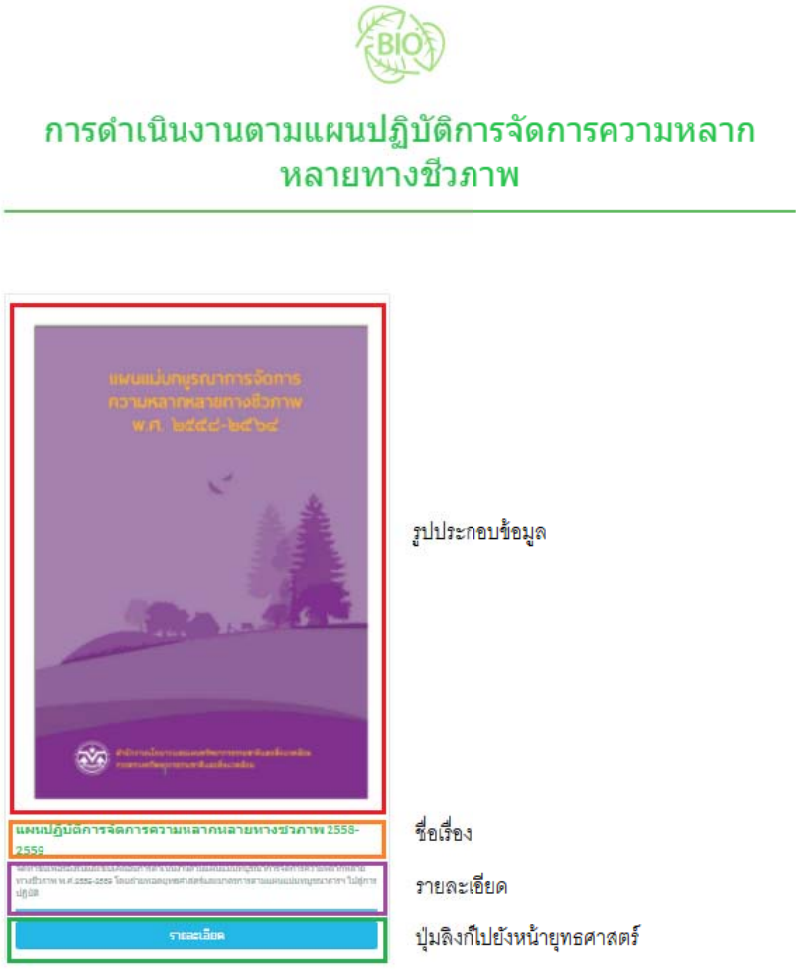

๔.๒ ข้อมูลยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยรูปประกอบของข้อมูล ชื่อเรื่อง รายละเอียดของข้อมูล และปุ่มลิงค์ไปยังหน้าข้อมูลแผนปฏิบัติการ

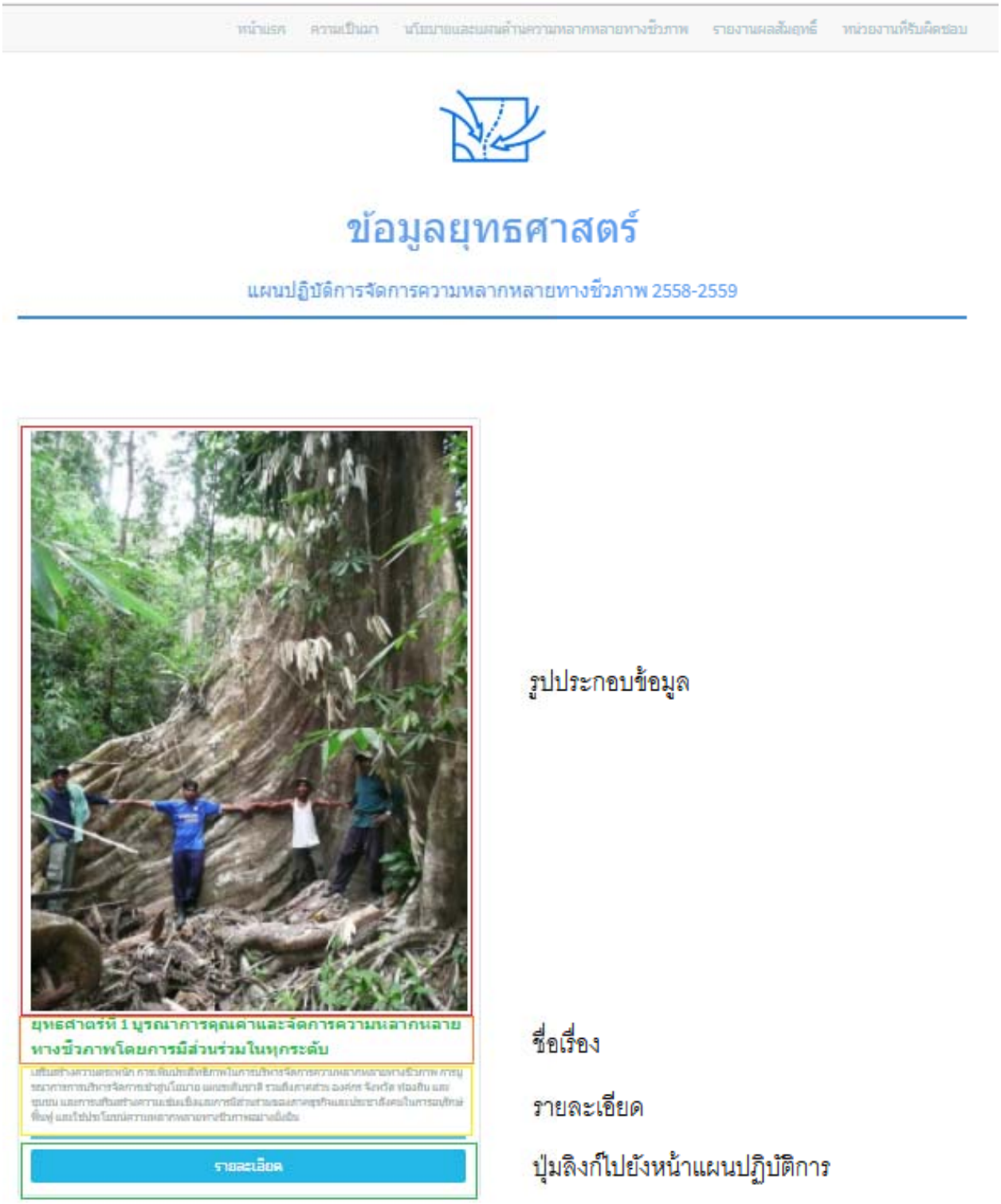

รูปประกอบข้อมูล

ชื่อเรื่อง

รายละเอียด

ปุ่มลิงก์ไปยังหน้าแผนปฏิบัติการ

๔.๓ ข้อมูลแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วยรูปประกอบของข้อมูล ชื่อเรื่อง รายละเอียดของข้อมูล และปุ่มลิงค์ไปยังหน้าข้อมูลเป้าหมายและมาตรการ

รูปประกอบข้อมูล

ชื่อเรื่อง

รายละเอียด

ปุ่มลิงก์ไปยังหน้า เป้าหมายและมาตราการ

๔.๔ ข้อมูลเป้าหมาย และข้อมูลมาตรการ โดย

- ข้อมูลเป้าหมาย ประกอบด้วย Speed Meter แสดงความก้าวหน้าของเป้าหมาย ชื่อเรื่อง รายละเอียดของข้อมูล และปุ่มลิงค์ไปยังหน้าข้อมูลเป้าหมาย
- ข้อมูลมาตรการ จะแสดงตามลำดับ โดยแสดงข้อมูลมาตรการ แนวทางปฏิบัติ แผนงาน/โครงการ และปุ่มลิงค์เพื่อดูข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินโครงการ

๔.๕ ข้อมูลสรุปรายละเอียดของเป้าหมาย ประกอบไปด้วย ๓ ส่วน คือ ส่วนของข้อมูลเป้าหมาย ประกอบไปด้วยหัวข้อ รายละเอียด รูปประกอบ การดำเนินงานที่สำคัญ สรุปผลการดำเนินงาน ถัดไป คือส่วนของข้อมูลตัวชี้วัด ประกอบด้วยรูปประกอบตัวชี้วัด หัวข้อตัวชี้วัด รายละเอียดตัวชี้วัดและ ปุ่มลิงค์ไปหน้าตัวชี้วัด ส่วนสุดท้าย คือ ปุ่มลิงค์ไปหน้าข้อมูลเป้าหมายไอจิที่เกี่ยวข้อง

๔.๖ ข้อมูลตัวชี้วัด ประกอบด้วย หัวข้อตัวชี้วัด รายละเอียดตัวชี้วัด รูปประกอบตัวชี้วัด การดำเนินงานที่สำคัญ และสรุปผลการดำเนินงาน

หน้าแรก ความเป็นมา นโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รายงานผลสัมฤทธิ์ ค้นหาจากหน่วยงาน ค้นหาจากโครงการ

ตัวชี้วัด 1 หัวข้อตัวชี้วัด

หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น รวมทั้งภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ รายละเอียดตัวชี้วัด

รูปประกอบตัวชี้วัด

การดำเนินงานที่สำคัญ

ตัวชี้วัดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรฐาน หรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ควรมีการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อป้องกันไม่ให้มาตรฐาน หรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ จากการสำรวจพบว่าในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ มีมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่นำมีการนำเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไปเกี่ยวข้อง กิจกรรมภายใต้ตัวชี้วัดนี้สามารถแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) การผนวกเข้าในเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ได้แก่ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการพัฒนาต่างๆ ได้นำหลักการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์เข้าไปร่วมเป็น ๑ ใน ๓ หลักการในการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมีการดำเนินโครงการพัฒนานั้น การศึกษาความสัมพันธ์ของความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงค์ตอนพืชกับคุณภาพน้ำ รวมถึงมีการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการบ่งชี้คุณภาพน้ำเป็นต้น ๒) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Health Index: BHI) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต่างๆ ๓) การผนวกเข้าในหลักเกณฑ์การมอบรางวัล ได้แก่ การการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ได้พัฒนาตัวชี้วัดเพื่อให้เทศบาลที่สนใจใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเมืองสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นการค้นหาเทศบาลที่มีผลการดำเนินงานที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างการดำเนินงานให้กับ

การดำเนินงานที่สำคัญ

สรุปผลการดำเนินงาน

ตประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยได้ผนวกเข้ากับมาตรฐานและเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ การตรวจวัดคุณภาพน้ำเพื่อใช้ในการบ่งชี้วัดคุณภาพน้ำทางด้านชีวภาพ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) รวมถึงการนำไปผนวกเป็นตัวชี้วัดในการประเมินและมอบรางวัลให้กับเมืองที่มีการดำเนินงานที่ดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เมืองมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐) ได้บัญญัติเรื่องสิทธิของบุคคลและชุมชนซึ่งได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงเป็นการสร้างความตระหนักให้กับภาคส่วนต่างๆ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

๔.๗ ข้อมูลเป้าหมายไอจิ ประกอบด้วย หัวข้อ รูปประกอบและ รายละเอียด

๔.๘ ข้อมูลรายชื่อหน่วยงานที่ดำเนินโครงการ

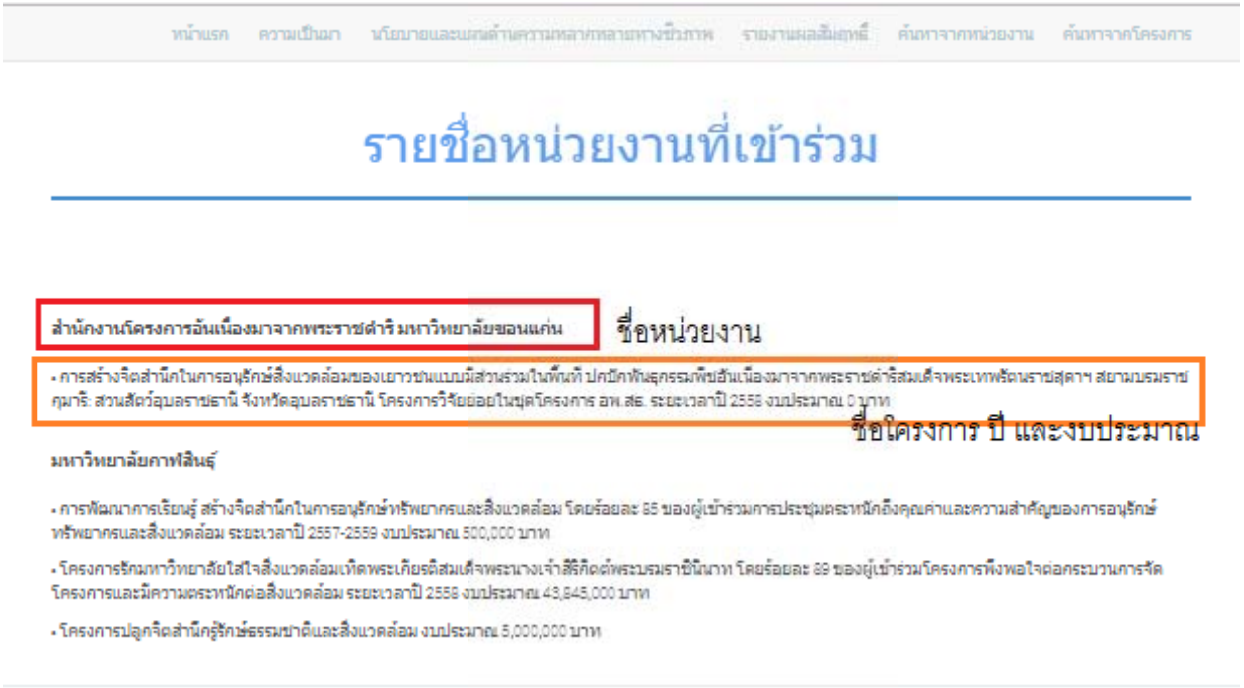

๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ แสดงข้อมูลของหน่วยงานที่ดำเนินการทั้งหมด สามารถค้นหาหน่วยงานแยกตามประเภทหน่วยงานได้ หรือค้นหาจากชื่อของหน่วยงานได้ และ จะแสดงข้อมูลของหน่วยงาน โดยแสดงข้อมูล รูป ชื่อหน่วยงาน จำนวนโครงการที่ดำเนินการทั้งหมด และ งบประมาณรวม โดยสามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ปุ่มลิงค์ รายละเอียด

ในหน้ารายละเอียดของหน่วยงาน สามารถกรองค้นหาโครงการที่ดำเนินการแยกตามแต่ละปีได้ หรือกรอกคำค้นบางคำ แล้วกดค้นหา

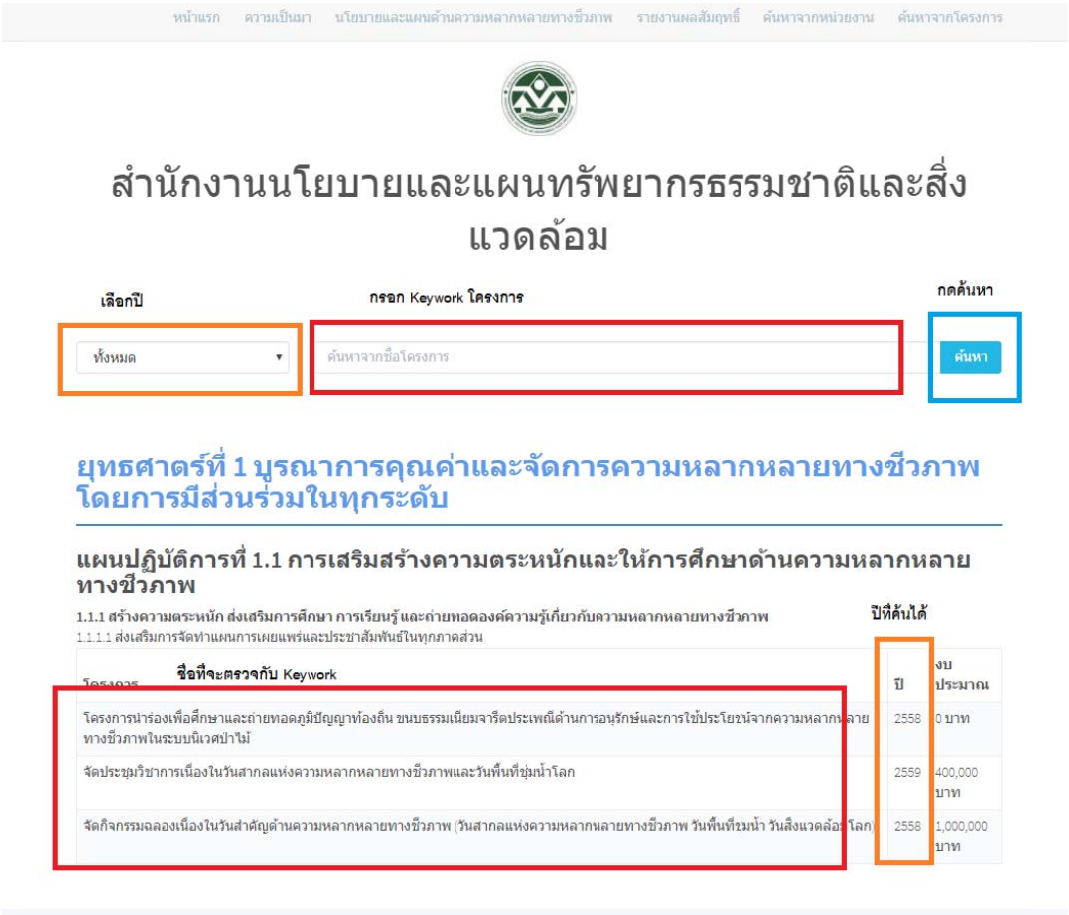

๖. ค้นหาจากโครงการ สามารถค้นหาได้โดยเลือกปี หรือกรอกชื่อโครงการที่ต้องกรองข้อมูล โดยทั้งหมดคือโครงการทุกปี หรือเลือกเลือกปีที่ต้องการค้นหา ส่วนคำค้นสามารถใช้คำเต็ม หรือแค่คำบางส่วนที่ต้องการค้นหาเช่น ชุ่มน้ำ แล้วกดค้นหา เมื่อค้นหาเสร็จสิ้นแล้วสามารถดูรายละเอียดโครงการได้โดยคลิก ปุ่มดูรายละเอียด

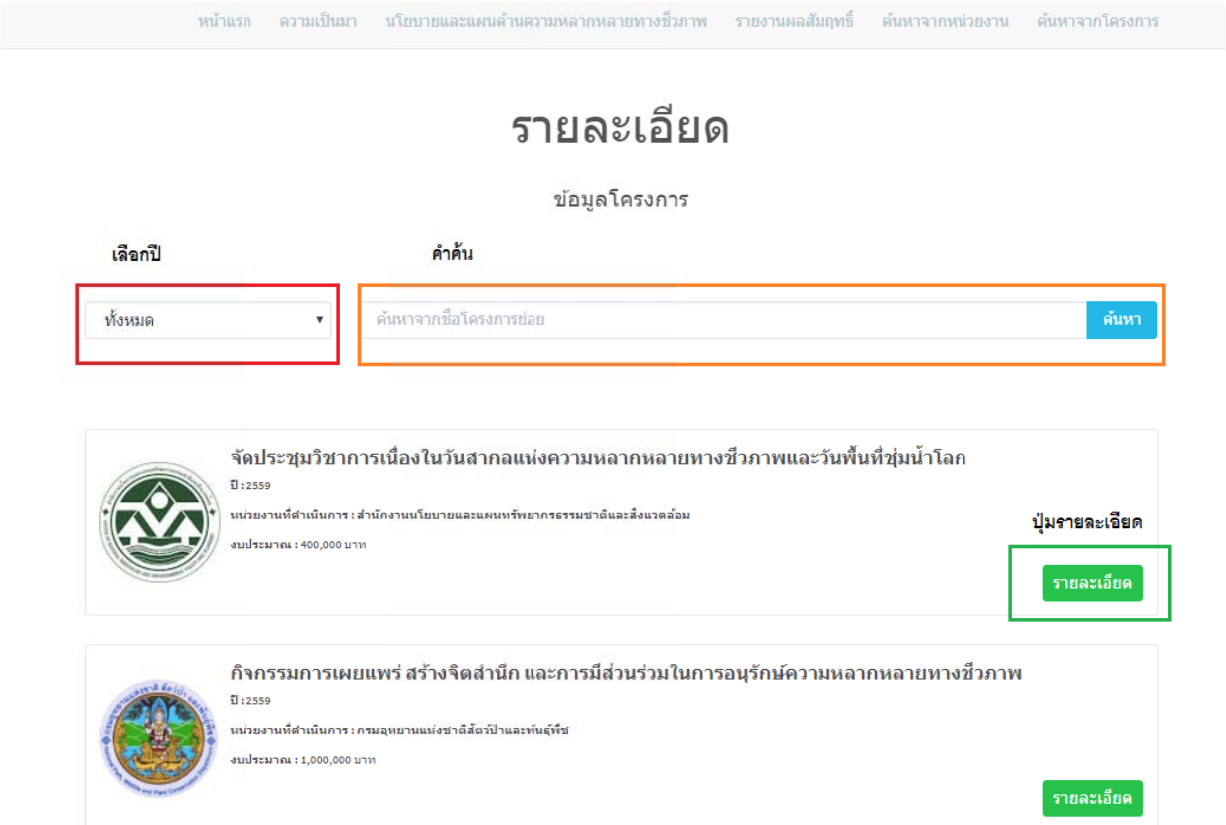

๗. หน้ารายละเอียดสามารถลิงค์ไปดูโครงการอื่นๆ ของหน่วยงานได้

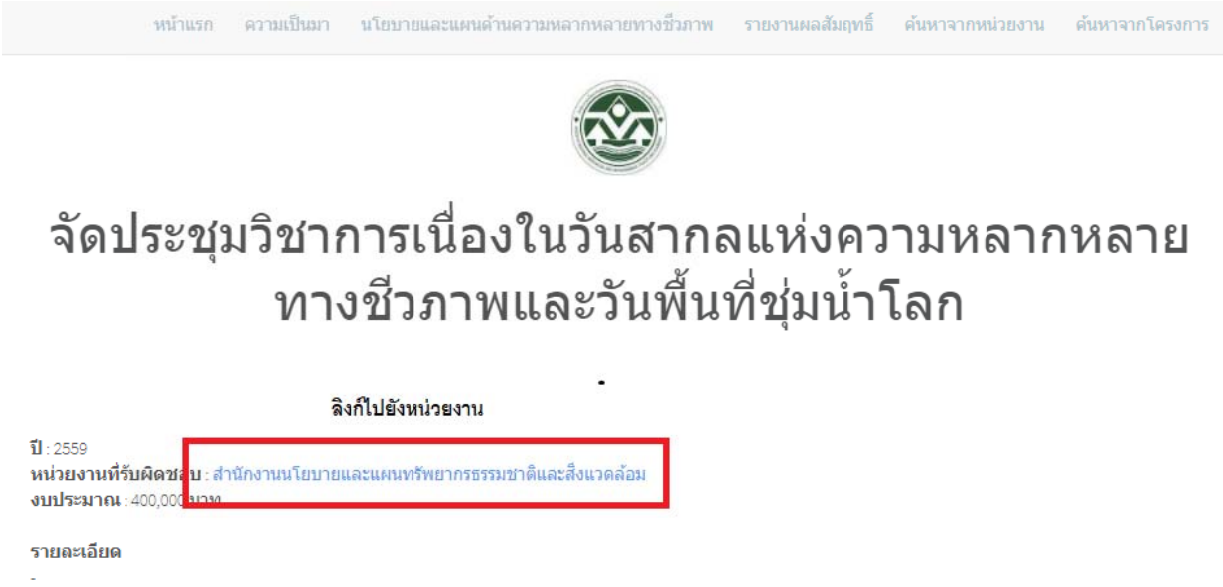

ระบบการค้นหาและจัดการข้อมูล (backend)

๑. เข้าสู่ระบบ โดยใช้ อีเมล์และรหัสผ่านที่ได้ถูกสร้างไว้

๒. ยุทธศาสตร์ คือ ข้อมูลยุทธศาสตร์ ที่ใช้งานในแผนทั้งหมด โดยต้องมาสร้างข้อมูลยุทธศาสตร์ที่เมนูนี้ก่อน ถึงจะสามารถเพิ่มข้อมูลยุทธศาสตร์เข้าไปในข้อมูลหลักได้ แบ่งเป็น หน้าแสดงรายการยุทธศาสตร์ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลยุทธศาสตร์

๒.๑ หน้าแสดงรายการยุทธศาสตร์ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลยุทธศาสตร์ใหม่
- รายการข้อมูลยุทธศาสตร์ แสดงรายการยุทธศาสตร์ที่ได้มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลยุทธศาสตร์ที่เคยเพิ่มไว้

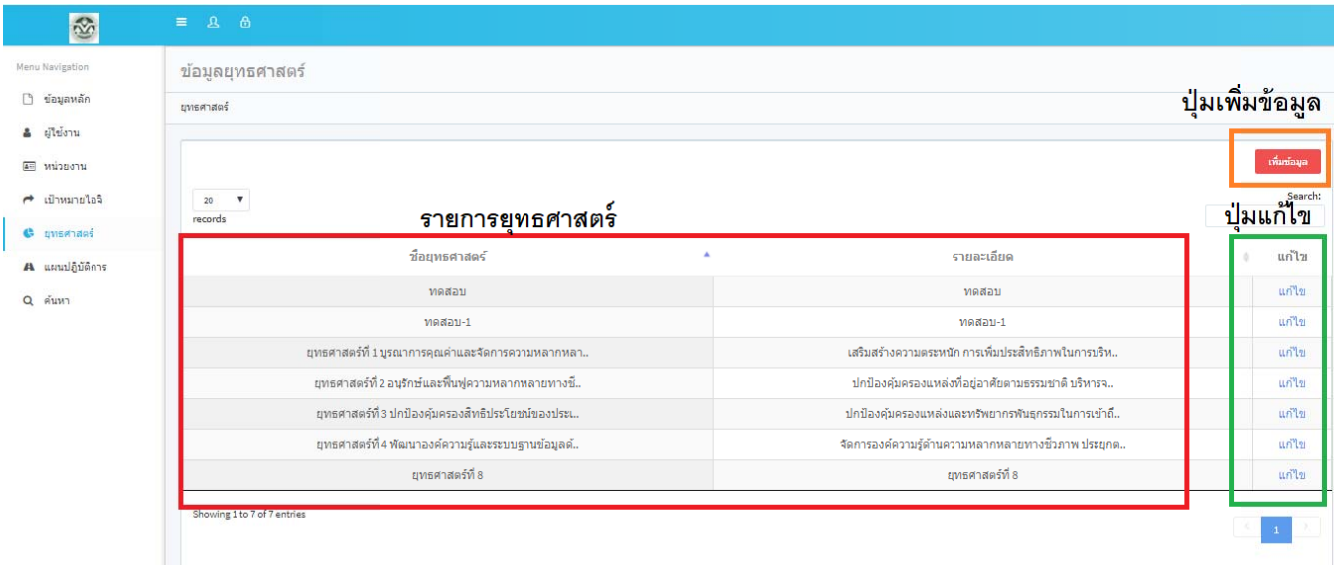

๒.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลยุทธศาสตร์ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ กรอกชื่อยุทธศาสตร์ กรอกรายละเอียด และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

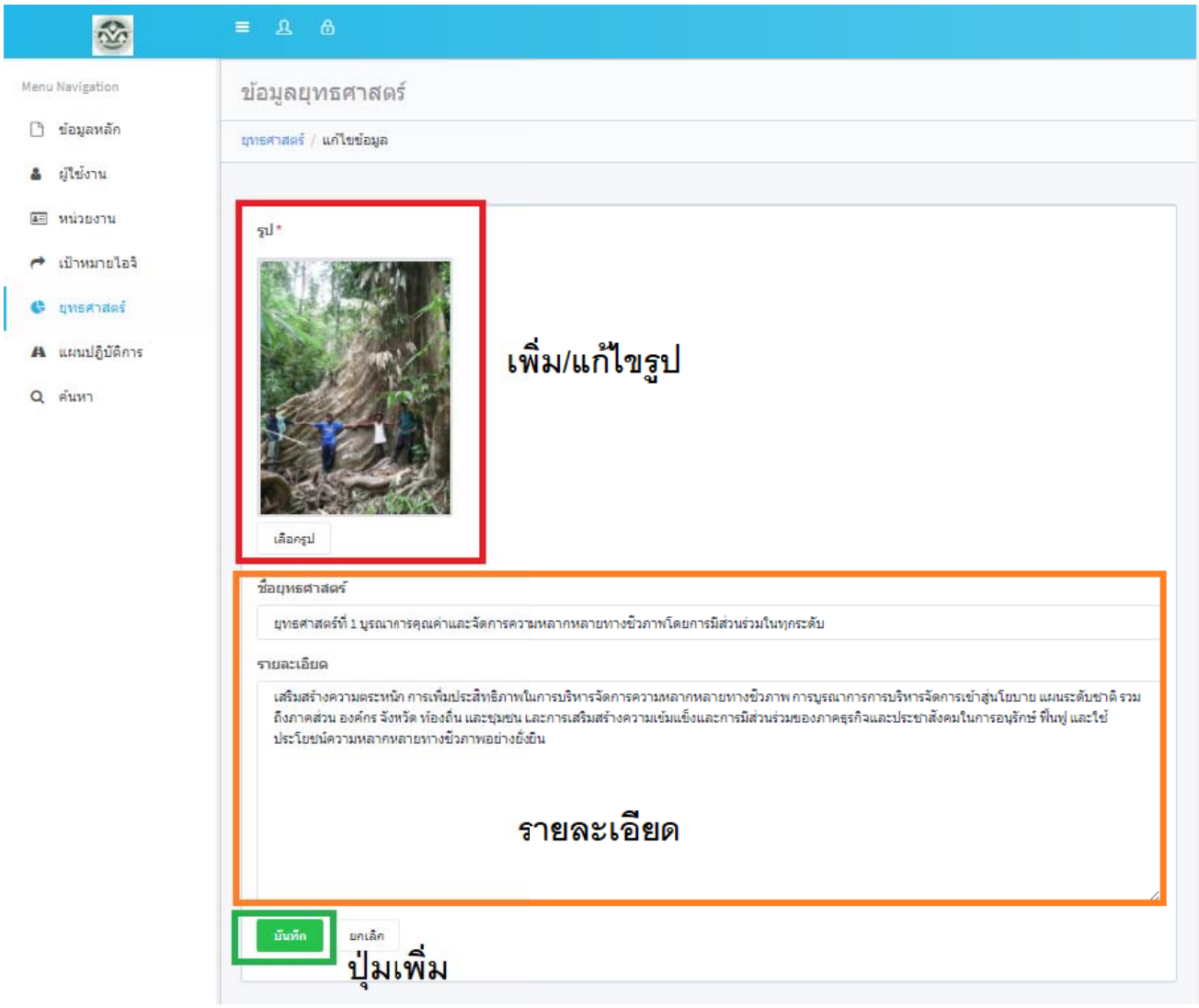

๓.. แผนปฏิบัติการ คือ ข้อมูลแผนปฏิบัติการ ที่ใช้งานในข้อมูลหลักทั้งหมด โดยต้องมาสร้างข้อมูลแผนปฏิบัติการ ที่เมนูนี้ก่อน ถึงจะสามารถเพิ่มข้อมูลยุแผนปฏิบัติการ เข้าไปในข้อมูลหลักได้

๓.๑ หน้าแสดงรายการแผนปฏิบัติการ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลแผนปฏิบัติการ ใหม่
- รายการข้อมูลแผนปฏิบัติการ แสดงรายการแผนปฏิบัติการที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลแผนปฏิบัติการที่เคยเพิ่มไว้

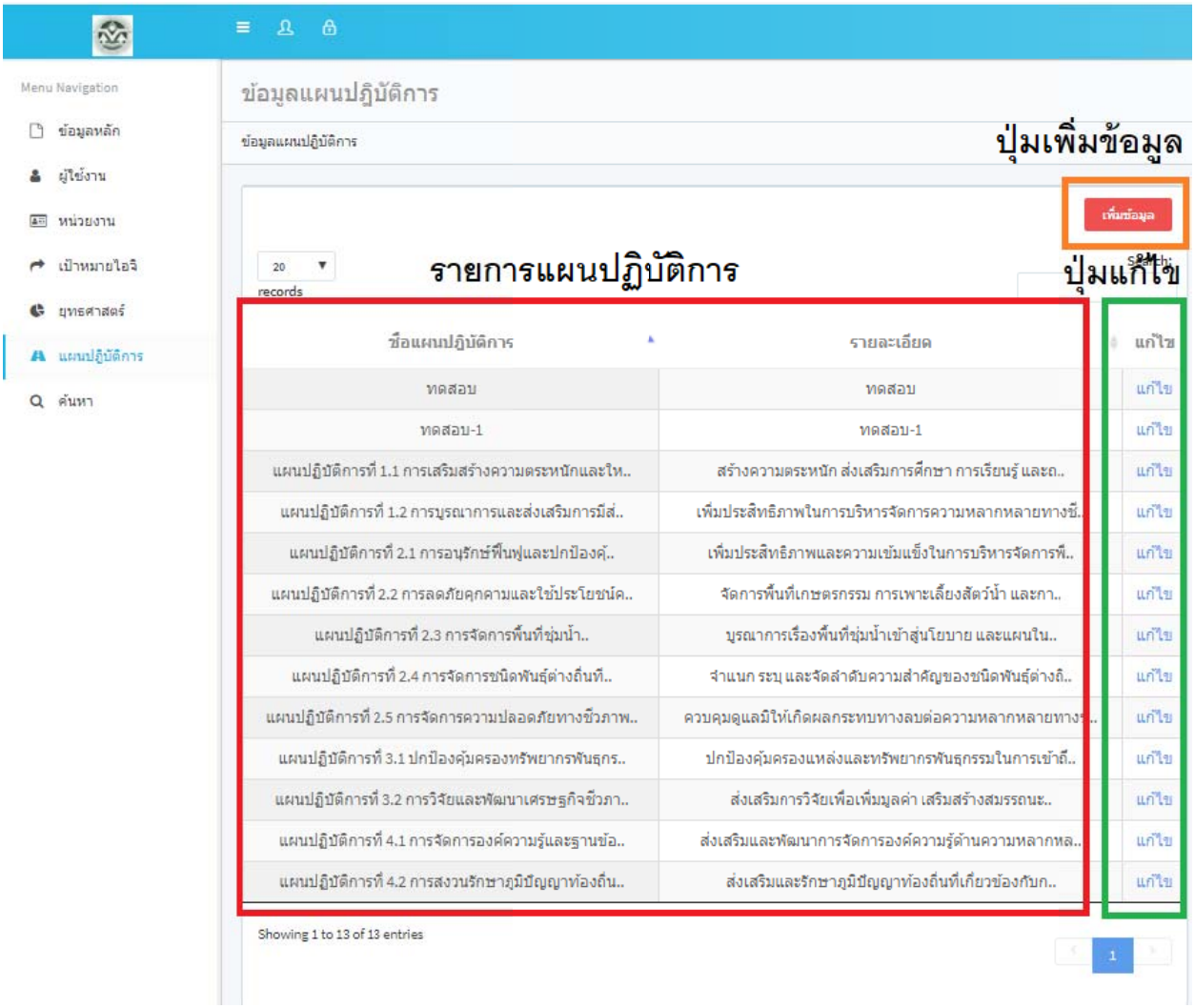

๓.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลแผนปฏิบัติการ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ กรอกชื่อแผนปฏิบัติการ กรอกรายละเอียด และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

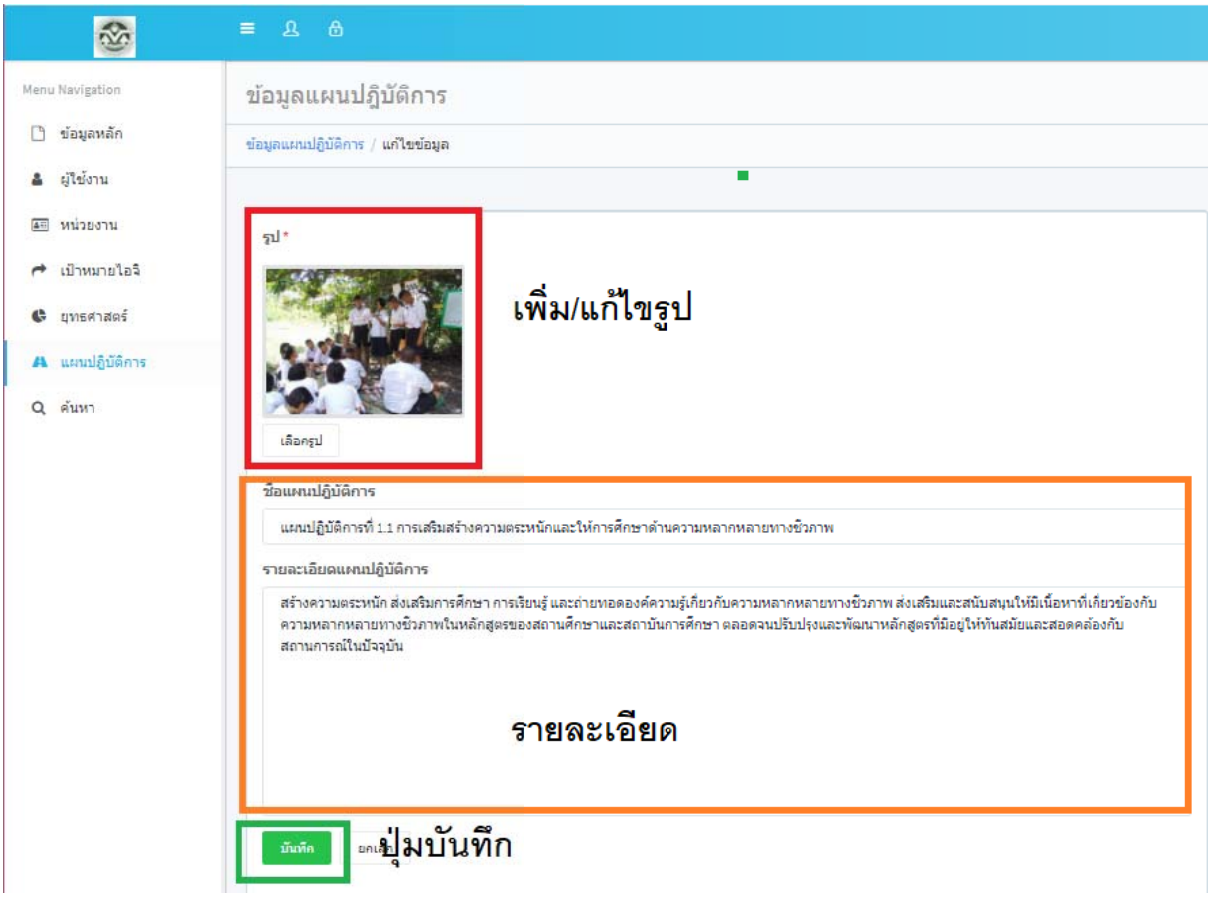

๔.. หน่วยงาน คือ ข้อมูลหน่วยงานทั้งหมด ต้องมาเพิ่มข้อมูลหน่วยงานที่นี่ก่อน ถึงจะสามารถเพิ่มข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินการ เข้าไปในข้อมูลหลักได้

๔.๑ หน้าแสดงรายการหน่วยงาน มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลหน่วยงานใหม่
- รายการข้อมูลหน่วยงาน แสดงรายการหน่วยงานที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลหน่วยงานที่เคยเพิ่มไว้

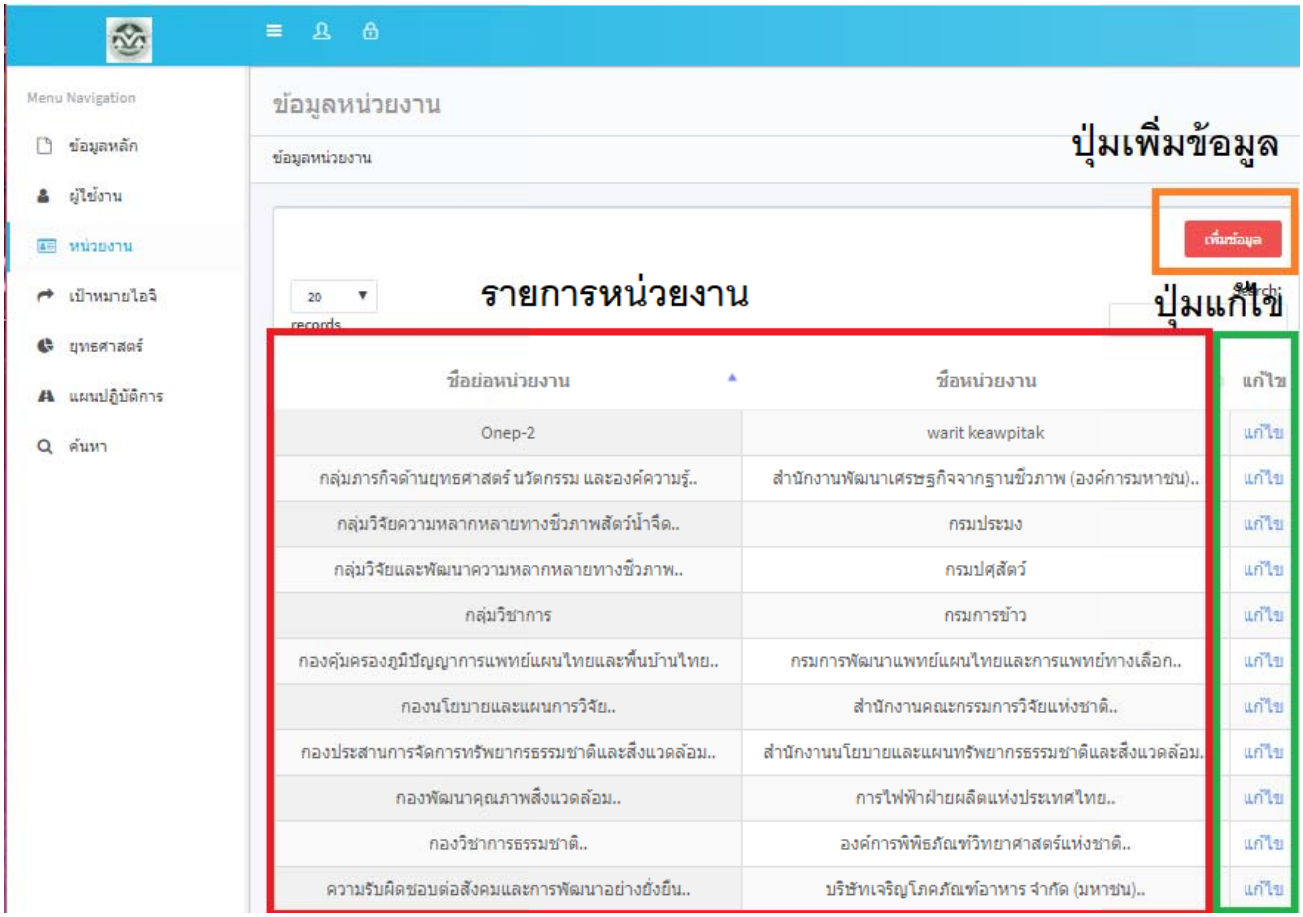

๔.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลหน่วยงาน จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ กรอกชื่อย่อหน่วยงาน ชื่อหน่วยงาน ประเภทของหน่วยงาน ที่อยู่ และ ชื่อนามสกุล ตำแหน่ง เบอร์โทรศัพท์ อีเมล์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

* ประเภทของหน่วยงานจะใช้ในหน้า frontend หน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบ

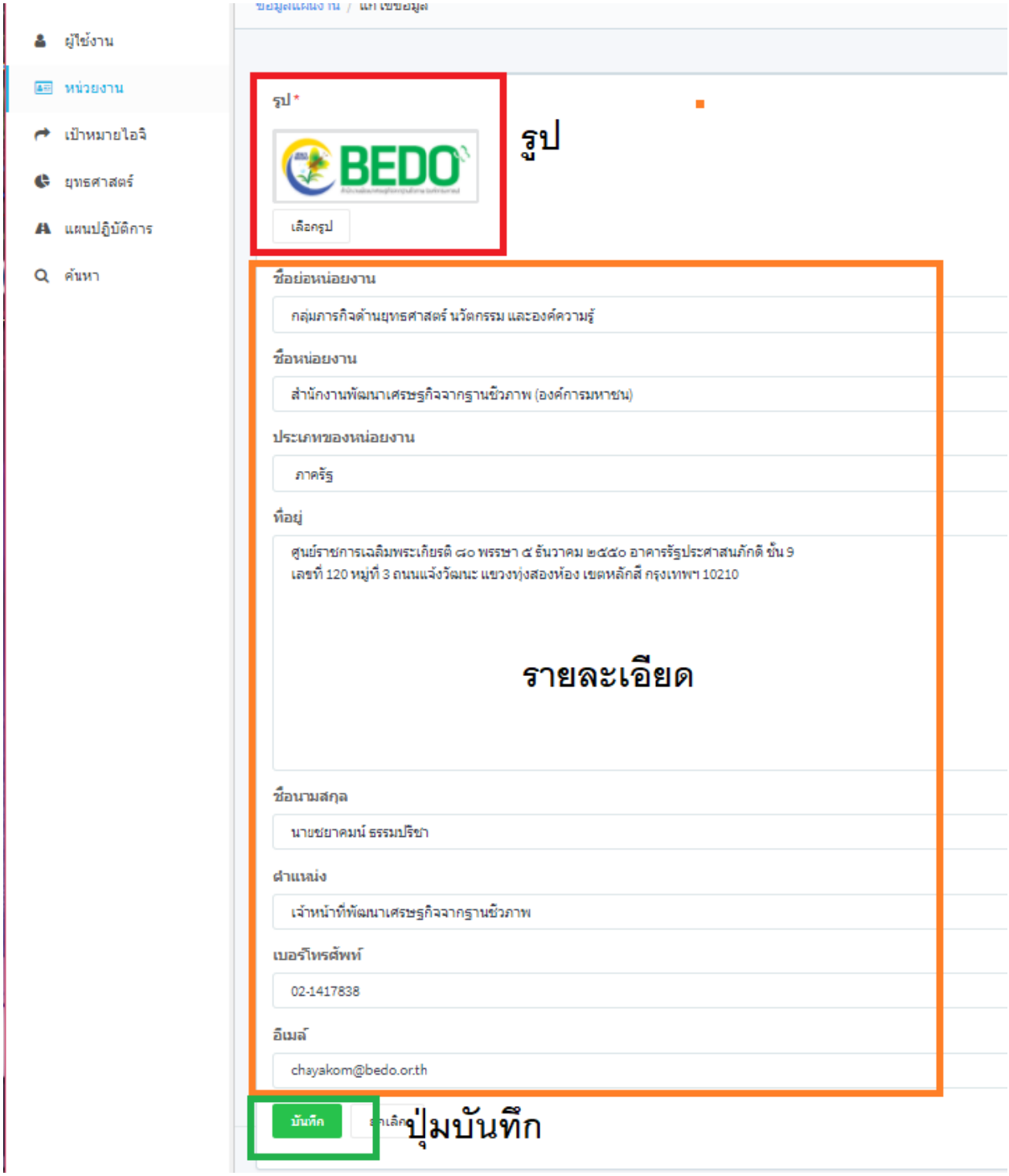

๕. เป้าหมายไอจิ ข้อมูลเป้าหมายไอจิ ทั้งหมด ต้องมาเพิ่มข้อมูลเป้าหมายไอจิ ที่นี่ก่อน ถึงจะสามารถเพิ่มข้อมูลเป้าหมายไอจิ เข้าไปในข้อมูลหลักได้

๕.๑ หน้าแสดงรายการเป้าหมายไอจิ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลเป้าหมายไอจิใหม่
- รายการข้อมูลเป้าหมายไอจิ แสดงรายการเป้าหมายไอจิ ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลเป้าหมายไอจิที่เคยเพิ่มไว้

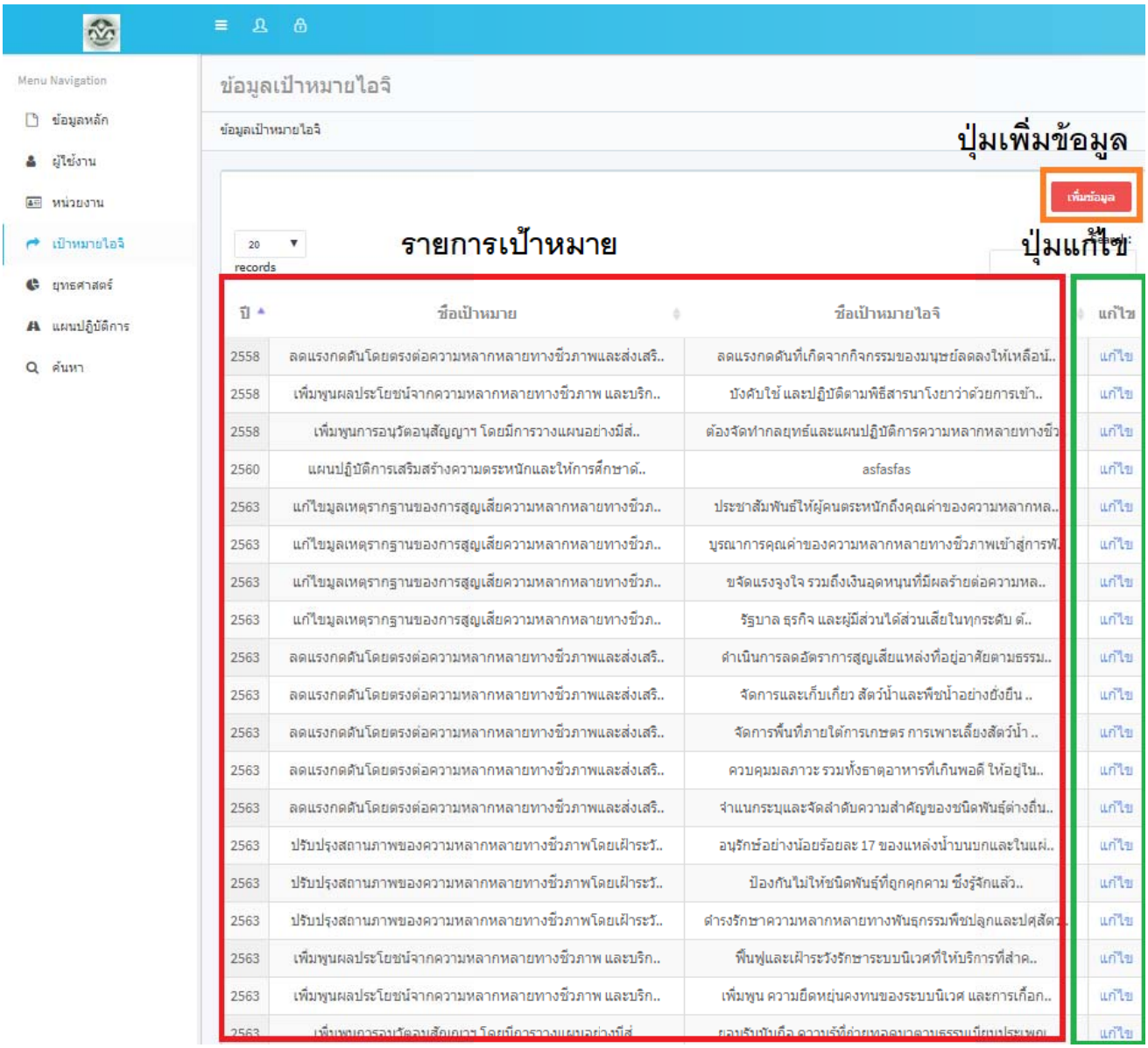

๕.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลเป้าหมายไอจิ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ ชื่อเป้าหมาย ปี ชื่อเป้าหมายไอจิ เป้าหมายไอจิตามปี และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

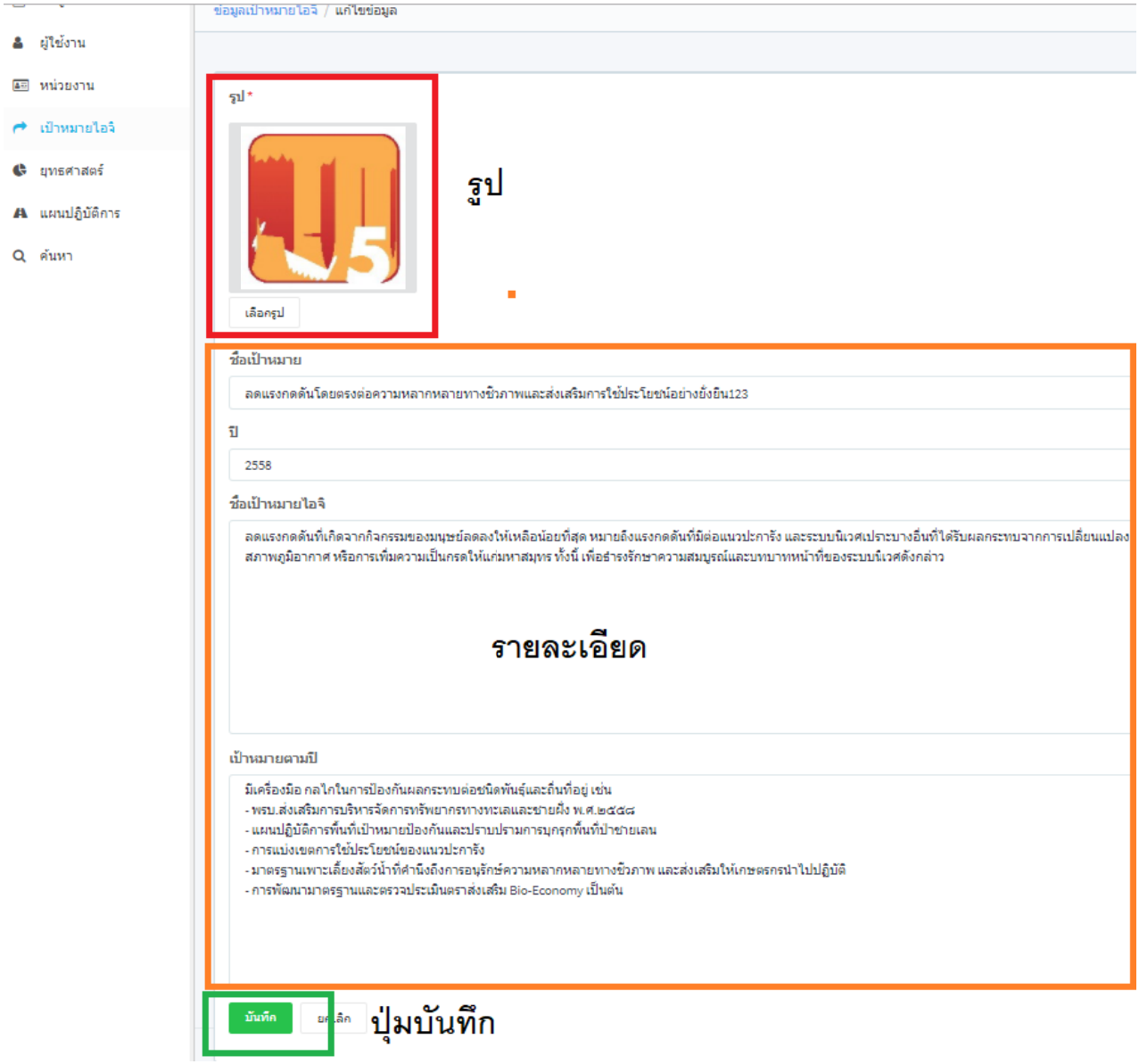

๖. ข้อมูลหลัก คือข้อมูลที่มีการเชื่อมต่อกับ frontend ข้อมูลที่มีการเพิ่มหรือแก้ไข ภายใต้หัวข้อนี้จะถูกนำออกไปแสดงที่ frontend โดยข้อมูลหลักประกอบไปด้วย

๖.๑ หน้าจัดการ แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบไปด้วย

๖.๑.๑ หน้าแสดงรายการแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ใหม่
- รายการข้อมูลแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงรายการแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยเพิ่มไว้
- ปุ่มยุทธศาสตร์ ใช้สำหรับดูข้อมูลรายการยุทธศาสตร์ที่อยู่ภายใต้ข้อมูลนี้

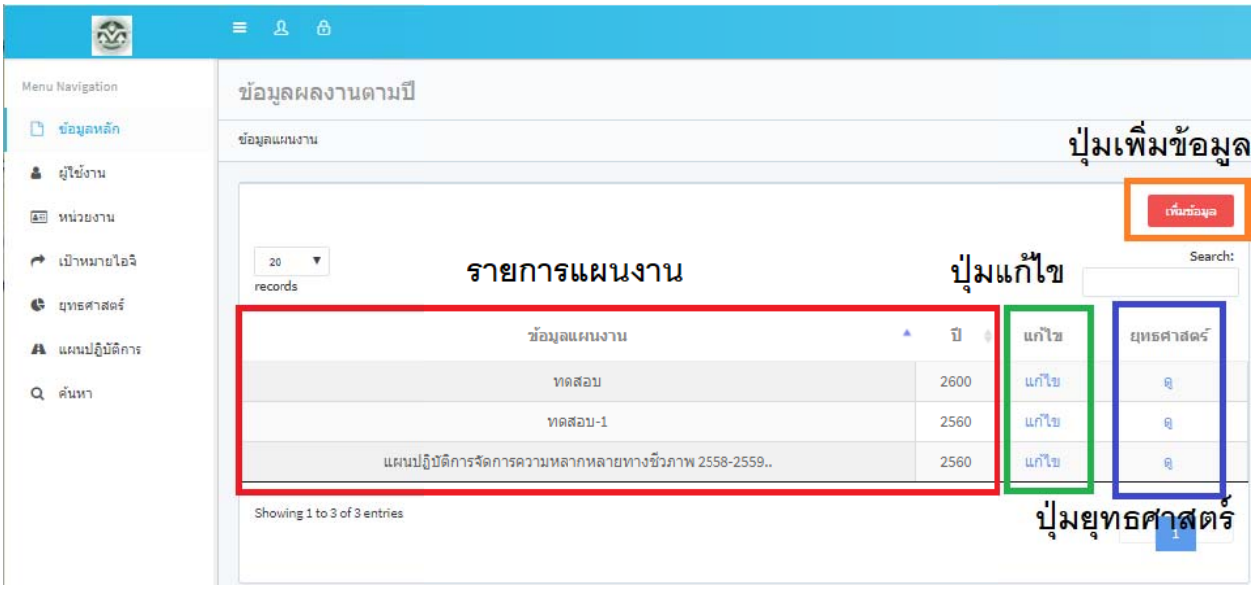

๖.๑.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ ชื่อแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ปี คำอธิบาย เพิ่มยุทธศาสตร์ที่อยู่ใต้แผนนี้และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง *การลบ โดยเลือกจากขวาไปซ้ายจะเป็นการลบข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ภายใต้แผนปฏิบัติการนั้นๆ ด้วย

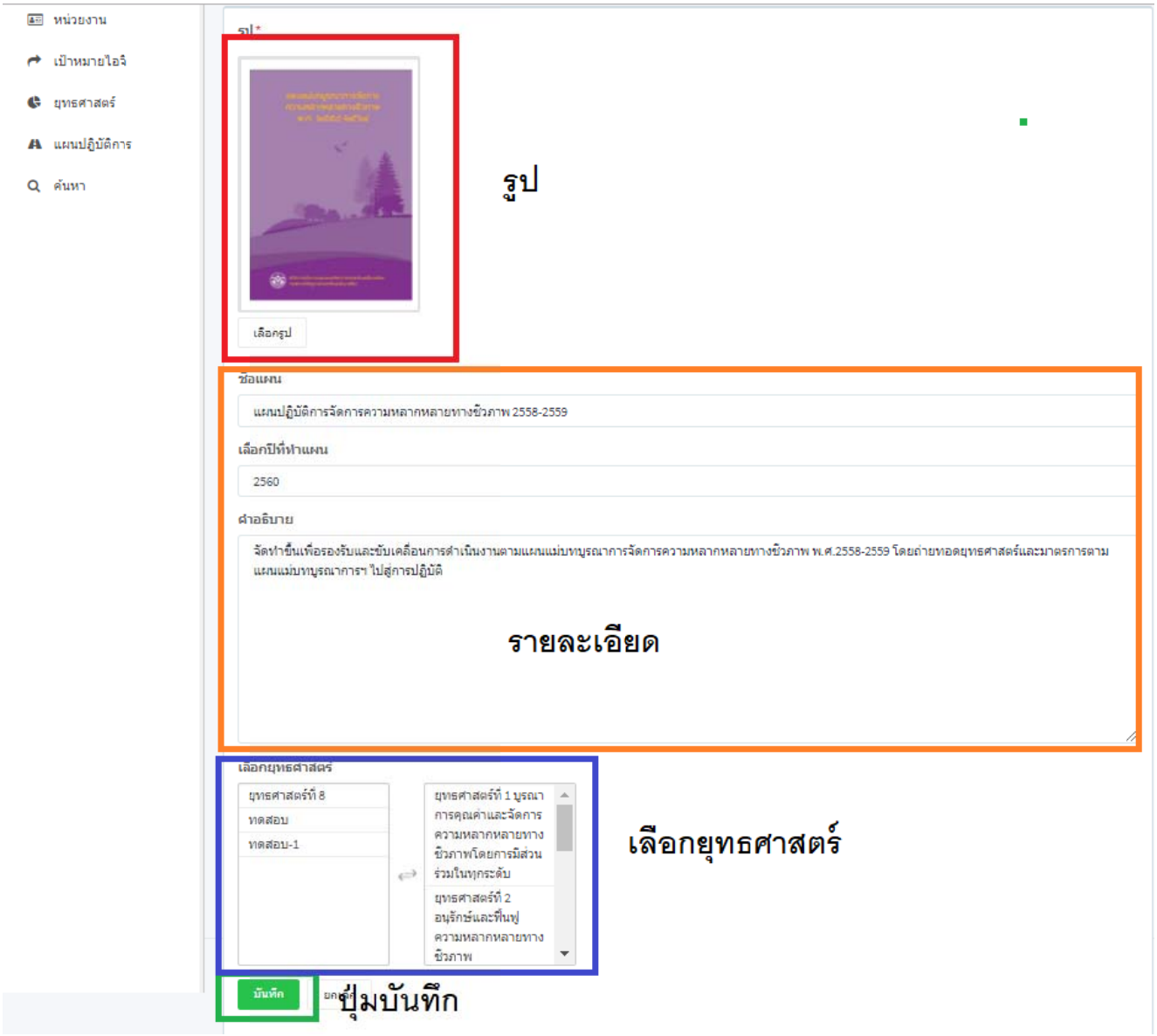

๖.๒ หน้าจัดการ ยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วย

๖.๒.๑ หน้าแสดงรายการยุทธศาสตร์ มีส่วนประกอบคือ

- รายการข้อมูลยุทธศาสตร์แสดงรายการยุทธศาสตร์ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแผน ใช้สำหรับดูข้อมูลรายการแผนปฏิบัติการที่อยู่ภายใต้ข้อมูลนี้

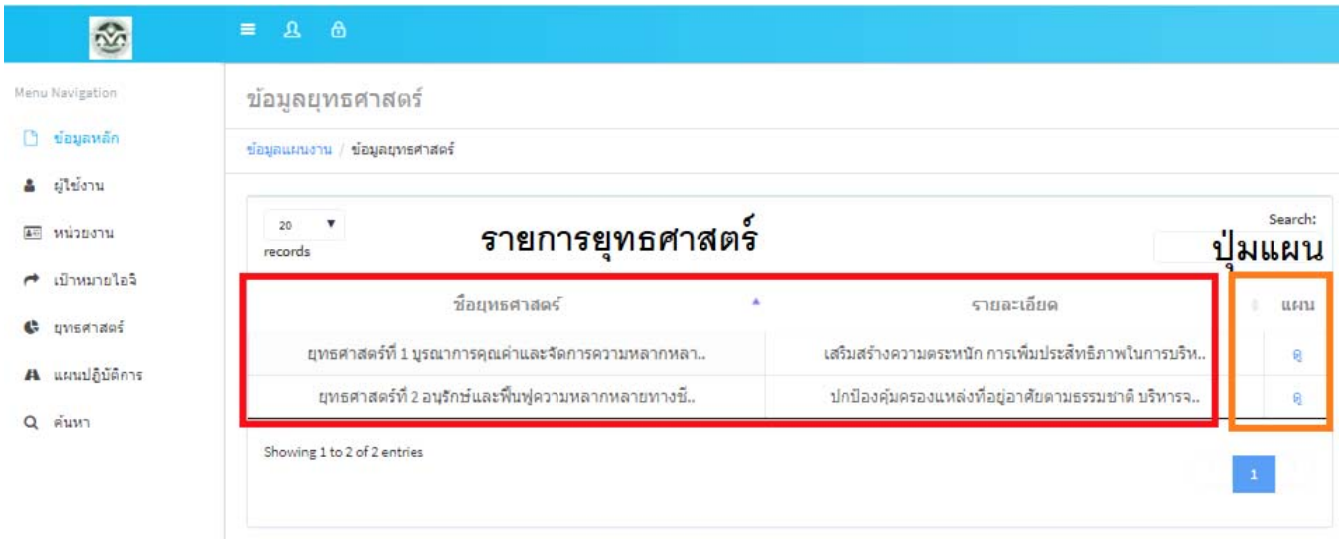

๖.๓ หน้าจัดการแผนปฏิบัติการ ประกอบไปด้วย

๖.๓.๑ หน้าแสดงรายการแผนปฏิบัติการ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเลือกแผนปฏิบัติการ ใช้สำหรับเพิ่ม/ลบ ข้อมูลแผนปฏิบัติการ
- รายการข้อมูลแผนปฏิบัติการแสดงรายการแผนปฏิบัติการที่มีการเลือกไว้ทั้งหมด
- ปุ่มเป้าหมาย ใช้สำหรับดูข้อมูลรายการเป้าหมายที่อยู่ภายใต้ข้อมูลนี้ โดยจะไปหน้าจัดการเป้าหมาย
- ปุ่มมาตรการ ใช้สำหรับดูข้อมูลรายการมาตรการที่อยู่ภายใต้ข้อมูลนี้ โดยจะไปหน้าจัดการมาตรการ

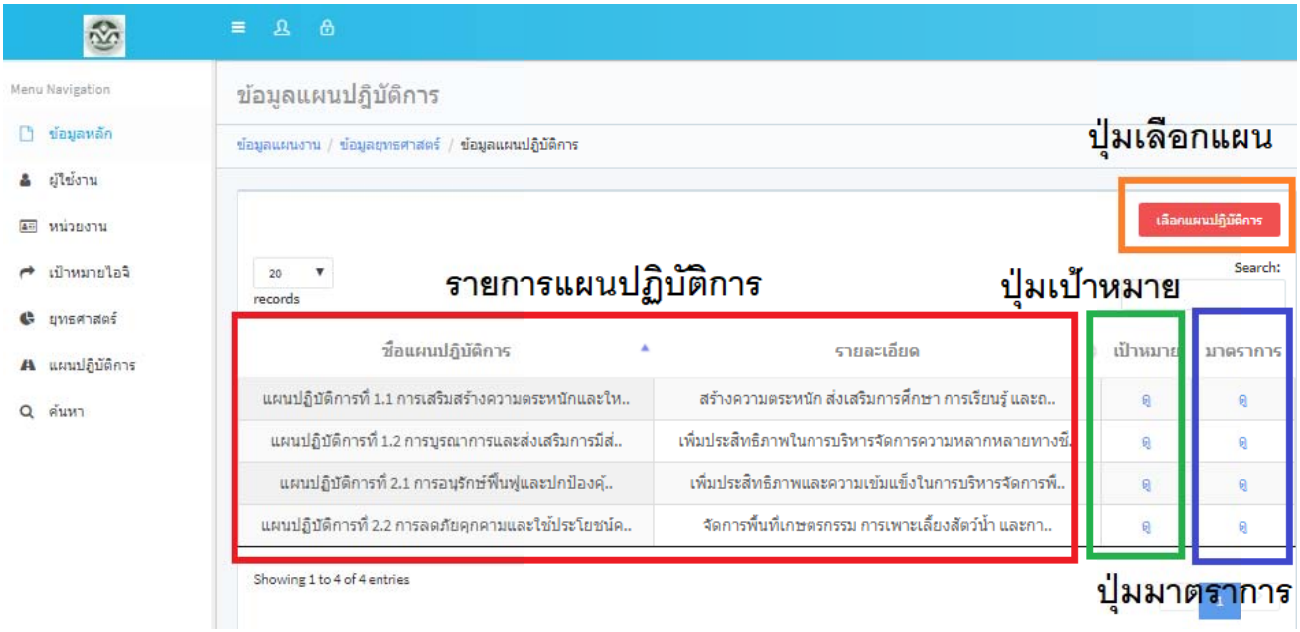

๖.๓.๒ หน้าเลือกแผนปฏิบัติการ ใช้สำหรับเพิ่ม/ลบ ข้อมูลแผนปฏิบัติการ โดยสามารถเพิ่มได้โดยการเลือกจากซ้ายไปขวา และถ้าหากต้องการลบ ให้เลือกจากขวาไปซ้าย

*การลบ โดยเลือกจากขวาไปซ้ายจะเป็นการลบข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ภายใต้แผนปฏิบัติการนั้นๆ ด้วย

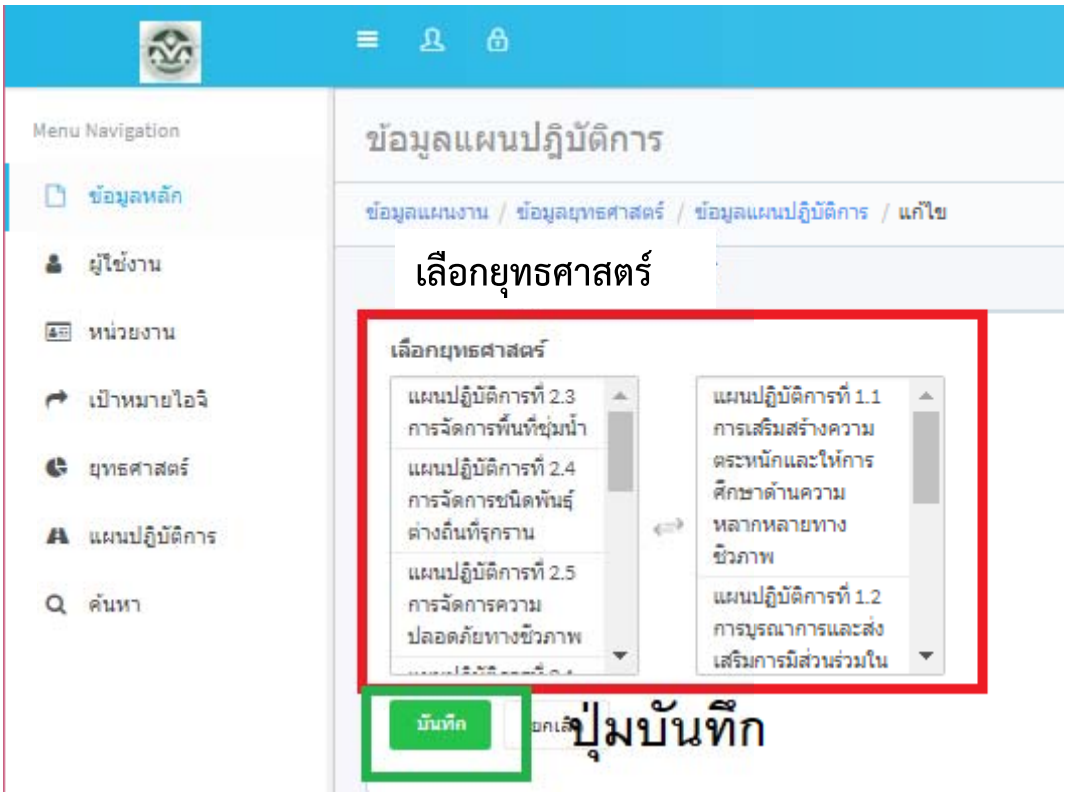

๖.๔ หน้าจัดการเป้าหมาย ประกอบไปด้วย

๖.๔.๑ หน้าแสดงรายการเป้าหมาย มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลเป้าหมายใหม่
- รายการข้อมูลเป้าหมาย แสดงรายการเป้าหมายที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลเป้าหมายที่เคยเพิ่มไว้
- ปุ่มข้อมูลตัวชี้วัด ใช้สำหรับดูข้อมูลรายการตัวชี้วัดที่อยู่ภายใต้ข้อมูลเป้าหมายนี้

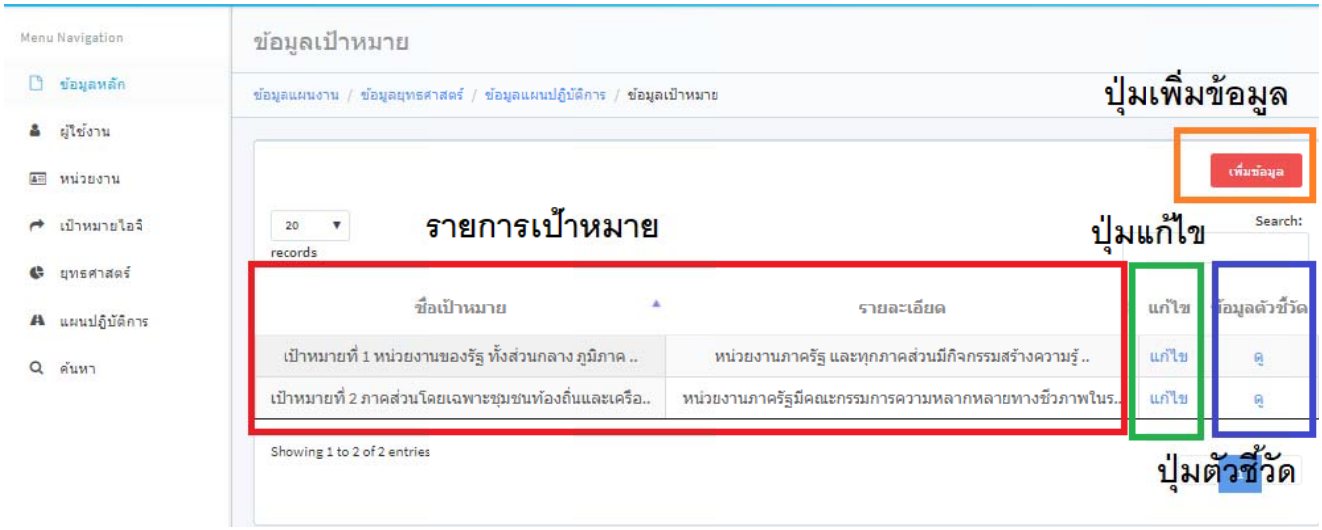

๖.๔.๒ หน้าเพิ่มข้อมูลเป้าหมาย จะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ ชื่อเป้าหมาย เลือกเป้าหมายไอจิ เลือกการดำเนินงานตามเป้าหมาย รายละเอียด การดำเนินงานที่สำคัญ สรุปผลการดำเนินงาน และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

๖.๔.๓ หน้าแก้ไขข้อมูลเป้าหมายและอัพโหลดไฟล์

- การแก้ไขจะต้องเริ่มจากการแก้ไขรูปประกอบ ชื่อเป้าหมาย เลือกเป้าหมายไอจิ เลือกการดำเนินงานตามเป้าหมาย รายละเอียด การดำเนินงานที่สำคัญ สรุปผลการดำเนินงาน และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง
- การอัพโหลดไฟล์ ให้กดที่ปุ่มเพิ่มข้อมูล (ปุ่มไปหน้าอัพโหลดไฟล์)

- หน้าอัพโหลด กรอกชื่อไฟล์ เลือกไฟล์ เลือกว่าจะให้แสดงหน้า frontend หรือไม่ กด บันทึก

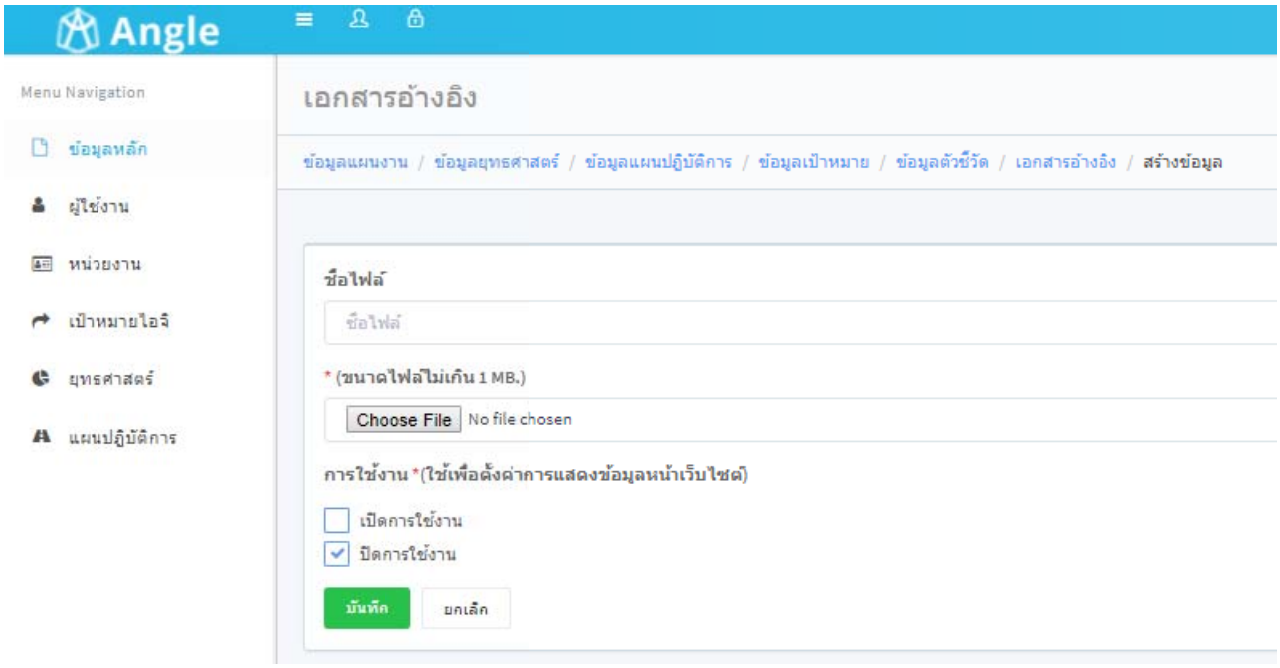

๖.๕ หน้าจัดการตัวชี้วัด ประกอบไปด้วย

๖.๕.๑ หน้าแสดงรายการตัวชี้วัด มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลตัวชี้วัดใหม่
- รายการข้อมูลตัวชี้วัด แสดงรายการตัวชี้วัดที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลตัวชี้วัดที่เคยเพิ่มไว้

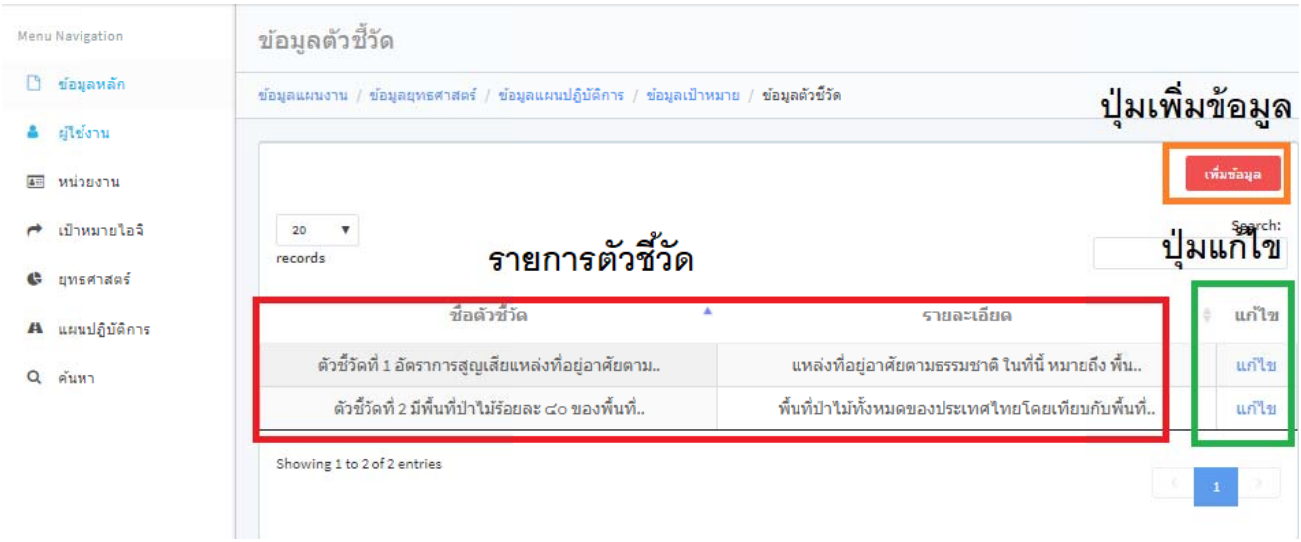

๖.๕.๒ หน้าเพิ่มข้อมูลตัวชี้วัด จะต้องเริ่มจากการเพิ่มรูปประกอบ ชื่อตัวชี้วัด รายละเอียด การดำเนินงานที่สำคัญ สรุปผลการดำเนินงาน และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

๖.๕.๓ หน้าแก้ไขข้อมูลเป้าหมายและอัพโหลดไฟล์

- การแก้ไขจะต้องเริ่มจากการแก้ไขรูปประกอบ ชื่อตัวชี้วัด รายละเอียด การดำเนินงานที่สำคัญ สรุปผลการดำเนินงาน และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง
- การอัพโหลดไฟล์ ให้กดที่ปุ่มเพิ่มข้อมูล

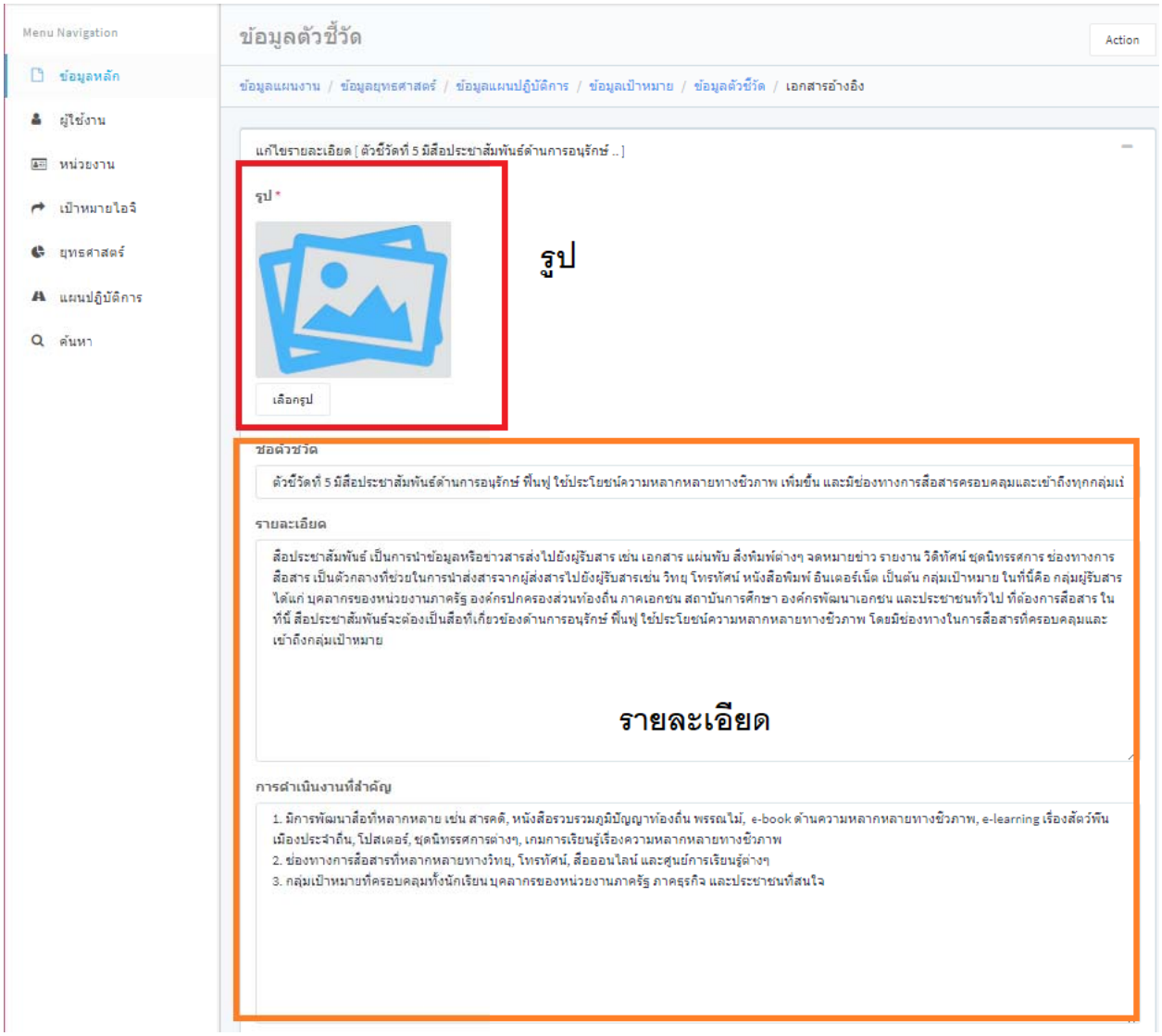

- หน้าอัพโหลด กรอกชื่อไฟล์ เลือกไฟล์ เลือกว่าจะให้แสดงหน้า frontend หรือไม่ กดบันทึก

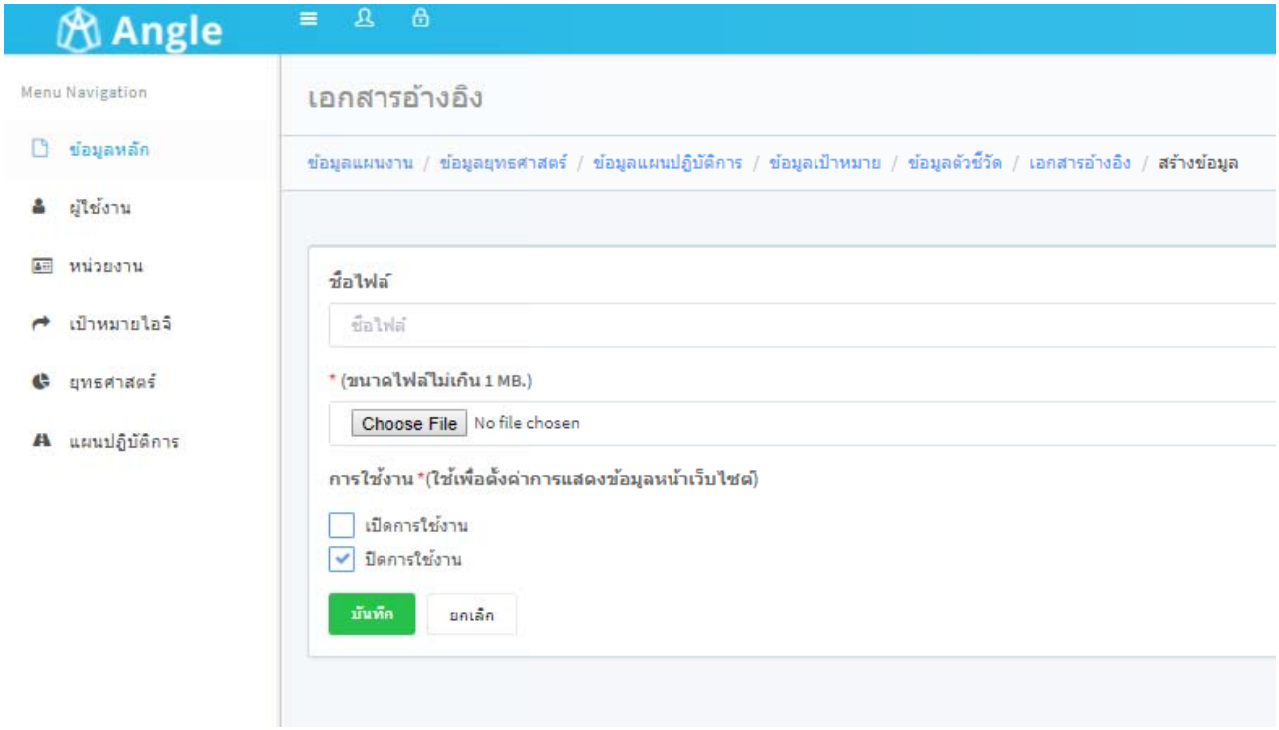

๖.๖ หน้าจัดการมาตรการ ประกอบไปด้วย

๖.๖.๑ หน้าแสดงรายการมาตรการ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลมาตรการใหม่
- รายการข้อมูลมาตรการ แสดงรายการมาตรการที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลมาตรการที่เคยเพิ่มไว้
- ปุ่มแนวทางปฏิบัติ ใช้สำหรับดูข้อมูลแนวทางปฏิบัติที่อยู่ภายใต้ข้อมูลมาตรการนี้

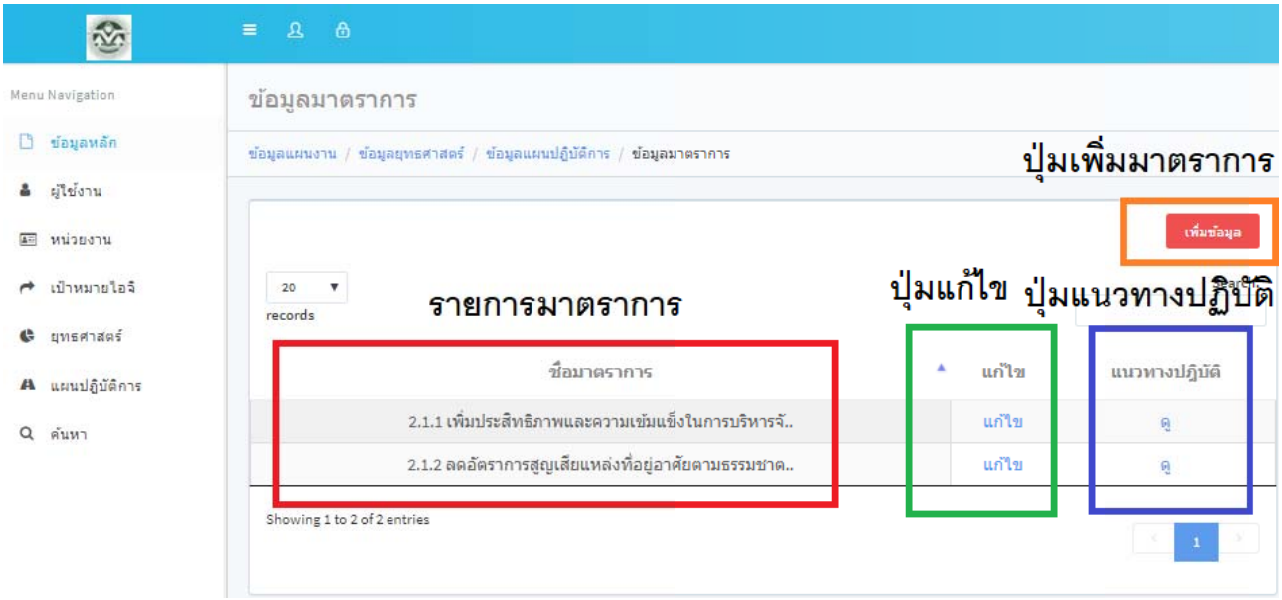

๖.๖.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลมาตรการจะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มชื่อมาตรการและรายละเอียด และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

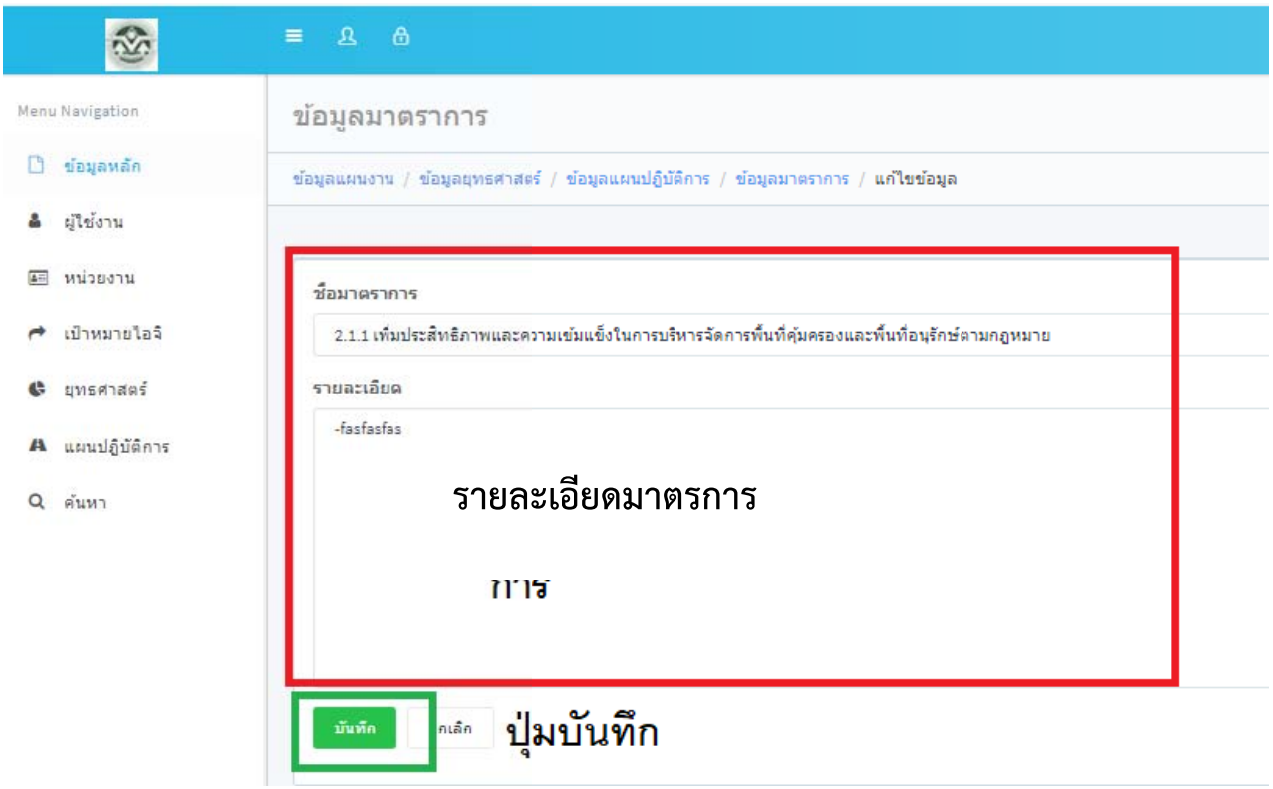

๖.๗ หน้าจัดการแนวทางปฏิบัติ ประกอบไปด้วย

๖.๗.๑ หน้าแสดงรายการแนวทางปฏิบัติ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลแนวทางปฏิบัติ ใหม่
- รายการข้อมูลแนวทางปฏิบัติ แสดงรายการแนวทางปฏิบัติ ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลแนวทางปฏิบัติ ที่เคยเพิ่มไว้
- ปุ่มโครงการ ใช้สำหรับดูข้อมูลโครงการที่อยู่ภายใต้ข้อมูลแนวทางปฏิบัตินี้

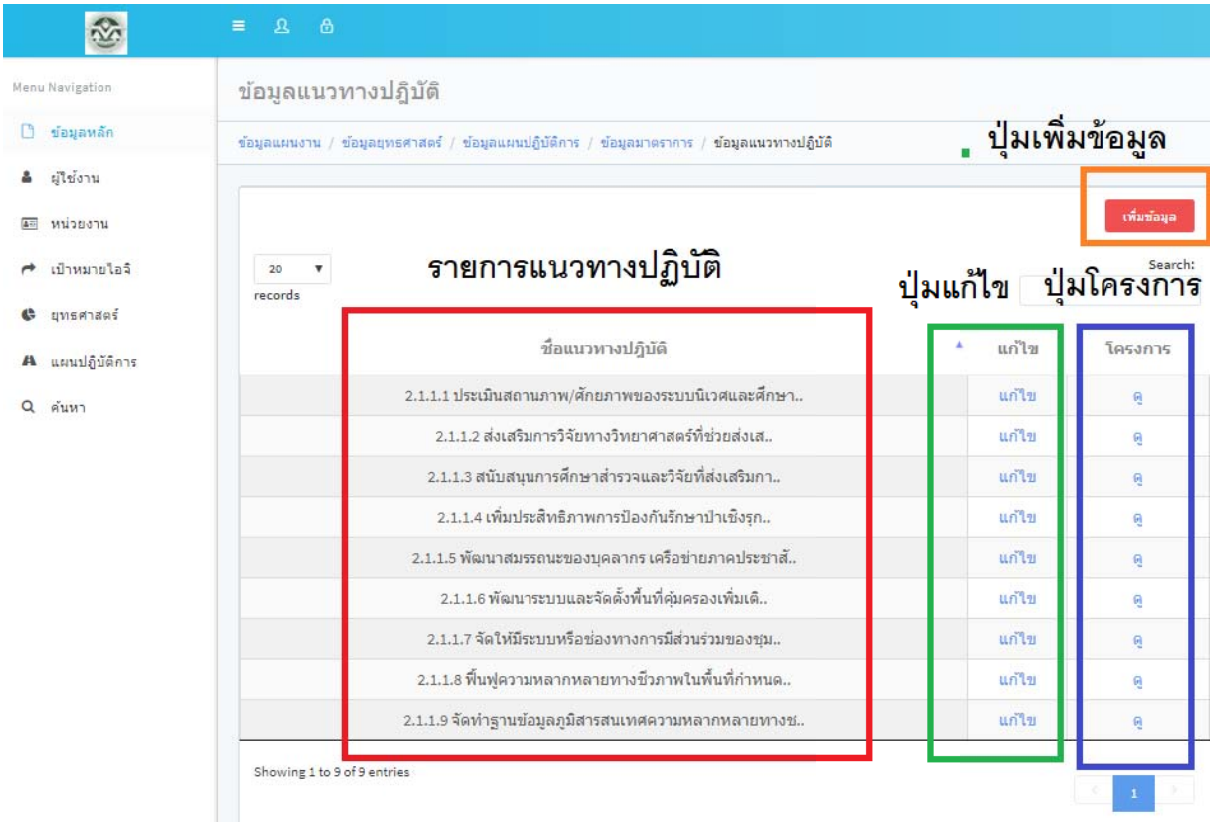

๖.๗.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลแนวทางปฏิบัติ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มชื่อแนวทางปฏิบัติ และรายละเอียด และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

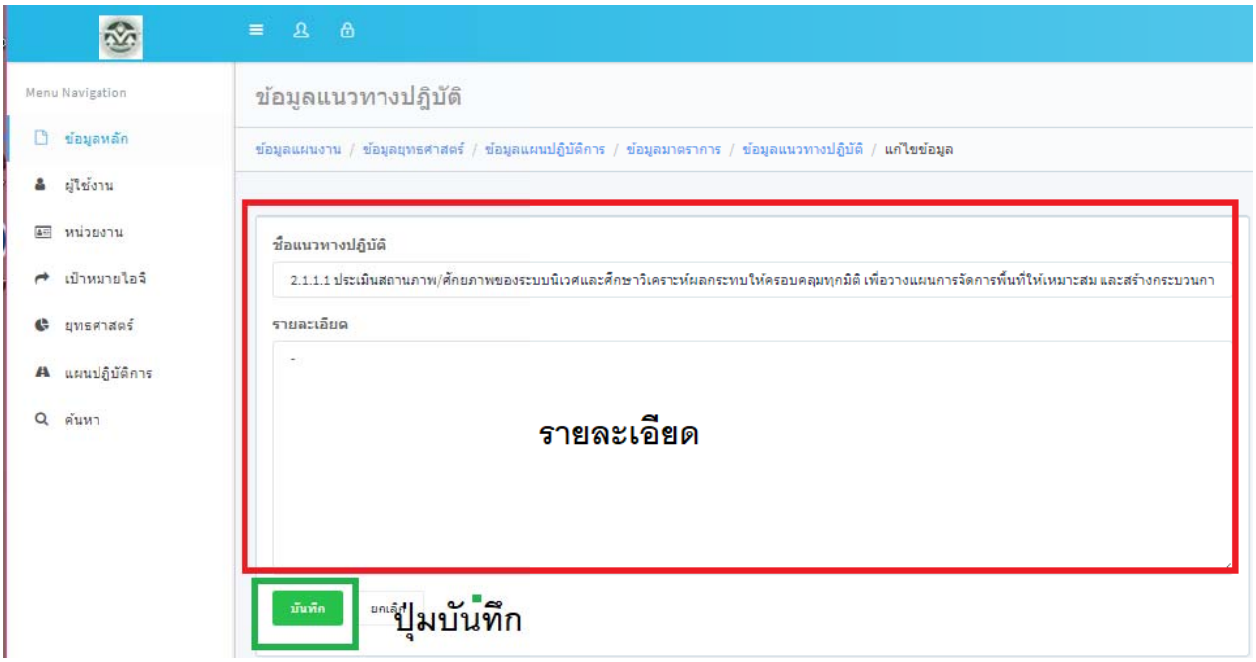

๖.๘ หน้าจัดการโครงการ ประกอบไปด้วย

๖.๘.๑ หน้าแสดงรายการโครงการ มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลโครงการใหม่
- รายการข้อมูลโครงการ แสดงรายการโครงการ ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลโครงการ ที่เคยเพิ่มไว้
- ปุ่มหน่วยงาน ใช้สำหรับดูข้อมูลหน่วยงานทั้งหมด

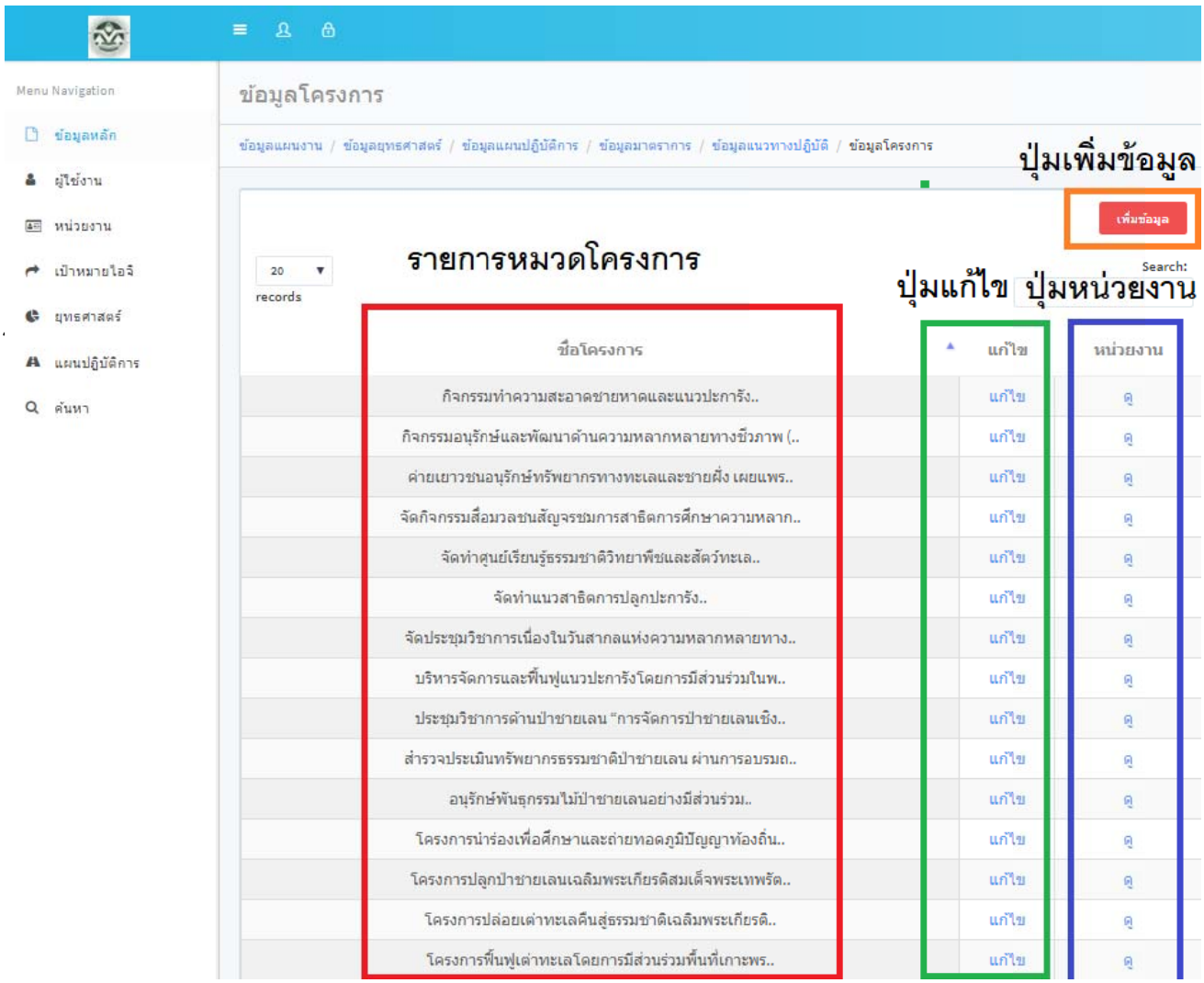

๖.๙ หน้าจัดการหน่วยงาน ประกอบไปด้วย

๖.๙.๑ หน้าแสดงรายการหน่วยงาน มีส่วนประกอบคือ

- รายการข้อมูลโครงการ แสดงรายการโครงการ ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มโครงการย่อย สำหรับดูข้อมูลโครงการย่อยทั้งหมด

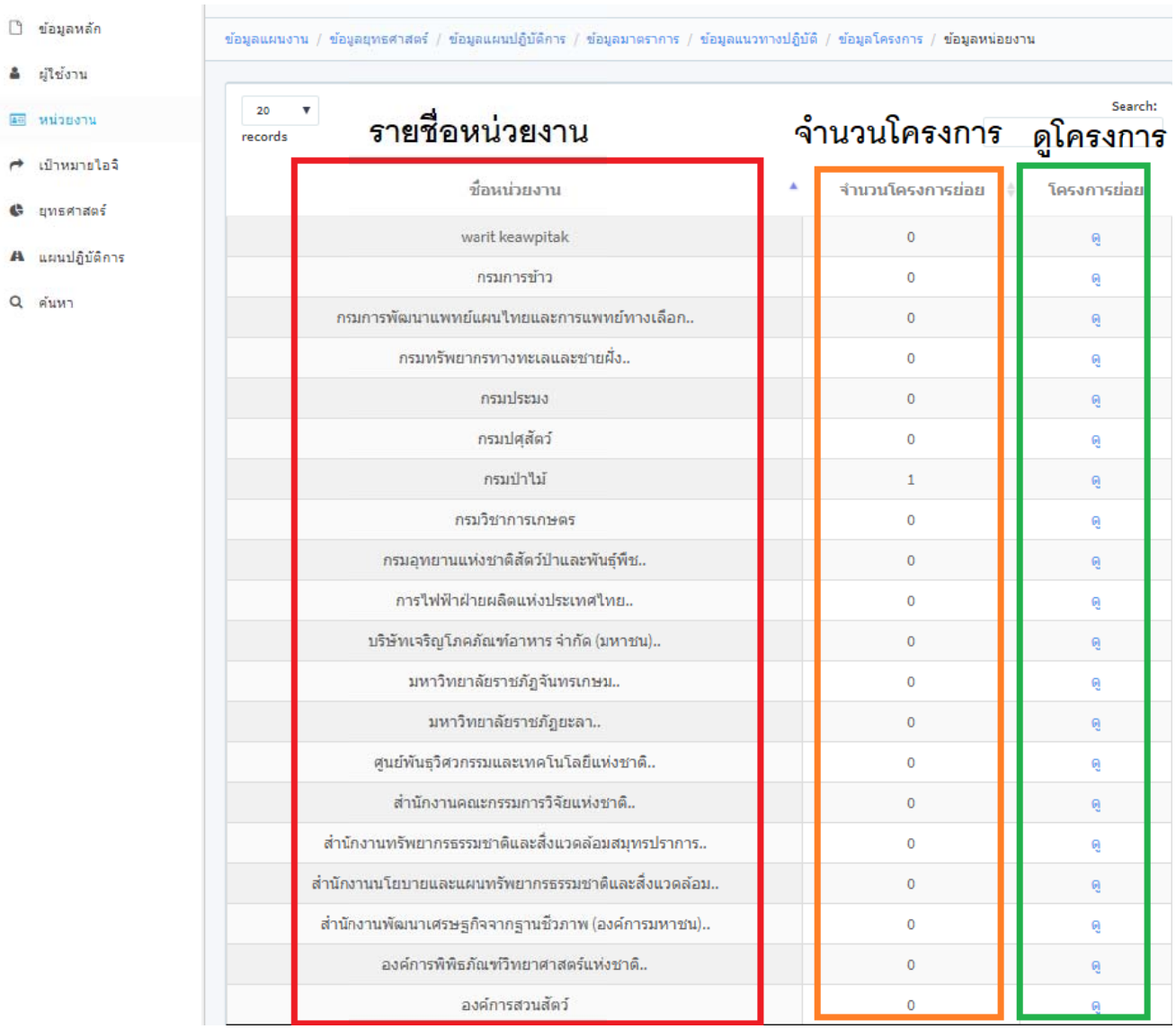

๖.๑๐ หน้าจัดการโครงการย่อย ประกอบไปด้วย

๖.๑๐.๑ หน้าแสดงรายการโครงการย่อย มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลโครงการย่อยใหม่
- รายการข้อมูลโครงการย่อย แสดงรายการโครงการย่อย ที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลโครงการย่อย ที่เคยเพิ่มไว้

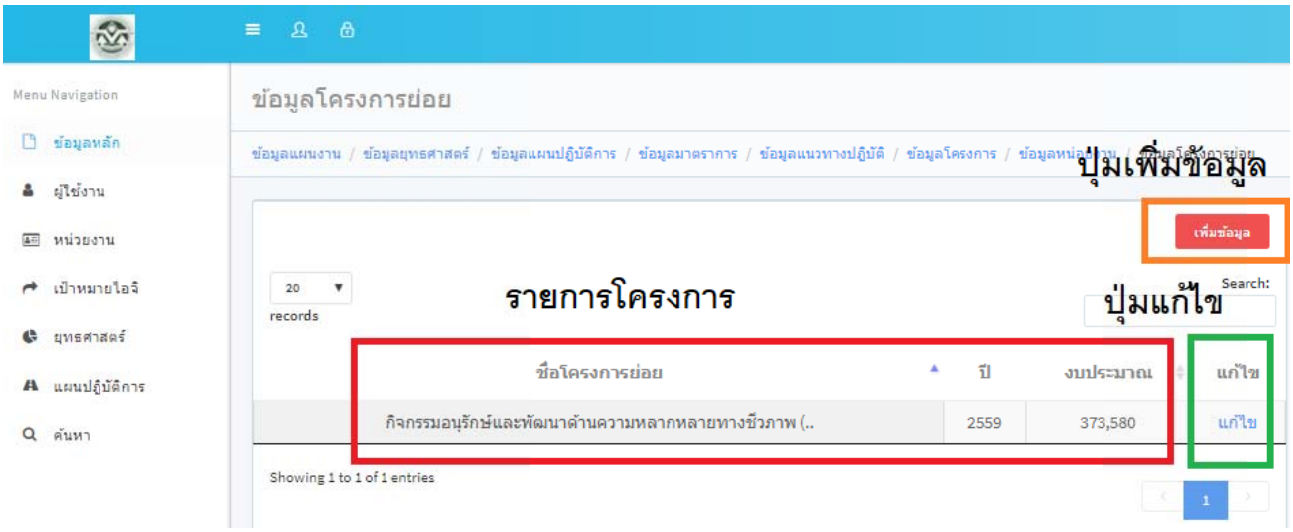

๖.๑๐.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลโครงการ จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มชื่อโครงการย่อย ปีงบประมาณ งบประมาณ คำอธิบาย และ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง เบอร์โทรศัพท์ อีเมล์ ของผู้ประสานงานโครงการย่อย และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

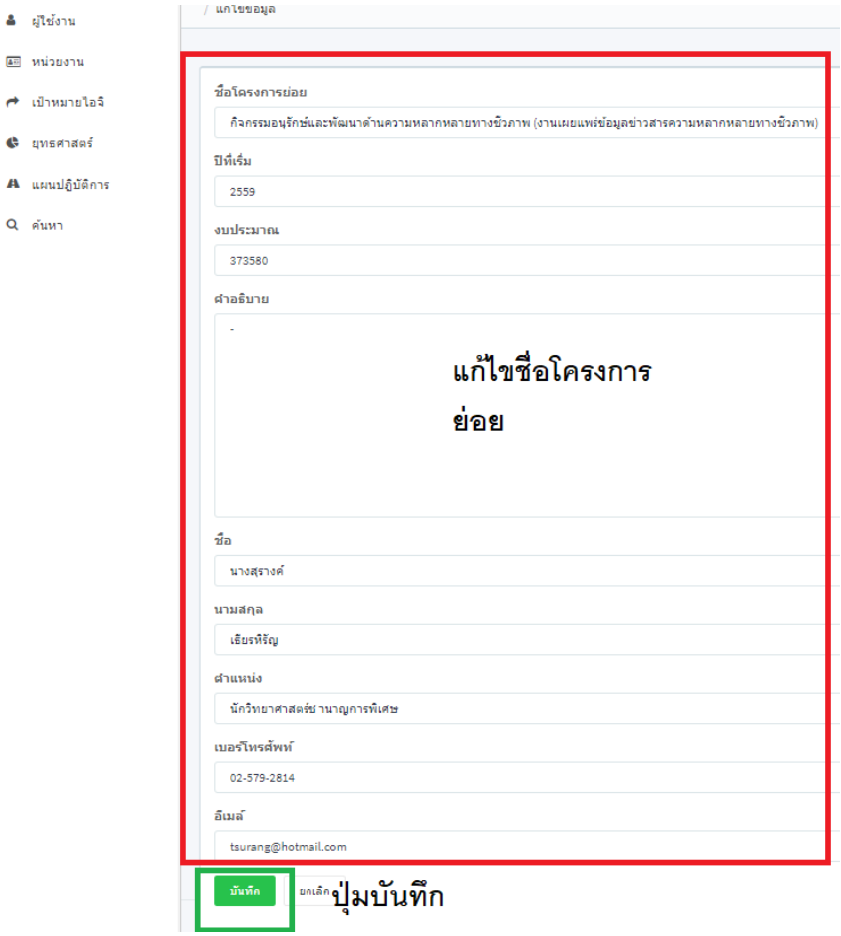

๗. ผู้ใช้งาน (สำหรับผู้ดูแลระบบ)

๗.๑ หน้าแสดงรายการผู้ใช้งาน มีส่วนประกอบคือ

- ปุ่มเพิ่มข้อมูล ใช้สำหรับเพิ่มข้อมูลผู้ใช้งานใหม่
- รายการข้อมูลผู้ใช้งานแสดงรายการผู้ใช้งานที่มีการเพิ่มไว้ทั้งหมด
- ปุ่มแก้ไขข้อมูล ใช้สำหรับแก้ไขข้อมูลผู้ใช้งานที่เคยเพิ่มไว้

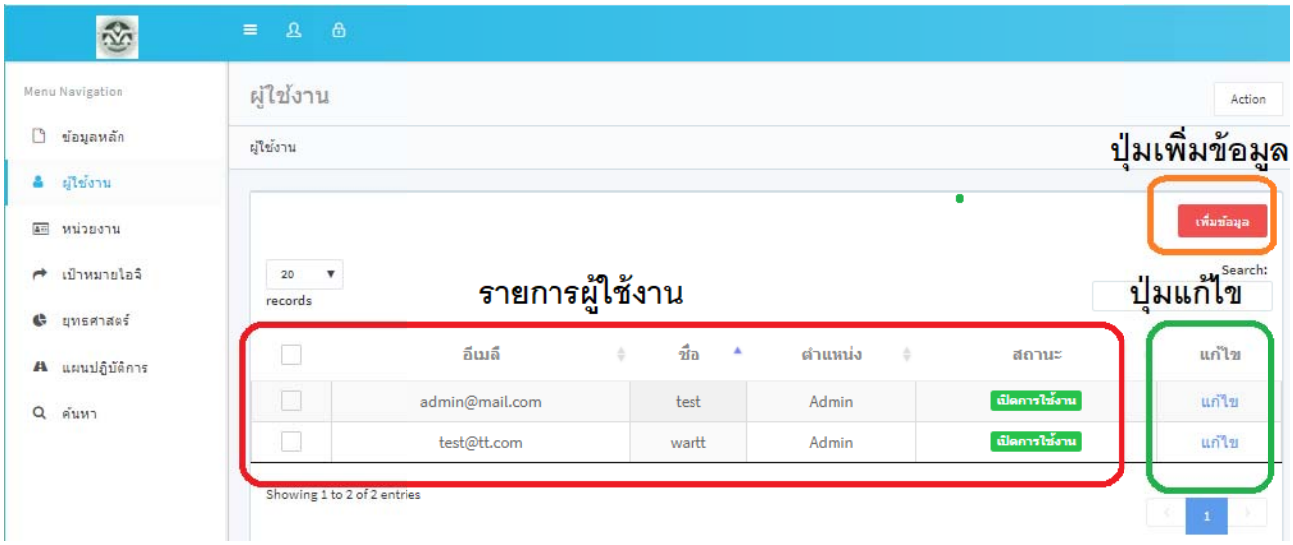

๗.๒ หน้าเพิ่มและแก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะต้องเริ่มจากการเพิ่มอีเมล์จะถูกใช้เป็นชื่อผู้ใช้งานสำหรับเข้าระบบ กรอกรหัสผ่านที่ใช้งานสองครั้ง กรอกชื่อผู้ใช้งาน นามสกุล ตำแหน่ง เลือกว่าจะให้ใช้งานได้ทันที หรือยังไม่ได้ และกดปุ่มบันทึกที่ด้านล่าง

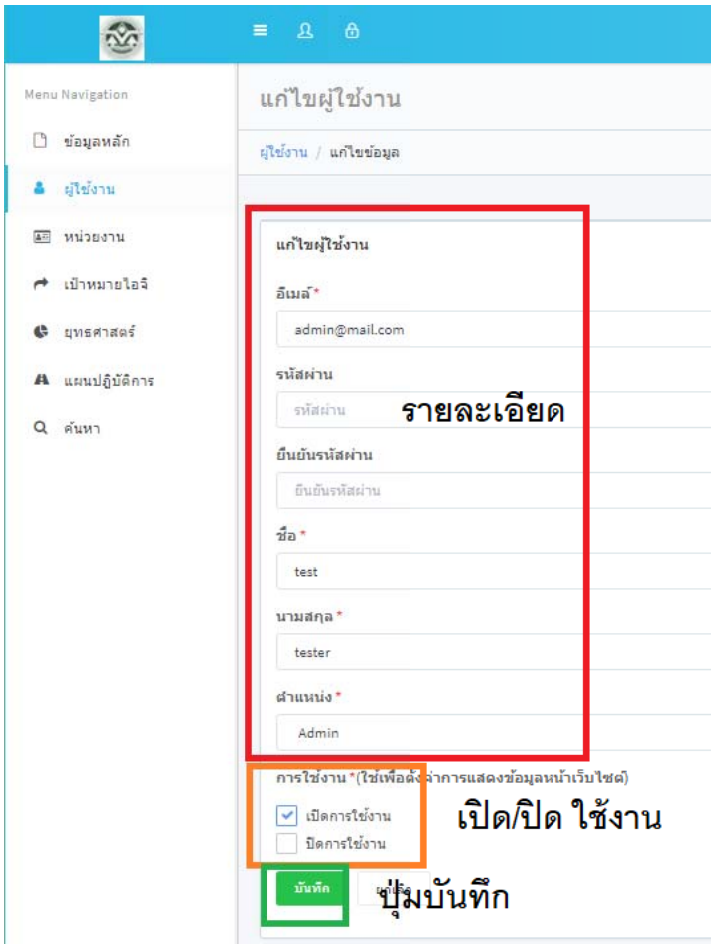

๘. แหล่งข้อมูลอ้างอิง

กดที่ปุ่มเพิ่มข้อมูลเพื่อเพิ่มข้อมูลใหม่

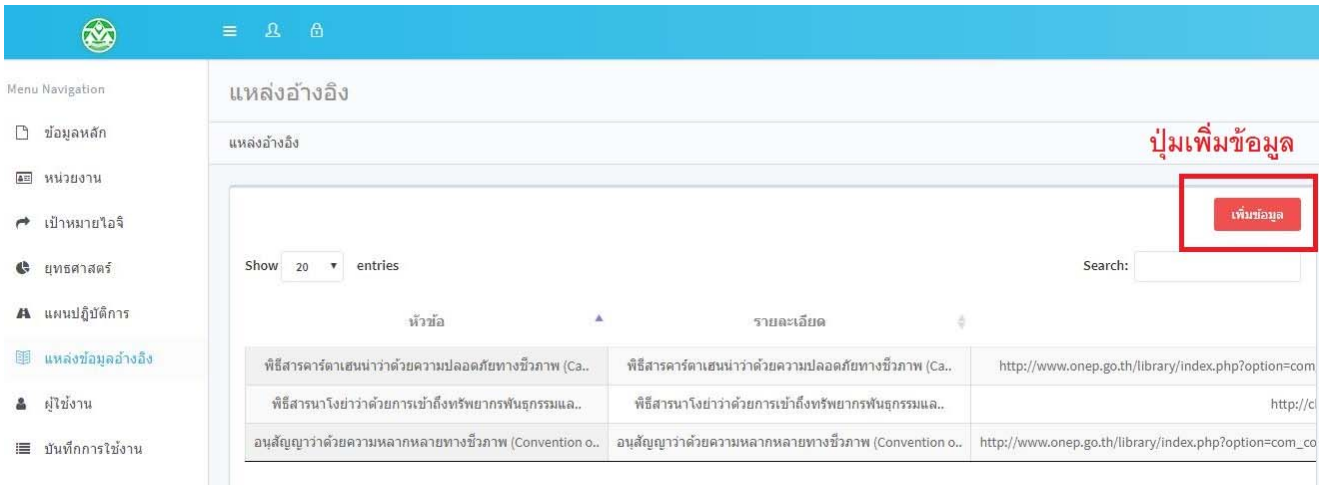

กรอกข้อมูล ชื่อแหล่งข้อมูล URL ที่จะให้ลิงค์ไปและ คำอธิบาย หลังจากนั้นกดบันทึก

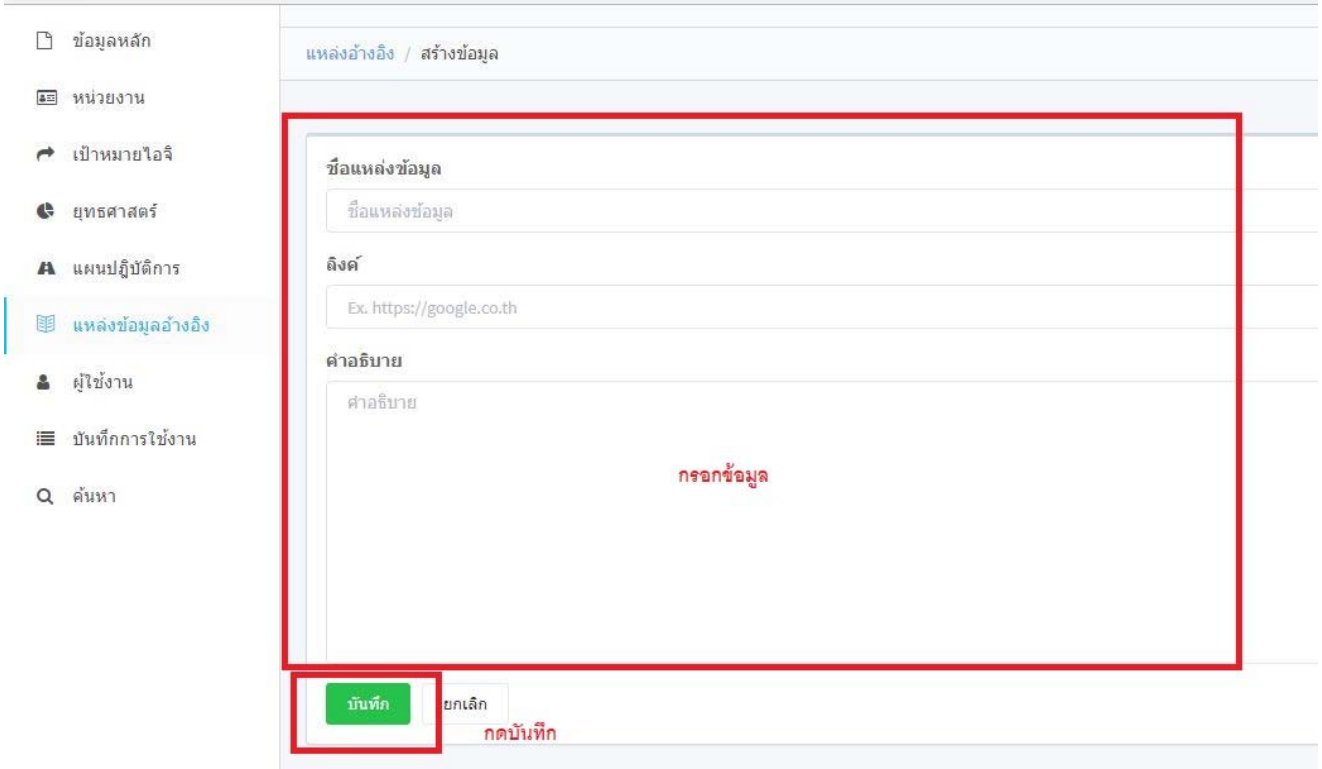

๙. ระบบค้นหา

๙.๑ ค้นหาข้อมูลจากชื่อหน่วยงาน โดยกรอกข้อมูลตามที่ต้องการค้นหา แบ่งเป็น ชื่อหน่วยงาน ชื่อย่อหน่วยงาน และ ปี หลังจากนั้นกดค้นหา

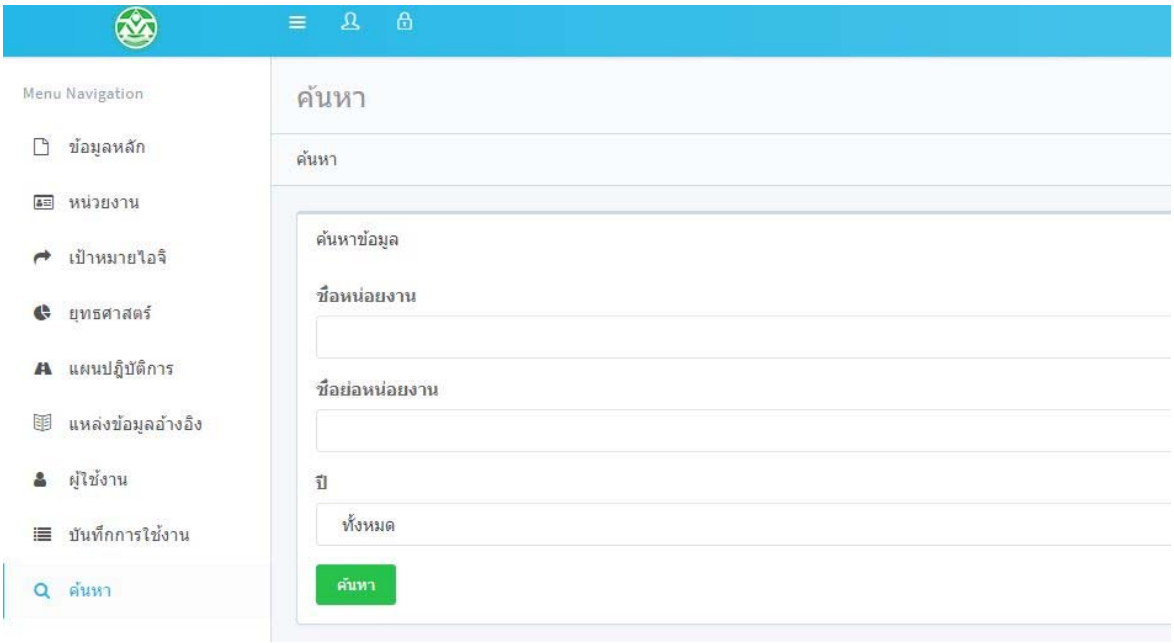

ข้อมูลจะถูกกรองและแสดงออกมาในตารางสามารถกดที่ดู เพื่อดูรายละเอียดได้

Show 20 entries

Search:

ปี	ชื่อหน่วยงาน	ชื่อย่อหน่วยงาน	ประเภท	ผู้ให้ข้อมูล	งบประมาณรวม	งบประมาณที่ตั้งไว้รวม	โครงการรวม	ข้อมูล
ทั้งหมด	องค์การสวนสัตว์	สำนักอนุรักษ์และวิจัย..	ภาครัฐ	นายบริพัตร	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ..	กองวิชาการธรรมชาติ..	ภาครัฐ	นายภานุมาศ จันทร์สุวรรณ	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลั..	สำนักงานอธิการบดี..	สถาบันการศึกษา/วิจัย	นางสาวพิมพ์พิศา กุลนิวอแพง	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 8..	-	ภาครัฐ	นางสาวปานทิพย์ วิทยาพันธุ์	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 7..	สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	ภาครัฐ	นางสาวเสาวนีย์ ม่วงทอง	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง..	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	ภาครัฐ	นายเจริญพงศ์ มงคลหอมกุล	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)..	กลุ่มภารกิจด้านยุทธศาสตร์ นวัตกรรม และองค์ความรู้..	ภาครัฐ	นายชยาคมน์ ธรรมปริชา	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	ภาครัฐ	คุณสโรชา หรุ่นสิริ	1,400,000 บาท	0 บาท	3 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุโขท..	สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	ภาครัฐ	นางปริญญา บุญส่ง	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษ..	ส่วนสิ่งแวดล้อม	ภาครัฐ	นางสาวเอมิภา แอมศรีรัตน์	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทร..	ทสจ.สมุทรปราการ	ภาครัฐ	คุณเอรพิน แก้วบัวเงิน	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู
ทั้งหมด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนค..	ส่วนทรัพยากรธรรมชาติ..	ภาครัฐ	นางสาวณัฐภัสสร รังสาร	0 บาท	0 บาท	0 โครงการ	ดู

ข้อมูลเมื่อกดดู จะแสดงดังนี้

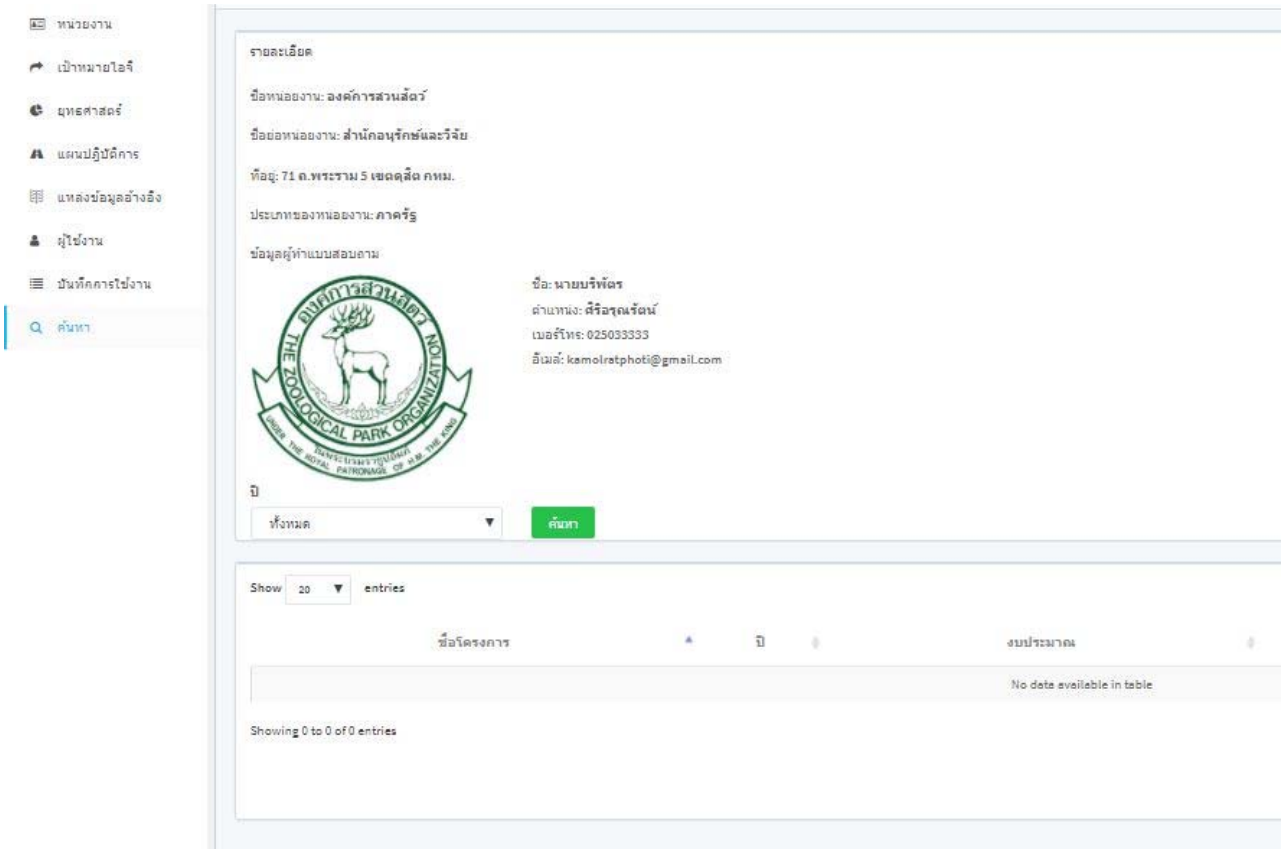

๙.๒ ค้นหาตามยุทธศาสตร์ จะค้นหายุทธศาสตร์และแผนตามข้อมูลที่เลือก สามารถกดดูเพื่อดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้

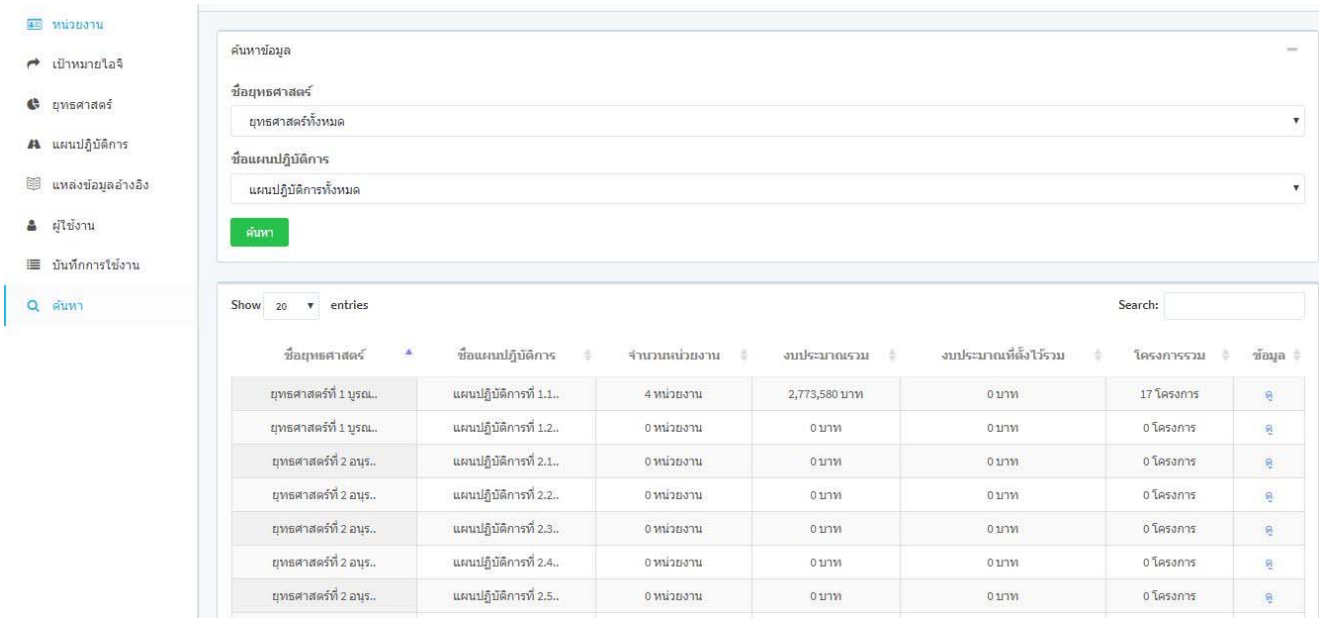

๙.๓ ค้นหาตามหมวดโครงการ โดยการกรอกชื่อโครงการที่ต้องการค้นหาเข้าไป

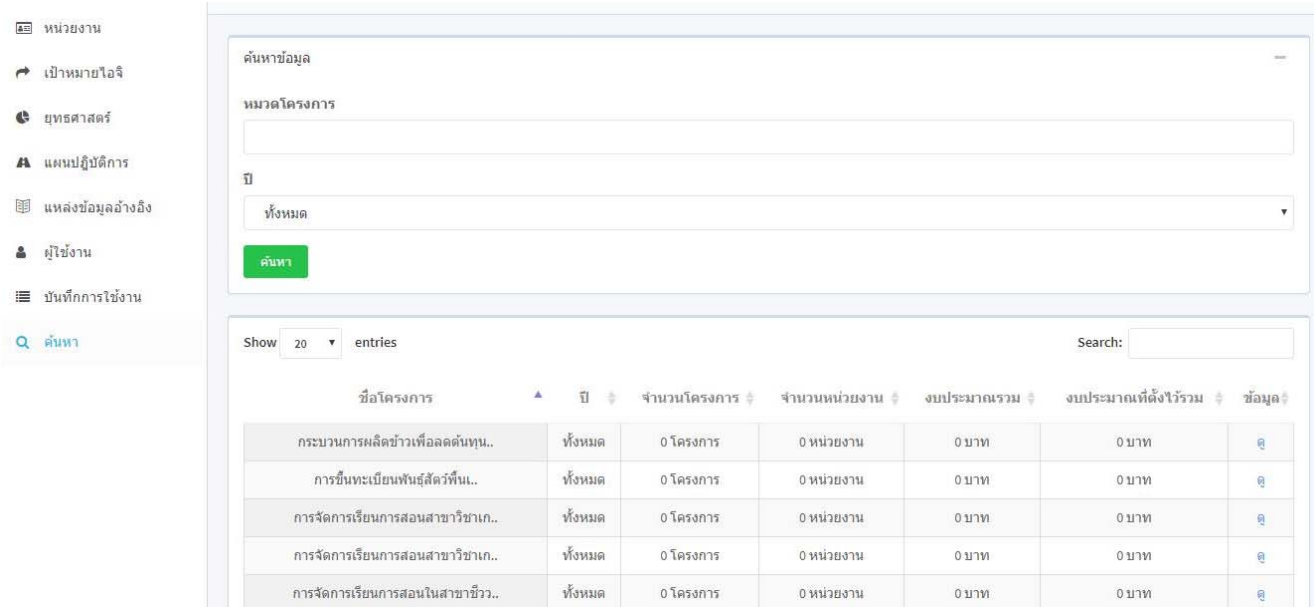

กด ดูข้อมูลเพิ่มเติม

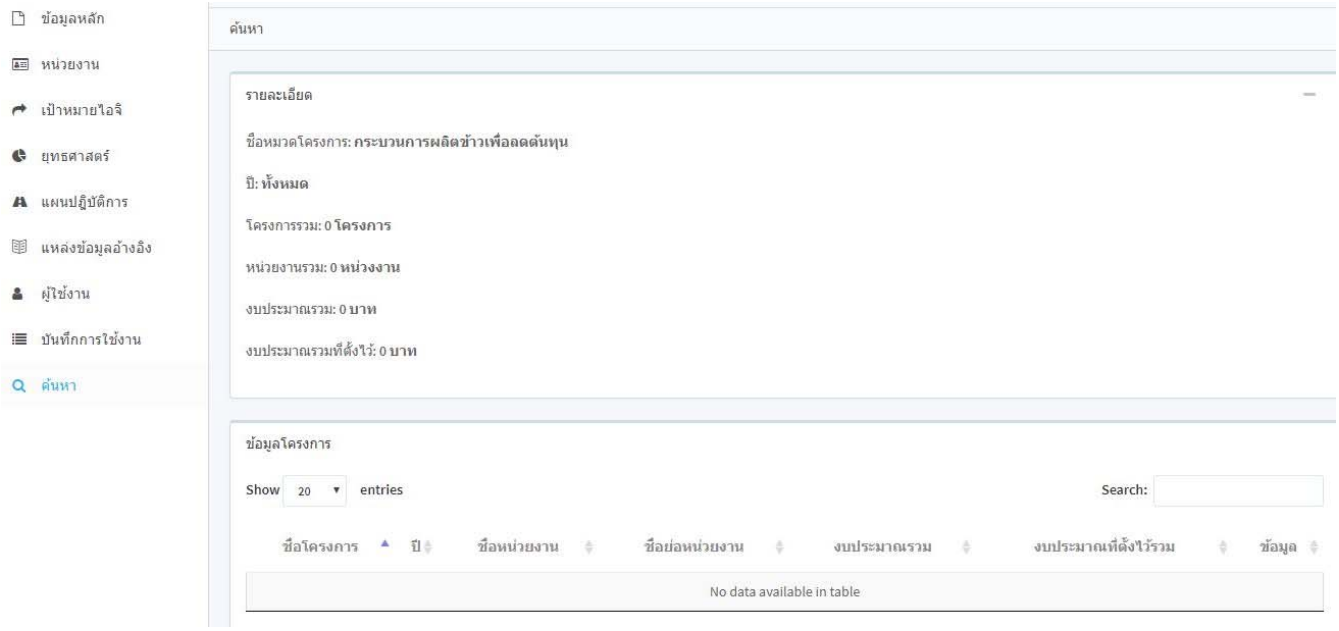

๒) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูล

การอบรมครั้งนี้ ได้มีการสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมการใช้งานระบบฐานข้อมูล โดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลและความคิดเห็นหลังจากการอบรมโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ข้อมูลหน่วยงานที่สังกัด ๒) ความคิดเห็นต่อเนื้อหาและรูปแบบการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ๓) ข้อเสนอในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในระยะต่อไป ทั้งนี้สามารถรวบรวมแบบสอบถามหลังการอบรมในส่วนของผู้ใช้งานได้ทั้งสิ้น ๒๐ ชุด จากผู้เข้าร่วมการอบรมทั้งหมด ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และจากผู้ดูแลระบบ ๑๐ คน จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด ๑๕ คน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๖๖.๖๖ สามารถสรุปผลการประเมินความพึงพอใจได้ ดังนี้

๒.๑) กลุ่มผู้ปฏิบัติหรือผู้ใช้งาน พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕ เป็นผู้แทนจากสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม รองลงมาเป็นผู้แทนจากกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กองบริหารจัดการที่ดิน กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ คิดเป็นร้อยละ ๒๐, ๑๕, ๑๐ และ ๑๐ ตามลำดับ

ความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระการใช้งานระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสำรวจใน ๕ ประเด็น ได้แก่ การแนะนำระบบฐานข้อมูล ลักษณะและรูปแบบการใช้งาน การกรอกข้อมูล การแสดงผล และการดูแลระบบ

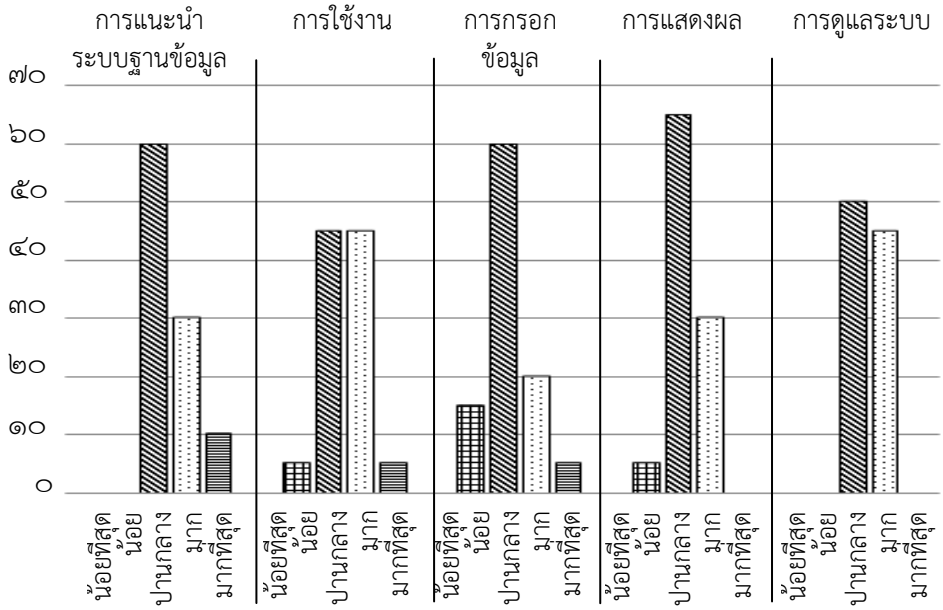

ภาพที่ ๕-๓ ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ใช้หรือผู้ปฏิบัติงานระบบฐานข้อมูล

จากภาพที่ ๕-๓ พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕ มีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบฐานข้อมูลในระดับมากและระดับปานกลาง ด้านความเหมาะสมของการกรอกข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ ๒๐ มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความเหมาะสมของการแสดงผลหน้าเว็บไซต์ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๕ ของผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ ๓๐ มีความพึงพอใจในระดับมาก และด้านความเหมาะสมของการดูแลระบบฐานข้อมูล ผู้เข้าร่วมการอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ ๔๕ มีความพึงพอใจในระดับมาก

๒.๒) กลุ่มผู้ดูแลระบบ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ร้อยละ ๕๐ เป็นผู้แทนจากสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม และกองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เท่ากัน

ความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระการใช้งานระบบฐานข้อมูลการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสำรวจใน ๕ ประเด็น ได้แก่ การแนะนำระบบฐานข้อมูล การใช้จ่าย การกรอกข้อมูล แสดงแสดงผล และการดูแลระบบ

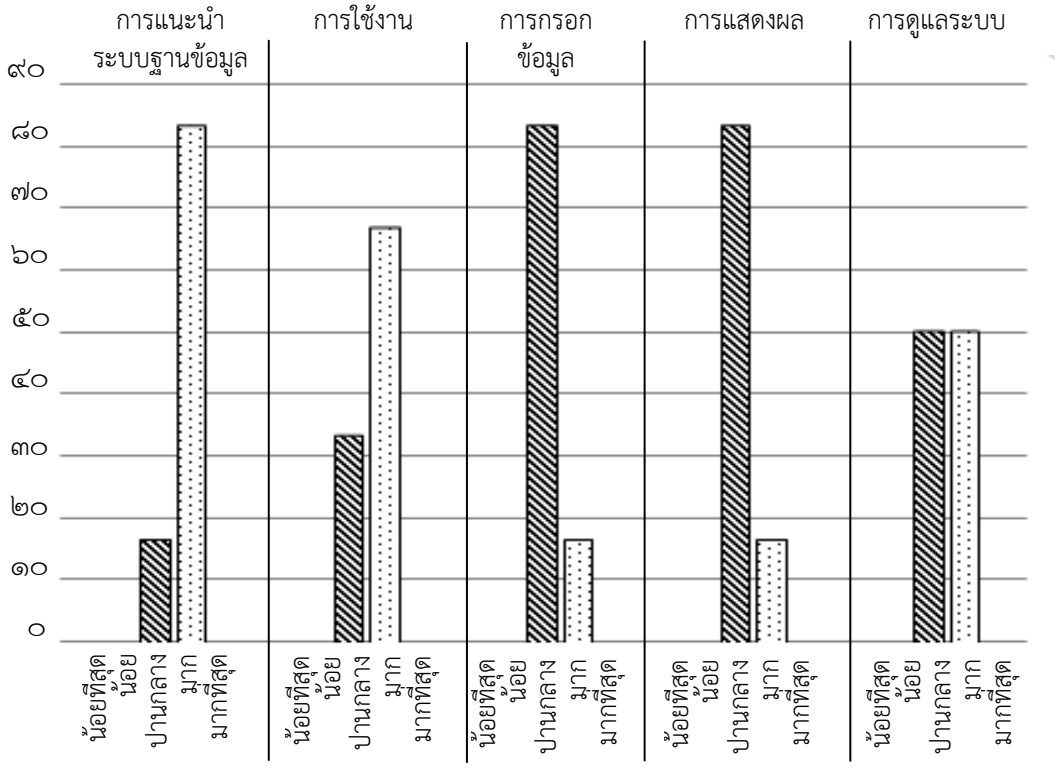

แผนภาพที่ ๕-๔ ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล

จากภาพที่ ๕-๔ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการแนะนำระบบฐานข้อมูลในระดับมากคิดเป็นร้อยละ ๘๓.๓๐ รองลงมาคือ พึงพอใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๐ ด้านความเหมาะสมของการใช้งานระบบฐานข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๖.๗๐ มีความพอพอใจต่อการใช้งานระบบฐานข้อมูลในระดับมาก รองลงมาร้อยละ ๓๓.๓ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ด้านความเหมาะสมของการกรอกข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๓.๓๐ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ ๑๖.๗๐ มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านความเหมาะสมของการแสดงผลหน้าเว็บไซต์ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๓.๓๐ ของผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ ๑๖.๗๐ มีความพึงพอใจในระดับมาก และด้านความเหมาะสมของการดูแลระบบฐานข้อมูล มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและระดับมากเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๕๐

๖. สรุปผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเด็นสำคัญ:

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ โดยการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘๘ และมีการใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๗ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งมีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ มากที่สุด โดยสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้ในเวลาที่กำหนด จำนวน ๔ เป้าหมาย ส่วนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่เหลืออีก ๑๔ เป้าหมาย พบว่ามีความก้าวหน้าแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

แผนปฏิบัติการฯ ที่ครอบคลุมหลายประเด็น มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดแบบกว้างๆ ทำให้ยากในการประเมินผล อีกทั้งยังขาดข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินได้โดยตรง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการติดตามประเมินผลรวมถึงการขับเคลื่อนแผน ดั้งนั้น แนวทางในการติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ ในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดหน่วยงานและผู้ประสานงานให้ชัดเจน จัดทำคำอธิบายและวิธีการประเมินแต่ละตัวชี้วัด ทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเป็นระยะๆ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแผนบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระยะต่อไป มี ๙ ประการ ดังนี้ (๑) การสร้างความเข้าใจต่อแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแก่ภาคส่วนต่างๆ (๒) การบูรณาการแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพกับแผนงบประมาณและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (๓) การทบทวนและเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานสำหรับตัวชี้วัดที่มีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย (๔) การเพิ่มบทบาทและศักยภาพของหน่วยงานในภูมิภาค (๕) การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญ (๖) การประชาสัมพันธ์กลไกทางการเงินสนับสนุนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ (๗) การจัดทำฐานข้อมูลที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย (๘) การสังเคราะห์ผล ข้อมูล และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น (๙) การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และสร้างการมีส่วนร่วมแก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการพื้นที่คาบเกี่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

๖.๑ สรุปและวิเคราะห์การติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ โดยการศึกษาทบทวนเอกสาร การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ จำนวน ๘๔ หน่วยงาน แบ่งเป็น หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ๓๑ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙๑ หน่วยงานภาครัฐส่วนภูมิภาค ๒๕ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๖ สถาบันการศึกษา ๑๘ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔๓ ภาคธุรกิจเอกชน ๕ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙๕ และองค์กรพัฒนาเอกชน ๕ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙๕

การติดตามประเมินผลครั้งนี้ ยังได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการดำนินงานในพื้นที่เป้าหมายที่มีความสำคัญครอบคลุมระบบนิเวศต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งของความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศ เป็นถิ่นที่อยู่ของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ มีการดำเนินกิจกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ในลักษณะต่างๆ ๖ พื้นที่ ได้แก่ (๑) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย (๒) ป่าชุมชนบ้านสามขา จังหวัดลำปาง (๓) พื้นที่คุ้งบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ (๔) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง (๕) อ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี และ (๖) หมู่เกาะยาว จังหวัดพังงา

นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานหลัก ในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการฯ จำนวน ๑๖ หน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ หน่วยงาน การประชุมหารือกับผู้แทนภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๘ ครั้ง รวมถึงการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อตรวจทานความถูกต้องเหมาะสมของผลการติดตาม จำนวน ๒ ครั้ง และการประชุมคณะกรรมการกำกับวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน ๓ ครั้ง ซึ่งได้สรุปผลการติดตามประเมินผล และข้อสังเกตของคณะที่ปรึกษาไว้เพื่อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนแผนในอนาคต

ผลการติดตามประเมินผล

๑) ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ พบว่า มีการดำเนินงานทั้งสิ้น ๑๙๑ แผนงาน/โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘๘ ของแผนงาน/โครงการทั้งหมดที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ โดยมีการใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น ๔,๖๒๔.๔๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๖๗ ของงบประมาณทั้งหมดที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ โดยมีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ มากที่สุด ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๔ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๖๓ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๒ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณมากเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๒ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ติดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๗ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีค่าใช้จ่ายงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ และยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔๗ ของจำนวนโครงการที่ดำเนินการ และมีการใช้จ่ายงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๔ ของงบประมาณที่มีการดำเนินการ

๒) ด้านความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามเป้าหมาย ของแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ซึ่งประกอบด้วย ๑๘ เป้าหมาย โดยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดต่างๆ แล้วนำมาประเมินผลระดับการบรรลุแต่ละเป้าหมาย แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ สรุปผลการประเมินได้ดังนี้

ระดับ ๕ การดำเนินงานเกินเป้าหมาย ไม่มีเป้าหมายใดอยู่ในระดับนี้

ระดับ ๔ การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด มีจำนวน ๔ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๖, ๗, ๘ และ ๑๘ เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีการจัดการที่ดีขึ้น ลดภัยคุกคามชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่ มาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ

ระดับ ๓ การดำเนินงานมีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย มีจำนวน ๑๔ เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑-๕ และ ๙-๑๗

ระดับ ๒ การดำเนินงานไม่มีความก้าวหน้า ไม่มีเป้าหมายใดอยู่ในระดับนี้

ระดับ ๑ การดำเนินงานมีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย ไม่มีเป้าหมายใดอยู่ในระดับนี้

๓) ด้านโอกาสและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามแผน ซึ่งรวบรวมจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงาน รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์ในพื้นที่เป้าหมาย สะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่าผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนโดยทั่วไปมีความเข้าใจต่อความหลากหลายทางชีวภาพน้อย แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากมีการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะ กิจกรรมประชุม สัมมนา เผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น การดำเนินงานในพื้นที่ต่างๆ ในการดูแลรักษาแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติของพืชและสัตว์ การศึกษารวบรวมและอนุรักษ์ชนิดพันธุ์และการใช้ประโยชน์จากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยกลุ่มและชุมชนในพื้นที่ต่างๆ อันมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และมาตรการของแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลให้กว้างขวางได้ นอกจากนี้ ยังมีอาสาสมัครในพื้นที่ซึ่งมีความสนใจและดำเนินงานอนุรักษ์ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งส่งผลต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีข้อจำกัดในการรับรู้แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ โดยเฉพาะหน่วยงานในภูมิภาคที่รับรู้แผนดังกล่าวน้อยมาก นอกจากนี้ พบว่าบางหน่วยงานไม่มีส่วนงานย่อยที่ชัดเจนรับผิดชอบงานด้านนี้ อีกทั้งนโยบายยุทธศาสตร์ของหน่วยงานไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง

จำนวนและความเชี่ยวชาญของบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดโครงสร้างอัตรากำลังที่ชัดเจน งบประมาณไม่เพียงพอ รวมถึงขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้มีบทบาทตัดสินใจ นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานต่างๆ เป็นการใช้งบประมาณปกติของแต่ละหน่วยงานที่มีอยู่จำกัด ขาดการจัดสรรงบประมาณเพื่อผลักดันและบูรณาการการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งไม่มีการเชื่อมโยงและพัฒนาฐานข้อมูลของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ

ข้อสังเกตจากการติดตามประเมินผล

๑) ลักษณะของแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ซึ่งมีลักษณะเป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยระบุมาตรการต่างๆ ไว้ ส่วนแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ เป็นแผนที่ได้รวบรวมรายการโครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการมาใส่ไว้ภายใต้มาตรการต่างๆ ซึ่งอาจยังไม่เพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่กำหนดในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ แผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ เป็นแผนที่มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดกว้างๆ ขาดคำอธิบายและข้อมูลฐาน (Baseline) ซึ่งจะทำให้การติดตามประเมินผลแต่ละครั้งไม่เป็นระบบเดียวกัน

๒) การถ่ายทอดแผนด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งมาตรการของแผนแม่บทบูรณาการฯ ได้รับการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และแผนงานของหน่วยงานหลัก หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลาง แต่ไม่มีการถ่ายทอดเป็นแผนงาน/โครงการไปสู่หน่วยงานระดับภูมิภาคและหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทำให้หน่วยงานในระดับภูมิภาคและในพื้นที่ ไม่ได้รับรู้หรือรู้จักแผนดังกล่าว แต่หน่วยงานระดับภูมิภาค หรือหน่วยงานที่ในพื้นที่ยังมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผน ในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทบไม่รู้จักแผนนี้ ทั้งนี้หากเห็นว่าเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องมีกลไกในการถ่ายทอดแผนในระยะต่อไป นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ยังไม่ได้ถูกระบุไว้ในแผนแม่บทบูรณาการฯ ดังนั้นจึงควรพิจารณาหน่วยงานเพิ่มเติมเพื่อให้มีความครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

๓) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นปัญหาอุปสรรคโดยทั่วไปของหน่วยงานราชการ คือ จำนวนบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ แต่ยังมีประเด็นปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญของผู้บริหารหรือผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายของหน่วยงาน รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักอนุกรมวิธาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการพื้นที่ซึ่งมีความเปราะบางทางระบบนิเวศ รวมทั้งผู้ที่มีศักยภาพในการประสานงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเชิงพื้นที่ ขณะที่ปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับพื้นที่ลำดับแรกๆ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไม่มีแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้อง

๔) ระบบข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หลายหน่วยงานได้พัฒนาระบบข้อมูลภายใต้กรอบภารกิจของแต่ละหน่วยงานตนเอง แต่มิได้เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับแผนแม่บทบูรณาการฯ ขณะที่ข้อมูล องค์ความรู้และประสบการณ์การดำเนินงานในระดับพื้นที่ต่างๆ ยังติดอยู่กับตัวบุคคล ขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ ถึงแม้ว่าจะมีสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเข้าไปดำเนินการศึกษาวิจัยและสนับสนุนการดำเนินงาน แต่เป็นการดำเนินงานในลักษณะโครงการระยะสั้นที่ขาดความต่อเนื่อง

๕) การดำเนินงานของชุมชนและภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ เป็นการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทบูรณาการฯ โดยกลุ่มอนุรักษ์ อาสาสมัคร สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น และปราชญ์ในพื้นที่ ยังดำเนินการอยู่ในวงจำกัด โดยเฉพาะด้านการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ ซึ่งขาดการประสานและสนับสนุนที่ชัดเจนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ การค้นหากลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นยังอยู่ในวงจำกัด หากสามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานในภูมิภาคในการรวบรวมและค้นหาภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ได้ ก็จะทำให้ขยายการดำเนินงานในเรื่องนี้ได้กว้างขวางขึ้น

ข้อสังเกตข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพจำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักด้านความหลากหลายทางชีวภาพในทุกภาคส่วน โดยในภาคส่วนของประชาชนจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในขณะที่หน่วยงานภาคส่วนต่างๆ จะให้ความสำคัญกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในลำดับต้นๆ ขององค์กร ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีความก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

๖.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระยะต่อไป

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ คณะผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ในระยะต่อไป ดังนี้

๑) **การสร้างความเข้าใจต่อแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแก่ภาคส่วนต่างๆ** เร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ผ่านการจัดประชุมสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพให้กับทุกภาคส่วนมากขึ้น

๒) **การบูรณาการแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพกับแผนงบประมาณและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง** โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับแผนส่งเสริมการผลิตและการบริโภค รวมถึงการจัดประชุมหารือกับหน่วยงานส่วนกลาง เช่น สำนักงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทาง วิธีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานและการดำเนินงานในระดับพื้นที่

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญในการบูรณาการแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพกับแผนอื่นๆ ให้มากขึ้น อาทิแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดและจังหวัด หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้สาระสำคัญในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้เข้าไปอยู่ในแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในทุกระดับ หรือการประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อบรรจุตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการฯ เป็นตัวชี้วัดการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) **การทบทวนและเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงานสำหรับตัวชี้วัดที่มีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมาย** ซึ่งยังมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานไม่มากนัก โดยเฉพาะตัวชี้วัดเกี่ยวกับการใช้กฎระเบียบการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ซึ่งได้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่การบังคับใช้ยังไม่มีความชัดเจน นอกจากนี้ ตัวชี้วัดสัดส่วนนักอนุกรมวิธานที่ประจำอยู่ในหน่วยงาน พบว่า ไม่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และนักอนุกรมวิธานมีความสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จึงควรเชื่อมโยงไปถึงการขอตำแหน่งจากสำนักงาน กพ. รวมถึงประสานกับสถาบันการศึกษา สำหรับตัวชี้วัดการมีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดรับทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง หรือควรจะพิจารณาหน่วยงานเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวโดยตรง

๔) **การเพิ่มบทบาทและศักยภาพของหน่วยงานในภูมิภาค** ในขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ โดยเฉพาะสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) ให้เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ในระดับพื้นที่ โดยประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การศึกษาวิจัย การขับเคลื่อนด้านนโยบาย หรือการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้องถิ่นที่อยู่อาศัย รวมถึงเป็นพี่เลี้ยงให้กับภาคประชาชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕) **การเสริมสร้างศักยภาพและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่** ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินงานด้าน

ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะกลุ่มอนุรักษ์ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) องค์กรชุนชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีความรู้และมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มกลไกการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการเชิงพื้นที่ และสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเข้ามาดำเนินการศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการจัดทำคู่มือสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานได้ตามอำนาจและหน้าที่ และมีแนวทางการดำเนินงานที่ดีในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมและการเข้าถึงแหล่งทุนอื่นๆ และเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนซึ่งมีศักยภาพด้านงบประมาณในการร่วมดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับชุมชนและเครือข่าย

๖) **การประชาสัมพันธ์กลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ** โดยเฉพาะในส่วนของกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งเงินอุดหนุนในการปกป้องคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่าต้นน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งควรประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่สามารถขอรับการสนับสนุนได้รับทราบถึงขั้นตอนการเสนอ เอกสารประกอบการยื่นคำขอ และที่สำคัญคือ การจัดทำข้อเสนอโครงการและสาระสำคัญของข้อเสนอโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้การพิจารณาข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมรวดเร็ว และตรงตามหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

๗) **การจัดทำฐานข้อมูลที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย** เนื่องจากข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาหรือบริหารจัดการ แต่ในปัจจุบันการจัดเก็บข้อมูลยังกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ขาดหน่วยงานกลางรับผิดชอบรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การกำหนดองค์กรกลางในการบูรณาการและเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลจะทำให้หน่วยงานต่างๆ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังต้องดำเนินการด้านการจัดทำมาตฐานเกี่ยวกับวิธีการและระดับของการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๘) **การสังเคราะห์ผล ข้อมูล และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น** โดยตั้งคณะทำงานทางวิชาการเพื่อวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในประเด็นต่างๆ ที่ต้องอาศัยความรู้เชิงวิชาการหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ การลาดตระเวน การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานและมาตรการในระยะต่อไป

๙) **การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง** การติดตามประเมินผลเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการทบทวนหรือปรับปรุงแผนในระยะต่อไปได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้การติดตามประเมินผลควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามควรเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามประเมินผลในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และพื้นที่เสี่ยงต่อภัยคุกคามต่างๆ รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลการติดตามให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล โดยจะต้องนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทหน้าที่ของตนเองและการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

นอกจากนี้ ควรเพิ่มมาตรการในการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ที่มีความคาบเกี่ยว ทั้งพื้นที่บนบก พื้นที่ชายฝั่ง และพื้นที่ทางทะเล เพื่อลดภัยคุกคามจากการบุกรุกพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งก่อให้เกิดการสนับสนุน และแลกเปลี่ยนข้อมูลและการทำงานระหว่างประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓ แนวทางการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

การติดตามประเมินผลเป็นการดำเนินงานเพื่อติดตามนโยบาย แผน และการดำเนินงานโครงการที่นำไปปฏิบัติ ว่าเป็นไปตามทิศทางของนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงประเมินประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลที่เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลจากการติดตามประเมินผลสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงาน โครงการ และกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการติดตามประเมินผลระยะต่อไป

การติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการติดตามประเมินผลที่ผ่านมา ซึ่งมีหน่วยงานเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และมีข้อจำกัดหลาย เช่น ด้านความเข้าใจต่อแผนปฏิบัติการฯ ด้านข้อมูล ด้านความไม่ชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในการใช้วิธีการและเครื่องมือในการติดตามประเมินผลที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น ดังนี้

๑) **การระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ให้ครอบคลุม** โดยพิจารณาหน่วยงานอื่นๆ เพิ่มเติม จากที่ระบุไว้ในแผนแม่บทบูรณาการฯ อาทิ กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน กรมทรัพย์สินทางปัญญา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน รวมถึงสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตของแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้หน่วยงานต่างๆ มอบหมายผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

๒) **การจัดทำคำอธิบายตัวชี้วัดและวิธีการประเมินตัวชี้วัดให้มีความชัดเจน** เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน มีแหล่งข้อมูลที่แน่นอน มีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบเดียวกัน สามารถประเมินผล เปรียบเทียบ หรือวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน รวมทั้งสามารถให้ข้อมูลที่นอกเหนือจากโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การประเมินผลโดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน

๓) **การทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และระบบการติดตามประเมินผลให้ตรงกัน** รวมถึงการกำหนดความถี่หรือช่วงเวลาในการติดตามประเมินผล ขอบเขตเนื้อหาที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องทุกปี ในการนี้ ควรทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินแผนงานหรือโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ ที่นำไปปฏิบัติ รวมถึงผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด โดยการรายงานผลต้องแสดงถึงจำนวนโครงการที่ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานแต่ละโครงการ (โดยแสดงผลเป็นรายปีงบประมาณ) ผลการดำเนินงานตามโครงการและตัวชี้วัดที่กำหนด ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานในภาพรวม และรายยุทธศาสตร์ ในส่วนของโครงการหรือกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับโครงการตามแผนปฏิบัติการฯ ควรชี้แจงให้หน่วยงานต่างๆ ทราบ และสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมระบุว่าโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฯ และมาตรการใด ในส่วนของการรวบรวมผลการดำเนินงานในพื้นที่ ควรส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ซึ่งมีความใกล้ชิดกับหน่วยงานส่วนกลางในพื้นที่หรือหน่วยงานภูมิภาค เป็นหน่วยงานสำคัญที่รวบรวมผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคและสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ ตัวชี้วัดและการรายงานผล เพื่อให้การติดตามประเมินผลมีประสิทธิภาพ

๔) **การออกแบบสอบถามหรือแบบติดตามประเมินผลที่เข้าใจได้ง่าย** ควรมีการออกแบบและจัดทำแบบสอบถามหรือแบบติดตามฯ ในรูปแบบอิเล็คทรอนิกส์ นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถามหรือแบบติดตามฯ ในรูปแบบเอกสารที่จัดส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีคำอธิบายแต่ละขั้นตอนและมีการยกตัวอย่างประกอบการกรอกข้อมูล เพื่อให้หน่วยงานสามารถกรอกข้อมูลผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้การออกแบบสอบถามหรือแบบติดตามฯ ควรคำนึงถึงช่องทางในการนำเข้าข้อมูลจากแบบฟอร์มสู่ระบบฐานข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

๕) **การพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลเพื่อการติดตามประเมินผลต่อเนื่อง** ในการศึกษาครั้งนี้ได้ริเริ่มจัดทำระบบฐานข้อมูลฯ โดยออกแบบให้รองรับข้อมูลตามตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการฯ ระยะต่อไป และสามารถแสดงผลเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการประเมินผลการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการฯ ในระยะต่างๆ อย่างไรก็ตาม ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลฯ ให้สามารถรองรับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มเติม เช่น แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒๐ ปี และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๖) **การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้อง** เป็นการวิเคราะห์ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและการบรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติการฯ ที่กำหนดไว้ ทบทวนโอกาสและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา วิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การรวบรวมข้อเสนอแนะจากการติดตามประเมินผลและการยกตัวอย่างประเด็นสำคัญๆ เพื่อการรายงานผลให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

วิธีการและเครื่องมือในการติดตามประเมินผลระยะต่อไป

๑) **การใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ** ซึ่งยังเป็นเครื่องมือที่ดีในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานจำนวนมาก โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบสอบถามที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนและมีจำนวนหน้าไม่มาก ทั้งนี้ ควรจัดทำเป็นแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้แทนของหน่วยงานต่างๆ สามารถกรอกข้อมูล แล้วส่งกลับมายังผู้รับผิดชอบของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้โดยตรง

๒) **การสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานหลัก** วิธีการนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในเชิงลึก รับทราบปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น รวมถึงเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

๓) **การจัดประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบ** โดยเชิญผู้แทนทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน โดยแบ่งหน่วยงานตามรายยุทธศาสตร์ซึ่งรับผิดชอบประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมาร่วมประชุมเพื่อตรวจทานข้อมูลและผลการประเมิน เพื่อให้ข้อมูลการติดตามประเมินผลมีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๔) **การติดตามประเมินผลการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับพื้นที่** โดยคัดเลือกพื้นที่ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญของประเทศ หรือพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ติดตามกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ภัยคุกคามและปัญหาอุปสรรค และผลที่เกิดขึ้น วิธีการนี้จะช่วยให้เกิดการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้เพิ่มขึ้น

๕) **การประชุมรับฟังความคิดเห็นและเผยแพร่ผลการติดตามประเมินผล** เพื่อการสื่อสารข้อมูลผลการติดตามประเมินผล เปิดโอกาสให้ผู้แทนทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน รวมถึงผู้สนใจได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นต่อผลการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินงานและขับเคลื่อนแผนในระยะต่อไป

ทั้งนี้ การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้การประเมินผลการดำเนินงานสามารถดำเนินการได้ง่าย นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำไปใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และสามารถควบคุมแผนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้

บรรณานุกรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ๒๕๕๘. **รายงานการสำรวจและประเมินสถานภาพและศักยภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปะการังและหญ้าทะเล ปี ๒๕๕๘**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. กรุงเทพฯ.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ๒๕๖๐. **สถานภาพแนวปะการังในไทย**. (online) http://marinegiscenter.dmcr.go.th/km/coral_doc10/#.WXxNo9R94_5, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ๒๕๖๐. **เอกสารแสดงขอบเขตพื้นที่และแหล่งทรัพยากรในความดูแลและรับผิดชอบเชิงพื้นที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง**. (online) http://easyweb.mnre.go.th/ewt/monre_web/ewt_dl_link.php?nid=11288, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐.

กรมป่าไม้. ๒๕๖๐. **ข้อมูลสถิติกรมป่าไม้ ๒๕๕๘**. (online) https://goo.gl/UDblml, ๑๙ เมษายน ๒๕๖๐.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. ๒๕๕๙. **คู่มือการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๙**. บริษัท สำนักพิมพ์สื่อตะวัน จำกัด. กรุงเทพฯ.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. ๒๕๖๐. **การจัดการพื้นที่คุ้มครอง เครื่องมือประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง**. (online) https://www.slideshare.net/catspa/mett-64516980, ๒๐เมษายน ๒๕๖๐.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐. **ข่าวกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสวนสัตว์ประสบความสำเร็จ เพาะขยายพันธุ์นกกระเรียนพันธุ์ไทยปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ**. (online) https://goo.gl/LXQy4B, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

ทรงธรรม สุขสว่าง และ คมกริช เศรษบุบผา. ๒๕๖๐. **การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมผ่านกลไกคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครองในประเทศไทย**. มปท.

ปรารภ สิริสาลี. **การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในทรัพยากรพันธุกรรมพืช: แนวทางทางกฎหมายสำหรับประเทศไทย**. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

ผู้จัดการออนไลน์. ๒๕๕๘. **องค์การสวนสัตว์เร่งเดินหน้ารวบรวมพันธุ์สัตว์หายาก**. (online) https://goo.gl/lCBC8I, ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐.

มงคล ไชยภักดี และวัลยา ชนิตตาวงศ์. ๒๕๕๑. **สถานการณ์และการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย**. (online) https://goo.gl/3ZGjc6, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

รัฐบาลไทย. ๒๕๖๐ก. **ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ฉบับย่อ**. (Online) http://www.thaigov.go.th/ebook/contents/detail/10#book/9, ๔ เมษายน ๒๕๖๐

รัฐบาลไทย. ๒๕๖๐ข. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐**. (online) https://goo.gl/Nn8nLP, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

โลกสีเขียว. ๒๕๖๐. **พบเสือโคร่งยักษ์ที่ห้วยขาแข้ง**. (online) https://goo.gl/Aekjqt, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

วิศนี วณิชวิชากรกิจ. **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ในทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทย**. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๗.

ศุภวุฒิ โมกข์เมธากุล. ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ปีที่ ๓๕. ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙): ๑๓๔-๑๔๘.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ สำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิค. **“Post Rio+20 ประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?”**. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ๒๕๕๕.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐. **ข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำประเทศไทย**. (online) http://wetland.onep.go.th/ramsarsites.html. ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐. **ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ.....** (online) https://goo.gl/vHtZp8 ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐. **การแบ่งพื้นที่คุ้มครองของไทย**. (online) http://chm-thai.onep.go.th/chm/protected/protected_thai.htm, ๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๐ก. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙**. (online) https://goo.gl/mZOFmO, ๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๐ข. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔**. (online) https://goo.gl/Jj9WyC, ๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๖. **คู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย**. บริษัท อินทิเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด. กรุงเทพฯ.

สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๙. **ความร่วมมืออาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม**. บริษัท ไวส์ วิชั่น. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๔. **โครงการติดตามตรวจสอบตามมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดชลบุรี**. (online) goo.gl/n3tYwTcontent_copy, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๒. **พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย**. (online) http://wetland.onep.go.th/ramsarsites.html, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๖. **รางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม เมืองที่ยั่งยืน**. (online) https://goo.gl/HktSUS, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๘. **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๗**. โรงพิมพ์ดอกเบี้ย. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๙. **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๘**. บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด. กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๙ก. **ความก้าวหน้าการดำเนินงานตามเป้าหมายไอจิของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘** (เอกสารเผยแพร่) ภายใต้โครงการพัฒนาเครื่องมือกลไก การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและอนุวัตอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ข. **แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๓**. (online) https://goo.gl/vPqNmo, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ช. **อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ**. (online) https://goo.gl/Y07kXw, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ค. **แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙**. ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ง. **(ร่าง) แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔.** ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐จ. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙**. (online) https://goo.gl/UOSwxD, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ฉ. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๙**. (online) https://goo.gl/UsLO6L, ๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๖๐ช. **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๙**. บริษัท ลายเส้น คีเอชั่น จำกัด. นนทบุรี.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **การพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุกรรม.** (online) https://goo.gl/LCZXwb, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **กิจกรรมเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ.** (online) http://eweb.bedo.or.th/?cat=2, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **โครงการจัดทำบัญชีรายการทรัพย์สินทางชีวภาพ.** (online) https://goo.gl/br5iMI, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **ตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ**. (online) http://bioeconomy.asia/, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย.** (online) www.thaibiodiversity.org/List/Life.aspx?ListType=Encyclopedia, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **ศูนย์เรียนรู้การใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น.** (online) http://eweb.bedo.or.th/?p=10266, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). **ศูนย์รวมฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตในประเทศไทย.** (online) www.thaibiodiversity.org/KM/KM_Home.aspx, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

The United Nation. **Sustainable Development Goals**. (online) https://goo.gl/S5hqdU, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๐.

UN Environment. Convention on Biological Diversity: List of Parties. (online) https://goo.gl/LtyVFZ, ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐.